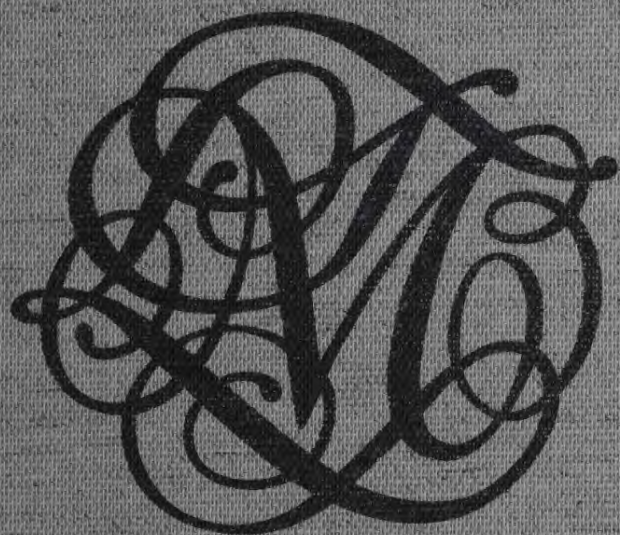

KARA
DZIESMAS

0308056605

STABĪLĪBAS
STABILITĀTE
LATVIEŠU TĀUTAS MŪZIKA

DZIESMAS

Latviešu tautas mūzika

LATVIJAS UNIVERSITĀTES
LITERATŪRAS, FOLKLORAS UN MĀKSLAS INSTITŪTS
LATVIEŠU FOLKLORAS KRĀTUVE

Latviešu tautas mūzika

M-3
2571

2

KARA DZIESMAS

ZĪLE DZIED KARA VĒSTI

ES, KARĀ ATZIEDAMS

KARAVĒRA LĪGAVĒJA

KUNĢI MANI KARĀ SŪTA

REDZ, KUR STĀLTI KARAVĒRI

Anda Veitāne
LATVIAN WAR SONGS

Latvijas Nacionālā
Bibliotēka

KARA DZIESMAS

Rīga: Musica Baltica, 2008

264 lpp., notis, teksts

ISMN M-706660-28-8

Sastādītāja un atbildīgā redaktore **Anda Beitāne**

Redaktori **Ināra Stašulāne, Beatrise Reidzāne, Vilis Bendorfs, Diāna Daktere**

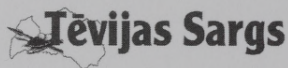
Materiāla atlase: **Zaiga Sneibe, Vilis Bendorfs**

Nošu datorsalikums un makets: **Ieva Pāne**

Ilustrācijas un grāmatas makets: **Dita Pence**

Vāka emblēma: **Gunvalds Elers**

Grāmatas izdošanu finansējusi LR Aizsardzības ministrija un Valsts aģentūra "Tēvijas sargs"

Izdevums sagatavots Valsts pētījumu programmā "Letonika"

LETONIKA

Atbalsta Valsts Kultūrkapitāla fonds

VALSTS
KULTŪRKAPITĀLA FONDS

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

© Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts, Latviešu folkloras krātuve, 2008

Izdevniecība "Musica Baltica", K. Barona iela 39, LV-1011, Rīga. www.musicabaltica.com

Saturs

Muntis Auns LATVIEŠU KARAGAITAS	7
Anda Beitāne LATVIEŠU KARA DZIESMAS	15
ZĪLE DZIED KARA VĒSTI	31
ES, KARĀ AIZIEDAMS	63
KARAVĪRA LĪGAVIŅA	133
KUNGI MANI KARĀ SŪTA	173
REDZ, KUR STALTI KARAVĪRI	211
Anda Beitāne LATVIAN WAR SONGS	261

LATVIEŠU KARAGAITAS

Cik vien tālu sniedzas rakstīto avotu ziņas, karu un vaidu laiki ir bijuši mūsu zemes vēstures pava-
doņi. Tagadējās Latvijas novados iebrukuši skandināvu vikingi, savukārt kurši – Zviedrijā un Dānijā,
1107. gadā zemgaļi sakāva Polockas kņaza karaspēku, bet 1181. gadā libieši un latgaļi piedalījās
Novgorodas un Polockas karagājienā pret Suzdaļu... Kuršu, zemgaļu, latgaļu, sēļu, libiešu karavīrs bija
gan sava novada sargs, gan sirotājs, ierauts nemitīgās cīņās, kam nebija ne sākēja, ne beidzēja, ne gala,
ne malas.

12. gadsimta beigās sākās krusta kari Baltijā. To norise aprakstīta daudzos pētījumos. Sākotnēji
krustneši nostiprinājās Daugavas un Gaujas lejteces libiešu novados, pēc tam latgaļu, sēļu, igauņu, kur-
šu un zemgaļu zemēs, un šīs cīņas turpinājās līdz pat 13. gadsimta beigām. Tajās redzamas gan spilgtas,
varonīgas epizodes (libiešu sacelšanās 1206. gadā, Mežotnes aizstāvēšana 1220. gadā, Durbes kauja
1260. gadā, zemgaļu sacelšanās 1279. gadā u.c.), gan vietējo tautu līdzdalība krustnešu karagājienos
pret vēl nepakļautajām zemēm.

Kaut arī bieži tiek uzsvērts, ka krustnešu panākumu pamatā bija pārākums bruņojumā un kaujas
mākā (it īpaši piļu aplenkšanā), šos apstākļus nevajadzētu pārspīlēt. Baltijas tautām bija pietiekami
labas vietējiem apstākļiem piemērotas cīņas iemaņas un paņēmieni, par ko liecina gan kuršu uzvara pār
krustnešu floti pie Gotlandes 1210. gadā, gan citi panākumi. Iespējams, ka šķietami dīvainais zemgaļu
mēģinājums ievilkt ar virvēm Daugavā Iksšķiles pili, ko savā hronikā aprakstījis Indriķis,¹ patiesībā bija
kāds koka nocietinājumu sagraušanas paņēmieni, kas mūra celtnēm, protams, vairs nederēja. Vietējās
tautas arī mācījās no krustnešu pieredzes. Tā zemgaļu valdnieks Viesturs, kamēr viņš vēl bija vācu
sabiedrotais, lūdza nosūtīt viņam vīrus, kas varētu apmācīt zemgaļus cīņas mākā. Visai drīz zemgaļu un
igauņu ieroču arsenālā bez parastā šķēpa, cirvja, zobena parādījās arī viens no efektīvākajiem krustnešu
ieročiem – stops.

Pēc 13. gadsimta krusta kariem miers Livonijā nebūt nesejoja. Visu turpmāko Livonijas vēsturi
raksturo nemitīgi militāri konflikti, kas gan tikai dažkārt izvērtās lielos, postošos karos.

Biežākie militārie konflikti bija sirojumi – livonieši siroja Krievzemē un Lietuvā, lietuvieši un krievi –
Livonijā. Parasti sirojumos devās nelielas vienības un to mērķis bija laupīšana vai atriebība par kādu
agrāku pāridarījumu. Reizēm gan tika savākts liels karaspēks un sirojums aptvēra plašāku teritoriju.
Piemēram, 1325. vai 1329. gadā lietuvieši pēc rīdzinieku aicinājuma aizgāja līdz pat Livonijas ordenim
piederošajai Vilandai (rīdzinieki tajā laikā karoja ar ordeni), 1330. gadā nopostīja Pilteni un tās apkārtni,
1345. gadā Lietuvas dižkunigaiša Alģirda karaspēks izsiroja Rīgas arhibīskapiju un Siguldas novadu
(kā liecina Vartberges Hermaņa hronika, gūstā aizvests 3600 cilvēku, taču šis skaitlis uzskatāms par
pārspīlētu).

Karu, kuros Livonija mēģinātu pakļaut un pievienot sev jaunas teritorijas, faktiski nebija. Drīzāk
otrādi – no 15. gadsimta otrās puses Livonijai nācās aizstāvēt savas robežas pret Krievijas tīkojumiem,
kā rezultātā ap 1480. gadu tika zaudēts Abrenes novads un daži citi pierobežas apgabali. Tajā pašā laikā
Livonijas iekšienē norisinājās cīņas par varas pārdali starp bīskapiem, Livonijas ordeni un Rīgu. Dažkārt
iekšējās nesaskaņas pārauga militāros konfliktos. Lielākais no tiem bija Rīgas arhibīskapa (faktiski Rīgas

¹ Indriķa hronika. Rīga, 1993, I:6.

pilsētas) karš ar Livonijas ordeni 1297.–1330. gadā, kas beidzās ar Rīgas sakāvi. 13. un 14. gadsimta mijā ordeņa ļaudis iebruka arī Kurzemes bīskapijā, nonāvējot iedzīvotājus, laupot lopus un postot sējumus. Otrs “Rīgas karš” sākās 1479. gadā; karadarbība, kas aptvēra lielu daļu Vidzemes, turpinājās ar mainīgām sekmēm un 1491. gadā beidzās ar rīdzinieku sakāvi pie Bukultiem.

Gan Livonijas ārējās, gan iekšējās cīņās piedalījās (uzbruka, cieta, aizstāvējās) visi tās iedzīvotāji. Kuršiem, zemgaļiem un citām Livonijas tautām bija pienākums doties karagaitās pēc zemes kungu aicinājuma. Viņu vairākums bija kājnieki, kas veidoja karaspēka lielāko daļu un atbalstīja galveno triecienspēku – smagi bruņoto kavalēriju. 1434. gadā Kuldīgas komturs ziņoja Mēmeles (Klaipēdas) komturam, ka 800 vīru liela viņa kurzemnieku vienība sirojusī Žemaitijā, taču pilnīgi iznīcināta – sirotāji krituši vai saņemti gūstā, nav atgriezies neviens bruņinieks, ordeņa kalpotājs, vasalis (labietis) vai namnieks, Žemaitijā palikuši visi zirgi un bruņas, vienīgi zemnieki (*lantvolk*) pa sešiem septiņiem atgriežoties mājās, bet arī viņu nav daudz.² Indriķis Šterns pēc šīm un citām ziņām aprēķinājis, ka sirojumā piedalījušies 40 jātnieki un 760 kājnieki, t.i., kuršu zemnieki.³ Savukārt 1345. gadā, aizstāvot Jelgavas pili pret lietuviešu uzbrukumu, uz tās mūriem krituši divi Livonijas ordeņa brāļi, skrīveris un 16 zemgaļi.⁴

Jātnieku vienības Livonijas ordeņa karaspēkā veidoja gan ordeņa brāļi, gan vasaļi un namnieki. Vasaļu vidū bija arī vietējās izcelsmes vīri – t.s. novadnieki jeb leimaņi, pazīstamākie no viņiem ir kuršu ķoniņi. Ķoniņam Andrejam Peniķim 1504. gadā piešķirtajā lēņa dokumentā Livonijas ordeņa mestrs Volters fon Pletenbergs pat īpaši atzīmējis viņa nopelnus cīņās pret Krieviju.⁵

Līdztekus pienākumam piedalīties zemes kungu karagājienos vietējie iedzīvotāji pildīja arī robežu vai vispār zemes apgaitnieku un ziņnešu pienākumus, t.i., viņiem bija jāuzrauga robežas, jāseko iebrucēju vienību kustībai un jāziņo par to komturam vai fogtam. Šāda uzraudzība bija nepieciešama gan pierobežā, gan dziļāk zemes iekšienē. Šos apgaitniekus dēvē par lauksargiem (vācu *wartman*). 14. gadsimta vidū Kuldīgas komturijā bija vismaz 16, Grobiņas fogtijā – vismaz 20 lauksargu. Par savām gaitām viņi saņēma algu – 1 ozeriņu jeb 1,5 Rīgas mārkas gadā. Kurzemē lauksargu algošanai iedzīvotājiem bija uzlikts īpašs lauksargu nodoklis (pēc 1431. gada ziņām 5 ārtīgi un 1 feniņš gadā), bet par pārējiem Latvijas novadiem tādu ziņu nav.

No 15. gadsimta arvien lielāka nozīme karošanā bija kara algādžiem jeb landsknehtiem. Ir ziņas, ka daudz landsknehtu Livonijā uzturējās 1410. gadā (tad notika Grunvaldes jeb Žalgires kauja), pēc tam karakalpu vervēšanai Livonijas ordenis pievērsās mestra Voltera fon Pletenberga laikā. Piemēram, Smoļinas kaujā 1502. gadā ordeņa karaspēkā bijis 2500 landsknehtu.

Saprotams, ka, lai pildītu dienestu, vietējiem iedzīvotājiem bija nepieciešami ieroči. Pakāpeniski pieaugot muižnieku varai pār zemniekiem, ieroču nēsāšanas brīvība no muižniecības interešu viedokļa kļuva nevēlama. 1507. gadā Volters fon Pletenbergs Ziemeļigaunijas zemniekiem noteica ieroču aizliegumu – zobenus, šķēpus u.c. drīkstēja nēsāt tikai ar kunga atļauju. Līdzīgu lēmumu, ko attiecināja uz visiem Livonijas zemniekiem, 1543. gadā pieņēma Valmieras landtāgs. Līdzīgi lēmumi 16.–17. gadsimtā pieņemti vairākkārt, un to mērķis bija novērst gan iespējamus zemnieku nemierus, gan kriminālnoziedzumus un malumedniecību. Tā kā tiesības nēsāt ieročus bija brīva vīra privilēģija, ieroču aizliegumā izpaudās arī muižniecības centieni ierobežot zemnieku brīvību. Praksē šie aizliegumi bieži vien netika ievēroti, turklāt ieročus sev paturēja zemnieki, kas kara laikā bija iesaukti zemessargos.

² Liv-, Est- und Curländisches Urkundenbuch (LUB), Bd. 8. Riga, Moskau, 1884, Nr. 853.

³ Šterns I. Latvijas vēsture. 1290–1500. Rīga, 1997, 391.–392. lpp.

⁴ Höhlbaum K. Die jüngere livländische Reimchronik des Bartholomäus Hoeneke. 1315–1348. Leipzig, 1872, S. 33.

⁵ LUB, Abt. II, Bd. 2, Nr. 673.

16. gadsimta pirmajā pusē Livonijā apmēram 50 gadu tika nodrošināts miers, taču tad sākās gandrīz nepārtraukta karu virkne.

1556.–1557. gadā norisinājās t.s. koadjutoru karš starp Rīgas arhibīskapu un Livonijas ordeni. Tā tomēr bija sika ķilda salīdzinājumā ar Livonijas karu, kas ilga no 1558. līdz 1583. gadam. 1558. gadā Livonijā iebruka Krievijas karaspēks. 1560. gadā Lugažu jeb Ērgemes kaujā tika sakauts Livonijas ordenis – un tas beidza pastāvēt. Karā par Livonijas mantojumu iesaistījās Zviedrija, Polija, Lietuva un Dānija. Rezultātā daļa Latvijas teritorijas nonāca tiešā Polijas–Lietuvas pakļautībā, bet Kurzemē un Zemgalē 1561. gadā tika nodibināta no Polijas un Lietuvas atkarīga hercogiste. 1583. gadā izraisījās arī karš par Piltenes mantojumu: Piltene piederēja dāņu hercogam Magnusam, bet pēc viņa nāves to okupēja poļu un lietuviešu karaspēks. 24. maijā pie Embūtes notika kauja, kurā kurzemnieki cieta sakāvi (krita ap 200 vīru), un Dānija drīz vien par 30 000 dālderu lielu atkāpšanās naudu atteicās no Piltenes par labu Polijai–Lietuvai. Kurzemnieku karaspēkā vairākums, šķiet, bija zemnieki, no kuriem daļa jau bijusi apmācīta rīkoties ar šaujamočiem.

Ir liecības, ka 1559. gadā Livonijas kara laikā Rīgu aizstāvējusi algotņu vienība, četras namnieku un amatnieku mācekļu nodaļas, kā arī viena nevācu, t.i., latviešu nodaļa jeb karogs, savukārt Livonijas landtāgā spriests, ka no katra novada karā jāmobilizē katrs trešais ieročus nest spējīgais vīrs – vai nu ar zirgu, vai kājām, viņiem jāpiesūķir savs karogs, jāierīko atsevišķa nometne un viņi jāapgādā ar pārtiku.⁶ 1582. gadā, kad Rīgā ieradās Polijas karalis Stefans Batorijs, godasardzē stāvējuši arī trīs karogi ar alebardēm un piķiem apbruņotu nevācu zemnieku.⁷

1600.–1629. gadā galvenokārt Vidzemē un Zemgalē ar pārtraukumiem norisinājās poļu–zviedru karš, kas, it īpaši pirmajos gados, karadarbības, bada un mēra dēļ bija sevišķi postošs. Nākamajam Zviedrijas karalim Kārlim IX ar dažādiem solījumiem izdevās noskaņot sev par labu gan Vidzemes muižniecību, gan zemniekus. Polijas–Lietuvas karavadonis Kristaps Radvils Perkūns izteicās, ka iedzīvotāji, it īpaši latvieši, nostājušies zviedru pusē un līp pie Kārļa kā mušas pie medus.⁸ Zemnieki iesaistījās arī karadarbībā, kas radīja cita Polijas–Lietuvas karavadoņa Jana Zamoiska neizpratni: “Tos pašus zemniekus, no kuriem viņš [Kārlis] prasa lauku darbus, no kuriem viņš ņem nodokļus, ar kuriem viņš stiprina savu mantu kambari, viņš izmanto arī kara darbiem; cik tas ir vāji un nevarīgi, to var skaidri saprast katrs, kam ir saprašana kara lietās”⁹ (Polijas–Lietuvas karaspēks tajā laikā balstījās uz muižniecību un algotņiem).

Kara nelaiemes izjuta arī Kurzemes un Zemgales hercogiste un, lai cik dīvaini tas būtu, pirmām kārtām no savas sabiedrotās Polijas–Lietuvas puses, kuras karaspēks nodevās laupīšanai un postīšanai, visvairāk Zemgalē un Sēlijā. “Kad Kurzemes zemnieki redzēja, ka poļi ne vien nolaupa viņu mantu, bet arī bez žēlastības nogalina, tie gandrīz 4000 sapulcējās kopā un dziļi kādā hercogistes mežā, apmēram pusjūdzi no lielceļa, ierīkoja aizcirtumu un aizejošajam vai atnākošajam karaspēkam nodarīja lielus zaudējumus ar to, ka tie daudzus nonāvēja un aplaupīja. Bieži 10 vai 20 zemnieku uzdrīkstējās uzbrukt 100 poļiem.”¹⁰ Lai gan zviedru karavīriem bija aizliegts postīt, drīz vien laupītkāre pārņēma arī viņus. Demoralizācija faktiski skāra visus. Izveidojās gan muižnieku, gan zemnieku sirotāju grupas, piemēram, Kalnciema muižkungs kopā ar zemniekiem laupīja Salas un Piņņu pagasta zemnieku sētās, savukārt citi zemnieki paši centās aizstāvēties un apkarot dažādas ļaunprātības.

Poļu–zviedru kara rezultātā Vidzeme nonāca Zviedrijas varā, bet Latgali paturēja Polija–Lietuva.

⁶ Spekke A. Latvieši un Livonija 16. gs. Rīga, 1935, 183. lpp.

⁷ Turpat, 189. lpp.

⁸ Turpat, 192. lpp.

⁹ Turpat, 191. lpp.

¹⁰ Bergengrün A. Eine livländische Relation über die Ereignisse in Livland aus der Zeit von 1599–1602 // Mitteilungen aus der livländischen Geschichte, Bd. 17. Riga, 1897, S. 156–157.

Kad 1561. gadā tika izveidota Kurzemes un Zemgales hercogiste, tās hercogam Gothardam Ketleram saskaņā ar 1562. gada padošanās līgumu (*Pacta subjectionis*) bija jānodrošina 100 jātnieku sava lēņa kunga – Polijas un Lietuvas karaļa vajadzībām. Jātnieku dienests (*Rofsdiens*) bija jāpilda arī muižniekiem. Konkretizējot hercogistes muižniecības pienākumus, tika noteikts, ka muižniekiem jādod viens bruņots vīrs ar zirgu no 20 arkliem. Raizējoties, ka Livonijas karš varētu skart arī hercogistes teritoriju, 1575. gadā saskaņā ar landtāga lēmumu ieviesa t.s. dubulto jātnieku dienestu – no 20 arkliem bija jādod jau divi jātnieki. Hercogistes spēkus līdz ar to veidoja trīs jātnieku rotas: 100 hercoga muižu jātnieki un pa 100 muižnieku dotiem jātniekiem no Kurzemes un Zemgales.

17. gadsimta vidū tika secināts, ka jātnieku dienests nav pietiekami efektīvs zemes aizsargāšanai, tādēļ tika risināts jautājums par algotņu vervēšanu. Ir ziņas, ka 1655. gadā Jelgavas pils garnizonā no savervētajiem karavīriem sakomplektēta viena vācu un trīs nevācu rotas, ko vada vācu virsnieki, – kopā 400 vīru; Bauskas pilī esot 160 vāciešu, bet vajadzības gadījumā varot sapulcināt apkārtējos krodziniekus, mežsargus un hercoga muižu zemniekus.¹¹

Attieksme pret zemnieku iesaistīšanu zemes aizsardzībā visumā bija negatīva. Jau 17. gadsimta sākumā landtāgs lēma, ka zemniekiem, izņemot tos, kas muižās pilda mednieka vai strēlnieka pienākumus, aizliegts turēt šaujamo ieroci. Kara draudi tomēr spieda iesaistīt zemniekus militārā dienestā. Piemēram, 1655. gadā Kuldīgas muižas pārvaldniekam bija uzdots izraudzīties 40 pirtniekus un brīvzemniekus, kā arī jauniešus no Lutriņiem un Skrundas un Kuldīgas namnieku kalpotājus, lai viņus apmācītu karadienestam; nākamajā gadā hercoga Jēkaba uzdevumā tika meklēti karadienestam derīgi vīri hercoga muižās un secināts, ka tādu varētu būt 300.¹² Kaut arī ziņas par latviešu dienestu Kurzemes un Zemgales hercogistes karaspēkā nav apkopotas, ir liecības, ka hercogistē bijuši gan apmācīti, gan neapmācīti rezervisti, kuru vidū bijuši pilsētnieki, laukos dzīvojošie vācieši, brīvzemnieki un arī dzimtļaudis.

1656. gadā Kurzemes landtāgs izsludināja vispārējo karaklausību: katram muižniekam un pilsētniekam 18–60 gadu vecumā pēc hercoga aicinājuma bija jādodas karā, bet muižniekiem vajadzēja apmācīt un turēt gatavībā 10 kājniekus no katra jātnieku dienesta arkla.¹³ 1. Ziemeļu kara laikā līdz ar muižniekiem zemes aizsardzībā pret zviedru karaspēku bija iesaistīti arī zemnieki, tomēr galvenā nozīme hercogistes aizsardzībā bija poļu, lietuviešu un Brandenburgas kūrfirsta spēkiem.¹⁴

Zviedru Vidzemē militāro kontingentu veidoja zviedru garnizoni un jātnieku dienests. Sākoties 1. Ziemeļu karam starp Poliju un Zviedriju (1655–1660), šie spēki izrādījās par maziem, tādēļ 1657. gadā tika nolemts, ka zemessardzē papildus iesaucams viens vīrs no 2 arkliem (pēc Edgara Dunsdorfa aprēķina Vidzemes latviešu daļā bija mobilizējami 2172 vīri¹⁵), tomēr nav zināms, cik lielā mērā šo lēmumu īstenoja. Par latviešu dienēšanu Zviedrijas karaspēkā liecina arī tas, ka 17. gadsimta beigās latviešu valodā izdoti Zviedrijas kara sodu likumi jeb kara artikuli¹⁶ un Rīgas artilēristu zvērests.

1. Ziemeļu karš Latvijas novadiem atnesa lielu postu. Vienlaikus notika arī Krievijas–Polijas karš (1654–1667) un Krievijas–Zviedrijas karš (1656–1658). Jau 1654. gada rudenī krievu karaspēks ieņēma lielāko daļu Polijai–Lietuvai piederošās Latgales, savukārt zviedru karaspēks nākamajā gadā – Viļaku un Daugavpili, taču pēc tam bija spiests atkāpties. Kaut gan Kurzemes un Zemgales hercogiste ieturēja neitralitāti, zviedri 1658. gadā ar viltu ieņēma Jelgavu, sagūstīja hercogu Jēkabu un uz laiku okupēja arī pārējo hercogistes daļu. Krievijas varā līdz 1561. gadam atradās Koknese un Alūksne, līdz 1567. gadam – Latgale. Smags pārbaudījums bija Rīgas blokāde, kas sākās 1656. gada 22. augustā un

¹¹ Jakovļeva M. Kurzemes hercogistes militārā sistēma un hercoga Jēkaba mēģinājumi to reformēt XVII gadsimta vidū // Latvijas Kara muzeja gadagrāmata, V. Rīga, 2004, 16.–17. lpp.

¹² Turpat, 17. lpp.

¹³ Turpat, 18. lpp.

¹⁴ Turpat.

¹⁵ Dunsdorfs E. Latvijas vēsture. 1600–1710. Upsala, 1962, 100. lpp.

¹⁶ Latvijas tiesību avoti. Teksti un komentāri. 2. sēj. Rīga, 2006, 316.–346. lpp.

ko vadīja Krievijas cars Aleksejs Mihailovičs. 5. oktobrī lielo zaudējumu un sērgu dēļ krievu karaspēks atkāpās uz Koknesi. Pēc tālaika ziņām krievu karaspēks pie Rīgas zaudējis 8000 vīru, bet tālāk no Rīgas vēl sešus tūkstošus nonāvējuši ar bisēm un izkaptīm bruņoti zemnieki.¹⁷ Lai gan minēto skaitļu ticamība nopietni jāpārbauda, ir skaidrs, ka vietējie iedzīvotāji mēģināja kaut kādā veidā stāties pretī apkārtklejojošām karaspēka vienībām un sirotājiem.

Paģāja tikai daži gadu desmiti, un 1700. gadā sākās 2. jeb Lielais Ziemeļu karš (1700–1721). Zviedru Vidzemē iebruka Saksijas un Polijas–Lietuvas, pēc tam arī Krievijas karaspēks. 1700. gada 12. februārī Vidzemes ģenerālgubernators Ēriks Dālbergs izdeva patenti, kurā aicināja visus ieročus nest spējīgos organizēt pretestību, iesaistot zemes aizsardzībā arī zemniekus, it īpaši biseniekus. Zemnieku vidū, kuru lielākā daļa bija dzimtļaudis, šis aicinājums atbalstu neguva. Entuziasmu neizrādīja arī muižniecība (viens no iemesliem bija muižnieku opozīcijas vadītāja Reinholda Patkula pretzviedru aģitācija; Patkulu un citus muižniekus bija aizkaitinājusi Zviedrijas valdības pasāktā muižu redukcija un citas reformas). Tomēr dažās vietās radās bruņoti zemnieku pulciņi. Literatūrā visvairāk pieminēta Cesvaines vienība, par kuru toreizējais mācītājs J. Neidāls rakstīja: “Šie zemnieki apbruņojās ar apmēram 20 bisēm, izkaptīm un citiem lauku jeb zemnieku ieročiem, lai dotos pretim sirotājiem, kurus tie sauca par sišiem [Siszen]... Viņi tomēr sūdzas, ka tiem ir maz šauteņu un trūkst svina un pulvera.”¹⁸

1700. gada 1. novembrī Ē. Dālbergs izdeva rīkojumu, ka katrā kroņa muižā bez parastā jātnieku dienesta vīriem no katriem 15 arkliem jādod vēl divi apbruņoti dragūni; dragūniem jābūt labiem un dūšīgiem vīriem, katram jāņem līdzīgs zirgs, viegli segli, pa pārim cimdu un zābaku, uzkaube, ieroči u.c. nepieciešamais, par ko izdevumus segs kronis. Šajā sakarā Ē. Dālbergs vērsās arī pie zemniekiem: “Bet sevišķi gribam būt labās domās par visiem šīs zemes zemniekiem un ar šo it sirsnīgi nopietni tiem aizrādīt, par cik tiem ir mīļa viņu un tēvzemes labklājība, līdz ar viņu piederīgo – sievas un bērnu glābšanu, tad lai jebkatrs, ja tas nav aktīvā dienestā, bet sevišķi zemnieki, bruņojušies ar dažādiem ieročiem, kādi tiem būtu, dotos uz tiem norādītām vietām pie ķēniņa karaspēka, kur tie iegūs vadoņus un kopā ar tiem varēs priecīgi stāties pretim ienaidnieka sirojumiem, slepkavošanai un citiem briesmu darbiem...”¹⁹

Lielāka ietekme tomēr bija karaļa Kārļa XII 1701. gada 10. janvāra pavēlei izraudzīties no katras jātnieku dienesta vienības, t.i., no 15 arkliem, 10 zemniekus, kas ne vien prot labi apieties ar ieročiem, bet arī kuru mājas ir labi apdzīvotas un kuriem ir zināma rocība, “jo uz kalpiem un vaļiniekiem, kas bieži dezertē un aizbēg, nevar paļauties”.²⁰ No Kārļa XII rīkojuma izriet, ka zemes aizsardzībā iesaistāmi pirmām kārtām saimnieki. 1701. gada rudenī bija gandrīz pabeigta sešu zemessargu bataljonu komplektēšana Vidzemes latviešu daļā. Katrā bataljonā bija sešas rotas: Cēsu bataljonā – Cēsu, Rubenes, Trikātas, Siguldas, Āraišu un Raunas rota, Kokneses bataljonā – Nītaures, Cesvaines, Bērzaunes, Liezēres, Ērgļu un Piebalgas rota, Turaidas bataljonā – Straupes, Turaidas, Limbažu, Umurgas, Liepupes un Salacas rota, Tirzas bataljonā – Tirzas, Smiltenes, Jaunāsmuižas, Kokneses, Aizkraukles un Suntažu rota, Valmieras bataljonā – Valmieras, Ēveles, Burtņieku, Dikļu, Mazsalacas un Rūjienas rota, Alūksnes bataljonā – Alūksnes, Gulbenes, Zeltiņu un vēl trīs rotas.²¹ Cēsu bataljonā bija 349 kareivji, apmēram tikpat, liekas, bija citās vienībās, vienīgi Alūksnes bataljonā – 600 kareivju, kas laikam izskaidrojams ar Alūksnes atrašanos pie robežas ar Krieviju. Vienību komandieri bija vācieši.

¹⁷ Richter A. Geschichte der dem russischen Kaiserthum einverleibten deutschen Ostseeprovinzen bis zur Zeit ihrer Vereinigung mit demselben. Theil II, Bd. II. Riga, 1858, S. 71.

¹⁸ Stepermanis M. Latviešu zemes sargu bataljoni Lielajā Ziemeļu karā Vidzemē // Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls, 1940, Nr. 2, 185. lpp.

¹⁹ Turpat, 188. lpp.

²⁰ Turpat, 190. lpp.

²¹ Turpat, 195.–196. lpp.

Jāatzīst, ka zemnieki nebija dedzīgi zviedru varas aizstāvji un nereti pieslējās pretiniekam. Izšķirošais bija vienas vai otras puses aģitācija un solījumi atvieglot zemnieku stāvokli vai pat pavisam atbrīvot no dzimtbūšanas, taču visi solījumi tā arī palika tikai solījumi. Latviešu zemnieku bataljonu gaitas kara laikā nav noskaidrotas. Kad 1710. gadā Rīga kapitulēja Krievijas caram Pēterim I, bataljoni izklīda.

Pēc Vidzemes pievienošanas Krievijai muižniecība panāca, ka Vidzemē netika ņemti rekrūši. Zemnieku atbrīvošana no karagaitām nebūt nebija muižniecības labdarība, bet gan vēlme saglabāt darbaspēku, kas bija sarucis gan karadarbības, gan 1710. gada mēra epidēmijas rezultātā. No 1793. gada Vidzemē, pēc pievienošanas Krievijai no 1794. gada arī Latgalē un no 1797. gada Kurzemē zemniekus tomēr sāka iesaukt armijā. Sākotnēji dienests ilga 25 gadus, bet 1834. gadā tā ilgums tika samazināts līdz 20 gadiem, no kuriem 15 gadi bija jāpavada aktīvajā dienestā. Rekrūtiem vajadzēja būt vismaz 160 cm garam, dienestā neņēma slimos, kroplos un tos, kam bija dažādas nepilnības (piemēram, trūka zobu vai matu). Tāpat bija daudzas iedzīvotāju kategorijas, kas dienestam netika pakļautas, – saimnieki, ģimenes apgādnieki (vienīgie dēli vai pēdējie dienestā nepaņemtie dēli), skolotāji, baznīcas kalpotāji, muižas ļaudis u.c. Rekrūšu ņemšanā pastāvēja daudzi un dažādi nosacījumi, bija arī iespēja izpirkties no rekrūšiem.

Par vajadzīgā rekrūšu skaita nodrošināšanu atbildīga bija muiža. Sākās rekrūšu ķeršana, savukārt zemnieki bēguloja, daudzi sevi sakroploja, bet varas iestādes izvairīšanos no dienesta un bēgļu slēpšanu mēģināja apkarot ar dažādiem sodiem. Praktizēja arī nevēlamu pagasta locekļu nodošanu rekrūšos. Šādi ļaudis bija kriminālnoziedznieki, klaidoņi, taču nereti šī prakse tika izmantota ļaunprātīgi, nepamatoti apsūdzot kādu personu vai muižniekam atbrīvojoties no kāda nepakļāvīga zemnieka. Daļa pildīja dienestu Latvijā, taču vairākumu nosūtīja uz citām vietām, piemēram, 1799. gadā uz Astrahaņu un Kaukāzu.

Personu skaitu, kam bija jānodod dienēt, noteica ikreizējā situācija. 1797. gadā no 500 “revīzijas dvēselēm”, t.i., vīriešiem, bija jānodod divi rekrūši, 1798. gadā – viens; 1800. un 1801. gadā rekrūšos neņēma vispār, bet, sākoties Napoleona kariem, norma bija 4–5 rekrūši, 1812. gadā – 10, 1813. gadā – pat 12 rekrūši no 500 “dvēselēm”. Kurzemes guberņā kopumā 1813. gadā vajadzēja savākt 4585 vīrus. 1807. gadā imperators Aleksandrs I izdeva manifestu, aicinot muižniekus formēt zemnieku zemessardzes pulkus. Pēc Vidzemes landtāga lēmuma šādu pulku sakomplektēja Valmierā. Tajā bija 759 vīri, bet slikti apgērbti un ar nederīgiem zirgiem. Uznākot salam, daudzi dezertēja – un tikai 190 vīrus nosūtīja uz Rīgu, lai viņi piedalītos pilsētas nocietināšanas darbos. 1813. gada beigās šo pulku demobilizēja.²²

1829. gadā Baltijas ģenerālgubernators Filips Pauluči pēc Igaunijas guberņas 1816. gada zemnieku brīvīšanas likuma parauga noteica, ka arī Vidzemes un Kurzemes guberņā agrākās rekrūšu ķeršanas vietā ieviešama lozēšana. Tika sastādīti 17–35 gadus vecu vīriešu saraksti, sadalot personas trīs grupās. 1. un 2. grupas personas vilka lozes, taču daļu no tiem, kas bija izvilkuši pilno lozi (t.i., pirmos numurus), rekrutēšanas komisija izbrāķēja un rekrūšos iesauca nākamo numuru izlozētājus. 3. grupā ietilpa slimie un kroplie. 1826.–1850. gadā no Vidzemes Krievijas armijā iesauca pavisam 32 976, no Kurzemes – 22 353 vīriešus.²³ Gadsimta vidū Rīgas un Latvijas jūrmalas iedzīvotāji bija spiesti izjust arī Krimas kara (1854–1855) tuvumu. Lielbritānijas un Francijas flote bloķēja Krievijas piekrasti Baltijas jūrā, apšaudīja Daugavgrīvu, Liepāju, Kolkku, Salacgrīvu u.c. apdzīvotas vietas, savukārt vietējiem iedzīvotājiem no Mazirbes līdz Ainažiem bija jāceļ skanstis piekrastes aizsardzībai.

²² Švābe A. Latvijas vēsture. 1800–1914. Upsala, 1962, 105. lpp.

²³ Svarāne M. Latviešu rekrūtiem cara armijā 19. gadsimtā // Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls, 1994, Nr. 3, 65. lpp.

1874. gadā tika pieņemts vispārējais karaklausības likums, līdz ar to rekrūšu ņemšana izbeigta. Karaklausībai tika pakļauti 20–40 gadu veci vīrieši; dienests ilga 6 gadus, flotē – 7 gadus. Praktiski dienestā mobilizēja tikai 25–30% jauniesaucamo. Latvijā iesauktie parasti nonāca Maskavas kara apgabala vienībās, daļa arī flotē vai Pēterburgas gvardes pulkos. Kurzemes guberņā laikā no 1874. līdz 1878. gadam ik gadu iesauca apmēram 5000 personu.²⁴

Šajā laikā notika krievu–turku karš (1877–1878). Maskavas kara apgabala divīzijas, tajā skaitā tur dienējošie latvieši (Vidzemē un Kurzemē tika iesaukti arī rezervisti) 1877. gadā nosūtīja uz Rumāniju, kur bija izveidota t.s. Donavas armija. Donavas armijā pieteicās arī latviešu brīvprātīgie, jo dienests, ņemot vērā tālaika latviešu salīdzinoši labo izglītību, solīja labu militāro karjeru. Sākotnēji Donavas armija veica manevrēšanu, bet pakāpeniski līdz novembra beigām to sakoncentrēja Bulgārijā pie Pļevnas. Augusta beigās tur ieradās arī Polijā dislocētie gvardes pulki, kuru sastāvā bija daudz latviešu.

Sākot ar 1877. gada 8. (20.) jūliju, Krievijas karaspēks vairākas reizes uzbruka Pļevnas cietoksnim. Ir ziņas, ka pirmajā uzbrukumā īpaši smagus zaudējumus cieta 117. Jaroslavas kājnieku pulks, kurā dienēja arī no Kurzemes guberņas (galvenokārt no Dobeles un Tukuma apriņķa) iesauktie latvieši – no viņiem krita vismaz 18. Lieli zaudējumi – kopumā vairāk nekā 7000 vīru – Krievijas armijai bija arī otrajā uzbrukumā 18. (30.) jūlijā, taču latviešu zaudējumi šoreiz bijuši mazāki. Trešajā – lielākajā uzbrukumā 30. augustā (11. septembrī) krita vismaz 39 latvieši (36 kurzemnieki, 3 vidzemnieki). Patiesais kritušo skaits nav zināms, daudzi tika ievainoti (1877. gada oktobrī uz hospitāli Rīgā atveda 204 ievainotos, to skaitā bija vismaz 11 kurzemnieki, 2 vidzemnieki un 1 latgalietis). Nopietnas problēmas karavīriem sagādāja arī neierastais klimats, pārtikas trūkums un sliktie sadzīves apstākļi. 28. novembrī Pļevnas turku garnizons padevās, un Krievijas karaspēks ieņēma visu Bulgāriju, kā arī Konstantinopoli.

Aprēķināts, ka dažādās Donavas armijas vienībās varēja būt līdz 3000 Latvijas iedzīvotāju, no tiem vismaz 100 krita, bet vismaz 1000 tika ievainots vai ieguva neārstējamas slimības. Vidzemē krievu–turku kara laikā 2320 cilvēki tika iesaukti arī zemessardzē (domājams, apmēram tikpat arī Kurzemē) un nosūtīti uz Piemaskavu, taču drīz vien viņus atlaida mājās.²⁵

19. gadsimta otrajā pusē, kad Krievijā tika īstenotas dažādas reformas, mainījās arī latviešu attieksme pret dienestu armijā. Daudzi iestājās junkuru skolās, kas sagatavoja militārpersonas virsnieka karjerai, bija bez maksas un pieejamas arī zemāko kārtu jauniešiem. 1865.–1886. gadā junkuru skola darbojās Rīgā. Tur, kā arī Viļņas, Maskavas un Pēterburgas skolās mācījās daudzi latviešu virsnieki, kuru vārdi vēlāk kļuva pazīstami 20. gadsimta sākuma vētrainajos notikumos.

Vienmēr un visur latviešu karavīru pavadījušas dziesmas. Tajās neatradīsim karavadoņu un pilsētu vārdus, neatradīsim gadskaitļus, un vairumā gadījumu varam tikai minēt, vai kādas dziesmas sākotnēji meklējama simtiem gadu senā vai arī samērā nesenā pagātnē. Taču šīs dziesmas ir pavisam skaidra liecība gan par karavīra sūro un traģisko likteni, gan karavīra stāju un lepnumu.

²⁴ *Mieriņa A.* Agrārās attiecības un zemnieku stāvoklis Kurzemē 19. gs. II pusē. Rīga, 1968, 195. lpp.

²⁵ *Ērglis Dz., Pavlovičs J.* Latviešu karavīri 1877.–1878. gada krievu–turku kara laikā Bulgārijā // Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls, 2004, Nr. 4, 81. lpp.

LATVIEŠU KARA DZIESMAS

Latviešu kara dziesmu izdevums pēc ilgāka laika turpina Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūta Latviešu folkloras krātuves akadēmisko izdevumu sēriju “Latviešu tautas mūzika”.¹ Izdevumā apkopoti Latviešu folkloras krātuves nošu arhīva materiāli, kas dokumentēti vairāk nekā simt gadu ilgā laika posmā – no 19. gadsimta otrās puses līdz 20. gadsimta 80. gadu beigām. Pirmie latviešu kara dziesmu melodiju publicējumi atrodami Jāņa Cimzes kora dziesmu krājumos “Dziesmu rota” (1872–1914).² Viena melodija ar kara dziesmu tekstiem publicēta tautasdziesmu vācējas un pētnieces Stefanejas Uļanovskas (Polija) 1892. gadā Krakovā izdotajā Viļānu apkārtnē pierakstīto latviešu tautasdziesmu krājumā “*Lotysze Infant Polskich*”.³ Pa vienai kara dziesmai ņemta no Roberta Bērziņa kora dziesmu krājuma “Latviešu vijolītes” (1896),⁴ Ādama Ores “Dziesmu kokles” (1890) un Rīgas Latviešu biedrības Mūzikas komisijas dziesmu krājuma vīru koriem (1904).⁵

Daudzas kara dziesmu melodijas atrodamas latviešu tradicionālās mūzikas vākšanas un pētniecības pamatlicēja Jurjānu Andreja manuskriptos. Dažas no tām jau publicētas “Latvju tautas mūzikas materiālu” sestajā grāmatā (1926), taču lielākā daļa savu pirmo publikāciju piedzīvo šajā izdevumā. Melodijas glabā divas apjomīgas kolekcijas – Krišjāņa Barona biedrības krājums⁶ un Jurjānu Andreja manuskripts (LFK arhīva manuskripts Nr. 1495). Pēdējo Latviešu folkloras krātuve 1936. gadā ieguva no viņa brāļa Pāvula Jurjāna. Par šo faktu Latvijas Valsts vēstures arhīvā saglabājusies dokumentāla liecība – Latviešu folkloras krātuves sarakste, kurā P. Jurjāns pauž sekojošo: “Ar šo apliecinu, ka esmu pārdevis Latviešu folkloras krātuvei Andreja Jurjāna atstātos mūzikas materiālus par Ls 650 (seši simti piecdesmit latu) uz mantinieku pilnvaras pamata. Rīgā, 17. janvārī 1936. gadā. Pāvuls Jurjāns.”⁷ Abās minētajās kolekcijās atrodami gan paša A. Jurjāna, gan viņa līdzstrādnieku – A. Jansona, A. Ersa, J. Vītola, P. Blaus, J. Heniņa, M. Gubenes, K. Blauberģa, M. Dravnieka, J. Veinberģa, E. Vignera, J. Ķepiņa, K. T. Šmita, J. Purnā, J. Vāģera, J. Graubiņa, J. Reiznieka, F. Rodiņa, A. Rītiņa u.c. – kara dziesmu pieraksti, kas veikti 19. gadsimta beigās Skrundā (M. Dravnieks, ap 1872); Sēlpilī (K. Blauberģs, ap 1882); Valdemārpilī, Talsu Ārlavā, Aizupē, Zemītē (J. Heniņš, 1883); Lieliecvā (J. Vāģers, ap 1884); Liepājas Tāšos (Strādnieks, pirms 1891); Liepājas Rāvā (A. Jansons, pirms 1891); Sēlpilī, Vārnāvā, Vecaucē, Gudeniekos, Bārtā, Aisterē, Cēsu Jumurdā, Lejasciemā, Ērgļos (A. Jurjāns, 1891); Krustpilī (J. Vītols, 1891). Vairākiem pierakstiem gads nav norādīts; tie veikti Ērgļos (P. Blaus), Kraukļos

¹ Sērijā “Latviešu tautas mūzika” iznākuši šādi izdevumi: Darba dziesmas (1958); Kāzu dziesmas (1968); Bērnu dziesmu cikls. Bēru dziesmas (1971); Gadskārtu ieražu dziesmas (1973); Precību dziesmas (1986).

² Latviešu kara dziesmu izdevumā iekļautās J. Cimzes harmonizēto kara dziesmu melodijas atrodamas “Dziesmu rotas” otrajā (1872), trešajā (1874), ceturtajā (1875) un septītajā daļā (1884), kā arī 1908. gadā izdotajā paplašinātajā izdevumā jauktiem koriem J. Neilanda sakārtojumā un 1914. gada izdevumā J. Sērmūkšļa redakcijā.

³ Krakovas Zinātņu akadēmijas Matemātikas un dabaszinātņu nodaļas Antropoloģijas komisijas pētniece S. Uļanovska 19. gs. beigās Viļānu apkārtnē pierakstījusi 329 tautasdziesmas, kas publicētas 1892. gadā krājumā “*Lotysze Infant Polskich*” I, II. Krājumā sniegti tautasdziesmu teksti dialektā ar tulkojumu poļu valodā, kā arī dažas melodijas. Viena no tām – ar kara dziesmu tekstiem – atrodama krājuma otrajā daļā.

⁴ Melodiju pierakstījis J. Gobziņš Rudbāržos.

⁵ Melodiju pierakstījis A. Kauliņš Gaujienā.

⁶ K. Barona biedrība (1924–1929) dibināta gadu pēc Krišjāņa Barona nāves, lai turpinātu viņa iesākto darbu. Barona biedrības krājumā ietilpst 49 folkloras materiālu pierakstu kolekcijas, no kurām viena satur A. Jurjāna manuskriptu [Bb 43], ko 1927. gadā biedrībai nodevis skolotājs Atis Zālītis.

⁷ LVVA, 1630. f., 1. apr., 191. l., 606. lp.

(M. Gubene), Saldū un Iecavā (M. Dravnieks), Dundagā (E. Vigners un F. Rodiņš), Vārnāvā (Slikšāns), Trikātā (J. Ķepītis), Pēterpilī (K. T. Šmits), Ērgemē (Purņa Jānis), Tukuma Sirmelē (Rozentāls), Bauskas Zālītē (J. Graubiņš), Sidgundā (J. Reiznieks), Durbē (Bokums), Vidsmuižā (A. Erss), Lutriņos (A. Rītiņš), Vērgalē (Kūns), Talsos (Brūns) un Dunalkā (Kalnarājs). Dažos gadījumos manuskriptā uzrādīta tikai pieraksta vieta: Alūksne, Jaungulbene vai pierakstītājs: A. Erss, J. Veinbergs.

Atsevišķu kolekciju veido Jurjānu Andreja līdžstrādnieka – skolotāja un tautasdziesmu vācēja Andreja Jansona – vākums Liepājas Aisterē, Vecpilī, Rāvā, Dzērvē un Dunalkā (pirms 1891. gada). Šo kolekciju Latviešu folkloras krātuve ieguva salīdzinoši vēlu – 20. gadsimta 90. gados. Tā ir kopija oriģinālam, kurš atrodas Latvijas Nacionālajā bibliotēkā. Tajā ir vairākas melodijas ar kara dziesmu tematiku un izvērstu teksta materiālu.

Vairākas nozīmīgas tautasdziesmu melodiju pierakstu kolekcijas veidojušās 20. gadsimta 20.–40. gados. Visapjomīgākā no tām ir Emiļa Melngaiļa rokrakstu kolekcija, kas aptver ne tikai laika un melodiju skaita, bet arī ģeogrāfiskā diapazona ziņā visplašāko materiālu. E. Melngaiļa pierakstītās latviešu kara dziesmu melodijas (LFK arhīva manuskripts Nr. 1045) aptver laika posmu no 1911. līdz 1943. gadam. Pieraksti veikti visā Latvijā: 1911. gadā Rucavā, 1921. gadā Iecavā un Rīgā, 1923. gadā Rīgā, Ventspilī un Nīcā, 1924. gadā Ventspilī, Ventā, Sarkanmuižā, Cirspenē, Jūrkalnē, Talsos, Cēsu Priekuļos, Līvānos un Rēzeknē, 1925. gadā Ārlavā, Sēlpilī, Viesītē un Sunākstē, 1926. gadā Bauskā, Rundālē, Jelgavas Frankmēmelē, Ceraukstē, Ilūkstes Rubeņos un Lašos, Neretā, Alsungā, Padurē, Kalvenē, Valmierā, Limbažos un Cēsu Rozulā, 1927. gadā Liepājā, Dunikā, Bārtā, Rucavā, Palangā un Būtiņciemā, 1929. gadā Užavā, Basos un Alsungā, 1930. gadā Kuldīgā, Rendā, Kaltenes jūrmalā, Vecmokās, Džūkstē, Apšuciemā, Bauskas Zālītē, Smiltēnē, Valkas Ilzenē, Madonas Sarkanos, Mazsalacā, Ludzas Ciblā, 1931. gadā Nīcā, Rucavā, Aizputē, Nīkrācē, Emburgā, Ārlavā, Skrundā, Dundagā, Kabilē, Rendā, Tukuma Vānē, Aizupē, Durbē, Jelgavas Bukaišos, Bauskā, Rundālē, Vecsaulē, Pilsmuižā, Lielsvitenē, Kaučmindē, Ceraukstē, Rubeņos, Cesvainē, Dzērbenē, Nītaurē, Raunā, Viļānos, Rēzeknē un Rīgā, 1932. gadā Suntažos, Ropažos, Lizumā un Lubānā, 1933. gadā Nīcā, Ventspils Ventā, Alsungā un Skaistkalnē, 1934. gadā Bauskas Misā un Pilsmuižā, 1935. gadā Iecavas Lambartē un Rīgā, 1936. gadā Madlienā un Gulbenē, 1937. gadā Bauskas Vecmuižā, 1939. gadā Dunikā, 1940. gadā Ēdolē un Viļakā, 1941. gadā Ilūkstes Bebenē, Daugavpils Kapiņos, Balvu Lāčupē, Viļakā, Bērzpilī, Bukmuižā, Viļānos, Varakļānos un 1943. gadā Rēzeknes Dricēnos.

Salīdzinoši daudz kara dziesmu melodiju atrodams tautasdziesmu vācēju Artura Salaka, Artura Jakāna, Lidijas Galenieces, Voldemāra Stelberga, Jura Koha, Pētera Barisona un Pētera Ores kolekcijās. Komponists un tautasdziesmu vācējs A. Salaks tautasdziesmu melodijas sācis vākt 1926. gadā no Ezeres un Pampāļu teicējiem un kādas bērzpilietes. Vēlāk LFK uzdevumā viņš atšifrējis Annas Bērzkalnes veiktos ieskaņojumus fonogrāfā, kā arī turpinājis tautasdziesmu vākšanu (LFK arhīva manuskripts Nr. 170). Izdevumā iekļautie kara dziesmu pieraksti veikti Kuldīgas Pampāļos un Ezerē (1926), Līvānos, Kalupē, Ilūkstes Bebenē un Rubenē, Dīgnājā (1927), Mālpupē, Bejā, Pededzē, Kalncempjos un Annās (1929), Cīravā, Kuldīgā, Rendā, Snēpelē un Sakā (1930), Nīcā (1931), Rencēnos, Bīriņos un Ēdolē (1940). Izdevumā publicēti arī A. Salaka atšifrētie A. Bērzkalnes fonogrāfa ieskaņojumi, kas veikti Preiļos, Ventspilī, Tukuma Vānē un Rīgā (1927), Dunikā, Daugavpilī un Liksnā (1928).

Tautasdziesmu vācējs A. Jakāns pierakstījis melodijas Sēlijā un Vidzemē (LFK arhīva manuskripts Nr. 832). Viņa kara dziesmu pieraksti veikti Ilūkstes Bebenē un Prodē (1927), Ilūkstes Gārsenē un Prodē, Jēkabpils Saukā un Ritē, Pils pagastā, Allažos un Cēsu Drabešos (1929).

Tautasdziesmu vācēja L. Galeniece pierakstījusi lielu skaitu tautasdziesmu melodiju Kurzemē un Vidzemē. Viņas vākums apkopots divās kolekcijās (Barona biedrības krājumā [Bb 46] un Latviešu folkloras krātuvē, arhīva manuskripts Nr. 804). Izdevumā iekļautie L. Galenieces kara dziesmu pieraksti

veikti 1929. gadā Liepājā, Rucavā, Grobiņā, Priekulē, Alsungā, Ārlavā, Tukumā, Blidenē, Raņķos, Vānē, Vecaucē, Cēsu Kosā un Rīgā.

Mūzikas folklorists V. Stelbergs Rakstu un mākslas kameras Tautas gara mantu sekcijas uzdevumā apceļojis Vidzemes vidieni un savācis ap 1300 tautasdziesmu un deju melodiju, kā arī etnogrāfiskos materiālus (LFK arhīva manuskripts Nr. 1700). Kara dziesmu izdevumā publicētās melodijas viņš pierakstījis Zemgales Ūziņos (1923), Vecpiebalgā (1933), Cēsu Taurenē un Jumurdā (1939), kā arī Līgatnē (1940).

Tautasdziesmu vācējs un E. Melngaiļa līdzstrādnieks J. Kohs pierakstījis plašu folkloras materiālu Kuldīgas apkārtnē (LFK arhīva manuskripts Nr. 193). Viņa kara dziesmu pieraksti veikti Kuldīgas Griķos (1926, 1927), Rendā (1929, 1933) un Kuldīgā (1929). Komponists P. Barisons kā inteligēntais bezdarbnieks ticis nodarbināts Latviešu folkloras krātuvē, atšifrējot fonogrāfa ieskaņojumus (LFK arhīva manuskripts Nr. 1378). Izdevumā iekļautās kara dziesmu melodijas viņš pierakstījis no savas mātes Sēlpilī. Savukārt folkloras vācējs P. Ore 1939. gada vasarā fiksējis plašu folkloras materiālu Ludzas apriņķī no Kārsavas līdz Šķaunei (LFK arhīva manuskripts Nr. 1712). Izdevumā publicētās kara dziesmas pierakstītas Nirzā, Kārsavā un Nautrēnos.

Atsevišķi kara dziesmu pieraksti dokumentēti arī A. Šmitena (1923. gadā Talsos, LFK arhīva manuskripts Nr. 230), E. Turkinas (1926. gadā Rīgā, LFK arhīva manuskripts Nr. 17), K. Rasas (1926. gadā Bauskas Ilšicē, LFK arhīva manuskripts Nr. 214), F. Ķiploka (1926./27. gadā Valmieras Brenguļos, LFK arhīva manuskripts Nr. 334), E. Eglītes (1926. un 1927. gadā Jaungulbenē, LFK arhīva manuskripts Nr. 26), M. Meijeres (1926. gadā Liepājas Kalētos un 1929. gadā Kuldīgas Pampāļos, LFK arhīva manuskripts Nr. 68), K. Siliņa (1927. gadā, pieraksta vieta nav norādīta, LFK arhīva manuskripts Nr. 489), P. Boža (1927. gadā Cēsu Kosā, LFK arhīva manuskripts Nr. 279), J. Kreica (1927. gadā Madonas Bērzaunē, LFK arhīva manuskripts Nr. 1927), A. Mednes (1927. gadā Rīgā un 1928. gadā Jelgavā, LFK arhīva manuskripts Nr. 450), J. Rinkusa (1928. gadā Talsu Cērē, 1929. gadā Rembatē, 1930. gadā Rīgā un Madonas Praulienā, 1935. gadā Rēzeknes Rēznā, LFK arhīva manuskripts Nr. 345), F. Jakobsona (1929. gadā Aizputē, LFK arhīva manuskripts Nr. 514), A. Dūmiņa (1929. gadā Madonas Kalsnavā, LFK arhīva manuskripts Nr. 139), V. Sarcevicis (1930. gadā Jelgavas Vecaucē, LFK arhīva manuskripts Nr. 929), J. Rudziša (1931. gadā Madonas Bērzaunē, LFK arhīva manuskripts Nr. 1234), T. Puisāna (1938. gadā Ludzas Zvirgzdenē, LFK arhīva manuskripts Nr. 548) materiālos. Par šiem melodiju pierakstītājiem trūkst sīkākas informācijas.

Nozīmīgu vietu latviešu kara dziesmu izdevumā ieņem vēl nepublicētie tautasdziesmu melodiju pieraksti, kas dokumentēti LU Literatūras, folkloras un mākslas institūta Latviešu folkloras krātuves⁸ ikgadējās folkloras ekspedīcijās laika posmā no 1948. līdz 1979. gadam. Dziesmas ar kara tematiku atrodamas šādu kolekciju materiālos: 1948. gada ekspedīcija uz Tukuma rajonu (komponists un folkloras vācējs Viktors Sams Tukuma rajona Dzirciemā un Milzkalnē, LFK arhīva manuskripts Nr. 1835); 1949. gada ekspedīcija uz Ogres rajonu (V. Sams Ogrē un Lielvārdē, LFK arhīva manuskripts Nr. 1850); 1950. gada ekspedīcija uz Siguldas rajonu (mūzikas zinātnieks un folklorists Folkloras institūta vecākais zinātniskais līdzstrādnieks Jēkabs Vītolīņš Siguldā, LFK arhīva manuskripts Nr. 1790); 1951. gada ekspedīcija uz Bauskas rajonu (komponists un tautasdziesmu vācējs Aldonis Kalniņš Bauskas rajona Vecsaulē, LFK arhīva manuskripts Nr. 1880); 1952. gada ekspedīcija uz Jēkabpils rajonu (V. Sams Neretas rajona Saukā un A. Kalniņš Aknīstē un Aknīstes rajonā, LFK arhīva manuskripts Nr. 1895); 1954. gada ekspedīcija uz Gaujienas rajonu (kordiriģents un mūzikas folkloras vācējs Andrejs Krūmiņš un A. Kalniņš Gaujas ciemā, LFK arhīva manuskripts Nr. 1910); 1955. gada ekspedīcija

⁸ Toreiz – Folkloras institūts (1945–1950); Etnogrāfijas un folkloras institūts (1950–1956); Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Andreja Upīša Valodas un literatūras institūta Folkloras sektors (1956–1992). Kopš 1992. gada – Literatūras, folkloras un mākslas institūta Latviešu folkloras krātuve.

uz Viļānu rajonu (A. Kalniņš Rikavā, Gaigalavā un Radopolē, LFK arhīva manuskripts Nr. 1925); 1956. gada ekspedīcija uz Rēzeknes rajonu (A. Kalniņš Zvirgzdenē un Bērzgalē, LFK arhīva manuskripts Nr. 1930); 1957. gada ekspedīcija uz Kuldīgas un Aizputes rajonu (A. Krūmiņš Alsungā, Gudeniekos, Basos, Aizputes rajona Apriķos un A. Kalniņš Kuldīgas Rendā un Aizputes rajona Lažā, LFK arhīva manuskripts Nr. 1935); 1958. gada ekspedīcija uz Ludzas, Kārsavas un Abrenes rajonu (A. Krūmiņš Abrenes rajona Kvašņevas ciemā, Kārsavas Rančos un Izvaltā, kā arī virkne toreizējo Latvijas Valsts konservatorijas kompozīcijas un muzikoloģijas studentu: Pauls Dambis Kārsavā un Kārsavas rajona Luksteniekos, Aleksandrs Grandaus Ludzas Ciblā, Dace Jaunslaviete Kārsavas rajona Nautrēnos, Jāzeps Kulbergs Ludzā, Edīte Auniņa Ludzas rajonā un M. Grava Kārsavas rajona Baltinavā, LFK arhīva manuskripts Nr. 1940); 1959. gada ekspedīcija uz Preiļu un Daugavpils rajonu (A. Krūmiņš Aglonā, Daugavpils rajona Stradiņos, Kalupē, Dubnā un P. Dambis Daugavpils rajona Nīcgalē, LFK arhīva manuskripts Nr. 1945); 1960. gada ekspedīcija uz Dagdas un Krāslavas rajonu (komponisti un tautasdziesmu vācēji Romualds Jermaks Dagdas rajona Anzeļos un Punduros un Vilnis Salaks Asūnē, kā arī D. Lucava Dagdā un A. Krūmiņš Izvaltā, LFK arhīva manuskripts Nr. 1950); 1961. gada ekspedīcija uz Liepājas rajonu (A. Krūmiņš Medzē un Dunalkā, R. Jermaks Tāšos, Aizviķos un Dunalkā, kā arī komponists Imants Kalniņš Kalvenē, LFK arhīva manuskripts Nr. 1955); 1962. gada ekspedīcija uz Talsu rajonu (A. Krūmiņš Talsos un R. Bāliņa Laucienā, LFK arhīva manuskripts Nr. 1960); 1963. gada ekspedīcija uz Saldus rajonu (muzikoloģe Maija Kurme Saldū un Zaņā, LFK arhīva manuskripts Nr. 1965); 1964. gada ekspedīcija uz Dobeles un Auces rajonu (muzikologs Arvīds Bomiks Aucē un Dobelē, kā arī R. Skudra Dobelē, LFK arhīva manuskripts Nr. 1968); 1969. gada ekspedīcija uz Alūksnes un Gulbenes rajonu (mūzikas folklorists Vilis Bendorfs Gaujienā, LFK arhīva manuskripts Nr. 1990); 1970. gada ekspedīcija uz toreizējo Stučkas [Aizkraukles] rajonu (muzikologs Jānis Torgāns Stučkas Laucerē, LFK arhīva manuskripts Nr. 1995); 1972. gada ekspedīcija uz Ludzas rajonu (A. Krūmiņš un M. Kurme Ludzas Zvirgzdenē, LFK arhīva manuskripts Nr. 2005); 1975. gada ekspedīcija uz Jēkabpils rajonu (V. Bendorfs Balvos, LFK arhīva manuskripts Nr. 2012); 1978. gada ekspedīcija uz Aglonu (ieskaņojusi folkloriste Elga Melne, atšifrējis V. Bendorfs, LFK arhīva manuskripts Nr. 2020) un 1979. gada ekspedīcija uz Gulbenes rajonu (V. Bendorfs Gulbenes rajona Tirzā, LFK arhīva manuskripts Nr. 2020, 2021).

Līdzās minēto ekspedīciju materiāliem izdevuma veidošanā izmantotas arī kolekcijas, kas tapušas folkloras vācēju patstāvīgo ekspedīciju rezultātā, – A. Krūmiņa 1948., 1949. un 1951. gada vākums Alsungā un Aizputes Kalvenē (LFK arhīva manuskripts Nr. 1824); A. Kalniņa 1954. gada pieraksti Bauskas Jaunsaulē (LFK arhīva manuskripts Nr. 1880); V. Bendorfa 1969.–1971. gada Jūrkalnes pieraksti (LFK arhīva manuskripts Nr. 1988 (1969, 1970); Nr. 2000 (1971)) un A. Krūmiņa vairākkārtējās ekspedīcijas Balvu rajonā (kara dziesmu melodijas pierakstītas 1986. gadā Šķilbēnu pagasta Pakašovā, LFK arhīva manuskripts Nr. 2040, un 1987. gadā Viļakā, LFK arhīva manuskripts Nr. 2045).

Valodnieks un folklorists Arturs Ozols ievadā izdevumam “Latviešu tautasdziesmas” (1955) senāko latviešu kara dziesmu ciklu (dziesmas par sirotāju kariem, karadraudzi un tās vadoņiem) saista ar laiku, kad sirotāju kari pāriet feodālajos karos, un karadraudžu noformēšanos, hipotētiski iezīmējot šī laikmeta beigu robežu (līdz 15. gs.). Kā raksturīgāko senāko kara dziesmu tematiku A. Ozols min ieroču kalšanu, karavīru bruņojuma un ietērpā īpatnības, kara karoga rakstīšanu, karadraudzi kā nelielu pulku ar raksturīgu motīvu “Es pazīnu sav’ bāliņu, Vidū kara ligojot” u.c.⁹

Tikpat kā nav iespējams noteikt krājumā iekļauto dziesmu saistību ar konkrētiem vēsturiskiem notikumiem. Domājams, ka šo dziesmu lielākā daļa, spriežot pēc tekstu tematikas, radusies 18. gadsimtā

⁹ Ozols A. Kara, miera un tautu attieksmju dziesmu cikli // Latviešu tautasdziesmas. Izlase. 1. daļa. Rīga: Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas izdevniecība, 1955, 30. lpp.

un vēlāk, Latvijas teritorijai nonākot Krievijas impērijas sastāvā un latviešu karavīriem – cara karapulkos. Līdzās dziesmām par kara algotņiem un skumju apdvestajām rekrūšu dziesmām latviešu kara dziesmu ciklā iekļaujas arī dziesmas, kas runā par kalpošanu tēvu zemei, tēlo dienesta grūtības, piemin cīņu ar turkiem (Krievijas 18. gs. kari ar Turciju), kā arī atbalsis no Napoleona kara ar Krieviju 19. gadsimta sākumā.

Jāpiekrīt A. Ozolam, kurš kā īpašu grupu latviešu kara dziesmu ciklā izceļ t.s. liroepiskās romances, piemēram, “Aiz tiem augstiem kalniem Kari karojās”; “Apkārt kalnu gāju, Kalniņā uzkāpu”; “Aši, aši zīle dzied”; “Div’ baloži strautā dzēra”; “Es, karā aiziedams”; “Karā es nu iešu, Vaira nepārņākšu”; “Kungi mani karā sūta”; “Zviedz, zviedz sirmais zirdziņš” u.c.¹⁰ Tieši šī dziesmu grupa visplašāk pārstāvēta arī šajā izdevumā.

Latviešu kara dziesmu melodijas pierakstītas visā Latvijā. Lielākoties tās ir garas dziesmas ar sižetisku stāstījumu un spilgtiem liroepiskiem elementiem. Tāpēc to dziedājumos dominē plašapjoma melodika, turpretī teiktā jeb deklamatoriskā melodika sastopama daudz retāk. Kā vispār dziesmu lirizācijas procesi, kas tik spilgti izpaužas latviešu kara dziesmās, arī to t.s. dziedamā tipa melodijas ir jaunākas cilmes parādība. Kara dziesmu melodiju skaņurindu pamatā veido mažora un minora skaņkārtas, kas raksturīgas jaunākajam laikmetam, sākot ar 17. un 18. gadsimtu, un kas 19. gadsimtā lielā mērā noteica daudzu izplatītāko dziesmu tipus. Tas redzams, piemēram, J. Cimzes tautasdziesmu krājumos “Dziesmu rota”, no kuriem nāk arī senākie kara dziesmu melodiju pieraksti. Tomēr līdzās šādām mažora vai minora skaņkārtā ieturētām melodijām diezgan daudzās kara dziesmās sastopamies arī ar modālu skaņkārtisko pamatu, nereti vērojamas maiņu skaņkārtas iezīmes. Līdzās vairumam salīdzinoši vēlīnas cilmes melodiju daļa kara dziesmu neapšaubāmi atspoguļo arī senākas tautas dzīves norises. Jāpieņem, ka senā tradīcija kara dziesmu melodikā arvien ir papildinājusies un atjaunojusies ar jaunu dziesmu ienesumiem. Kara dziesmas kļuvušas liriskākas, tuvinoties sadzīves dziesmu slāņiem.

Kara dziesmu melodiju materiāls nedod iespēju tās sistematizēt pēc senuma, tādēļ par racionālāko to sistematizācijas principu izvēlēts tematiskais princips, par pamatu ņemot kara dziesmu tekstu sakārtojumu izdevumā “Latviešu tautasdziesmas”.¹¹ Šāds princips izvēlēts ar nolūku, lai būtu iespējams veikt materiāla salīdzinājumu, izmantojot abus – gan tekstu, gan melodiju – izdevumus. Līdzīgi kā minētajā kara dziesmu tekstu publicējumā, arī šī izdevuma saturu veido piecas daļas ar nosacīti iezīmētām tematiskajām grupām. Tāpat kā vairums latviešu tautasdziesmu melodiju, arī šajā izdevumā apkopotās nereti ir multifunkcionālas un var tikt izpildītas ar dažādiem tekstiem.

ZĪLE DZIED KARA VĒSTI

Izdevuma pirmajā daļā iekļautas dziesmas, kuru sižets vēsta par gaidāmo došanos karā. Šeit un turpmāk katra no dziesmu tematiskajām grupām sakārtota pēc melodiju skaņurindas īpatnībām, iedalot tās vispirms minora, pēc tam – mažora skaņkārtu grupā, pieaugošā skaņu apjoma secībā. Dziesmu melodiskais veidols ne vienmēr ļāvis strikti ievērot tematisko sakārtojuma principu, tāpēc gadījumos, kad vienas melodijas varianti pierakstīti ar dažādiem tekstiem, tie novietoti viens otram līdzās, pieļaujot lielākas vai mazākas atkāpes no tematiskās līnijas.

Pirmo tematisko grupu veido dziesmas, kuru tekstu aizsāk četrinde “Vīri, vīri, nebūs labi, Vārna krāca ozolā. Būs kungiemi karā jāti, Negulēti spilvenos”. Šīs dziesmas pamatā pierakstītas Kurzemē (Ventspils Ventā, Liepājas Bārtā un Rucavā), un tikai viens pieraksts nāk no Ludzas rajona Putrinieku

¹⁰ Turpat, 34.–35. lpp.

¹¹ Latviešu tautasdziesmas. 5. sējums, 2. daļa. Sabiedriskie pretmeti. Kara dziesmas. Rīga: Zinātne, 1984.

ciema Latgalē. Ventspils Ventas pierakstā (1) redzam kvartas apjoma teikto dziesmu, kas nav pārāk bieža parādība latviešu kara dziesmu repertuārā. Bārtas un Rucavas pierakstos (2–4) fiksētas jaunākas izcelsmes melodijas, kas plaši izplatītas Dienvidkurzemē un pamatā funkcionē gadskārtu ieražu dziesmu ciklā kā Nīcas un Bārtas gaviļšana. Saistībā ar minēto ieražu šādas dziesmas tautā tiek sauktas par *leišiem*. Atšķirībā no Jēkaba Vītoliņa “Gadskārtu ieražu dziesmās” (1973) publicētajiem u.c. līdzīgiem piemēriem, kam raksturīga krāšņa vēlinās izcelsmes harmoniskā daudz balsība, šajā gadījumā sastopamies ar vienbalsīgām melodijām, kas, domājams, varētu būt saistīts ar to, ka dziesmas pierakstītas no viena dziedātāja(-as). Vēl divi Rucavas pieraksti (5, 6) pārstāv plašāpjoma t.s. dziedamā tipa melodiku, par kuras vēlino izcelsmi liecina mažora skaņkārtā un melodijas virzība pa galveno pakāpju akordu skaņām. Arī šīs dziesmas ir plaši izplatītas Liepājas apkārtnē un tiek izpildītas ar dažādiem tekstiem. Pārējās melodijas pierakstītas Gulbenē un Aucē. Tās var tikt dziedātas ar dažādiem tekstiem, kas liecina par brīvu funkcionālo piesaisti. Līdzās minētajām uzmanību piesaista Kuldīgas Rendā pierakstītā melodija (8), kuras skaņurindu veido eoliskais trihords (tercā), kas, iespējams, norāda uz senāku izcelsmi.

Pirmās daļas otrā tematiskā grupa ir daudz plašāka un ietver vairākas sadaļas. Vairumu dziesmu aizsāk četrinde “Aši, aši zīle dzied Brāļa staļļa galiņā. Ej, māsiņa, skatīties, Kādu vēsti zīl’ atnesa”. Dziesmas pierakstītas visos Latvijas novados: Sēlijā (Ilūkstes Gārsenē, Bebreņē un Prodē, Sēlpilī, Vārnāvā), Kurzemē (Ventspils Ventā, Sarkanmuižā, Užavā, Liepājas Tāšos, Dunikā un Medzē, Kuldīgas Pampāļos un Kabilē, Sasmakā [Talsu Ārlavā], Aizputes Sakā, Klosterē un Cīravā, Alsungā, Jūrkalnē, Gudeniekos, Basos, Ēdolē, Embūtē, Saldus rajonā), Zemgalē (Bauskā, Jaunsaule, Zālītē, Rundālē, Dobelē, Aucē), Vidzemē (Suntažos, Igatē, Ērgļos, Siguldā, Allažos, Cēsu Drabešos un Priekuļos, Valmierā, Valmieras Brenguļos, Smiltēnē, Jaungulbenē, Tīrzā, Alūksnē, Alūksnes Mālpupē) un Latgalē (Līvānos, Kalupē, Viļānos, Rēzeknes Dricēnos, Dagdas Anzeļos, Bukmuižā, Tilzā, Abrenes Kvašņevā, Izvaltā).

Vairumā gadījumu tās ir vēlinās cilmes plašāpjoma melodijas, kuru skaņkārtisko pamatu veido dabiskais minors (11–14, 20, 21, 28–42) un mažors (45–77, 79–82). No modālajām skaņkārtām šajā dziesmu grupā salīdzinoši bieži pārstāvēta doriskā skaņkārtā (15, 22, 24–27), savukārt četros vienas dziesmas variantos (16–19) katrai melodijas rindai ir savs tonālais centrs – otrajā rindā, kas veidota kā pirmās variēts atkārtojums, tonikas funkcijas pārņem skaņkārtas piektā pakāpe. Vienas dziesmas ietvaros (23) parādās trīs skaņkārtu pazīmes – dorisko nomaina eoliskā jeb dabiskais minors, kas melostrofās beigās līdz ar harmoniskās septītās pakāpes ienākšanu noslēguma kadencē pāraug harmoniskajā minorā. Pilnīgi iespējams, ka šis piemērs demonstrē to, kā laika gaitā, mainoties skaņkārtiskajai domāšanai, izmainās arī dziesmu melodijas. Līdzās minētajiem sastopami arī tādi piemēri, kuru skaņurindu veido senāki skaņkārtiskie veidojumi, proti, frīģiskais tetrahords (44), eoliskais tetrahords (78) un joniskais tetrahords (81)¹².

Gandrīz visas pirmajā daļā iekļautās dziesmas ir vienbalsīgas. Tikai vienā gadījumā (81) mūsu priekšā ir daudz balsīgs mūzikas materiāls. Tas pārstāv specifisku vēlinās izcelsmes daudz balsības formu, kas plaši izplatīta Ziemeļlatgalē, apvidos, kuri robežojas ar Krieviju. Tā ir vokālā daudz balsība ar augšējo pavadbalsi, vietējā tradīcijā saukta par *dzīduošanu ar pusbolsu*. Šāda veida daudz balsības pamatpazīme ir galvenās melodijas novietojums vidusbalsī un augšējās pavadbalsī solo izpildījums. Šai melodijai ir savs apzīmējums vietējā tradīcijā – teicējas to sauc par *Dzagiuzes bolsu* (Dzeguzes balsu), un tā ir izteikti multifunkcionāla. Visbiežāk izplatītā *Dzagiuzes bolsa* tematiskā līnija saistīta ar dzeguzes kūkošanas un meitas raudāšanas pretnostatījumu. Šajā gadījumā ar dzeguzes kūkošanu tiek salīdzinātas māsas skumjas par to, ka brāļiem jāiet karā.

Nereti dziesmas sazarājušās vairākos variantos, kas izplatījušies tuvākā vai tālākā apkārtnē. Tā, piemēram, A. Jakāns 1929. gadā pierakstījis divus vienas dziesmas variantus: vienu – Jēkabpils Saukā (12),

¹²Joniskais tetrahords veido galvenās melodijas skaņurindu. Galvenā melodija šajā gadījumā novietota vidusbalsī.

otru – Ilūkstes Gārsenē (11). Turpat netālu – Jēkabpils Sēlpilī un Vārnāvā – citas dziesmas varianti dokumentēti ar zināmu laika atstarpi: divus no tiem pierakstījis A. Jurjāns, domājams, ap 1891. gadu (17, 18), trešo – 1925. gadā – E. Melngailis (16), bet ceturto – 1933. gadā – P. Barisons (19). 12 gadi šķir A. Jakāna 1929. gadā Ilūkstes Gārsenē pierakstīto kara dziesmu (25) no E. Melngaiļa 1941. gada kaimiņos esošās Ilūkstes Bebreņu pieraksta (24), savukārt E. Melngaiļa kolekcijā ir divi, gan salīdzinoši atšķirīgi, vienas dziesmas varianti, no kuriem vienu 1910. gadā Igatē pierakstījis J. Neimanis (27) un E. Melngailis rediģējis 1912. gadā, otru (26) – pats Melngailis 1932. gadā fiksējis Suntažos. Tas nav vienīgais gadījums, kad varam būt liecinieki visai plašam dziesmu variantu spektram E. Melngaiļa materiālos. Tā, piemēram, dziesmu ar tekstu “Sīvi, sīvi zīle brēca” Melngailis pierakstījis 1926. gadā Alsungā (66), 1929. gadā – Alsungā un Basos (67), 1930. gadā – Kuldīgā (65) un 1940. gadā – Ēdolē (68). Plašs variantu spektrs atrodams arī A. Jurjāna “Latvju tautas mūzikas materiālu” 6. grāmatā, no kuras ņemti vairāki kara dziesmu pieraksti. Pirmajā daļā apkopoto dziesmu vidū visplašāko izplatību piedzīvojuši tautā labi zināmā kara dziesma, kas visbiežāk tiek izpildīta ar tekstu “Sarkandaiļa roze auga”. Vairāk vai mazāk atšķirīgos melodijas un teksta variantos tā pierakstīta Bauskas Rundālē (38, E. Melngailis, 1926), Daugavpils Kalupē (40, A. Salaks, 1927), Rīgas Allāžos (37, A. Jakāns, 1929), Bauskas Jaunsaulē (39, A. Kalniņš, 1954), Aizputes Kalvenē (35, I. Kalniņš, 1955), Dobeles Aucē (36, A. Bomīks, 1964), Saldū (41, M. Kurme, 1965). Citā gadījumā variantu ģeogrāfiski visai tālo izplatību acimredzami veicinājuši J. Cimzes “Dziesmu rotas” publikācija, kurā sniegta norāde par dziesmas pierakstu 1865. gadā Lugažos. E. Melngailis šīs melodijas versiju pierakstījis 1930. gadā Bauskas Zālītē (61), savukārt V. Bendorfs – 1979. gadā Gulbenes rajona Tīrzā (62). Ar līdzīgu situāciju sastopamies, salīdzinot trīs citus vienas melodijas variantus. Arī šajā gadījumā 1872. gada publikācijai J. Cimzes “Dziesmu rotā” (72) seko divi pieraksti – Valmieras Brenguļos (74, F. Ķiploks, 1926/27) un Siguldā (73, J. Vītoliņš, 1950), turklāt pēdējais gandrīz precīzi atkārtō J. Cimzes publikācijā redzamo dziesmas tekstu.

ES, KARĀ AIZIEDAMS

Izdevuma otrajā daļā pārstāvēta visplašākā latviešu kara dziesmu grupa, kas daudzos un dažādos variantos izplatīta visā Latvijā. Dziesmas pierakstītas visos Latvijas novados. Šajā daļā nosacīti iezīmējas četras tematiskas dziesmu grupas. Pirmās grupas tekstu tematiku caurvij tādi motīvi kā “Nu, ar Dievu, Kurzemīte”; “Es, karā aiziedams” u.tml. Otrās tematiskās grupas moto ir “Snīga sniegi, putināja, Balti jāja karavīri”. Trešā tematiskā grupa ir ļoti plaša un apvieno dziesmas ar tekstu “Div’ baloži paltī dzēra, Padzēruši plivināja. Div’ bāliņi karā jāja, Abi jāja domādami”. Ceturrtā tematiskā grupa ar moto “Še neauga tādi koki Kā svešā zemītē” ir samērā kompakta – piecas dziesmas no sešām ir vienas melodijas varianti.

Līdzās labi pazīstāmām un tautā populārām dziesmām šeit atrodamas arī mazāk zināmas melodijas. To skaņkārtisko spektru pamatā nosaka mažors un minors. Tikai atsevišķos gadījumos dokumentētas melodijas, kuru skaņurindu veido doriskā skaņkārtā (90, 91, 105, 112, 115, 120, 182) un minora trihords (96). Dažkārt minora melodiju ietvaros vērojamas vairāk vai mazāk izvērstas doriskas epizodes (226, 234, 235). Pierakstītas arī četras senākas izcelsmes kvartas apjoma melodijas ar tetrahorda (joniskā vai eoliskā) skaņurindu (180, 183, 198, 279) un maiņu skaņkārtas iezīmēm. Pamatā runa ir par minora un tā paralēlā mažora nomaiņu (239, 240, 242, 260), taču sastopami arī savdabīgāki piemēri. Vienā gadījumā dabiskajā mažorā īslaicīgi ieskanas miksolidiskā skaņkārtā (263), otrā – tonikas funkcijas pārmaiņus dala trīs tonalitātes – *G dur* – *e moll* – *h moll* (278).

Otrās daļas dziesmas gandrīz visas pierakstītas kā vienbalsīgas. Ir tikai divi daudz balsības piemēri (164, 166) – abi saistīti ar vienu dziedātāju grupu – trim teicējām Latgalē, Šķilbēnu pagasta Pakašovas ciemā,

Andreja Krūmiņa 1986. gada pierakstos. Abos gadījumos pārstāvēta harmoniskā tercu daudzvalsība, kas ir tipiska vēlīnās izcelsmes dziesmu pavadone.

Arī šajā daļā sastopamies ar vairāk vai mazāk izvērstām melodiju variantu grupām, kas netieši liecina par dziesmu izplatību un popularitāti. Visbiežāk variantu grupas veido divas vai trīs dziesmas versijas, taču nereti grupas mēdz būt arī plašākas. Pirmā grupa (85–88) apvieno melodijas ar tekstu “Es, uz karu aiziedams, Krustu cirtu ozolā” u.tml. Agrīnākie pieraksti veikti pirms 1891. gada Liepājas Aisterē un pirms 1904. gada Gaujienā, pēc tam – 1924. gadā Jūrkalnē un 1931. gadā Kabilē. Visizvērstākā teksta dokumentācija atrodama A. Kauliņa Gaujienas pierakstā, taču jāņem vērā, ka šis piemērs ņemts no RLB Mūzikas komisijas dziesmu krājuma vīru korjiem un var arī nebūt pilnībā autentisks. Divi vienas dziesmas varianti (90, 91) fiksēti Ludzas Zvirgzdenē 1972. gada folkloras ekspedīcijas ietvaros. Salīdzinoši lielas atšķirības šeit vērojamas ne tikai teksta izveidē, bet arī melodikā – gan skaņkārtiskajā, gan metroritmiskajā plānā, kā arī formveidē. Savā starpā tikpat kā neatšķiras divi citi varianti (94, 95), no kuriem viens publicēts J. Cimzes “Dziesmu rotā”, otru pierakstījis E. Melngailis 1923. gadā Ventspilī. Trīs vienas dziesmas varianti (127–129) pierakstīti Kraukļos (19.–20. gs. mijā), Valkas Bejā (1929) un Gaujienā (1969), divi citi (139, 140) – Ilūkstes Rubeņos (1926) un Bauskas Rundālē (1931). Vēl divi varianti (164, 165), no kuriem viens pierakstīts Šķilbēnu pagasta Pakašovā (1986), otrs – Viļānu Rikavā (1955), rāda atšķirīgu teksta tematiku, cits variantu pāris – viens no variantiem pierakstīts Madonas Kalsnavā (1929), otrs – Gaujienas rajona Gaujas ciemā (1954) – ar pavisam nelielām atšķirībām melodikā – vienā gadījumā izpildīts ar trim, otrā – ar 14 teksta strofām. Nesalīdzināmi plašāka ir tautā populārās dziesmas “Es, karā aiziedams” variantu grupa, kas aptver 10 fiksētus pierakstus (154–163) ar ievērojamām atšķirībām melodikā, metroritmikā un tekstu tematikā. Varianti pierakstīti Sēlpilī (ap 1882, 1891), Krustpilī (ap 1891), Cēsu Kosā (1927), Cesvainē, Nītaurē (1931), Alsungā (1948), Kārsavas rajona Nautrēnos (1958), Dagdā (1960) un Viļakā (1987), taču tas nebūt nenozīmē, ka šī dziesma nav pazīstama arī citur Latvijā.

Varianti burtiski seko viens otram arī citās otrās daļas tematiskajās grupās. Tāds ir Lubānā fiksētais dziesmu pāris E. Melngaiļa pierakstos (181, 182), no kurām viena dziedāta minorā, otra – doriskajā skaņkārtā, vai nedaudz izvērstākā variantu virkne (186–190) ar melodiskām, skaņkārtiskām un metroritmiskām variācijām (pieraksti veikti Valmieras Brenguļos (1926/27) un Lubānā (1932), kā arī ņemti no J. Cimzes “Dziesmu rotas”¹³ un A. Jurjāna nepublicētajiem materiāliem). Četrās versijās (192–195) – Ērgļos (19. gs. beigās), Līvānu apkārtnē (1924), Ilūkstes Gārsenē (1929) un Stučkas [Aizkraukles] Laucerē (1970) – pierakstīta tautā labi zināmā dziesma “Karavīri bēdājās”. Lidzās jau minētajiem šajā daļā fiksēti vēl vairāki dziesmu variantu pāri: Jēkabpils Saukā (1929) un Sēlpilī (19. gs. beigās) pierakstītās melodijas (205, 206), no kurām pirmajai ir 16, bet otrajai – tikai viena teksta strofa; divi Jelgavas Vecaucē pierakstīti vienas melodijas varianti (207, 208) ar nedaudz, bet tomēr atšķirīgām tekstu virknēm; dažādos laika posmos Jūrkalnē pierakstītas divas vienas dziesmas versijas (261, 262), no kurām pirmo 1924. gadā E. Melngailim dziedājis Kristis Lācis, otro 1969. gadā V. Bendorfam – Augusts Lācis; kā arī gan laika, gan attāluma ziņā tālas vienas dziesmas versijas (275, 276), no kurām viena pierakstīta Saldū ap 1891. gadu, otra – Daugavpils rajona Dubnā 1959. gadā.

Ļoti plaša ir visā Latvijā izplatītās dziesmas “Div’ dūjiņas gaisā skrēja” variantu virkne (210–238), kas demonstrē bagātīgas variēšanas iespējas visos līmeņos. Domājams, ka izejas punkts dziesmas plašajai izplatībai varētu būt publikācijas J. Cimzes “Dziesmu rotā” (1874, 1908), kas iekļautas arī šajā izdevumā. Citi pieraksti veikti Ērgļos, Dundagā, Jēkabpils Vārnāvā, Trikātā, Zemītē, Liepājas Rāvā, Iecavā (19. gs. beigās), Valmieras Brenguļos, Liepājā, Liepājas Kalētos, Bauskas Rundālē, Limbažos (1926/27), Aizputes Basos, Ilūkstes Gārsenē un Prodē, Mālpupē, Allažos (1929), Bauskas Zālītē (1930), Bauskā,

¹³ Šis ir vienīgais gadījums minētajā variantu grupā, kad vienai melostrofoi atbilst nevis teksta divrinde, bet gan četrinde.

Kuldīgas Rendā (1931), Saukā (1952), Liepājas Aizviķos (1961) un Dobelē (1964). Četru variantu grupu (246–249) veido melodijas, no kurām divas tāpat publicētas “Dziesmu rotā” (1875, 1908), savukārt divas citas pierakstītas Ilūkstes Gārsenē (1929) un Bauskas Ērgemē (19. gs. beigās). Divi no minētajiem variantiem izpildīti ar refrēnu “Kā tas var būt? Tas gan var notikt”, pārējos refrēns aizstāts ar teksta atkārtojumu. Vēl divas salīdzinoši izvērstas un daudzveidīgas variantu grupas veido melodijas ar tekstu “Div’ baloži peļķē dzēra” (251–255), kas pierakstītas 19. gadsimta beigās Rudbāržos, 1926. gadā Rundālē, 1931. gadā Bauskā un Vecsaulē (1931, 1951), un dziesmas ar jau minēto refrēnu “Kā tas var būt? Tas gan var notikt” (257–259), pierakstītas 19. gadsimta beigās Alūksnē un Kraukļos, kā arī 1931. gadā Cesvainē. Salīdzinoši plaša variantu grupa fiksēta melodijai ar tekstu “Divi zili balodīši” (266–274) – pieraksti veikti Cēsu Rozulā (1926), Madonas Kalsnavā (1929), Madonas Bērzaunē (1931), Rīgā (1931, 1935), Bauskas Skaistkalnē, Vecpiebalgā (1933), Lielvārdē (1949) un Talsos (1962). 1959. gada ekspedīcijas laikā fiksēti trīs samērā atšķirīgi vienas melodijas varianti (279–281), pierakstīti Nīcgalē, Stradiņos un Aglonā. Pēdējo otrās daļas variantu grupu veido pieci vienas melodijas varianti ar tekstu “Še neauga tādi koki Kā svešā zemītē” (283–287). Šī melodija ir plaši izplatīta visā Latvijā un visbiežāk pazīstama saistībā ar tekstu “Jūriņ’ prasa smalku tiklu”. Katram tās variantam ir savs metroritmiskais zīmējums, nelielas atšķirības vērojamas ar melodikā. Pieraksti veikti Talsu Ārlavā (1883, 1929), Valkas Lugažos (1865) un Ilūkstes Prodē (1929). Viens variants ņemts no J. Cimzes “Dziesmu rotas” (1872).

KARAVĪRA LĪGAVIŅA

Izdevuma trešajā daļā apkopotas dziesmas, kas tā vai citādi saistās ar mājās atstāto karavīra līgavu un nereti pauž līgavas skumjas par to, ka līgavainim jāaiziet karā. Ņemot vērā to, ka laika posmā no 18. gadsimta beigām līdz 1874. gada armijas reformām zemniekam – dzimtcilvēkam – Krievijas cara armijā bija jākalpo 25 gadi, bieži karavīru tā arī nesagaidīja pārnākam mājās. Dziesmu tekstu tematiku caurvij tādi motīvi kā “Smuka mana līgaviņa Gul’ uz manām rokām; Karā man bij’ jānoiet, Bij’ man tevi jāatstāj”; “Lustīt’ mana, laimīt’ mana, Tu ar mani līdzī nāc; Karā iešu, nepalikšu, Mājās nākšu atpakaļ”; “Karavīra līgaviņa Nakti miega negulēja”; “Ai, tu manu dumju prātu, Jauns paņēmu līgaviņu”; “Apkārt kalnu gāju, Kalniņā uzkāpu; Redzu savu līgaviņu Gauži raudājot”; “Novītusi tā puķīte, Kas aiz manas cepurītes; Gauži rauda tā meitiņa, Kas ar mani saderēj”; “Projām jāiet, Ceļš pa kājām, Es nevaru še palikt”; “Aiz tiem augstiem kalniem, Aiz tās bērzu birzes; Tur karoja kari, Kazaku nošāva” u.c.

Līdzīgi kā izdevuma pirmajā un otrajā daļā, arī šeit iekļautās melodijas pamatā ir vēlinas cilmes, ieturētas mažora un minora skaņkārtās. Līdzās tām diezgan lielu īpatsvaru ieņem melodijas, kuru skaņurindu pārmaiņus veido dabiskais minors un tā paralēlais mažors (293, 294, 299–303, 385). Minami arī dažī interesantāki gadījumi, kā, piemēram, maiņu skaņkārtā P. Ores 1939. gada Kārsavas pierakstā (295), kur katrai melodijas rindai ir sava tonika un skaņurinda – abos gadījumos (kvartas attiecībās) – tercas trihords. Savukārt P. Dambja 1958. gada Kārsavas pierakstā (315) sastopamies ar frīģiskā trihorda melodiju, kas nepārprotami norāda uz senu izcelsmi. Jāpiebilst gan, ka šī melodija ir izteikti multifunkcionāla un vietējā tradīcijā funkcionē saistībā ar dažādiem tekstiem, tostarp arī ar kara dziesmu tekstu virkni. Dīvos gadījumos melodijas skaņurindu veido doriskā skaņkārtā (289, 334) un tikai vienā – harmoniskais minors (392). Vienā melodijā (370) epizodiski pavīd vientercu tonika (paaugstināta minora trešā pakāpe). Īpašu komentāru skaņkārtiskajā aspektā prasa visai izvērstā vienas melodijas variantu grupa ar tekstu “Projām jāiet”, kur aptuveni pusi veido melodijas frīģiskajā skaņkārtā (335, 351–354, 360–365, 367, 368), pusi – šīs pašas melodijas minora versijas (336, 341–350, 355–359), kā arī varianti, kuros pārmaiņus sastopamas abas minētās skaņkārtas (337–340, 362–364). Līdzās tām dokumentēta arī viena salīdzinoši atšķirīga šīs dziesmas versija miksolīdīskajā skaņkārtā (369).

Minētās variantu grupas (335–369) dokumentāciju diapazons aptver laika posmu no 1883. līdz 1969. gadam un visai plašu teritoriju (Bauska, Rundāle, Vecsaule, Nīca, Rucava, Palanga, Aistere, Tāši, Dunika, Alsunga, Jūrkalne, Gudenieki, Kuldīga, Griķi, Kabile, Vāne, Ilūkstes Prode un Gārsene, Ilūkstes Laši, Sēlpils, Dignāja, Sunākste, Suntaži, Valkas Ilzene, Rēzekne, Ludzas Cibla, Kārsava un Rīga). Līdzās šai grupai minamas arī citas, salīdzinoši mazāk izvērstas un ģeogrāfiski kompaktākas variantu virknes. Viena no tādām ir melodija ar tekstu “Lustīt’ mana, Laimīt’ mana”, kuras varianti (290–294) dokumentēti Liepājas apkārtnē – Aisterē (pirms 1891), Nicā (1923, 1931), Liepājā (1929) un Kalvenē (1951). Melodija ar tekstu “Karavīra līgaviņa Nakti miega negulēja” pierakstīta četrās versijās (299–302) Lieliecvā, Tukuma Aizupē un Liepājas Tāšos. Cita variantu grupa (320–323) apvieno četras vienas melodijas versijas ar nelielām atšķirībām melodikā un dažādiem tekstiem, kas pierakstītas Ilūkstes Rubeņos (1926), Aglonā (1959), Aknīstē (1952, melodija dzirdēta Rēzeknē) un Izvaltā (1960). Salīdzinoši izvērstāka variantu virkne dokumentēta melodijai ar tekstu “Novītusi tā puķīte, Kas aiz manas cepurītes” (324–332) – četri varianti pierakstīti Liepājas apkārtnē laika posmā no 1891. līdz 1961. gadam, viens – Ventspilī 1924. gadā, pārējie – Suiņos (ap 1891), Kuldīgas Rendā (1957) un Jelgavas Vecaucē (1930). Četros no tiem dokumentētas vairākas teksta strofas, kuru skaits svārstās no piecām līdz vienpadsmit, un, lai gan tematika pamatvilcienos sakrīt, tomēr vērojamas arī atšķirības gan teksta virknējumā, gan melodijas izveidē. Plaši sazarota un melodiskām variācijām bagāta ir pēdējā trešās daļas variantu grupa (371–387). Vairums variantu pierakstīts ar izvērstu tekstu, kas iesākas ar četrindi “Aiz tiem augstiem kalniem, Aiz tās bērzu birzes; Tur karoja kari, Kazaku (majoru) nošāva”. Divos variantos (abus pierakstījis E. Melngailis) atšifrētas četras melostrofas, kas ļauj izsekot melodiskajai variēšanai vienas dziesmas ietvaros, kā arī piedāvā to salīdzināt ar citiem dokumentētajiem šīs melodijas variantiem. Tie pierakstīti Rīgā (teicēja dzimusi Jelgavas Bukaišos, 1931), Bauskas Vecsaulē (1931), Krustpilī (ap 1891), Liepājā (1927), Liepājas Rāvā (pirms 1891), Dunalkā (1961), Jūrkalnē (1969), Dundagā (1931), Kuldīgas Padurē (1926), Ēdolē (1927), Talsu Ārlavā (1883), Saldū (ap 1891), Kuldīgas Ezerē (1926), Cēsu Kosā (1929) un Lejasciemā (ap 1891).

KUNGI MANI KARĀ SŪTA

Izdevuma ceturtais daļas dziesmas runā par dienestu svešās armijās pēc svešu kungu pavēlēm. Šeit jāatceras Latvijas karagaitu vēstures specifika, proti, fakts, ka latviešu karavīrs visbiežāk gāja karot piespiedu kārtā. Nevēlēšanās doties karā un vienlaikus samierināšanās ar nenovēršamo likteni atspoguļojas daudzos dziesmu tekstos. Līdztekus ir arī dziesmas, kas pauž gluži pretēju noskaņojumu. Šīs daļas dziesmu tematiskās grupas raksturo tādas tautasdziesmu rindas kā “Kungi mani karā sūta, Man bij’ brūte saderēta”; “Plata upe, šaura laipa, Aiz tās upes zaļa zāle; Tur guļ divi karavīri, Sašaudīti, sakapāti”; “Ko, kundziņi, tu domāji, Uz zobena atspiedies?”; “Tēvam bija pieci dēli, Neviens karā neaizgāja”; “Kaut es būtu to zinājis, Ka man karā jāaiziet”; “Pate māte savu dēlu Karavīru audzināja”; “Es tev saku, māmuliņ, Meklē manu zobentiņ!”; “Gatavs biju karavīrs, Gatavs kara kumeliņš”; “Kas kaitēja zaldātam Lustīgam nedzīvot?”; “Dievs līdz mani izdienēti Niknam krievu ķeizaram”.

Visas melodijas ir vēlinas cilmes, dominējošās skaņkārtas – mažors un minors. Reizumis vienas melodijas ietvaros tonikas funkcijas pārmaiņus ieņem paralēlās tonalitātes (403, 408, 413, 459, 473, 480). Atsevišķos gadījumos epizodiski ieskanas viena otra alterācija, piemēram, paaugstināta sestā pakāpe minorā (403, 405), kas nebūt vēl nenorāda uz piederību doriskajai skaņkārtai. Tā nedaudz iezīmējas dažās melodijās (434–436, 451, 452, 484), turklāt vairumā gadījumu tikai epizodiski, pārmaiņus ar dabiskā minora skaņurindu. Divas melodijas pārstāv īpatnējākas maiņu skaņkārtas izpausmes: pirmajā melodijā (463) otrajā rindā mažora melodijas tonikas funkcijas pārņem otrās

pakāpes minors, otrajā (482) – minora toniku otrajā melodijas rindā nomaina piektās pakāpes minors. Viena melodija pierakstīta melodiskajā minorā, un tikai dažos gadījumos, pārsvarā epizodiski, pavīd harmoniskā minora nokrāsa.

Arī ceturtais daļas dziesmu pieraksti iezīmē vairākas melodiju variantu grupas. Visbiežāk tās veido divas vairāk vai mazāk atšķirīgas vienas melodijas versijas, citkārt arī vairākas, kas ilustrē ne tikai tautasdziesmu dziedāšanas prakses bagātīgās variēšanas iespējas, bet arī liecina par melodiju izplatību un dokumentācijas gaitu. Divi viens otram sekojoši melodiju variantu pāri atrodami jau pirmajā šīs daļas tematiskajā grupā ar tekstu “Kungi mani karā sūta”. Pirmajā pāri (395, 396) vērojamas dažas atšķirības melodijā (vienu no variantiem fonogrāfā ieskaņojusi A. Bērzkalne un atšifrējis A. Salaks 1927. gadā, otru pierakstījis V. Stelbergs 1939. gadā Cēsu Jumurdā). Otru variantu pāri (397, 398) 1931. gadā Cēsu Dzērbenē dokumentējis E. Melngailis. Variantus vienu no otra atšķir dažādi metroritmiskie zīmējumi, proti, viena teicēja dziesmu dziedājusi 2/4, otra – 6/8 taktsmērā. Jāatzīmē arī, ka otrais no minētajiem variantiem ir vienīgais, kurā fiksēts izvērsts teksts (piecas melostrofas), atšķirībā no pārējiem, kas aprobežojas tikai ar pirmo strofu. Otrās tematiskās grupas melodijas (400–410), lielā mērā pateicoties neiztrūkstošajam refrēnam “Kā tas var būt? Tas gan var notikt”, visas ir samērā līdzīgas, tomēr, uzmanīgāk tās aplūkojot, izceļas divas variantu grupas, no kurām pirmā (400–402) izturēta minora skaņkārtā, otrā (404–408) iesākas mažorā, ko melodijas otrajā pusē nomaina paralēlais minors. Melodiju pierakstu ģeogrāfiskais diapazons ir visai plašs – Jēkabpils Vārnavā un Rīte, Allaži, Rīga, Saldus, Cēsu Drabeši, Ērgļi, Jaungulbene u.c. Ģeogrāfiski daudz kompaktāks ir nākamās variantu grupas ar tekstu “Tēvam bija pieci dēli, Neviena karā neaizgāja” (422–426) izplatības areāls, kas aptver Jēkabpils un Ilūkstes apkārtnes teritoriju. Šo grupu veido divi A. Jakāna 1929. gada pieraksti, veikti Jēkabpils Saukā un Ilūkstes Gārsenē, J. Rinkusa 1930. gadā Jēkabpils Zasā pierakstītā melodija, kā arī divi 19. gadsimta beigu Sēlpils un Vārnavas pieraksti, kas ņemti no A. Jurjāna materiāliem.

1929. gadā Aizputē un 1957. gadā Alsungā pierakstīti divi varianti melodijai ar tekstu “Kaut es būtu to zinājis, Ka man karā jāaiziet” (428, 429). Pirmajam pievienota pierakstītāja F. Jakobsona piezīme: “Krievijas armijā iesaucamo rezervistu dziesma; Aizputē dzirdēta 1904. jeb 1914. gadā mobilizācijas gadījumā.” Otrs – A. Krūmiņa 1957. gadā Alsungā pierakstītais variants – fiksē nelielas atšķirības melodijā, kā arī plašāku teksta materiālu. Citas melodijas trīs varianti ar atšķirīgu tekstu (430–432) dokumentēti Liepājas apkārtne (1929. gadā Liepājā un 1961. gadā Medzē un Tāšos). Vēl viena variantu grupa melodijai ar tekstu “Pati māte savu dēlu Karavīru audzināj” (448–450) apvieno gan laika, gan vietas ziņā visai tālus pierakstus – publikāciju J. Cimzes “Dziesmu rotā” (1874), E. Melngaiļa 1930. gada Valmieras Ipiķu un R. Jermaka 1961. gada Liepājas Aizvīķu pierakstus. Visizvērstākais teksts atrodams J. Cimzes publicētajā variantā. Ļoti līdzīga teksta versija, tikai saīsinātā veidā – līdz pusei – fiksēta E. Melngaiļa pierakstā, kas savukārt ir atšķirīgs melodiskajā ziņā. R. Jermaka pierakstā dokumentēta tikai viena teksta strofa, turpretim melodija – salīdzinoši tuvāka J. Cimzes variantam – variējas gan skaņkārtiskajā, gan metroritmiskajā aspektā, harmoniskā minora vietā piedāvājot frīģisko (otrajā taktī) un viendabīga metra vietā – neregulāri mainīgu, īslaicīgi pārejot no saliktā divdaļu metra uz vienkāršo (trešajā taktī). Ilūkstes Bebenē, Gārsenē un Jēkabpils Vārnavā pierakstīti trīs melodijas varianti dziesmai “Māte dēlu audzināja, Lustes, prieka gaidīdama” (451–453) ar visos gadījumos izvērstu tekstu. Pieraksti veikti 1891., 1927. un 1929. gadā. Metroritmiski daudzveidīgi ir varianti melodijai ar tekstu “Gatavs biju karavīrs” (468, 469), ko dokumentējis A. Jurjāns 1891. gadā ar vienā gadījumā regulāri, otrā – neregulāri mainīgu metru un bagātīgiem izrotājumiem melodijā.

Izdevuma piektajā daļā iekļautas dziesmas, kuru teksti atklāj karavīra ikdienu karagaitās. Raksturīgākie teksta motīvi ir “Tālu, tālu es redzēju, Kur kariņis ligojās”; “Ai, bāliņi, ai, bāliņi, Nem zobenu rociņā”; “Aiz kalniņa liepa auga, Apakš liepas avotiņš”; “Nikam nava taida dzieve, Kaida dzieve karaveiram”; “Zviedz, zviedz, sirmais zirdziņ, Zviedz, iekš stalla stāvēdams”; “Visi kauli noguruši, Siksnām cieti nosprādzēti”; “Tumšis bija, gaišis tapa, Vai uzlēca mēnestiņis”; “Redz, kur stalti karavīri, Mani balti bāleliņi”; “Kad pārnāksi, bāleliņ, No kara lauka?”.

Vairums melodiju ir vēlīnas cilmes, dominējošās skaņkārtas – mažors un minors. Dažos gadījumos vairāk vai mazāk epizodiski sastopamas miksolīdiskās (498–500, 502, 557, 571, 572) un doriskās skaņkārtas (592–595) pazīmes. Tikai divos piemēros redzam tetrahorda skaņurindu (516, 517), kas norāda uz melodiju senāku izcelsmi, turklāt otrajā no minētajiem piemēriem noslēguma kadencē tetrahordu papildina dominantes skaņa un harmoniskā minora septītās pakāpes ievadskaņa, kas, domājams, jau ir jaunāku laiku piensums.

Katrai tematiskajai sadaļai raksturīgas savas vairāk vai mazāk izvērstas variantu grupas. Trīs samērā atšķirīgas versijas – Tālsos, Dunalkā un Lutriņos – 19. gadsimta beigās pierakstītas melodijai ar tekstu “Tālu, tālu es redzēju, Kur kariņis ligojās” (486–488). Salīdzinoši izvēsta ir dziesmas “Aiz kalniņa kupla liepa” variantu grupa (495–504). Šeit variējas gan teksts, gan melodija kā melodiskajā, tā metroritmiskajā aspektā. Varianti dokumentēti Aizputes Sakā, Kuldīgas Rendā un Snēpelē, Ēdolē, Ventspils Ventā, Durbē, kā arī Valkas Annās un Rīgā laika posmā no 1891. līdz 1940. gadam. Minētā teksta citas versijas ar refrēnu “Jūle, ē, jūle, ā, Jūle opsapsā!” un tā variējumiem (508–512) pierakstītas Tukumā, Milzkalnē, Kuldīgā, Gudeniekos un Alsungā 1929., 1948., 1951. un 1957. gadā. Plaši sazarota un izvēsta ir variantu grupa melodijai ar tekstu “Zviedz, zviedz, sirmais zirdziņ” (534–591). Pieraksti veikti Liepājas Bārtā, Nīcā, Rucavā, Kaltenē, Aizputes Sakā, Nīkrācē, Talsu Ārlavā, Alsungā, Kuldīgas Griķos, Ezerē, Pampāļos, Skrundā, Vānē, Durbē, Kalvenē, Gaviezē, Grienvaldē, Lieliecapā, Iecavā, Bauskas Pilsmuižā, Vecmuižā, Skaistkalnē, Vecaucē, Jelgavā, Emburgā, Sēlpilī, Vārnavā, Neretā, Bebreņē, Ropāžos, Ogrē, Bērzonē, Kalsnavā, Rīgā u.c. 1891. gadā Rāvā, 1900. gadā Tāšu Padurē, 1929. gadā Priekulē un 1957. gadā Basos pierakstīti četri varianti dziesmai “Visi kauli noguruši, Siksnām cieti nosprādzēti” – ar katreiz atšķirīgiem teksta variējumiem (592–595). Krājumu noslēdz interesants variantu pāris melodijai ar tekstu “Kade pārnāksi, bāleliņ” (607, 608). Vienu no šiem variantiem 1921. gadā Rīgā E. Melngailim dziedājis Roberts Vizbulis, otru – šis pats R. Vizbulis pierakstījis no savas mātes Lavīzes Vizbules Virzas pagastā (pieraksta gads nav norādīts).

Izdevumā apkopotās latviešu kara dziesmas pārstāv divus metra veidus. Lielākajai daļai raksturīgs viendabīgs metrs, taču diezgan plaši pārstāvēts arī regulāri un neregulāri mainīgs metrs. Dziesmu metriskās organizācijas pamatā ir dažādas metriskās pēdas – vienkāršās un saliktās divdaļu un trijdaļu, kā arī jauktās. Dziesmās, kuru metriskie akcenti nemainās visā formas attīstības gaitā, sastopams $2/4$, $3/4$, $4/4$, $5/4$, $5/8$, $6/8$ taktsmērs. Atsevišķos gadījumos melostrofu ietvaros vērojama vienkāršo (divdaļu un trijdaļu) pēdu nomaiņa ar saliktām vai otrādi. Citkārt neregulāri mijas dažādi vienkāršo un salikto divdaļu un trijdaļu, kā arī jaukto metrisko pēdu veidi. Sastopami šādi varianti: $2/4$ taktsmēru nomaina $3/4$ taktsmērs vai otrādi, $3/4 - 5/4$, $3/8 - 2/4$, $2/4 - 5/8$, $3/4 - 4/4$, $5/4 - 4/4$, $5/8 - 6/8$, $3/2 - 4/4$. Dažos gadījumos vienas dziesmas ietvaros sākotnējo taktsmēru nomaina vairāki: $3/4 - 2/4 - 4/4$ vai $6/8 - 5/8 - 4/8$. Sastopams arī regulāri mainīgs metrs. Iespējami šādi varianti: $4/8 - 5/8$, $5/8 - 6/8$; $3/4 - 4/4$, $2/4 - 3/4$, $2/4 - 4/4$. Jāņem vērā, ka metrs un ritms Latviešu folkloras krātuves nošu arhīva materiālos lielā mērā var būt atkarīgs no pierakstītāja. Dažos gadījumos vienas un tās pašas dziesmas varianti pierakstīti dažādos metros, piemēram, $2/4$ un $4/4$ vai $3/8$ un $3/4$. Tā kā tempa apzīmējumi visbiežāk

nav norādīti, šajā izdevumā melodijas publicētas ar tādu metroritmu, kādu pierakstījuši folkloras vācēji, pieļaujot iespēju, ka tādējādi parādās tempa svārstības vienas melodijas dažādos variantos.

Visām latviešu kara dziesmām ir strofiska forma. Bieži sastopami dažādi piegavilējumu un izsaucienu refrēni. Lielākoties tie ir īsi piegavilējumi “Ē, aijaijā!”, “Oijā aijaijā, trallallā!”, “Vai manu, vai!”, “Vai, vai, vai, vai!”, “Pudrarala, pudrarala!”, “Oku, oku, oku!”, “Urrā, trallallā!”, “Oirairā, oirairā!”, “Aijaijā tidridrā!”, “Talā, talā!” u.c., citkārt garāki, kas aizņem visu otro melodijas rindu: “Raderā, raderā, raderā rīdi, Raderā rallallā!”, “Ramtaderiellide, ramtaderiellide, Ramtaderiellide rallallā!”, “Rambambambam, bairidi rambambam!”, “Urrā, urrā, sīmsam folidridirā!”, “Jūle, ē, jūle, ā, Jūle opsapsā!”, “Ala file, ala file rūri, Ala file rūridi rallallā! [...] Immerzo rumcacā!” u.tml. Sastopami arī izvērstāki refrēni ar tekstu, kas nereti satur citu valodu – visbiežāk krievu – vārdu latviskojumus: “Šķindināsim glāzes, sitīsime bungas! Džiņ džiņ buru, buru trallallallallā!”, “Ak vai, ak vai, ak vai, jak, Redz, kur zaldāts jā!”, “Jūliņ follerā, jūliņ follerā, jūliņ follerā rallallā!”, “Vai, vai, vai! Sirdi lau! Nevar sirdi remdināt!”, “Slīžika ja paidu i ras vai zaldātam!”, “Služiķi ja poidu, Ē! Rasvaj zaldātu!”, “Služit ja paidu Krievu ķezaram!”, “Fādi ridi ridi rā rallallā. Folerā, folerā opsasā, Tālu jāiet, tālu jāiet, tālu jāiet man!”, “Kā tas var būt? [...] Tas gan var notikt!”, “Ai, bēdiņas, asaras, Nu mums jāšķirās!”, “Živai, živai, Živ, živ, živ, Živai, živai, Živ, živ, živ, Živai visi mājā! Ja saldāt! Ja saldāt! Živai visi mājā!”, “Zviedz, zviedz sirmais zirdziņš, Zviedz iekš staļļa, Vai, staļļa, vai!”. Nereti refrēna funkcijas aizstāj īsāks vai garāks teksta atkātojums.

Melodijas un teksta attiecībās vērojama liela daudzveidība. Visbiežāk vienai melostrofai atbilst divrindes teksts ar dažādiem rindu atkātojumiem, taču nereti tā var būt arī četrinde. Teksta strofu skaits izdevumā publicētajās latviešu kara dziesmās svārstās no vienas vai divām līdz pat 25 strofām. Lielākā daļa izdevumā publicēto melodiju – 281 – pierakstīta tikai ar vienu teksta strofu; 58 melodijām dokumentētas divas, 25 – trīs, 27 – četras, 28 – piecas, 28 – sešas, 33 – septiņas, 22 – astoņas, 26 – deviņas, 11 – desmit, 11 – vienpadsmit, 16 – divpadsmit, 11 – trīspadsmit, sešām – 14, piecām – 15, četrām – 16, trim – 17, divām – 18, divām – 19, trim – 20, vienai – 22, vienai – 23, vienai – 24 un trim – 25 teksta strofas. Melodijas ar vienu teksta strofu atrodamas gandrīz visās kolekcijās. To vidū jāmin arī tādas, kurām teksts fiksēts tikai daļēji vai arī nav pierakstīts vispār. Daudzām dziesmām pierakstīts izvērsts teksts, kas piedāvā bagātīgu materiālu salīdzinājumam.

Aplūkojot publicēto materiālu šādā aspektā, iespējams izsekot ne tikai latviešu kara dziesmu tekstu materiāla daudzveidībai un izvērsumam, bet arī folkloras vācēju attieksmei pret dziesmu tekstiem dažādos laika posmos. Lai gan nav iespējams precīzi konstatēt, cik lielā mērā pierakstīto dziesmu teksta strofu skaitu ietekmējuši paši teicēji, cik lielā mērā – folkloras vācēji, izņemot gadījumus, kad mūsu priekšā ir fonogrāfa ieskaņojumu atšifrējumi, par kuriem ir zināms, ka apjoma taupīšanas nolūkā ieskaņotāji aprobežojušies ar vienu vai divām strofām, tomēr iezīmējas dažas tendences, kas ļauj izcelt atsevišķus folkloras vācējus kā īpaši ražīgus tieši dziesmu tekstu dokumentēšanas aspektā. No 19. gadsimta beigu vācējiem noteikti jāmin A. Jansons, kurš atšķirībā no A. Jurjāna un citiem viņa līdzstrādniekiem, kuru materiālos dominē melodijas ar vienu teksta strofu, kas dažos gadījumos pierakstīta nepilnā veidā vai arī tekstu nesniedzot vispār, fiksējis melodijas ar 6, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 20 un 22 teksta strofām. 20. gadsimta 20. un 30. gadu pierakstos īpaši uzmanīgu attieksmi pret dziesmu tekstiem demonstrē tādi vācēji kā L. Galeniece (4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 23 teksta strofas), A. Jakāns (3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 15, 16 teksta strofas), A. Salaks (3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13 teksta strofas) un E. Melngailis, kura plašajā vākumā līdzās lielam skaitam melodiju ar vienu un divām strofām pārstāvētas arī dziesmas ar 3–25 teksta strofām. Savukārt 20. gadsimta 40.–80. gadu LFK ekspedīciju materiāls rāda, ka šajā laika posmā salīdzinoši rūpīgāki teksta dokumentēšanas ziņā bijuši tādi vācēji kā A. Krūmiņš (3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 16 teksta strofas), A. Kalniņš (3, 4, 5, 7, 9, 14, 15 teksta strofas), R. Jermaks (3, 6, 7, 9, 10, 12 teksta strofas) u.c. Jāatceras, ka tradicionālajā mūzikā melodija un teksts nav nesaraunami saistīti. Gadījumi, kad vairāku dziesmu teksti ir samērā tuvi cits citam, vedina domāt par dziesmu

pārmantošanas mehānismiem, kas var būt saistīti arī ar publikācijām, piemēram, J. Cimzes “Dziesmu rotā” u.tml.

Izdevumam pievienots kompaktdisks – latviešu kara dziesmu izlase, kurā iekļauti audioieraksti, kas veikti Latviešu folkloras krātuves ekspedīcijās laika posmā no 1951. līdz 1971. gadam. Lai gan to tehniskā kvalitāte atbilstoši tā laika iespējām, ko nereti ietekmēja arī folkloras vākšanas nostādnes, nav pārāk augsta, šie ieskaņojumi atspoguļo izdevumā apkopotu nošu transkripciju reālo skanējumu, kāds tas ir fiksēts 20. gadsimta vidū un otrajā pusē, kā arī sniedz nelielu ieskatu Latviešu folkloras krātuves audioarhīvā.

Līdz pat 20. gadsimta otrajai pusei Latvijā folkloras vākšanā dominēja nostādne, ka tautasdziesmu melodiju optimālā saglabāšanas un publicēšanas forma ir nošu transkripcijas. Liela daļa melodiju pierakstu, ja vien to ļāva folkloras vācēju muzikālā sagatavotība, tika veikta pēc dzirdes, savukārt audioieraksti tika izdarīti ar mērķi izveidot pēc tiem melodiju nošu transkripcijas. Minētā nostādne tika pārskatīta tikai 20. gadsimta 80. gados. Latviešu kara dziesmu izdevuma galvenais uzdevums ir apkopot LFK nošu arhīva materiālus. Kompaktdisks piedāvā tikai nelielu ilustratīvu ieskatu melodiju skanējumā laika posmā, kad tika dokumentēts izdevumā publicētais latviešu kara dziesmu materiāls.

Kompaktdiska saturu veido folklorista Borisa Infantjeva Alsungā, Bārtā (1951) un Jēkabpils rajona Asarē (1952), folklorista Kārļa Arāja Aizputē (1957), skaņu režisora Jāzepa Kulberga Ludzā (1958), folkloras vācēja Andreja Krūmiņa Dagdā (1960), valodnieces Ainas Miķelsones Liepājā (1961), valodnieka Laimdota Cepliša Saldū (1963), Aucē (1964) un Bauskā (1965), valodnieces Anitas Stelles Bauskā (1965), kā arī mūzikas folklorista Viļa Bendorfa Jūrkalnē (1970, 1971) un Nīcā (1971) veiktie ieskaņojumi. Līdzās minētajiem latviešu kara dziesmu izlasē ietverta arī viena no pēdējām LFK kara dziesmu dokumentācijām – folklorista Alža Pūteļa ieskaņojums, kas veikts 2006. gadā Sventājā.

Latviešu kara dziesmu izdevumā publicētas melodijas, kuru tekstos tā vai citādi skarta kara tematika. Līdz ar to ne vienmēr tās ir tieši karavīru dziesmas. Šeit jāņem vērā apstākļi, ka visbiežāk dziesmu teicējas bijušas sievietes un dziesmu teksti pauzē ne tikai karavīru, bet arī mājās palicēju pozīciju.

Kara dziesmu izdevums veidots, turpinot sērijas “Latviešu tautas mūzika” tradīcijas. Visas melodijas transponētas viena diēza salīdzināmajā tonālajā sistēmā, atzīmējot nošu sistēmas sākumā melodijas etnogrāfiskā pieraksta sākuma skaņu. Jāatzīmē, ka šāda pieeja, lai arī atvieglo melodiju salīdzināšanas iespējas, īpaši gadījumos, kad mūsu priekšā ir vairāki vienas melodijas varianti, tomēr rada arī zināmas problēmas. Tās rodas gadījumos, kad melodiju skaņurindu veido modālās skaņkārtas. Tā, piemēram, ja melodijas vai tās variantu pamatā ir frīģiskā skaņkārtā, transponējot šādas melodijas *e moll*, nākas lietot otrās pakāpes pazeminošu alterāciju, citiem vārdiem, atsaukt atslēgas zīmi, kas pēc būtības ir pretrunā ar mūzikas teorijas principiem.

Melodijas publicētas tikai ar tiem tekstiem, kas pierakstīti kopā ar melodiju. Daļa melodiju ir bez tekstiem, jo tādus nav devuši melodiju pierakstītāji. Dziesmām pievienoti tikai pierakstītāju norādītie tempa apzīmējumi. Diemžēl šīs norādes ir ļoti trūcīgas un vispārīgākas, nereti tempa apzīmējumi vispār nav norādīti. Jāņem vērā, ka LFK nošu arhīva materiāli bieži tapuši, folkloras vācējiem pierakstot melodijas pēc dzirdes, nevis skaņu ieraksta.

Nepieciešamās ziņas par katru no izdevumā publicētajām kara dziesmu melodijām iekļautas tās folkloriskajā “pasē” – teicēja vārds, dzīvesvieta, dzimšanas gads un vieta, pierakstītāja vārds un pierakstījuma gads, materiāla numurs Latviešu folkloras krātuves arhīvā vai citu avotu norāde. Gadījumos, kad teicēja dzimšanas vieta saskan ar pierakstījuma, resp., viņa dzīves vietu, tā netiek īpaši norādīta. Vietu apzīmējumi doti pēc pierakstu laika teritoriāli administratīvā iedalījuma. Atsevišķos

gadījumos – pamatā saistībā ar A. Jurjāna materiāliem – folkloriskajā “pasē” ietverti tikai tie dati, kas bija pieejami arhīva manuskriptos.

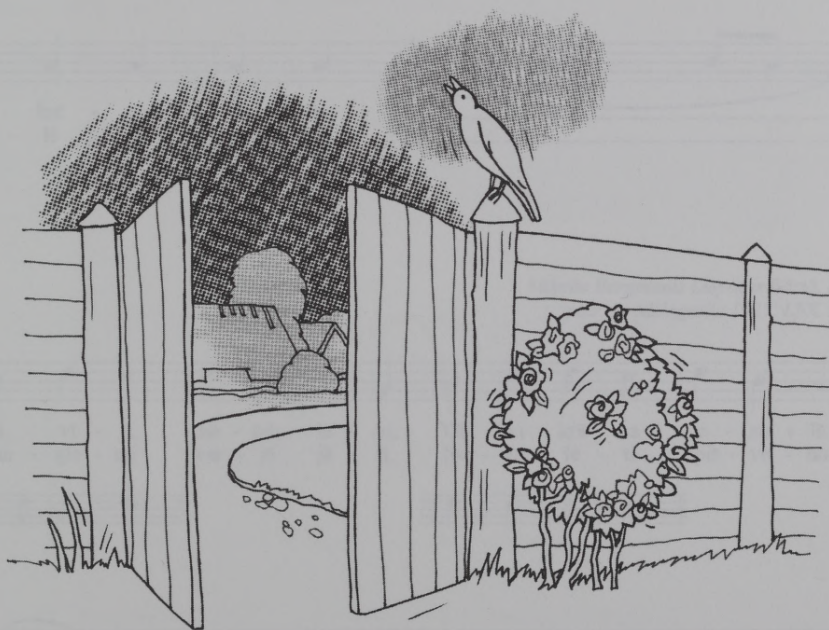
Latviešu kara dziesmu izdevums sniedz ieskatu ne tikai latviešu karagaitu muzikālajā vēsturē. Tas paver un dara pieejamu kārtējo Latviešu folkloras krātuves arhīva lappusi, kas līdz ar vairāk nekā gadsimtu ilgā laika posmā pierakstītām melodijām atklāj arī to teicējus un vācējus, kā arī ļauj izsekot dziesmu izplatībai, variantiem, dokumentācijas gaitai un veselam laikmetam latviešu mūzikas folkloristikā, kas atspoguļojas izdevumā publicētajās nošu transkripcijās un kompaktdiskā iekļautajos audioieskaņojumos.

♦ ZĪLE DZIED KARA VĒSTI ♦

*Kārlis, vīrs, nebūtu labi,
Pārva bēdā dzīvā.*

❖ ZĪLE DZIED KARA VĒSTI ❖

Vīri, vīri, nebūs labi,
Vārna krāca ozolā.

1

Valts Skolmeistars, dzim. 1859 Ventspils Ventā;
pier. E. Melngailis 1924. LFK 1045, 814.

[b⁷] 1. Vī - re, vī - re, ne - būs la - bi, Krauk - lis brē - ce o - zo - lē,
2. Būs kun - ga - mi kar - jā jā - ti, Ne - gu - lē - ti spil - ve - nos,

Vī - re, vī - re, ne - būs la - bi, Krauk - lis brē - ce o - zo - lē,
Būs kun - ga - mi kar - jā jā - ti, Ne - gu - lē - ti spil - ve - nos,

Krauk - lis brē - ce o - zo - lē.
Ne - gu - lē - ti spil - ve - nos.

2

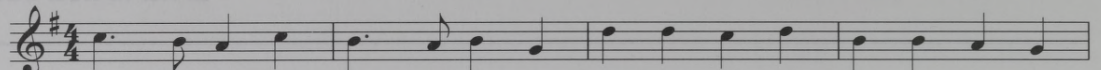
Miķelis Bergmanis Liepājas Bārtā, dzim. 1859;
pier. E. Melngailis 1927. LFK 1045, 1111.

[des²] 1. Vī - ri, vī - ri, ne - būs la - bi, Vār - na krā - ca o - zo - lā - i,
2. Būs kun - gie - mi kar - jā jā - ti, Ne - gu - lē - ti spil - ve - no - si,

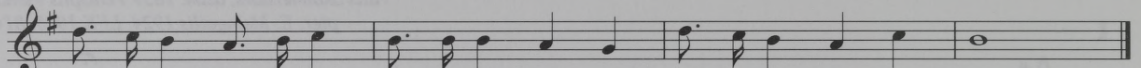
Ra - ra - ra - ra, rad - ri - ral - lal - lā.

3

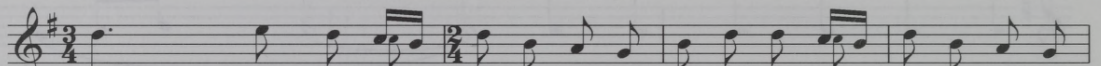

[c?] 1. Vī - ri, vī - ri, ne - būs la - bi, Vār - na krā - ca o - zo - lā - i,
2. Būs kun - gie - mi kar - jā jā - ti, Ne - gu - lē - ti spil - ve - no - si,

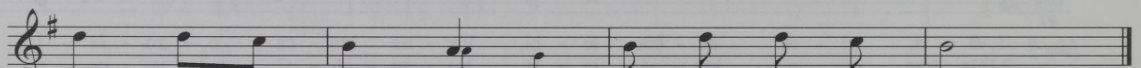
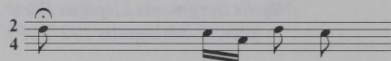
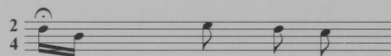

Ra - de - rā ra - de - rā ra - de - rā rī - di, ra - de - rā ral - lal - lā.

4

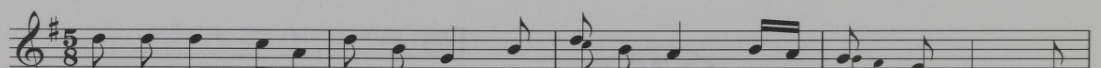

[c?] 1. Vī - ri, vī - ri, ne - būs la - ba, Vār - na krā - ca o - zo - lā - ja.

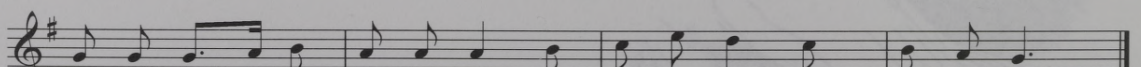

Tra - ra - ra - ra tra - dri - ral - lal - lā.

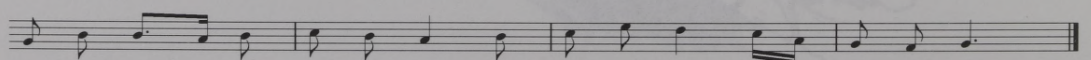
5

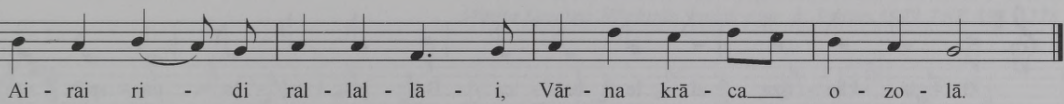
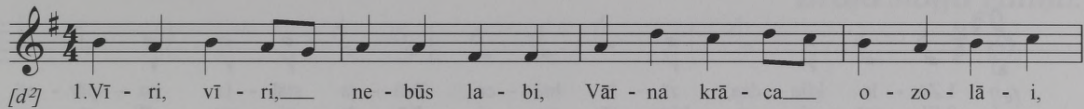
[c?] 1. Vī - ri, vī - ri, ne - būs la - bi, Vār - na krājā - ce o - zo - lā - ja,

Oi, rad - ri - di ra - la - la - di, Vār - na krājā - ce o - zo - lā.

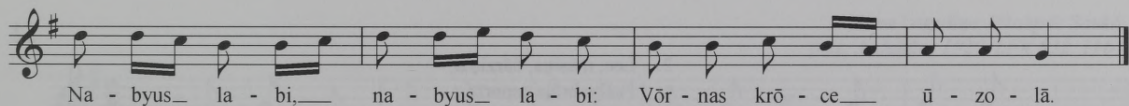
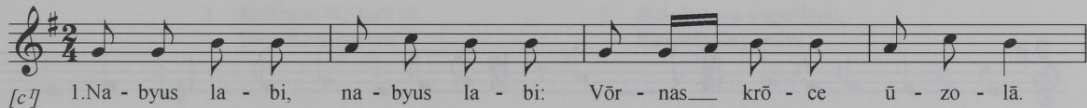
6

2. Būs kungiemi karā ieti,
Negulēti spilvenos.	4. Kumeļai sasēduši,
Gaida mani, jaunbrālēnu.
3. Droši kungi vaidu celti,
Bet nav droši karā iet.	5. Gavel' pieci, gavel' seši,
Nevienami tā neskana.
6. Nevienami tā neskana
Kā manami brālēnam.

Kristīne Čehoviča Ludzas raj. Putrinieku c., 68 g.v.:
pier. E. Auniņa 1958. LFK 1940, 6778.

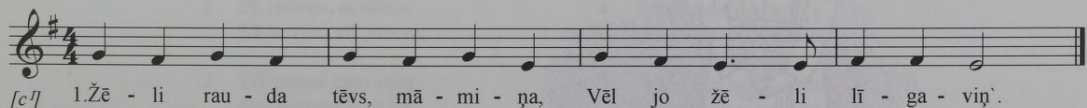
7

2. Nabyus labi, nabyus labi:
Jauni puiši karā īt.	5. Atsavēršu atpakaļ(i),
Kas par mani gauži raud?
3. Lobōk īšū rejas kuļti,
Na as īšu soldotūs.	6. Mōt' ar tāvu gauži raud
Pēc sovai eistō bārna.
4. As, īdams soldotūs,
Atsavēršu atpakaļ(i).	7. Ļaudaveņa - vēļ gaužōk
Par vainuga nūjemšonu.

Fricis Bliska Kuldīgas Rendā;
pier. J. Kohs 1929. LFK 193, 1229.

8

2. Vēl jo žēli līgaviņa,
Kam noņēma vaiņadziņ'.
3. Kam noņēma vainadziņu
Pašā ziedu laiciņā.

9

Jūle Šķipsna dzim. 1888 Gulbenē;
 pier. E. Melngailis 1936 Gulbenes nespējnieku namā. LFK 1045, 7851.

[e'] 1. Zī - le klie - dza, zī - le brē - ca Brā - ļa staļ - ļa pa - spār - nē,
 2. Ej, mā - si - ņa, klau - sī - tie - si, Kā - du zi - ņu zīl' at - nes,

Zī - le klie - dza, zī - le brē - ca Brā - ļa staļ - ļa pa - spār - nē.
 Ej, mā - si - ņa, klau - sī - tie - si, Kā - du zi - ņu zīl' at - nes.

E. Melngaiļa piezīme: "pēdējais posmiņš iztrūcis".

10

Eduards Mazvērsītis Dobeles raj. Aucē, dzim. 1899;
 pier. A. Bomiks 1964. LFK 1968, 254.

[c'] 1. Mans brā - lī - tis ka - rā jā - ja Ne - puš - ķo - tu ku - me - li - ņu.

Ti - de - rā ti - de - rā - rā, _____ Ti - de - rā rī - ri - di ral - la - lā.

2. Lec, māsiņa, dārziņāi,
Pušķo brāļa cepurīti.
3. Vienu sauju rožu plūcu,
Otru sīku magonišu.
4. Pēc deviņi gadiņiem
Zviedz kumeļis pie vārtiem.

Aši, aši zīle dzied,
Brāļa staļļa galiņā.

11

Līze Ašaka Ilūkstes Gārsenē; pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 378.
Marija Lazdiņa Jēkabpils Saukā; pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 1228.

[fis²] 1. A - ši, a - ši zī - le dzie - di, Brā - ļa staļ - ļa ga - li - ņā.

A - ši, a - ši zī - le - dzie - di, Brā - ļa staļ - ļa ga - li - ņā.

2. Kādu vēsti zīl' atnesa,
Brāļiņam bij' karā jāt.

4. Tec, māsiņa, dārziņā,
Pušķo brāļam cepurīt'.

3. Brāļiņam bij' karā jāt,
Nepuškotu cepurīt'.

5. Dziedādama aizpušķoju,
Raudādama pavadīj'.

12

Anna Lagzdiņa Jēkabpils Saukā;
pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 1164.

[d⁷] 1. Zī - le klie - dza, zī - le brē - ca Brā - ļa staļ - ļa ga - li - ņā,

Zī - le klie - dza, zī - le brē - ca Brā - ļa staļ - ļa ga - li - ņā.

2. Ej, māsiņa, skatīties,
Kādu vēsti zīl' atnesa.

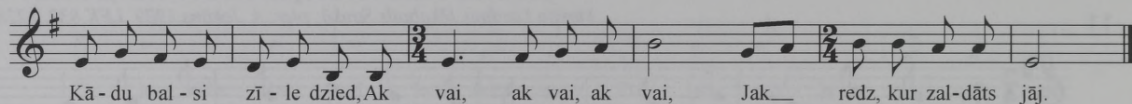
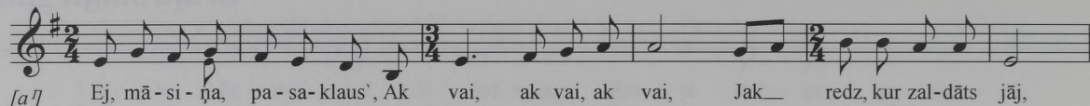
4. Ej, māsiņa, dārziņā,
Plūc rozīti sarkanbaltu.

3. Zīl' atnesa tādu vēsti:
Būs brāļami karā iet.

5. Plūc rozīti sarkanbaltu,
Pušķo brāļam cepurīti.

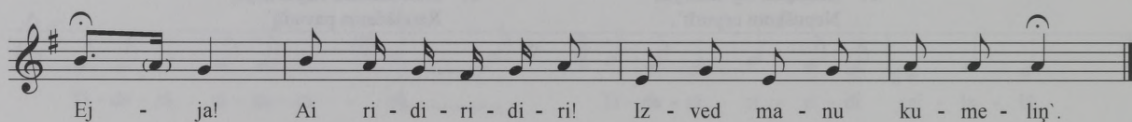
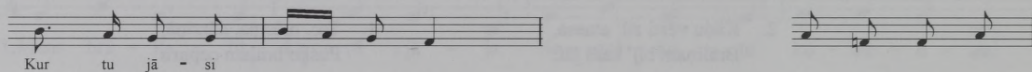
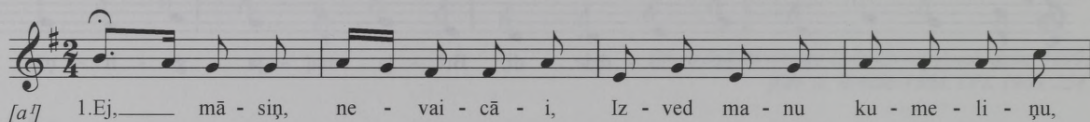
6. Dziedādama aizpušķoju,
Raudādama pavadīju.

13

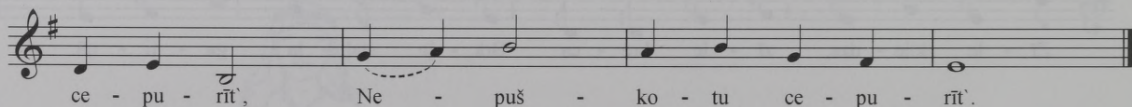
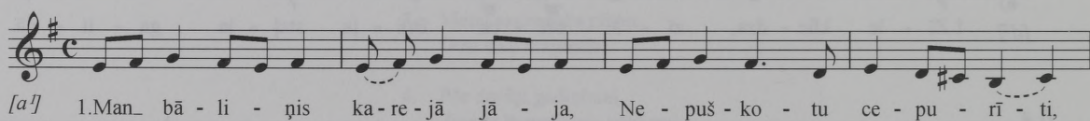
Jānis Zilīts, dzim. 1838. Aizputes Sakā;
 pier. E. Melngailis Ventspilī 1924. LFK 1045, 793.

14

Valts Skolmeistars dzim. 1859. Ventspils Sarkanmuižā;
 pier. E. Melngailis 1924. LFK 1045, 804.

15

2. Ej, māsiņa, rožu dārze,
 Puško brāļa cepurīti.

3. Vienu roku rozi rāve,
 Otru - slauka asariņas.

4. Dziedādama appuškoje,
 Raudādame izvadīje.

5. Vadīdama izvaicāje,
 Kad, bāliņi, tu pārjāsi.

6. Ja tu mani nesagaidi,
 Sagaid' manu kumeliņu.

7. Sagaid' manu kumeliņu
 Lielu piektu vakarāi.

8. Lielu piektu vakarāi,
 Mālaināmi kājiņāmi.

9. Nomazgāju baltas kājas,
 Ieved rožu dārziņā.

10. Izvaicāju kumeljami,
 Kur palika jājējiņš.

11. Tur palika jājējiņis,
 Kur asiņa upe tek.

12. Tur guļ vīri kā ozoli,
 Kā mēreni muižinieki.

13. Kaudzēm mestas cepurītes,
 Satiem* krauti zobentiņi.

* Vidzemē: sārziem

[c²] 1. A - ši, a - ši zī - le — dzie - de Staļ - ļa — bro - da ga - li - ņā;

A - ši, a - ši zī - le — dzie - de Staļ - ļa — bro - da ga - li - ņā.

[d²] 1. A - ši, a - ši zī - le — dzie - di Staļ - ļa — bro - da ga - li - ņā;
(Vār - tu — sta - ba ga - li - ņā;)

A - ši, a - ši zī - le — dzie - di Staļ - ļa — bro - da ga - li - ņā.
(Vār - tu — sta - ba ga - li - ņā;)

2. Ej, māsiņa, klausītiesi,
Kādu vēsti zīle dzied.	6. Dziedādama aizpuškoju,
Raudādama pavadīju.
3. Zīle dziedī tādu vēsti,
Būs brāļami karā iet (jāt).	7. Ko (kam) tu raudi, man' māsiņa,
Vai tev bija rožu žēl?
4. Brāļiņš karā i nogāja (aizjāja),
Nepuškotu cepurīt'.	8. Man nebija rožu žēli,
Man bij tevi pašu žēli.
5. Lec, māsiņa, dārziņāi,
Puškoj brāļa cepurīt'.	9. Man bij tevi pašu žēli,
Vairs mūžami neredzēt / Mūžam vaira neredzēt.

10. Sagaid' mana kumeliņa
Par deviņas vasariņ(a)s.

14. Tur palika jājējiņš,
Uz tiem prūšu robežiem.

18. Smilktis grauze baltos vaigus,
Vējiņš matus plivināja (purināja).

11. Par deviņas vasariņas
Ar nauđiņas vezumiņu.

15. Tur guļ vīri kā ozoli,
Sārziem krauti zobeniņi.

19. Vējiņš matus plivināja (purināja),
Saule kaulus balināja.

12. Ar nauđiņas vezumiņu,
Par kalniņu atejot (atnākot, attekot).

16. Sārziem krauti zobeniņi,
Kaudzēm mestas cepurītes.

20. Pulkiem skrēja dvēselītes
Pie dieviņa žēloties.

13. No kumeļa pavaicāju,
Kur palika jājējiņš.

17. No kauliem tilti griezti,
Asintiņu upe tek.

18

Sperjānis Vārenbrokā [Jēkabpils Vārnāvā];
 pier. A. Jurjāns 1891. Bb 43, 1600.

[d?] 1. A - ši, a - ši zī - le___ dzie - di

1. A - ši, a - ši zī - le___ dzie - di

19

Ede Barisone Jēkabpils Sēpilī, 53 g.v.;
 pier. P. Barisons 1933. LFK 1378, 352.

[c?] A - ši, a - ši zī - le___ dzie - da Rī - gas___ tor - ņa ga - li - ņā;

A - ši, a - ši zī - le___ dzie - da Rī - gas___ tor - ņa ga - li - ņā.

20

Lībe Bieķena Bauskā, dzim. 1839. Frankmēmēlē, Jaunjelgavas apvidū;
 pier. E. Melngailis 1926. LFK 1045, 2977, 2989.

[f?] 1. Zī - līt' skaiš - ki pa - dzie - dā - ja, Ei, ai - jā___ ai - ja - jā!

Brā - ļa na - ma ga - li - ņā - i, Ei, ai - ja - jā!

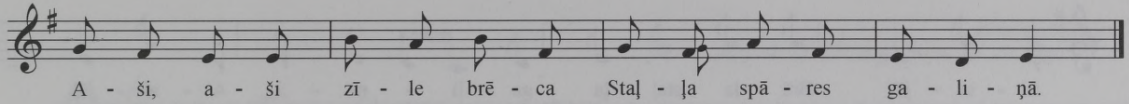
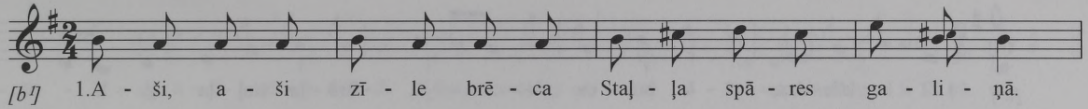
[g⁷] 1. Zī - līt' skais - ti pa - dzie - dā - ja, Būs brā - ļa - mi ka - rā
jā - ti, ka - rā jā, Būs brā - ļa - mi ka - rā jā.

2. Lec, māsiņa, dārziņā,
Plūc rozīti, sarkanbaltu.	6. Redzēs' manu kumeliņu,
Smilšu kalnu attekot.	10. Tiltiem griezti zobentiņi,
Asiņaina upe tek.
3. Plūc rozīti, sarkanbaltu,
Puško brāļam cepurīt'.	7. No kumeļa pavaicāju,
Kur palika jājējiņš.	11. Daža māte dēla raud,
Pār tiltiņu pāriedama.
4. Dziedādama appuškoju,
Dziedādama pavadīju.	8. Tur palika jājējiņš,
Aiz tiem prūšu robežiem.	12. Daža māsa brāļa raud,
Upītē skatoties.
5. Dziedādama pavadīju,
Mūžam tevis neredzēšu.	9. Tur guļ vīri kā ozoli
Sašaudīti, sakapāti.	

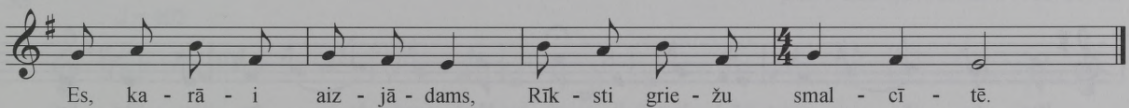
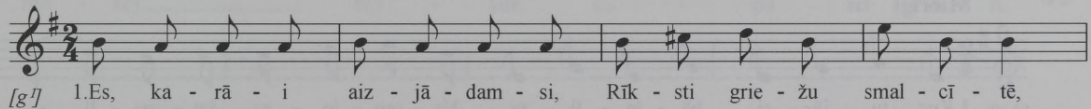
[f²] 1. Zī - līt' klie - dza, zī - līt' brē - ca Brā - ļa staļ - ļa ga - li - ņā - i;
Zī - līt' klie - dza, zī - līt' brē - ca Brā - ļa staļ - ļa ga - li - ņā.

2. Ej, māsiņa, skatītiesi,
Kādu vēsti zil' atnesa.	4. Ej, māsiņa, dārziņā,
Puško brāļam cepurīti.
3. Tādu vēsti zil' atnesa:
Bāliņami karā ieti.	5. Dziedādama izpuškoju,
Raudādama pavadīju.

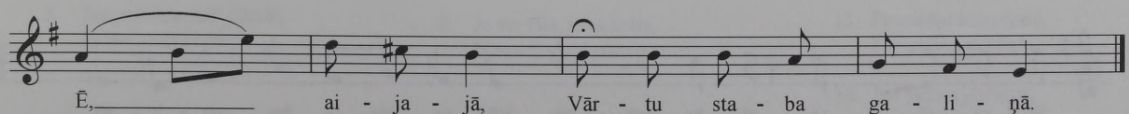
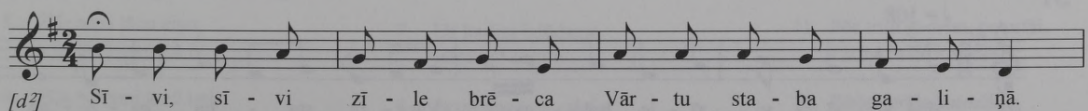
[a⁷] Nāc, mā - si - ņa, klau - sī - tie - si, Kā - du vēs - ti zī - le dzie - di,
Nāc, mā - si - ņa, klau - sī - tie - si, Kā - du vēs - ti zī - le dzied.

2. Tec, māšiņa, klausīties,
Kādu vēsti zīl' atnes'.	6. Dziedādama appuškoja,
Raudādama pavadīja.
3. Zīl' atnesa tādu vēsti:
Bāliņami karā iet.	7. Vaj nu dziedī, vaj nu raudi,
Tikpat manis neredzēsi.
4. Bāliņami karā iet,
Nepuškotu cepurīt'.	8. Par deviņi vasariņi
Sagaid' manu kumeliņu.
5. Tec, māšiņa, dārziņā,
Puško brāļa cepurīt'.	

2. Atpakaļi atskatosi,
Kas man rauda pakalāi. | 3. Man' māšiņa gauži rauda,
Līgaviņa - vēl gaužāk. | 4. Kam tu raudi, līgaviņa,
Ko tev vainas nodarīja? |
|--|---|---|

[a'] 1. Zī - le klie - dza, zī - le brē - ca, Ai - ai - jā, Brā - ļa staļ - ļa ga - li - ņā - i,
 Ai - ai - jā, Brā - ļa staļ - ļa ga - li - ņā - i, Ai - ai - jā!

2. Ej, māsiņa, lūkotiesi,
Kādu vēsti zīl' atnesa.	4. Tec, māsiņa, dārziņai,
Puško brāļam cepurīti.
3. Zīl' atnesa tādu vēsti:
Būs brāliņam karā jāt.	5. Dziedādama appušķoju,
Raudādama pavadīju.
6. Neraud gauži, tu māsiņa,
Mūžam manis neredzēsi.	

30 Mierīgi

Trīne Strautmane Dobelē;
 pier. R. Skudra 1964. LFK 1968, 661.

[fis] 1. Kur tu jā - si, bā - le - li - ņi, Ne - seg - lo - tu ku - me - li - ņu,
 Kur tu jā - si, bā - le - li - ņi, Ne - seg - lo - tu ku - me - liņ'.
 Tec, mā - si - ņa, ne - vai - cā, Seg - lo ma - nu ku - me - liņ'.

31

Augusts Lācis Ventspils raj. Jūrkalnē, dzim. 1915;
 pier. V. Bendorfs 1969. LFK 1988, 105.

$\text{♩} = 108$
 [f'] Sī - vi, sī - vi zī - le brē - ca Vār - tu sta - ba ga - li - ņā;
 Sī - vi, sī - vi zī - le brē - ca Vār - tu sta - ba ga - li - ņā.

32

[e?] A - ši, a - ši zī - le dzie - di A - sa mie - ta ga - li - ņā, A - sa mie - ta ga - li - ņā.

33

[e?]

34

Andante

[g?] 1. Muns bō - leņš ka - rā gō - ja,
2. Lec, mō - seņ, rū - žu dōr - zā,

Na - puš - kō - tu ca - pu - rei - ti.
Puš - koj brō - lam ca - pu - rei - ti.

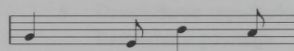
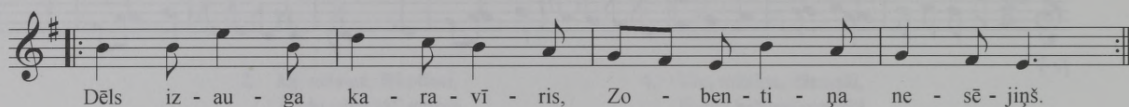
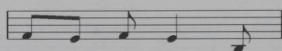
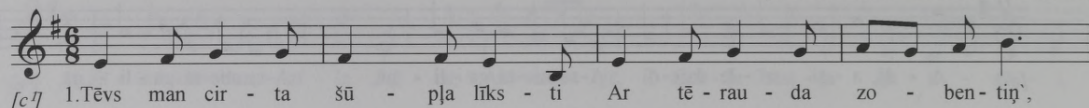
35

♩ = 102

[e?] 1. Sī - vi, sī - vi zī - le brē - ca Brā - ļa stal - ļa ga - li - ņā,

Sī - vi, sī - vi zī - le brē - ca Brā - ļa stal - ļa ga - li - ņā.

2. Tec, māsiņa, klausītiesi,
Kādu ziņu zīle nes'.	6. Dziedādama appuškoju,
Dziedādama izvadīj'.	10. Uz kariņu izjādams,
Nozviedz brāļa kumeliņš.
3. Zīle nesa tādu ziņu:
Būs brāļami karā iet.	7. Uz kariņu izjādams,
Iestādīju ozoliņ'.	11. Pēc trim gadiem, ceturtaī,
Pārlec brāļa kumeliņš.
4. Būs brāļami karā ieti,
Nepuškotu cepurīt'.	8. Ja tas auga, ja zaļoja,
Gaidi mani pārnākam.	12. Pārlec brāļa kumeliņš
Asiņainām kājiņām.
5. Tec, māsiņa, rož' dārzai,
Puško brāļa cepurīt'.	9. Ja tas vīta, ja nokalta,
Negaid' mani pārnākam.	13. Pavaicāju kumeljami,
Kur palika jāējīņš.
		14. Tur palika jāējīņis,
Kur guļ vīri kā ozol'.

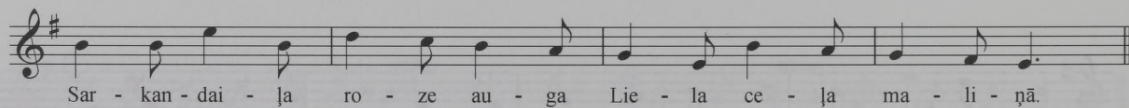
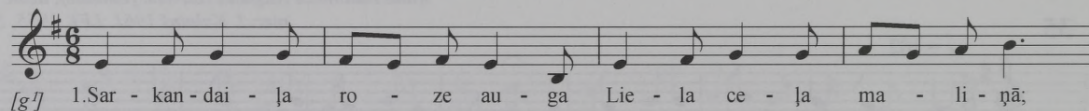

2. No tālienes es pazinu
Sav' bāliņu karavīr':
Stalta gaita, viegli soļi,
Kaldināta cepurīt'.

4. Mans jaunais arājiņis -
Karavīru pulciņā,
Mans sudraba gredzentiņis
Karavīra rociņā.

3. Es karāi aiziedams,
Lai pā liku zobentiņ',
Lai neteica tautu meita:
Greizu ceļu staigājot.

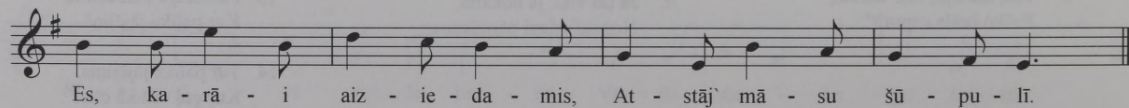
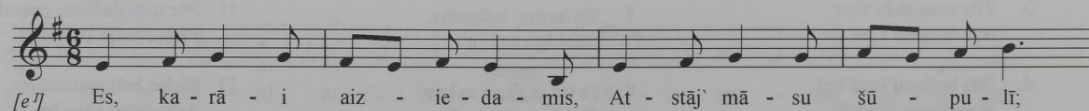
5. Vēl šo pašu svētu rītu
Šķirsies, māte, tavs dēliņš.
Neprasīs vairs balta krekla,
Nedos melno izmazgāt.

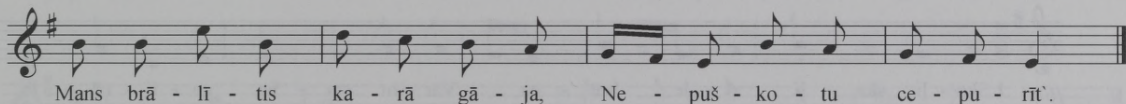
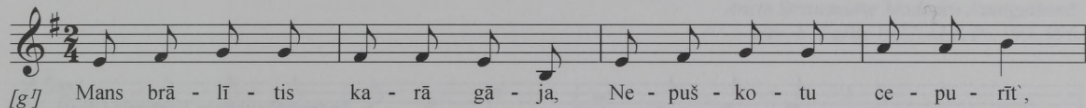
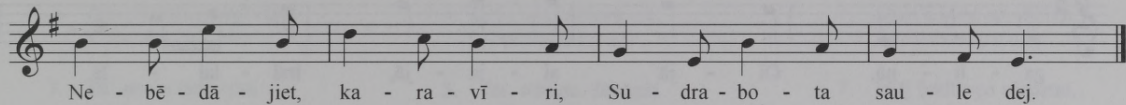
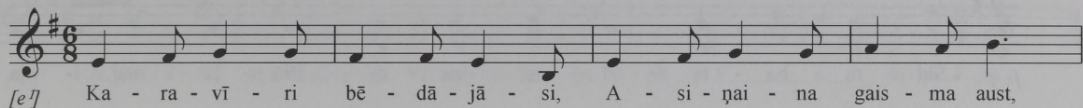

2. Kam tu augi ceļa malā,
Kam puisēnus kairināj'?

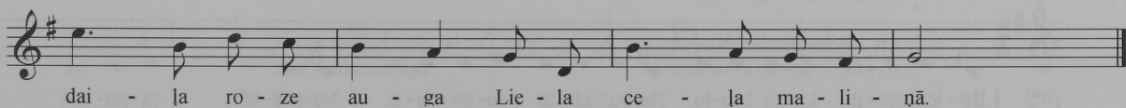
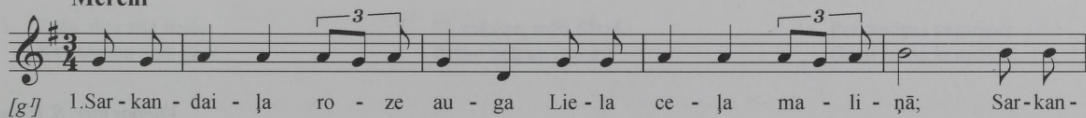
3. Brālīšam bij' karā jāti,
Nepuškotu cepurīt'.

4. Tec, māsiņa, dārziņā,
Puško brāļam cepurīt'.

Mēreni

2. Ej, māsiņa, paņem rozi,
Stādi savā dārziņā.	4. Ej, māsiņa, dārziņai,
Puško brāļa cepurīt'.	6. Dziedādama nopuškoju,
Raudādama pavadīj'.
3. Tavs brālītis karā jāja,
Nepuškotu cepurīt.	5. Puško brāļa cepurīti,
Sedlo brāļa kumeliņ'.	7. Ko tu raudi, man' māsiņa,
Vai tev bija rožu žēl?
8. Man nebija rožu žēli,
Man bij tevis paša žēl.	9. Nemūžami neredzēti,
Mīļu vārdu nedzirdēt.	

42

Marija Rudzīte Cēsu Drabešos;
 pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 1609.

[cʔ] 1. Sid - ra - bo - ta zī - le dzie - di Brā - ļa staļ - ļa

ga - li - ņā, Oi - jā ai - ja - jā, tral - lal - lā.

2. Ej, māsiņa, lūkotiesi,
 Kādu vēsti zīl' atnes'.

3. Tādu vēsti zīl' atnesa,
 Brāļiņam būs karā jāt.

4. Tec, māsiņa, dārziņā,
 Puško brāļam cepurīt'.

43

Andrejs Smiltnieks Ventspils Užavā, dzim. 1845;
 pier. E. Melngailis 1929. LFK 1045, 1667.

[bʃ] 1. Ska - ļi, ska - ļi zī - le brē - ca Vār - tu sta - ba ga - li - ņā - je;

Ska - ļi, ska - ļi zī - le brē - ca Vār - tu sta - ba ga - li - ņā.

44

Viļānos pier. S. Uļanovska;
 Lotysze Infant Polskich II, Krakow, 1892., 162. lpp.

[h^m] 1. Bō - leņš gō - ja ka - ra kau - tu Na - puš - kō - tu ca - pu - rei - ti. Na - puš - kōt' ca - pu - reit'.

2. Lēc, mōseņ, rūžu dōrzā,
 Puškoj brōļam capureiti!

4. Dzīd, mōseņ, raud mōseņ,
 Tu maņ vaira naredzeisi.

6. Pavaicōs iz kumēleņu,
 Kur palyka jōjejeņč.

3. Dzīdōdama appuškōja,
 Raudōdama pavadēja.

5. Atsyuteišu kumēleņu
 Ar bādōm aplōtu.

7. Tī palyka jōjejeņč,
 Kur kreit veiry kai ūzuly.

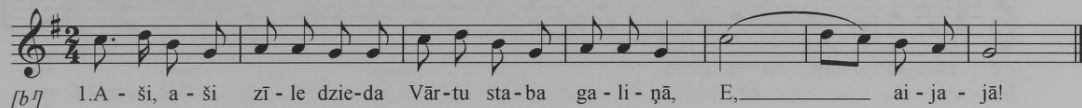
8. Kur nu kaulu tyltu greida,
 Skaļdzē mastas capureites,

11. Kur dvēseles pulkim īt
 Iz Dīveņu žālōtūs.

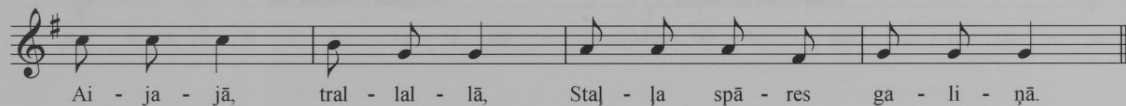
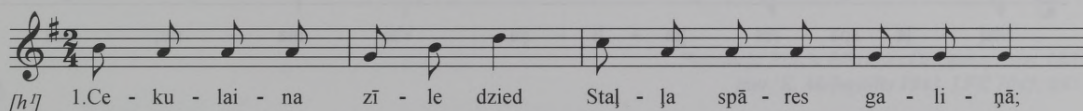
9. Zōrdūs krauti zūbyneni,
 Ašnim plyuda Daugaveņa.

12. Pījem, Dīveņ, tōs dvēseles,
 Kara kautus bōriņus.

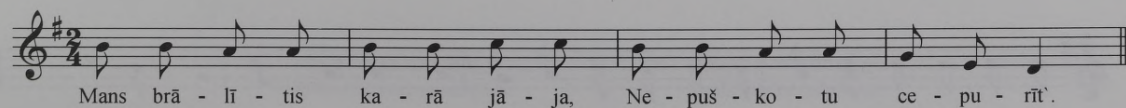
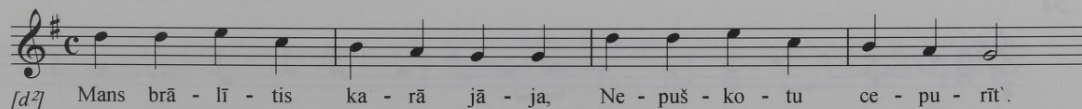
10. Vējeņš motus purynoj,
 Saule kaulus balynoj.

2. Tec, māsiņa, klausīties,
Kādu vēsti zīl' atnes'.	4. Būs brāļami karā ieti,
Nepuškotu cepurīt'.	6. Dziedādama appuškoju,
Raudādama pavadīj'.
3. Zīl' atnesa tādu vēsti:
Būs brāļami karā iet.	5. Tec, māsiņa, dārziņāi,
Puško brāļa cepurīt'.	7. Izej brālīts pa vārtiemi,
Nolauz' bērza galotnīt'.

2. Ej, māsiņa, klausīties,
Kādu ziņu zīle nes'.	4. Ka bāliņam karā jāiet,
Nepuškotu cepurīt'.	6. Ziņģēdama rozēs lauzu,
Raudādama appuškoju.
3. Tādu ziņu zīle nesa,
Ka bāliņam karā jāiet.	5. Ej, māsiņa, rožu dārzā,
Puško brāļam cepurīt'.	7. Par deviņas vasariņas
Gaidi mana kumeliņa.
8. Gaidi manu kumeliņ',
Pie vārtiemi stāvēdam'.	11. Tur guļ vīri kā ozoli,
Krustiem krauti zobeni.	
9. Pavaicāju kumeliņu,
Kur palika arājiņš.	12. Krastiem krauti zobeni,
Kaudzēm mestas cepures.	
10. Tur palika arājiņš,
Uz tām prūšu robežām.		

[c?] Mans bā - li - ņis ka - rā gā - ja

[e?] 1. Ce - ku - lo - ta zī - le — dzied, Vai ma - nu, vai!

Stal - ja spā - res ga - li - ņā. Vai ma - nu, vai!

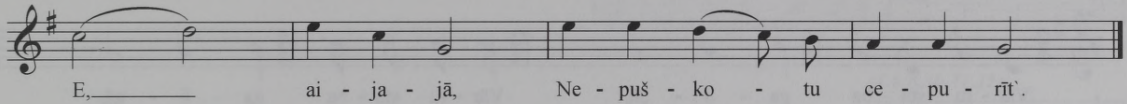
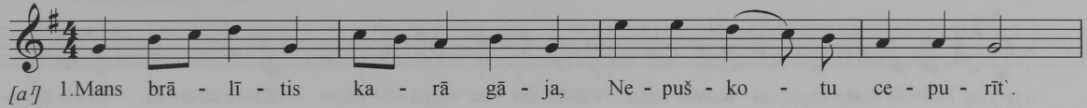
2. Tec, māsiņa, lūkoties,
Kādu ziņu zīl' atnes'.

3. Zīle dziedāj' tādu ziņ':
Bāliņam būs karā iet.

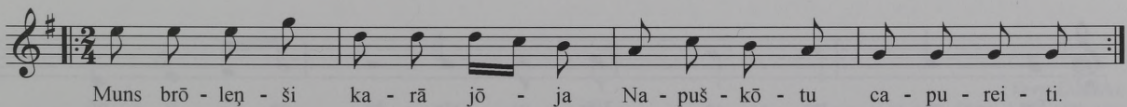
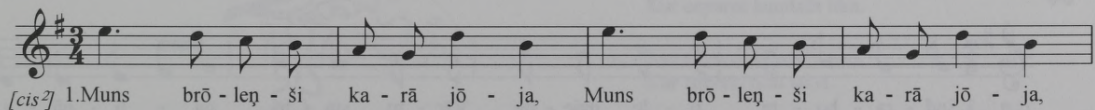
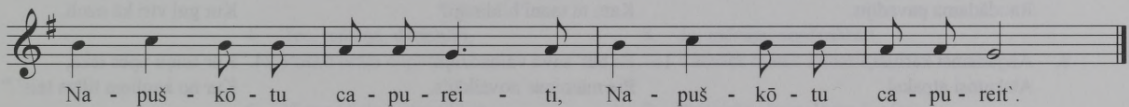
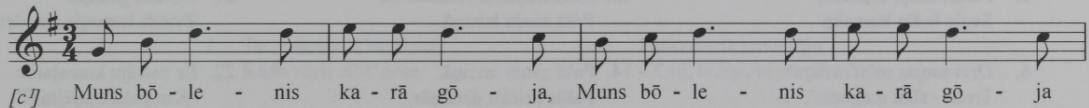
[c?] 1. Sī - vi, sī - vi zī - le brē - ca, Nu būs jau - na va - lo - di - ņa;
2. Būs kun - gie - mi ka - rā ie - ti, Ne - gu - lē - ti spil - ve - no - si;

Tra - ra ral - lal - la, tra - ra - rā.

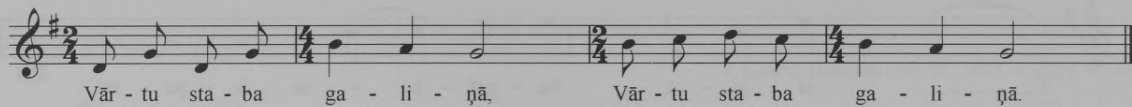
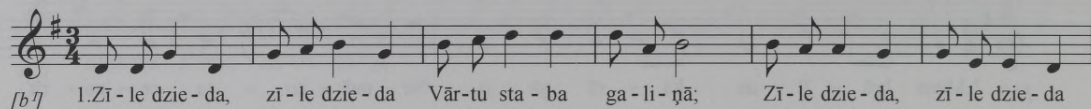
[d?] Sī - vi, sī - vi zī - le brē - ca

2. Slēdz, māsiņa, rožu dārzu,
Puško brāļa cepurīti.	4. Neraud' gauži, man' māsiņa,
Gan tu mani sagaidīsi.
3. Viena roka rozēs rāva,
Otra - slauka asariņas.	5. Ja tu manis nesagaidi,
Sagaid' manu kumeliņu.

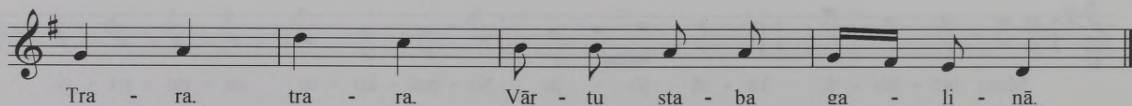
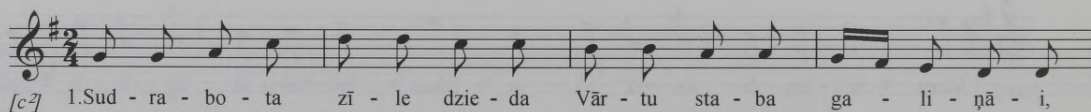

2. Svīd, mōseņa, rūžu dōrzā,
Puškoj brōļa capureiti.	4. Gaid', mōseņa, kumēleņu
Pi vōrtimi datakūt.	6. Vaicōju as uz kumeļa,
Kur palyka jōjējeņš.
3. Dzīdōdama as puškōju,
Raudōdama pavadēju.	5. Sagaidēju kumēleņa
Pi vōrtimi datakūti.	7. Tur palyka jōjējenis,
Kur guļ veiri kai ūzūly.
8. Tur guļ veiri kai ūzūly,
Sārtim krautas capureites.	9. Vējeņš motus skurynova,
Saule kaulus balynova.	

Teicēja saka: "Dziesma ir par laikiem, kad deviņus gadus dienēja."

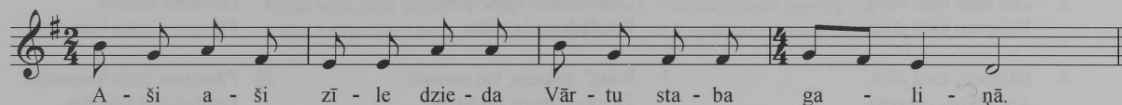
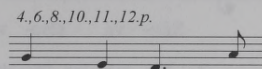
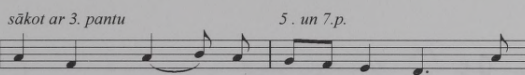
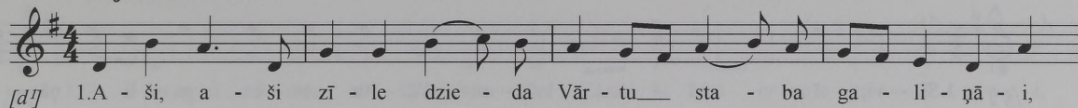
2. Ej, māsiņa, paklausiesi,
Kādu ziņu zīl' atnes'.	10. Žēli rauda māsa, brāļi,
Vēl žēlāki - tēvs, māmiņa.	18. Iesviedusi rozītēsi,
Lai zied līdz rozītēm.
3. Zīl' atnesa tādu ziņu:
Būs brālīmi karā iet.	11. Vēl žēlāki - tēvs, māmiņa,
Kas man' lielu audzināja.	19. Neraud', mana līgaviņa,
Gaidi mani pāmākam.
4. Ej, māsiņa, dārziņāi,
Puško brāļa cepurīt'.	12. Vēl žēlāki - līgaviņa,
Kam noņēmu vainadziņu.	20. Ja nevari sagaidītī,
Sagaid' manu kumeliņu.
5. Puško brāļa cepurīti,
Seglo brāļa kumeliņ'.	13. Kam noņēmu vainadziņu
Pašā ziedu laiciņā.	21. Devītāi gadiņāi
Zviedz kumeļis aiz vārtiem.
6. Divi sauļas rožu rāvu,
Trešo - sīku magonīš'.	14. Pašā ziedu laiciņā,
Pašās prieku dienīnās.	22. Es vaicāju kumeļami:
"Kur palika jājējiņš?"
7. Dziedādama appuškoju,
Raudādama pavadīju.	15. Kad tu biji karavīris,
Kam tu mani bildināji?	23. "Tur palika jājējiņis,
Kur guļ vīri kā ozoli.
8. Aizjādamsi kariņāi,
Atskatosi atpakaļ.	16. Es būt' savu vainadziņu
Pie māmiņas novalkāj's.	24. Kur asiņu upes teka,
Kur no kauliem tiltus tais'."
9. Atskatosi atpakaļi,
Kas raud mani vadīdami.	17. Pie māmiņas novalkāj'si,
Iesviedusi rozītēs.	

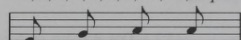
2. Kas kaitēja man dzīvoti
Mana tēva zemītēi.	6. No tā paša viduklīša -
Bitītēmi mājas viet'.	10. Devītāi gadiņāi
Zviedz kumeļsi aiz vārtiem.
3. Visapkārti bērzu birze,
Vidū kuplis ozoliņš.	7. Skaties, māte, uz tā koka,
Vai tas auga, vai zaļoja.	11. Ar segliem un iemauktiņiem,
Zvaigžņu deķis mugurā.
4. Mans brālītis karā jāja,
Nocērt kuplu ozoliņ'.	8. Ja neauga, ja nokalta,
Ne mūžami nepāmākš'.	12. Es vaicāju kumeļami,
Kur palika jājējiņš.
5. No tā celma bungas taisa,
No zariemi - stabulīt'.	9. Ka tu mani nesagaidi,
Sagaid' manu kumeliņ'.	

57

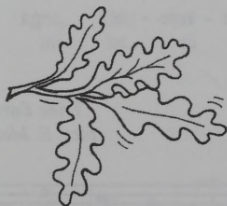
Vidēji ātri ♩ = 120

Grieta Beķere Liepājas raj. Medzes c., 75 g. v.;
pier. A. Krūmiņš 1961. LFK 1955, 12980.

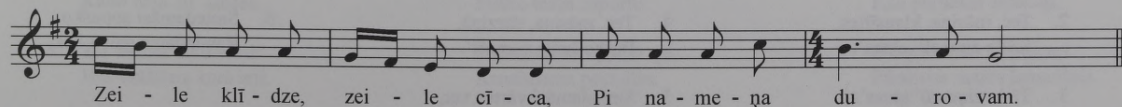
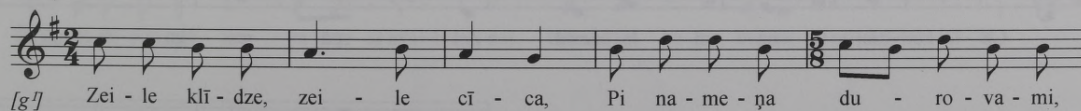
2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 10., 11., 12.p.

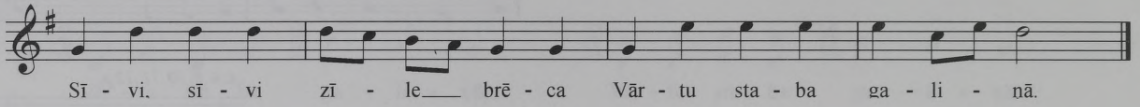
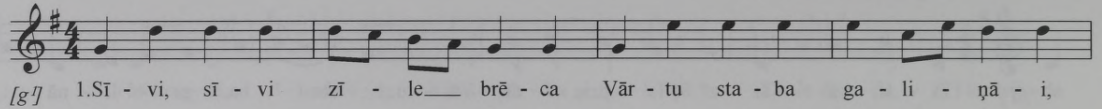

2. Tec, māsiņa, klausītiesi,
Kādu vēsti zīlīt' nesa.	6. Puškodama pavaicāju:
- Kad, bāliņi, tu pārnāksi?
3. Zīlīt' nesa tādu vēsti:
Bāliņami karā ieti.	7. Tad, māsiņa, es pārnākšu,
Kad laposi ozoliņi.
4. Tec, māsiņa, dārziņāji,
Puško brāja cepurīti.	8. Ja, māsiņa, nepārnākšu,
Pārnāks manis kumeliņis.
5. Vienu sauju rozēs plūcu,
Otru - baltu magonišu.	9. Pavaicāju kumeļama (-mi):
- Kur palika jājējiņis?
	10. Tur palika jājējiņis,
Kur asiņu upe teka.
	11. Kur asiņu upe teka,
Kur cepures kaudzēs lika.
	12. Kur cepures kaudzēs lika,
Kur zobenu tiltu taisa.

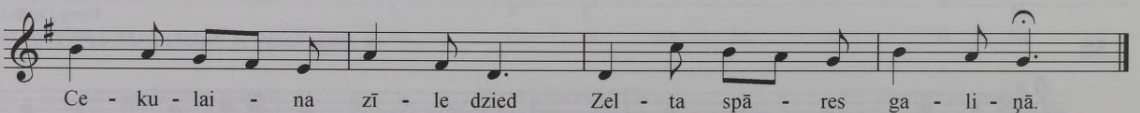
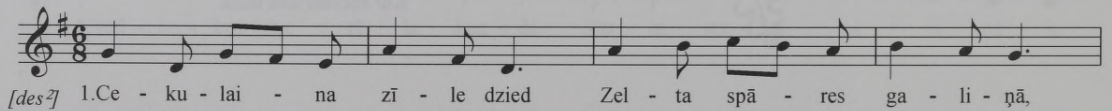
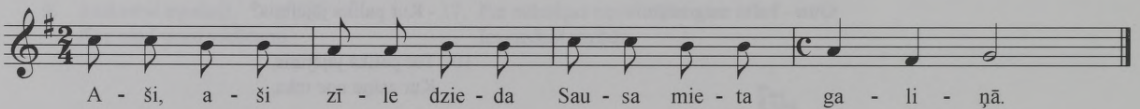
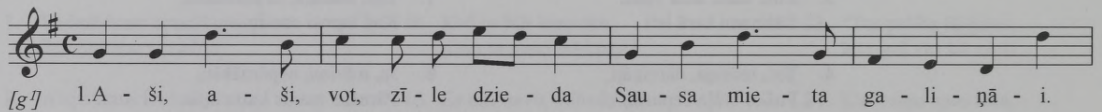

58

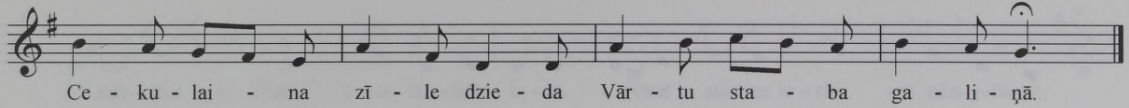
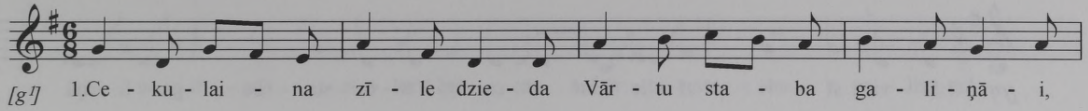
Vera Daukša;
no fongr. atšifr. A. Salaks 1927. LFK 170, 388.

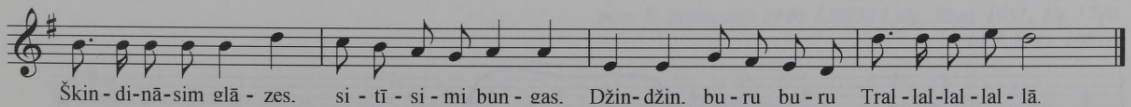
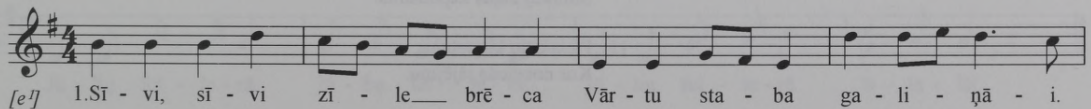
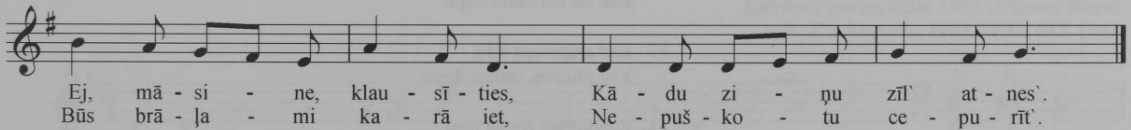
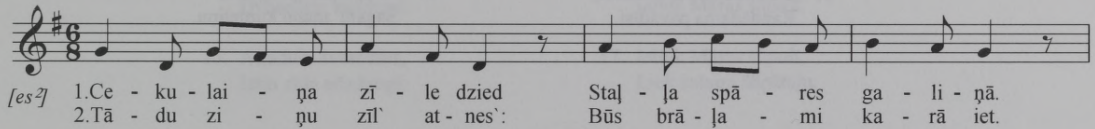
2. Tec, māsiņa, klausīties,
Kādu vēsti zīl' atnesa.	5. Tec, māsiņa, dārziņai,
Pušķo manu cepurīti.	8. Pēc deviņām vasarāmi
Gaidi manu kumeliņu.
3. Zīle nesa tādu vēsti:
Bāliņami karā jāiet.	6. Dziedādama appušķosi,
Raudādama izvadīsi.	9. Desmitai vasarai
Pārskien brāļa kumeliņš.
4. Bāliņami karā jāiet,
Appušķotu cepurīti.	7. Raud', māsiņa, vai neraudi,
Tu vairs manis neredzēsi.	10. Pārskien brāļa kumeliņš
Dubļaināmi kājiņām.
11. Pavaicāju kumeljam,
Kur palika jājējiņš.	12. Tur palika jājējiņš,
Kur asaru upe tek.	

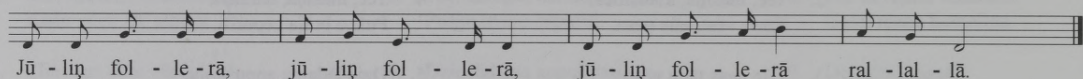
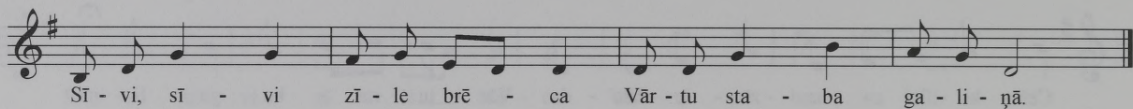
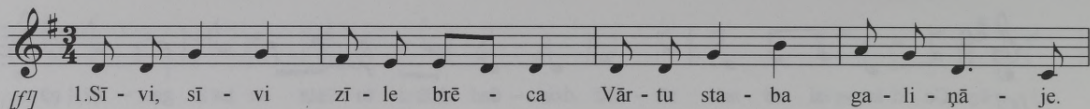
2. Tec, māsiņa, klausīties,
Kādu ziņu zīl' atnes'.	4. Tec, māsiņa, dārziņā,
Pušķo brāļa cepurīt'.	6. Smiedamāsi appušķo,
Raudādama galvā liek.
3. Tādu ziņu zīl' atnes':
Būs brālimi karā iet.	5. Smiedamāsi vārtus ver,
Raudādama rozēs plūc.	

2. Tec, māsiņa, klausīties,
Kādu vēsti zīle nesa.	4. Tec, māsiņa, dārziņā,
Puško brāļa cepurīti.
3. Zīle nesa tādu vēsti:
Būs brālim karā iet.	5. Dziedādama appuškoju,
Raudādama galvā liku.
6. Es karā gan aizietu
Par mīļo bāleliņu.	
7. Kaut tās manas villainītes
Karogos nekāruši.	

2. Ej, māsiņa, klausīties,
Kādu ziņu zīl' atnesa.	4. Ej, māsiņa, dārziņā,
Puško brāļa cepurīti.	6. Pavaicāju brālīšami,
Kad pārņāksi atpakaļi.
3. Zīl' atnesa tādu vēsti:
Būs brālīšam karā ieti.	5. Dziedādama appuškoju,
Raudādama pavadīju.	7. Pēc pieciem gadiņiem
Pārsķries manis kumelīpis.

2. Ej, māsiņa, klausītiesi,
Kādu ziņu zīl' atnesa.	6. Ko, māsiņa, tu raudāji,
Vai tev tavas rozēs žēl.
3. Zīl' atnesa tādu ziņu,
Būs brāļam karjā iet.	7. Man nav manas rozēs žēl,
Man, brālīti, tevis žēl.
4. Ej, māsiņa, roždārzā,
Puško manu cepurīt'.	8. Ej, māsiņa, atpakaļ,
Gaidi mani pārejot.
5. Dziedādama appuškosi,
Raudādama pavadīsi.	9. Ja tu mani nesagaidi,
Sagaid' manu kumeliņu.

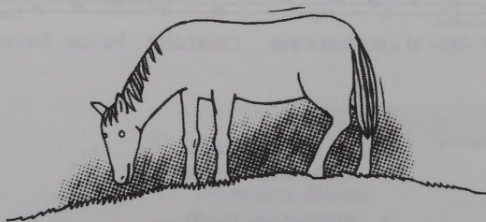
12. Tur nosvieda jājējiņu,
Kur tie zili dūmi kūpa.

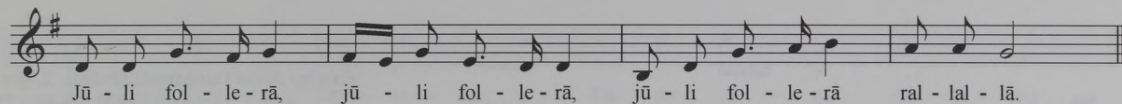
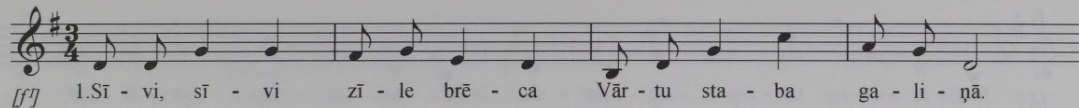
13. Kur asiņu upe teki,
Kur plintēm stabus dzina.

14. Zobeniem žogus pina,
Cepurēmi kaudzes meta.

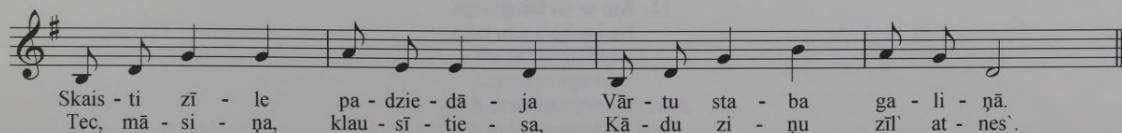
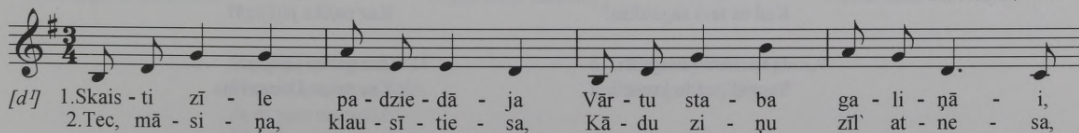
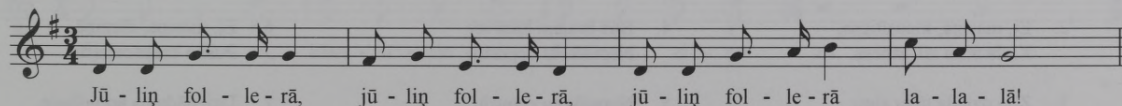
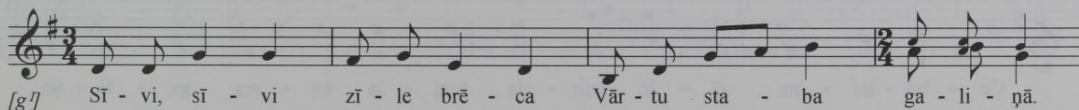
10. Pārtek brāļa kumeliņis
Smiltij kājas kapādams.

11. Pavaicāju kumelāmi,
Kur nosvieda jājējiņu.

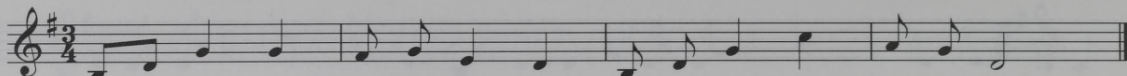

2. Tec, māsiņa, klausītiesi,
Kādu ziņu zīl' atnes'.	6. Neraud žēli, man' māsiņa,
Gaidi mani pārnākam.	10. Es vaicāju kumeļami,
Kur palika jājējiņš.
3. Zīl' atnesa tādu ziņu:
Brālīšami karā iet.	7. Ja tu mani nesagaidi,
Sagaid' manu kumeliņ'.	11. Tur palika jājējiņš,
Kur aseņu upe tek.
4. Tec, māsiņa, dārziņai,
Puško brāļa cepurīt'.	8. Par deviņi vasariņi
Pārtecēja kumeliņš.	12. Kur aseņu upe tek,
No kauliem tiltu tais'.
5. Dziedādama appuškoja,
Raudādama izvadīt'.	9. Pārtecēja kumeliņš
Smilšaināmi kājiņām.	13. Kur cepures kaudzēs met,
Kur zobenus stiebrās krauj.
14. Tur staigāja Dieva dēli,
Dvēselītes lasīdami.	16. Ietinuši nēzdaugā,
Ieliek Māras šūpulī.	
15. Atraduši dvēselītes,
Ietin zīda nēzdaugā.	17. Ieliek Māras šūpulī,
Liek sulaini šūpātāju.	

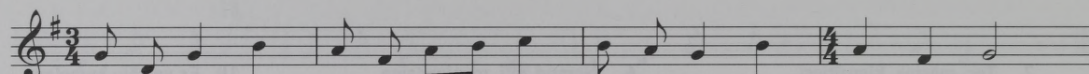
69

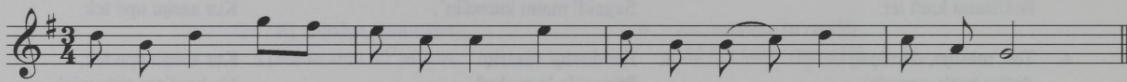
[d?] Sud - ra - bo - ta zī - le dzie - de Vār - tu sta - ba ga - li - ņā.

Paulīna Jauja Daugavpils Līvānos, 22 g.v.;
pier. L. Galeniece 1929. Bb 46, 135.

70

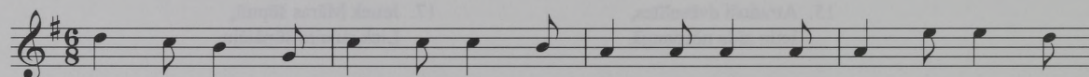
[c?] 1. Zī - le dzie - da, zī - le dzie - da Rī - gas tor - ņa ga - li - ņā;
2. Zīl' at - ne - sa tā - du vēs - ti: Brā - ļam ie - ti ka - ri - ņā.

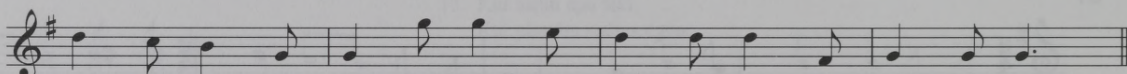
Tec, mā - si - ņa, kļau - sī - tie - si, Kā - du vēs - ti zī - le nes.
Brā - lī - šam iet ka - ri - ņā - i, Ne - puš - ko - tu ce - pu - rīt'.

Pēteris Bramberģis Cēsu Priekuļos, dzim. ap 1884;
pier. E. Melngailis 1924. LFK 1045, 1992.

71

[d?] 1. Ce - ku - lai - na zī - le dzie - da Staļ - ļa ko - res ga - li - ņā - je,

Ce - ku - lai - na zī - le dzie - da Staļ - ļa ko - res ga - li - ņā.

2. Ej, māsiņa, klausīties,
Kādu ziņu zīl' atnesa.

4. Būs brāļam karā iet,
Nepuškotu cepurīti.

6. Ej, māsiņa, dārziņā,
Puško brāļa cepurīti.

3. Zīle dziedā tādu ziņu:
Būs brāļam karā iet.

5. Nepuškotu cepurīti,
Neseglotu kumeliņu.

7. Dziedādama appuškoja,
Raudādama pavadīja.

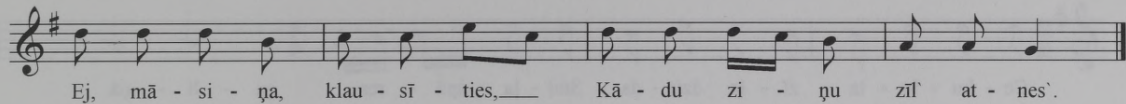
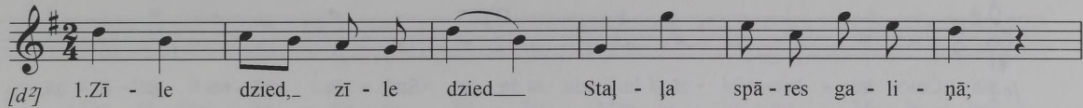
8. Nu ar Dievu, mans brālīti,
Kad es tevi sagaidīšu?

10. Kumeliņš gan atnāca,
Kur palika jāējējiņš?

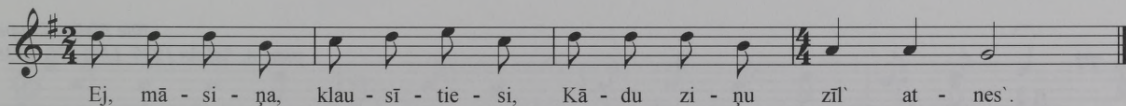
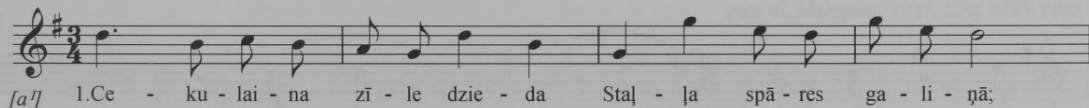
9. Ja tu mani nesagaidi,
Sagaid' manu kumeliņu.

11. Tur palika jāējējiņš,
Kur asiņu Daugaviņa.

12. Kur asiņu Daugaviņa,
No kauliem tiltu taisa.

2. Tādu ziņu zil' atnesa,
Ka bāliņam karā iet.
Kur puškota cepurīte,
Kur seglotais kumeliņš?	4. Dziedādama appuškoja,
Raudādama aizvadīj'.	6. Paprasait kumeļam,
Kur palika jājējiņš.
Tur palika jājējiņš,
Kur zobinus zārdā krauj.
3. Ej, māsiņa, dārziņā,
Puško brāja cepurīt'.	5. Pār deviņi pusgadiņi
Pie māsiņas sērstu nākš'.	7. Kur cepures kaudzē met,
Kur no kauliem tiltu tais'.
Puško brāja cepurīti,
Seglo brāja kumeliņ'.	Ja es pats neatnākšu,
Atnācīs mans kumeliņš.	Kur no kauliem tiltu taisa,
Kur asiņu jūra tek.
8. Pāri gāja mūs' māsiņa,
Kā lapiņa drebēdam'.	9. Ņem, māsiņa, šņudauciņu,
Slauki savas asaras.	
Kā lapiņa drebēdama,
Kā saulīte mirdzēdam'.	Slauki savas asariņas,
Dziedē savu sirsniņu.	

2. Tādu ziņu zil' atnesa:
Bāliņami karā iet.
Kur puškota cepurīte,
Kur seglotis kumeliņš.	3. Ej, māsiņa, dārziņā,
Puško brāja cepurīti;
Puško brāja cepurīti,
Seglo brāja kumeliņ'.	4. Dziedādama appuškoju,
Raudādama vārtus vēru;
Raudādama vārtus vēru,
Raudādama aizvadīju.
5. Pa deviņi pusgadiņi
Pie māsiņas sērsti nāks.
Ja es pats neatnākšu,
Pārnāks manis kumeliņš.	6. Pavaicājiēt kumeļami,
Kur palika jājējiņš?	
	7. Tur palika jājējiņš,
Kur asiņu upe tek,
Kur no kauliem tiltu taisa,
Kur zobenus zārdā krauj.	

[c?] 1. Ce - ku - lo - ta zī - le dzie - da Staļ - ļa spā - res ga - li - ņā,

Ce - ku - lo - ta zī - le dzie - da Staļ - ļa spā - res ga - li - ņā.

[a?] Ce - ku - lai - na zī - le dzied Staļ - ļa spā - res

ga - li - ņā - i, Staļ - ļa spā - res ga - li - ņā.

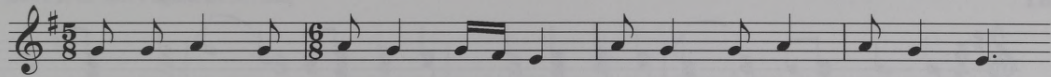
[c?] Ce - ku - lai - na zī - le dzied Staļ - ļa spā - res

ga - li - ņā - i, Staļ - ļa spā - res ga - li - ņā.

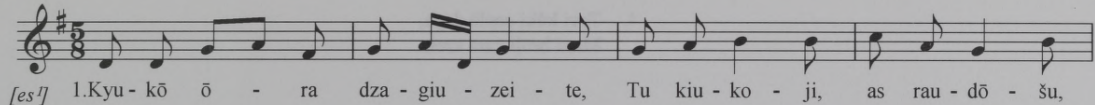
[h?] 1. Raud', mā - si - ņa, vai ne - rau - di, Tu jau ma - nis ne - re - dzēs'.

Raud', mā - si - ņa, vai ne - rau - di, Tu ja ma - nis ne - re - dzēs'.

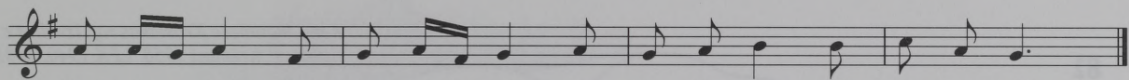
2. Gaidi manu kumeliņu,
Pie vārtiem attekot.	4. Uz tām krievu, uz tām prūšu,
Uz tām leišu robežām.	7. Tur tek divas asins upes,
Trešā - skaidrā ūdentiņ'.
3. Vaicā manam kumeļami,
Kur palika jāējīņš.	5. Tur guļ vīri kā ozoli,
Skraziem krauti zobentiņ'.	8. Trešā - skaidrā ūdentiņa,
Ko muftītes nomazgāt.
	6. Skraziem krauti zobentiņi,
Kaudzēm mestas cepurīt's.	

[fʃ] 1. Kyu - koj ō - ra za - gu - zei - te, Tu kyu - kō - si, jas rau - dōš'.
2. Tev pī - tryu - ka tre - ju kū - ku, Maņ de - ve - ņu bō - le - leņ'.

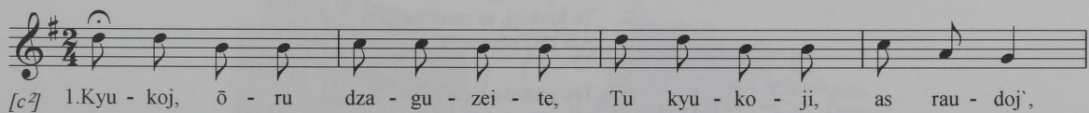
[esʃ] 1. Kyu - kō ō - ra dza - giu - zei - te, Tu kiu - ko - ji, as rau - dō - šu,

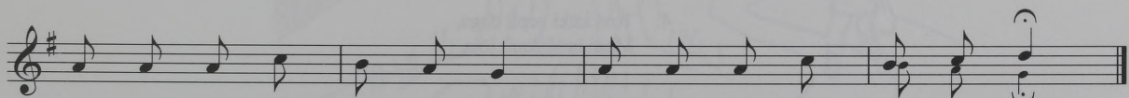
Kyu - kō ō - ra dza - giu - zei - te, Tu kiu - ko - ji, as rau - dōj'.

2. Tev pītryuka treju kūku,
Man - devini bōleleni.

3. Tovi kūki ceplē daga,
Muni brōli karā kryta.

[cʒ] 1. Kyu - koj, ō - ru dza - gu - zei - te, Tu kyu - ko - ji, as rau - doj',

Kyu - koj, ō - ru dza - gu - zeit', Tu kyu - ko - ji, as rau - doj'.

2. Tev pītryuka treju kūku,
Maņ devenu bōleleņ'.

3. Tovi kūki ceplē daga,
Mun' bōleni karā gōj'.

4. Mun' bōleni karā gōja,
Napuškōtas capureit's.

5. As īgōju dōrzenāi,
Aizpuškōju capureit'.

6. Dzīdōdama aizpuškōja,
Raudōdama pavadej'.

7. Raud, mōseņa, voj naraudi,
Vairs jau manis naredzeis'.

8. Gaidi munu kumēleņu
Pī vōrteņu datakūt.

9. Datacējis kumēlenis
Pī vōrteņu aizzavīdz.

10. Izīt mōsa raudōdama,
Vaicoj sovu kumēleņu.

11. Vaicoj sovu kumēleņu,
Kur palyka jōjējeņš.

12. Tur palyka jōjējeņš,
Kur guļ veiri kai ūzuly.

13. Sōrtim krauti zūbineni,
Kaudzem mastas capureit's.

14. Nu kaulymi tyltu grīze,
Nu aseņu upe tak.

15. Tur staigōja Dīva dāli,
Dvēseleites laseidam'.

81

Anna Logina, dzim. 1905, Tekla Logina, dzim. 1920,
Anna Logina, dzim. 1910 Abrenes raj Kvašņevas c.;
pier. A. Krūmiņš 1958. LFK 1940, 7225.

[d⁷] 1. Kiu - koj, ō - ra - za - gu - zī - te, Su - da - bri - na bēr - zī - tē.

2. Tu kiukoji, es raudovu,
Tu kiukoji, es raudov'.
3. Tev pītryuka treju kūku,
Man - devinu bōlelin'.
4. Tovi kūki ceplē daga,
Muni brōļi karā kreit.

82

Anna Ikauniece Krāslavas raj. Izvaltas c.;
pier. A. Krūmiņš 1958. LFK 1940, 7481.

[d⁷] Kiu - koj ō - ru dza - gu - zei - te, Kiu - koj ō - ru dza - gu - zei - te,

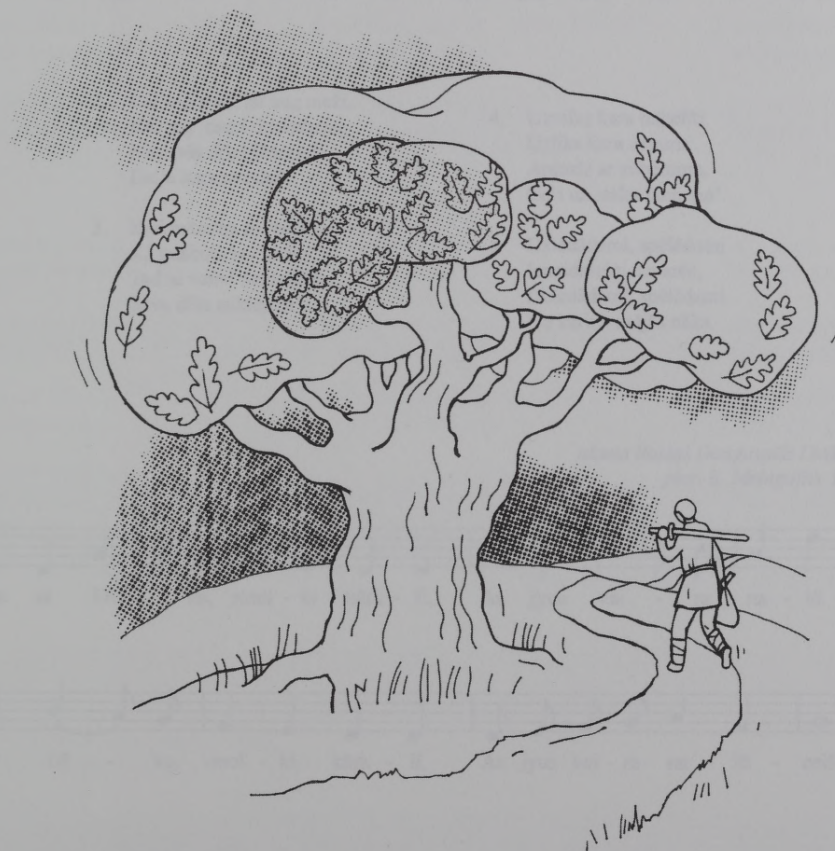
Nīd - ra - jā - i pu - re - ņā - i, Nīd - ra - jā - i pū - re - ņā.

2. Tu kiukōji, es raudōju,
Abi divi bōreneiši.
3. Tev pītriuka treju kūku,
Man diveju bōleleņu.
4. Tovi kūki ceplī daga,
Muni brōļi karā jōja.

*Es, karā aiziedams,
dusī māsa šapū!*

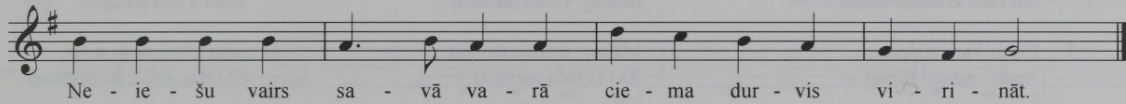
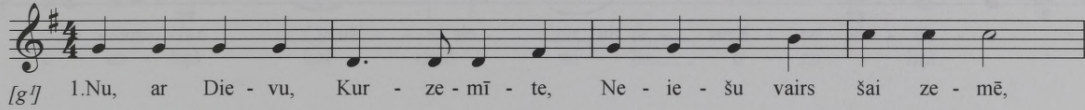
❖ ES, KARĀ AIZIEDAMS ❖

*Es, karā aiziedams,
Atstāj` māsu šūpulī.*

83

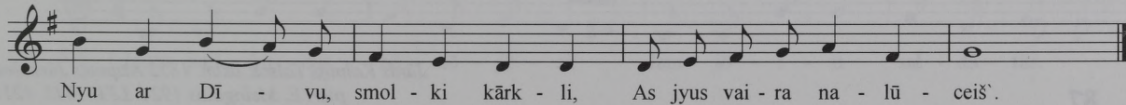
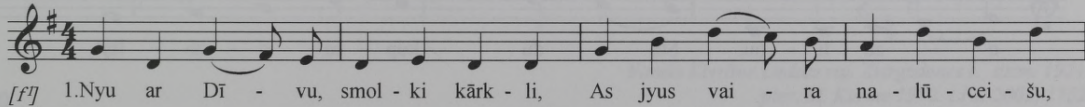
*Jēkabs un Dārte Jakāni Ilūkstes Gārsenē;
pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 343.*

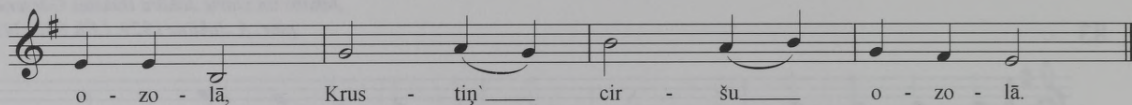
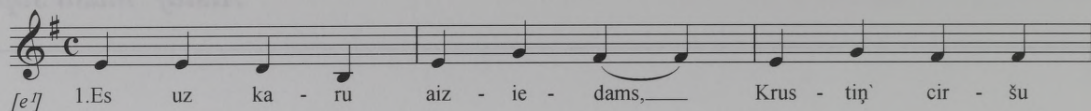
2. Lai aug porī, lai aug meži,
Kur gāj' cauri dresēdams;
Man būs drīzi jādresēi
Daiļa kara pulciņā.
3. Kad māmiņa to redzētu,
Kā puškoja tav' dēliņ',
Tad tu vairsi neraudātu
Sava dēla auklējum'.
4. Uzvilks kara mētelīti,
Uzliks kara cepurīt',
Apjozīs ar zobentiņu,
Cels uz stalta kumeliņ'.
5. Dziedādami, spēlēdami
Ienaidnieku uzvarēs,
Dziedādami, spēlēdami
No kariņa mājās nāks.

84

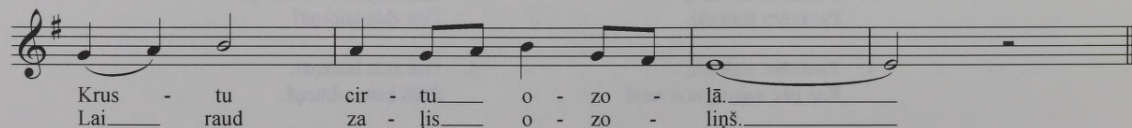
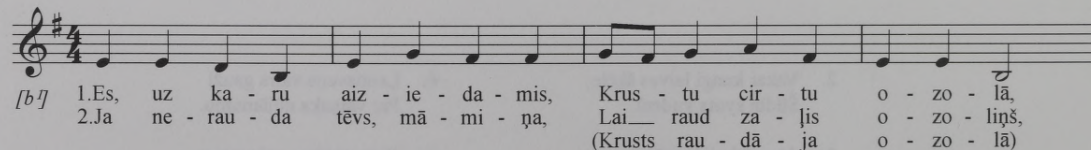
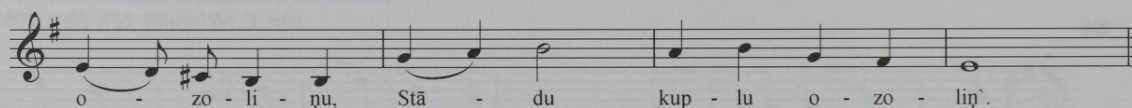
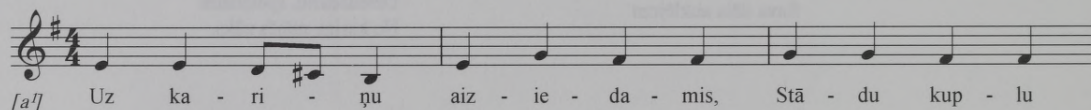
*Marta Rusiņš Daugavpils Līvānos, dzim. 1874;
pier. E. Melngailis. LFK 1045, 9005.*

2. Vakar kungi laivas šķēle,
Šūdin syuta yudenī.
3. Atsasādu laiveņāi,
Pasavēru maleņāi.
4. Pasavēru maleņāi,
Kas pēc maņa gauži raud.
5. Mōmuleņa gauži raude
Par šyupeļa kōrumeņu.
6. Ļaudaveņa vaira gauži
Par vaiņaka nūjāmumu.
7. Kam nūjēme vainuceņu
Potī zīda laiceņā?
8. Potī zīda laiceņāi,
Pošā ļustes dīneņā.
9. Pošā ļustes dīneņāi,
Jōņa dīnas reiteņā.

2. Ja nerauda tēvs, māmiņa,
Lai raud krustiņš ozolā.	6. Es, no kara atnākdams,
Redzēj' vienu rakstītāj'.	10. Ar basāmi kājiņām
Baltos linu palagos.
3. Es, uz karu aiziedams,
Atstāj' māsiņ' šūpulī.	7. Māmiņ, mana māmulīt,
Kas tā tāda rakstītāj'?	11. Iešu klātu, došu roku:
"Māsiņ, mīlā, man' māsiņ'."
4. Atstāj' māsiņ' šūpulī,
Ar basāmi kājiņām.	8. Tā, dēliņi, tav' māsiņ',
Ko atstāji šūpulī.	12. "Māsiņ, mīlā, man' māsiņ,
Norakst' manim nēzdaudzīņ'."
5. Ar basāmi kājiņām,
Baltos linu palagos.	9. Ko atstāji šūpulī
Ar basāmi kājiņām.	13. "Visapkārti mīļus vārdus,
Vidū savu sirdi liec."

[c?] 1. Uz ka - ri - ņu aiz - ie - da - mis, Cir - vi cir - tu
2. Ja ne - bi - ja, kas rau - dā - ja, Lai raud za - ļis

o - zo - lā. Cir - vi cir - tu o - zo - lā.
o - zo - ļiš. Lai raud za - ļis o - zo - ļiš.

[a?] 1. Es, ka - ri - ņā aiz - ie - da - mis, At - stāj mā - su šū - pu - lī,

Es, ka - ri - ņā aiz - ie - da - mis, At - stāj mā - su šū - pu - lī.

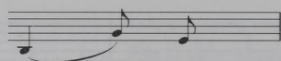
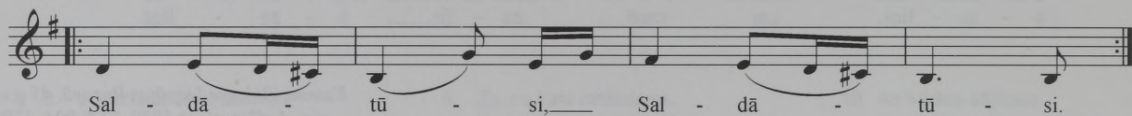
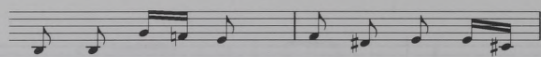
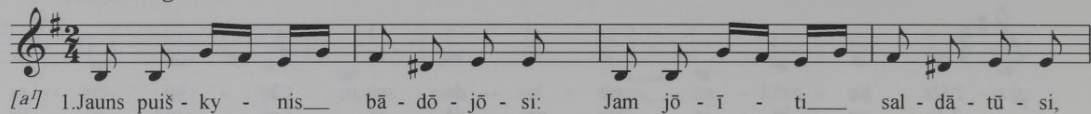
2. Pārjāj brālīts no kariņa,
Atrod māsu audējiņu.	6. Domā, brāli, cerē, brāli,
Ko pameti aiziedams.	10. Būs kungiemi karā ieti,
Negulēti spilvenos.
3. Tādu auda audekliņu
Kā ezera ledutiņ'.	7. Tā ir tava mazā māsa,
Kas palika šūpulī.	11. Droši kungi vaidu celti,
Bet nav droši karā jāt.
4. Es māmiņai pavaicāju,
Kas tā tāda audējiņa.	8. Sveika, māsa, dod rociņu,
Tāda liela uzaugusi.	12. Kas bij skaisti kara vīri,
Mani balti jaunbrālīš'.
5. Kas auž tādu audekliņu
Kā ezera ledutiņ'.	9. Vīri, vīri, nebūs labi,
Vārma brēca ozolā.	13. Sasēduši kungi trieca,
Gaida manus jaunbrālīņus.

[c?] 1. Jauns puis - kij - nis bā - dō - jō - si: Jam jō - ī - ti sal - dā - tūs.

Jam jō - ī - ti, jam jō - ī - ti sal - dā - tūs.

2. Sēd aiz golda, narunāja,
Na aiz siržu narunāj'.	5. Ūbuļnīcas boltas zīdēj,
Laksteigolas skaiški dzīd.	7. A tei, mīlō mōmeņa,
Caur vōrtīmi pavadēj'.
3. Nu žāluma navarēja,
Ame, mīlō, pastaigōsim.	6. Muna mōsa, vacōkāja,
Apsedlōja kumelen'.	8. Pavadēja, pavaicōja,
Kod, dēļē(i), vēļ atbrauksi.
4. Pa tū munu zaļu sādu
Muns sādīnis zaļš zaļoj.	9. Es, mōmeņa, naatbraukšu,
Vēstuleites vīn raksteiš'.	

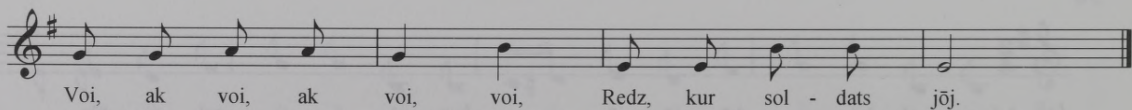
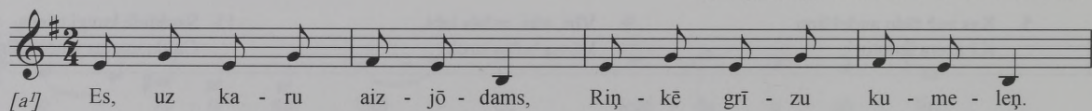
91 Nesteidzīgi

2. Sēž aiz golda, narunāja,
Aiz žēleibu navarēja.	6. Muna mōsa, vacōkōi,
Izvad bāru kumeleņu.	10. Par deveini vasareņom
Atsyuteišu kumēleņu.
3. Ak, tu muni mīlōkijsi,
Am' pa dōrzu pastaigōt.	7. Muna mōsa, jaunōkō,
Izlik sadlus kumeļam.	11. Kumēleņam pavaicōsīt,
Kur palyka jōjējeņši.
4. Am' pa dōrzu pastaigōt,
Mīlus vōrdus parunōt.	8. I tei pošā mīlōkō
Izvad mani pa vōrteņu.	12. Tī palyka jōjējeņši,
Kur gul veiri kai ūzuly.
5. Veituleni zaļ' zaļōja,
Ōbeļneicas boltim zīdim.	9. Izvaduse pavaicōja,
Kod mīleigis vēļ atnōksi.	13. Nu kaulenim tyltu taisa,
Nu asenim upe tak.

92

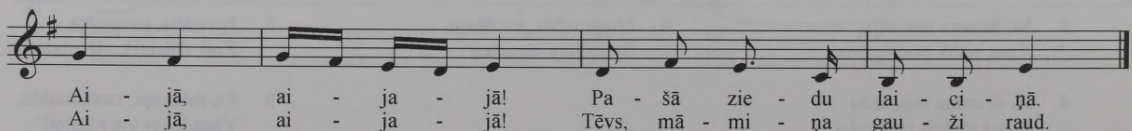
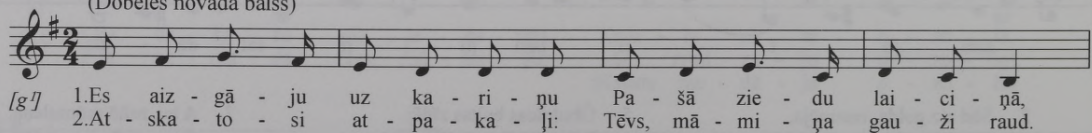
Jānis Utmanis Preiļos;
no fonogr. atšifr. A. Salaks 1927. LFK 170, 335.

93

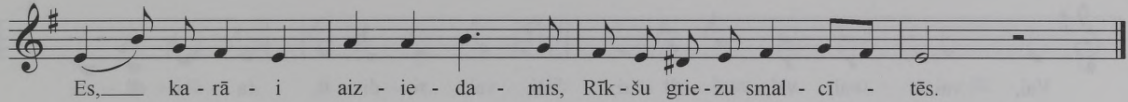
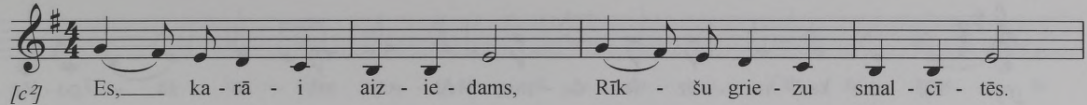
Roberts Vizbulis Rīgā, dzim. ap 1885 Dobeles novada Virkuly pagastā;
pier. E. Melngailis 1923. LFK 1045, 3762.

(Dobeles novada balss)

94

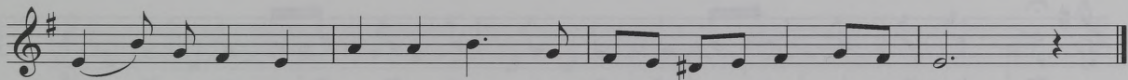
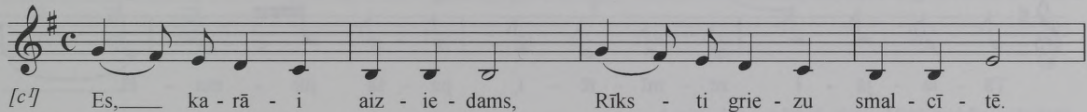
Alīze Krampe Ventspilī;
 pier. E. Melngailis 1923. LFK 1045, 4413.

2. No kalniņa atskatos,
Kas pēc manis gauži raud.	5. Neraud' gauži, līgaviņa,
Gaidi mani pārnākot!	8. Tur palika jājējiņš,
Kur asiņu upe tek.
3. Gauži rauda tēvs, māmiņa,
Gauži rauda man' māšiņa.	6. Ja tu mani nesagaidi,
Sagaid' manu kumeliņu.	9. Kur asiņu upe tek,
Kur zobenu sētu sprauz.
4. Vēl gaužāki - līgaviņa,
Viena pati palīkdama.	7. Pras' manami kumeļami,
Kur palika jājējiņš.	10. Tur gul vīri kā ozoli,
Cepurēmi kaudzes met.

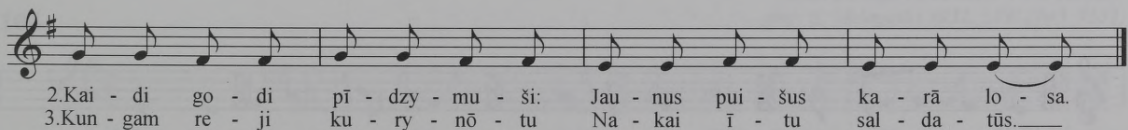
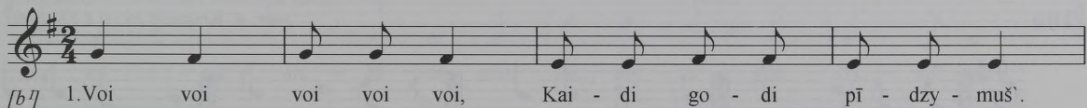
95

J. Cimze, Dziesmu rota. LFK 1495, 244.

Leokādija Isaka Rēzeknes Bukmuižā, dzim. 1899;
 pier. E. Melngailis 1941. LFK 1045, 8316.

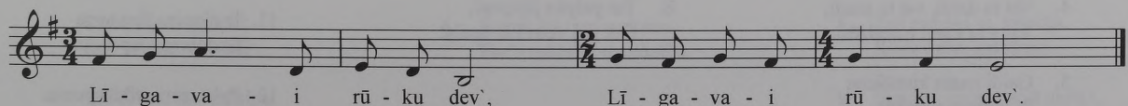
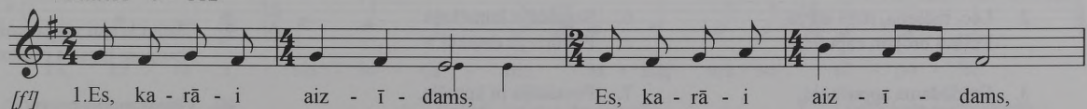
96

Sofija Rinča Daugavpils raj. Stradiņu c., dzim. 1905;
 pier. A. Krūmiņš 1959. LFK 1945, 9221.

97

Paātri ♩ = 112

[f] Es, uz ka - ru aiz - ie - da - mis, At - stāj mā - su šū - po - lēs,

Vai, vai, vai, vai, ri - di - ri, Vai, vai, ri - di - ri, ra - ri - di - ra.

[g] Grū - ti vē - ji pū - ta, bar - gi kun - gi sū - ta;

Tā - la - jā - i ze - mī - tē - i, pa - šā jūr - ma - lā.

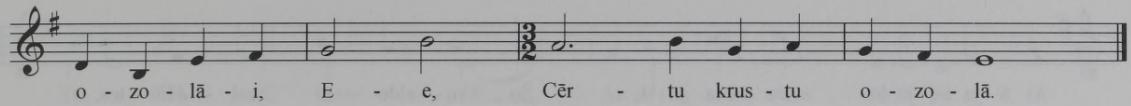
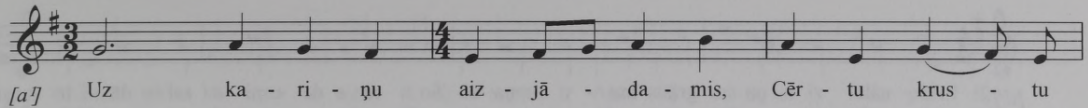
Tā - la - jā - i ze - mī - tē - i, pa - šā jūr - ma - lā.

[h] 1. Muns bō - le - nis ka - rā gō - ja, Muns bō - le - nis ka - rā gō - ja

Na - puš - kō - tu ca - pu - rei - ti, Na - puš - kō - tu ca - pu - reit'.

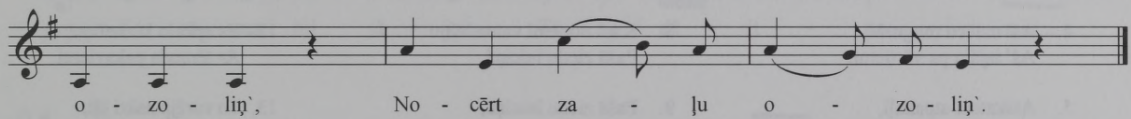
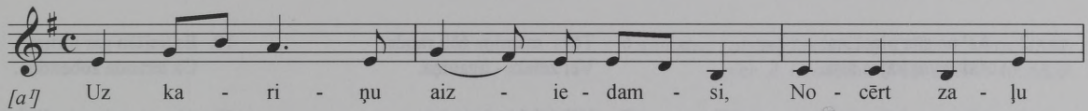
2. Lec, mōseņa, rōžu dōrzhā,
Puškoj brōlam capureiti.	6. Sagaidēju kumēleņa
Pi vōrteņu datakūt.	9. Sōrtim krauti zūbenteni,
Skaugom mastas capureites.
3. Dzīdōdama appuškōju,
Raudōdama pavadēju.	7. Pavaicōju pi kumēļa,
Kur palyka jōjejeņč.	10. Vējens motus purynoju',
Saulē kaulus balynoju'.
4. Vai tu dzīdi, vai tu raudi,
Vairs tu mani naredzēsi.	8. Tur palyka jōjejeņč,
Kur guļ veiri kai ūzuly.	11. Iz akmiņa līpa auga
Sudobreņa lapeņom.
5. Gaidi muna kumēleņa
Pi vōrteņu datakūt.		12. Pylni zori seikūs putnu,
Stradeņš sēd vērsūneitī.

101

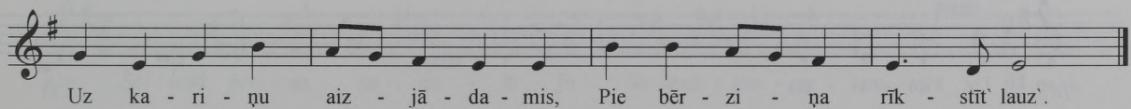
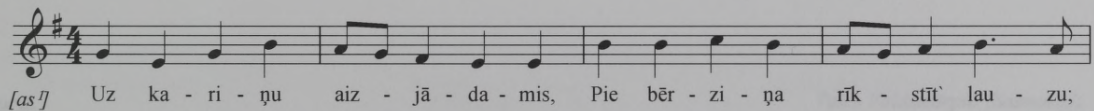
Kērsta Muša Kuldīgas Rendā, dzim. 1854;
pier. E. Melngailis 1930. LFK 1045, 2655.

102

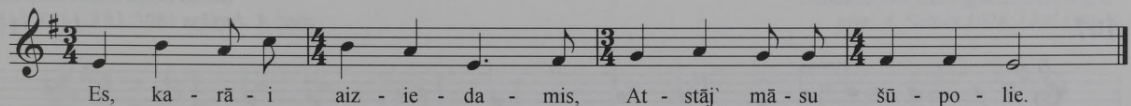
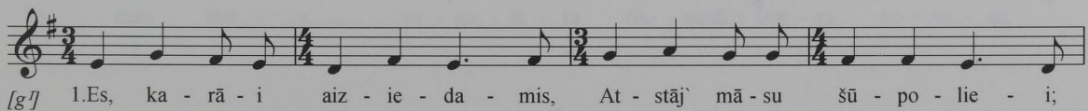
pier. Pēterpilī. LFK 1495, 3.

103

Lavīze Viksna Rīgā, dzim. 1845 Kuldīgas Zvārdē;
pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 6680.

104

Anna Bērziņa Tīrzā, dzim. 1854 Lizumā;
pier. E. Melngailis 1932. LFK 1045, 7351.

2. No kariņa pārņākdamis,
Atrod māsu rakstītāj'.	5. Rakst', māsiņa, ko rakstīji,
Rakst' man kara karodziņu.	7. Lūgšu kara virsniekiem,
Lai vēl māsu līdzī ņemt.
3. Pavaicāju māmiņai,
Kas tā tāda rakstītāj'.	6. Raksti zīlu vai sarkanu,
Tev's mūžami neredzēšu.	8. Tad redzēsi tu, māsiņa,
Kāda dzīve zaldātam.
4. Tā, dēliņi, tav' māsiņa,
Kur' atstāji šūpolieci.		9. Skrotēs, lodes gaisā skrēja,
Pulvers acis svilināj'.

105

Marija Beierbaha Raņķu pagastā;
 pier. L. Galeniece 1929. Bb 46, 727.

[d²] 1. At - nāk zi - ņu grā - ma - ti - ņa: Šo ru - de - ni zal - dā - to - si,

Ai - ja - jā, tra - la - lā, Šo ru - de - ni zal - dā - tos.

2. Aš' no rīta piecēlosi,
 Aši savas kājas āvu.

3. Aši savas kājas āvu,
 Aš' sedloju kumeliņu.

4. Aš' uzlēcu mugurāi,
 Aš' izjāju pa vārtiem.

5. Atskatos atpakaļi,
 Kas raud žēli pakaļi.

6. Tēvs, māmiņa žēli rauda,
 Vēl žēlāki - līgaviņa.

7. Vēl žēlāki - līgaviņa,
 Kam noņēmi vainadziņu.

8. Kam noņēmi vainadziņu
 Pašā ziedu laiciņā.

9. Pašā ziedu laiciņā,
 Pašā Jāņu vakarā.

10. Es nejāšu gar jūriņu,
 Uz tērauda zobentiņa.

11. Jūras putni, gaigaliņas,
 Baida manu kumeliņu.

12. Es apkalu kumeliņu
 Ar tērauda pakaviem.

13. To varēja nakti jāt,
 Kā pa dienu saulītē.

106

Krustpīlī;
 pier. J. Vītols 1891. LFK 1495, 209.

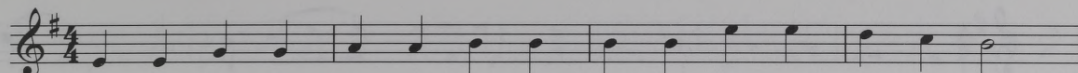
[d²] Uz ka - ri - ņu

107

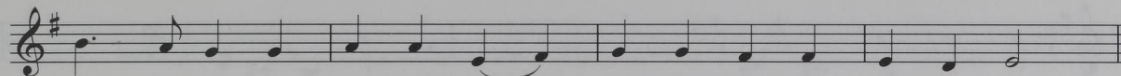
Emma Briga Cēsu Jumurdā;
 pier. A. Jurjāns 1891. LFK 1495, 243.

[e²] Es, ka - rā - i aiz - ie - da - mis

108

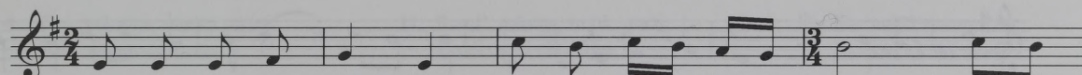
[f] 1.Es, uz ka - ru aiz - ie - da - ma, At - stāj mā - su šū - pu - lī,
2.No ka - ri - ņa at - nāk - da - ma, At - ron mā - su rak - stī - tāj'.

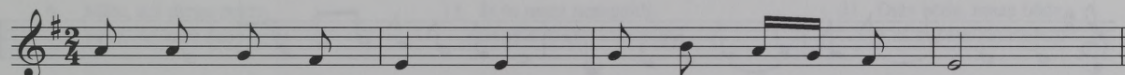
Tra - di - ri - di ra - la - lā! At - stāj mā - su šū - pu - lī.
Tra - di - ri - di ra - la - lā! At - ron mā - su rak - stī - tāj'.

Antoņina Laizāne Ludzas raj. Ciblas c., dzim. 1888;
pier. A. Grandavs 1958. LFK 1940, 6859.

109

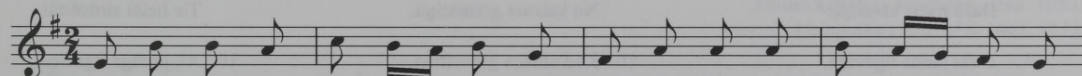
[d] Ka - rā man bij jā - iet Tē - va dē - li - ņa - mi.

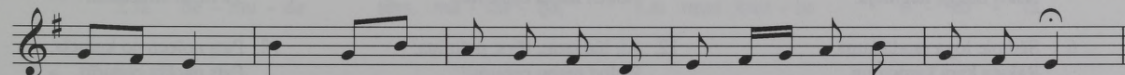
Ka - rā man bij jā - iet Tē - va dē - li - ņam.

Talsu Valdemārpilī [Sasmakā];
pier. J. Henrišs 1889. LFK 1495, 2226.

110

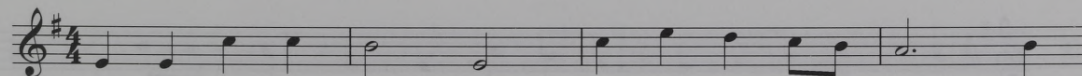
[g] Šo - nakt mie - ga ne - gu - lē - ju Sa - smak's kun - ga no - va - dā - i,

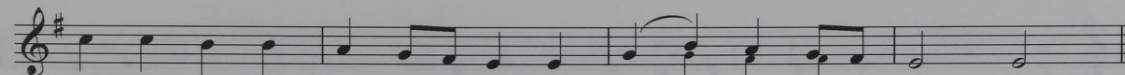
Šo - nakt mie - ga ne - gu - lē - ju Sa - smak's kun - ga no - va - dā.

Lavīze Brūne Kuldīgas Ezerē, 80 g.v.;
pier. A. Salaks 1926. LFK 170, 9.

111

[a] Ka - rā man bij jā - iet, Ka - rā ne - pa - lik - ti,

Ne - viens pats i ne - zi - nā - ja, kad es pār - nāk - šu.

112

Pēteris Blaubešs Sēlpilī, dzim. 1870;
pier. E. Melngailis 1925. LFK 1045, 1428.

[d¹] 1. Ka - rā bij man ie - ti, Ka - rā ne - pa - lik - ti,
2. Ka - ro - dzi - ņu nes - ti, Zo - ben - ti - ņu cel - ti,

Ka - rā bi - ja grū - ta dzī - ve Tē - va dē - li - ņam.
Nai - di - nie - ku pul - ci - ņā - i A - sa - ri - ņas bērt.

113

Indriķis Roze Liepājas Vecpilī;
pier. A. Jansons pirms 1891. Bb 43, 2628.

[c²] 1. Kur - ze - mī - te vai - dēt vai - da, Kā - dus lai - kus pie - dzī - vo - ja,

Kur - ze - mī - te vai - dēt vai - da, Kā - dus lai - kus pie - dzī - voj'.

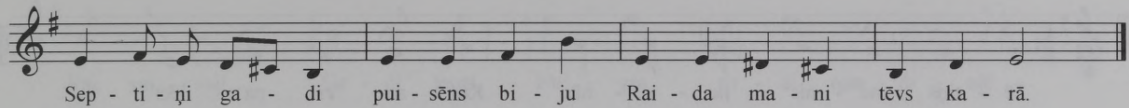
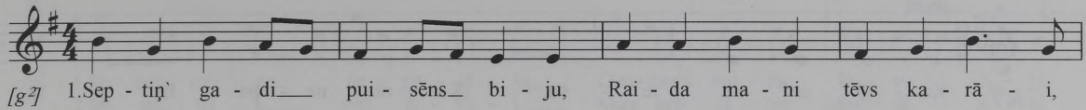
2. Kādus laikus piedzīvoja
No Kurzemes karavīriem.	8. Gatavs biju kara vīrs,
Gatavs kara kumeliņš.	14. Ai, lūdzami, brāļi, māsas,
Paceļ manu cepurīti!
3. Daža māte dēla raud,
Daža māsa bāleliņa.	9. No kungiem ziņu gaidu,
No ķeizara grāmatiņu.	15. Brāļi, māsas nepacēla,
Tie lielāi sirdsēstāi.
4. Daža jauna līgaviņa,
Raud pēc maizes arājiņa.	10. Kad atnāca grāmatiņa,
Jāj' projām dziedādams.	16. Ai, godīga līgaviņa,
Pacel manu cepurīti!
5. Karavīra līgaviņa
Nakti miega negulēja.	11. Kumelāi uzkāpjot,
Nokrīt mana cepurīte.	17. Līgaviņa nepacēla
Tā lielāi sirdsēstāi.
6. Sēd pie loga raudādama,
Raksta kara karodziņu.	12. Ai, lūdzami, tēvs, māmiņa,
Padod manu cepurīti!	18. Pats nolēcu no kumelja,
Pats pacēlu cepurīti.
7. Raksta kara karodziņu,
Baro kara kumeliņu.	13. Tēvs, māmiņa nepacēla,
Tie lielāi sirdsēstāi.	19. Pats pacēlu cepurīti,
Jāj' projām dziedādams.

114

Anna Staņģe Skrundā;
pier. L. Galeniece 1926. LFK 170, 112.

[d²] Kur tu jā - si, mans brā - lī - ti, Va - ka - rā - i

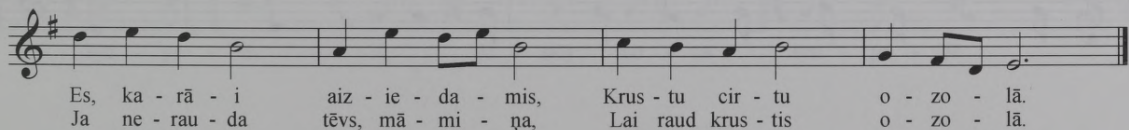
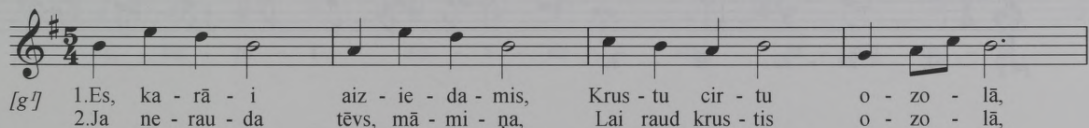
kā - ias ā - vi. Kur - ze - me mī - lā. Die - va ze - mī - te.

2. Raida mani tēvs karāi,
Sūta mani māmuliņe.	9. Lec, māsiņa, roždārzāi,
Puško brāļa cepurīt'!	17. Tur palika jāējējis,
Kur tā dūmu migla ceļas.
3. Nevarēju bungu nesti,
Ne tērauda zobentiņu.	10. Dziedādama appuškoju,
Raudādama pavadīj'.	18. Kur tā dūmu migla ceļas,
Kur asiņu straume tek.
4. Cep, māmiņa, niedru maizi,
Karā mani raidīdama.	11. Raud', māsiņa, tu tik gauži,
Gaidi mani pārjājam.	19. Kur asiņu straume tek,
Kur guļ vīri kā ozoli.
5. Tā man būs gausi ēsti,
Viegli nesti mugurāi.	12. Gaidi mani pārjājam
Devītāi gadiņā.	20. Kur guļ vīri kā ozoli,
Sašaudīti, sabakstīti.
6. Māte, adi diega zeķes,
Tēvs, šuj kara zābaciņus.	13. Ja tu mani nesagaidi,
Sagaid' manu kumeliņu.	21. Diža bēda, maza bēda,
Kas guļ smilšu kalniņā.
7. Mīkstas manas diega zeķes,
Cieti kara zābaciņi.	14. Pārnāk manis kumeliņš
Kā lācītis ņaudēdams.	22. Es pazinu sav' brālīti,
Kara vidū līgojam.
8. Brālis kāpa kumeļā,
Nepuškotu cepurīti.	15. Kā lācītis ņaudēdamis,
Baltas smiltis kārpīdams.	23. Piecas puķes aiz cepures,
Sešas zvaigznes zobēnā.
	16. Pavaicāju kumeļami,
Kur palika jāējējis.	

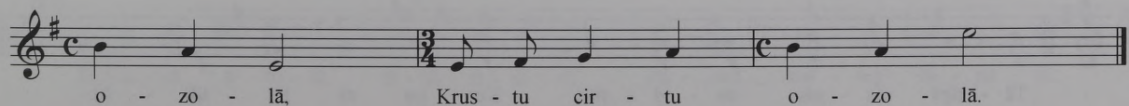
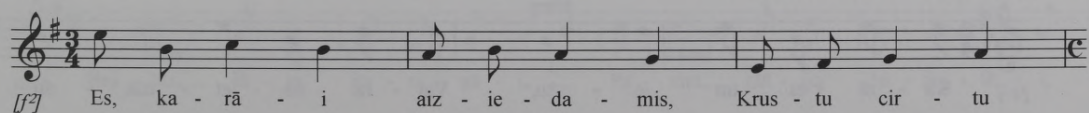
Minna Kārklīņa Madlienā, dzim. 1863;
pier. E. Melngailis 1936. LFK 1045, 9633.

116

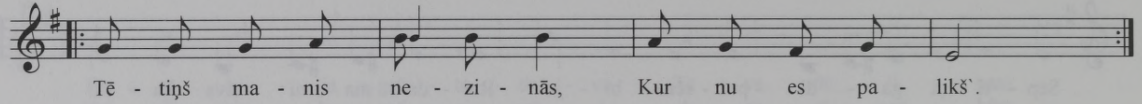
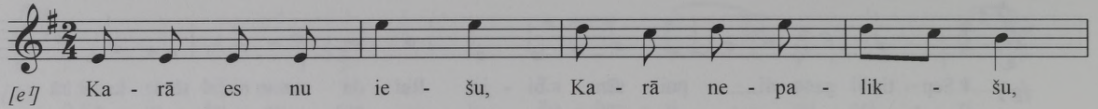

Marta Dambīte Cēsu raj. Taurenē, dzim. 1923;
pier. V. Stelbergs 1939. LFK 1700, 4462.

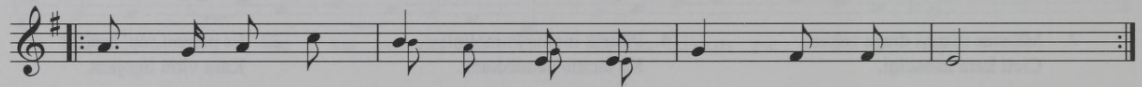
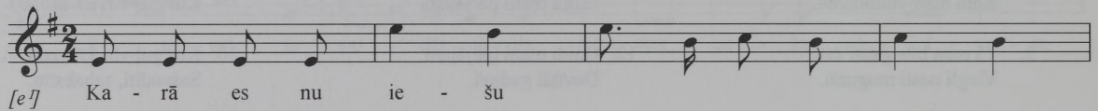
117

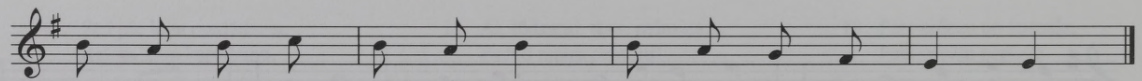
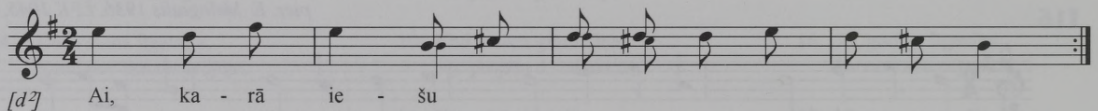
118

Ērgļos;
pier. P. Blaus; LFK 1495, 96.

119

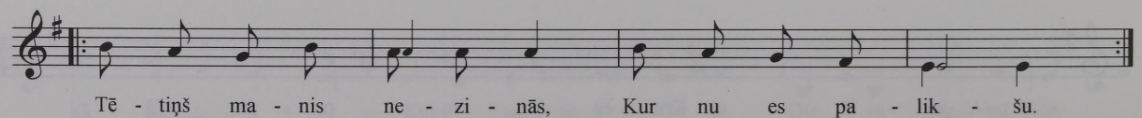
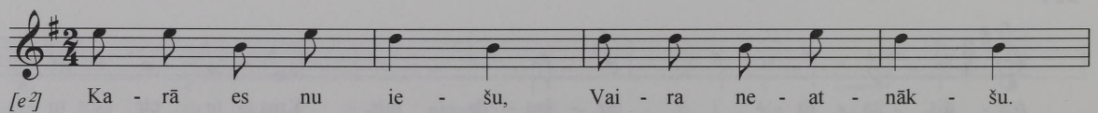
Slikšāns Vārenbrokā [Jēkabpils Vārnāvā];
pier. A. Jurjāns 1891. Bb 43, 1580.

120

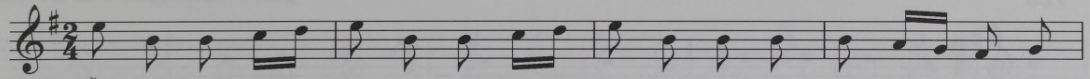
Pier. A. Jurjāns Dižkrūtē [Liepājas Bārtā] 1891.
LFK 1495, 98, Bb 43, 1834.

121

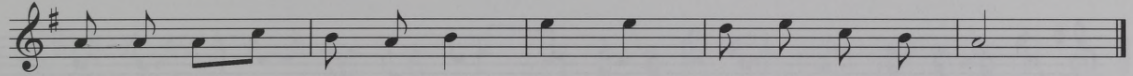
Pier. P. Blaus Ērgļos. LFK 1495, 94.

122

[c²] 1.Šo - nakt mie - ga ne - gu - lē - ja, Dun - dag's pui - šu iz - va - dī - ja.
2.Iet iek - šā - i, nāk ā - rā - i, Man pro - jā - mi vien jā - ie - ti.

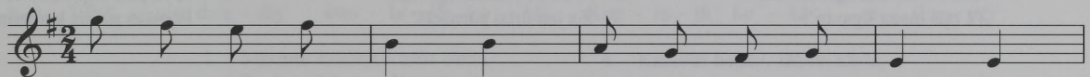

Vai, vai, vai! Sir - di lauž! Ne - var sir - di rem - di - nāt.

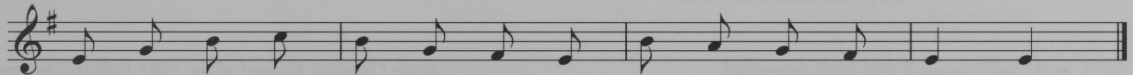
Jānis Kuncis Cēsu Taurenē, dzim. 1907, dzirdējis 1915 Cēsu Priekuļos;
pier. V. Stelbergs 1939. LFK 1700, 4533.

123

Lēni

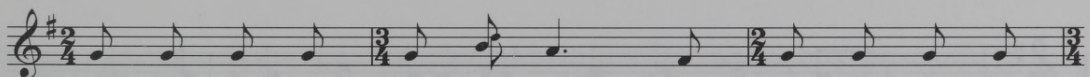
[g²] 1.Ka - ra tau - res pū - ta, Kun - gi zi - ņu sū - ta,
2.Es pa - li - ku vie - na, Es pa - li - ku ma - za,

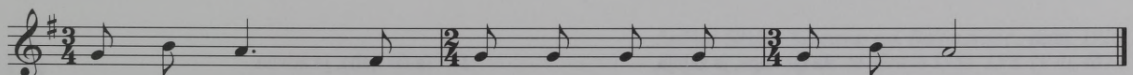
Man' brā - ja - mi ka - rā jā - ti, Ka - ra bru - ņas ģērb - ti.
Es pa - li - ku bā - re - nī - te, Gau - ži rau - dā - jo - ti.

Vera Losis un Lōļa Losis Ciblā, dzim. no 1914 līdz 1919;
pier. E. Melngailis 1930. LFK 1045, 1240.

124

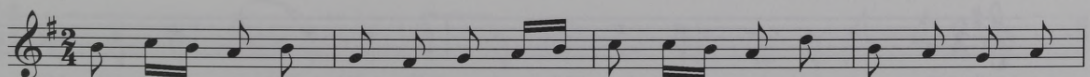
[b⁷] Es, ka - rā - i aiz - ī - da - mis, At - stāj mō - su

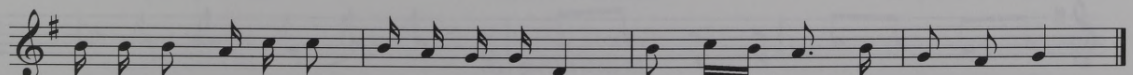
šyu - pe - lē - i, At - stāj mō - su šyu - pe - lē.

125

Pier. J. Henriņš Valdemārpilī. LFK 1495, 2179.

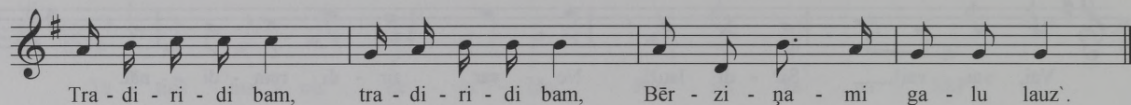
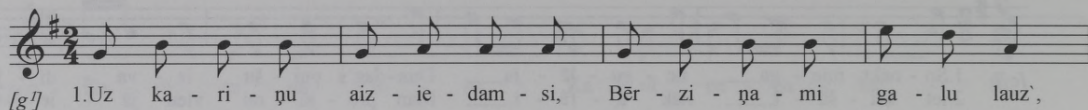
[a⁷] Brā - līts jā - ja ka - ri - ņā - i, Pa - met mā - siņ' šū - pu - lē - i,

Ti - di - rā, ti - di - rā, ti - di - ri - di - rī, Pa - met mā - siņ' šū - pu - lē.

126

Kristīna Jansone Rīgas Līgatnē, dzim. 1872.
mel. dzirdējusi Cēsu Lielstraupē ap 1888;
pier. V. Stelbergs 1940. LFK 1700, 4951.

2. Diviem krogiem garām gāju,
Trešā gāju alu dzert.
3. Divas glāzes alu dzēru,
Trešo sūru brendavīn'.

4. Ienāk smuka krogus meita,
Tā būs mana līgaviņ'.

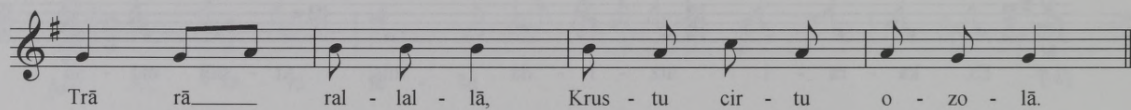
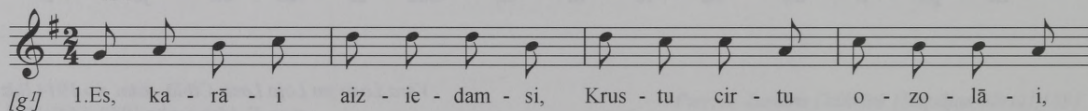
5. Neraud', mana līgaviņa,
Es jau drīzi pārnācīš'.

6. Ja es pats nepārnākšu,
Pārnāks manis kumeliņš.

127

♩ = 138

Adele Cimdiņa Alūksnē, dzim. 1891 Valkas Gaujienā;
pier. V. Bendorfs 1969. LFK 1990, 96.

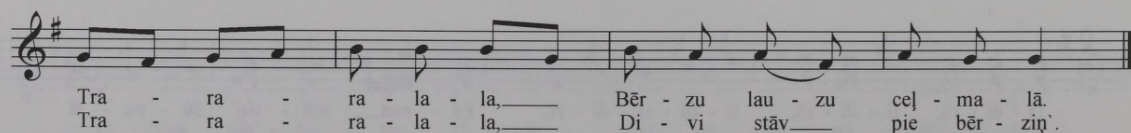
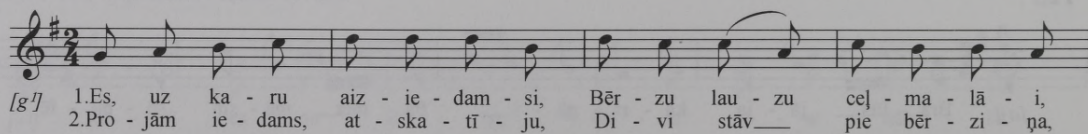

2. Ja tas auga, ja zaļoja,
Gaidat mani pārnākam.

3. Ja tas kalta, ja novīta,
Es nemūžam nepārnākšu.

128

Zuze Kincs Valkas Bejā;
pier. A. Salaks 1929. LFK 170, 1393.

129

Kraukļos:
pier. M. Gubene. LFK 1495, 772.

[gʹ] Es, ka - rā - i aiz - ie - dam - si, Rīks - ti grie - žu smal - cī - tē - i,

Tra - di - ri - di ral - lal - lā, Rīks - ti grie - žu smal - cī - tē.

Margrieta Sprunga Liepājas Grobiņā, 70 g.v.,
pier. L. Galeniece 1929. LFK 804, 1729.

130

[gʹ] 1. Put - niņš dzie - dāj' kup - la - jā ko - kā, Kup - la - jā ko - kā at - ska - nēj'.

2. Māsiņas raudāja roziņu dārzā,
Rozītes sēdamas dārziņā.4. Karavīri bagāti, zābaki kājās,
Bēri zirgi stallī uzbarot'.3. Nu mums brāļiem karā jāiet,
Un mēs še vairs nepaies'.5. Kurzemnieki nabagi, pastalas kājā,
Kliba ķēve stallī arklā jūdz.Margrieta Streleviča Tukuma Vānē, dzim. 1852;
pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 6453.

131

[aʹ] Es, ka - rā - i aiz - ie - da - mis, At - stāj mā - su šū - pu - lī,

Es, ka - rā - i aiz - ie - da - mis, At - stāj mā - su šū - pu - lī.

Emīlija Slišāne Kārsavas raj. Baltinavas c., dzim. 1926;
pier. M. Grava 1958. LFK 1940, 4873.

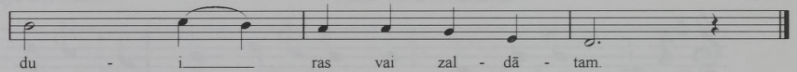
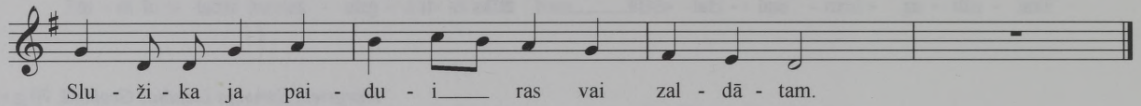
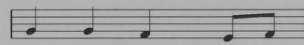
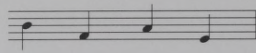
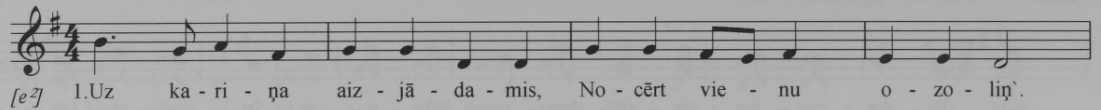
132

[eʹ] 1. Es, ka - rā - i aiz - ī - da - mis, Stō - du za - ļu ū - zu - li - ņu,

Ai - jai - jā, tral - lal - lā, Stō - du za - ļu ū - zu - liņ'.

2. Jō tys augsi, jō zaļōsi,
Gaidat mani pōrnōkūti.4. Pēc trejōmi vosarōmi
Atsyuteišu kumeliņū.6. Tur palyka jōjējiņš,
Kur guļ daudzī dvēsēlišu.3. Jō naaugsi, nazaļōsi,
Nagaideti pōrnōkūti.5. Nū kumeļa pavaicojit,
Kur palyka jōjējiņš.

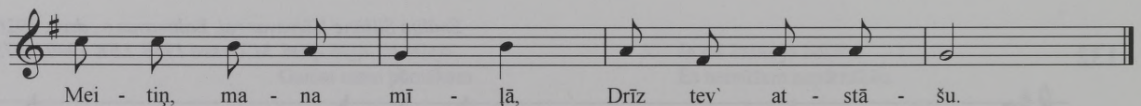
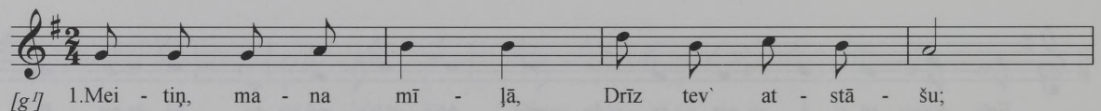
133

2. Kad tas auga, kad zaļoja,
Tad gaidieti pārnākam.	5. Zvaigžņu deķis mugurāi,
Sudraboti iemauktiņi.	8. Tur palika jājējiņis,
Kur cepures kaudzēm krāv'.
3. Kad tas kalta un novīta,
Tad negaidat pārnākam.	6. Tec, māšiņa, atcel vārtus,
Ielaid kumeļu sētsvidū.	9. Kur plintēmi stabus raka,
Kur asinis straumēm skrēj'.
4. Pēc pieciem gadiņiem
Kumeļš zvedza aiz vārtiem.	7. Ielaizdama pavaicāju,
Kur palika jājējiņš.	10. Kur asinis straumēm skrēja,
Kur šķēpiem žogus pin.

134

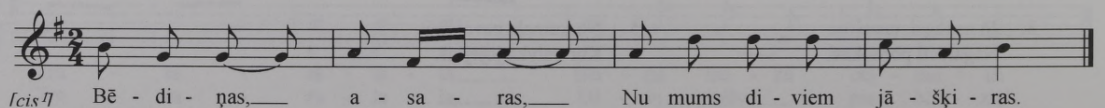
Tenis Ulmanis Valmieras Rencēnos;
pier. A. Salaks 1940. LFK 170, 2041.

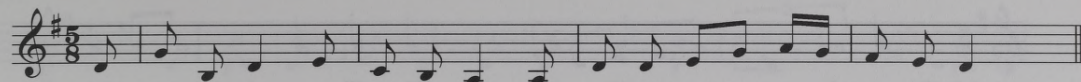
2. Man jāieti karā
Pie tā niknā turka. | 3. Tur dzied skrotes, lodes
Kā sīc biūtes. |
|---|---|

135

Sasmakā [Talsu Ārlavā];
pier. J. Henriņš 1883. Bb 43, 1171.

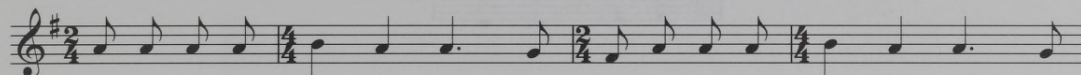

136

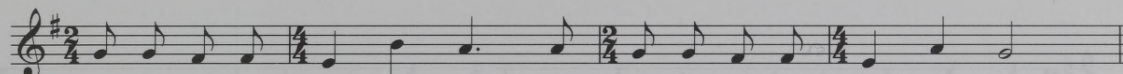
Sasmakā [Talsu Ārlavā];
pier. J.Heniņš 1883. Bb 43, 1172.

[b⁷] Vīrs iet uz ka - ra die - nes - tu Un at - stāj jau - nu sie - vi - ņu.

137

Rozālija Pauliņa Dagdas Asūnē, 72 g.v.;
pier. V. Salaks 1960. LFK 1950, 7174.

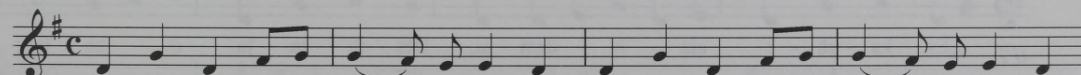
[a⁷] 1. Ka - rā brō - lei - ti pa - lai - žu, Ka - rā brō - lei - ti pa - lai - žu,

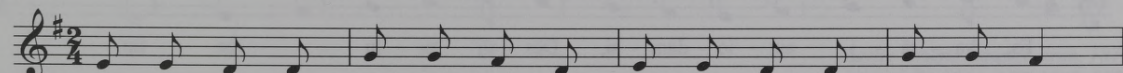
Na - puš - kō - tu ca - pu - rei - ti, Na - puš - kō - tu ca - pu - reit'.

2. Lēc, mōseņa, rūžu dōrzā,
Puškoj brōļam capureiti.	6. Tur palyka jōjēņš,
Kur guļ veiri kai ūzūly.
3. Īpuškovu dzīdōdama,
Pavadeju raudōdama.	7. Ašnim taki Daugaveņa,
Dakōrti jim zūbineni.
4. Raud, mōseņa, vai naraudi,
Vairs tu mani nasagaideis.	8. Saule kauls balynōja,
Vējenš motus purynōja.
5. Atskrīs sērmsi kumelenši,
Pavaicōsi, kur palyka, Kur palyka jōjēņš?	

138

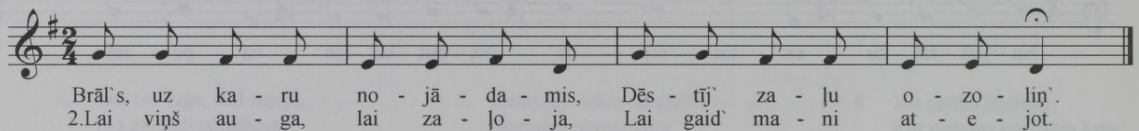
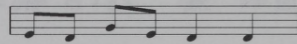
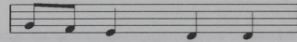
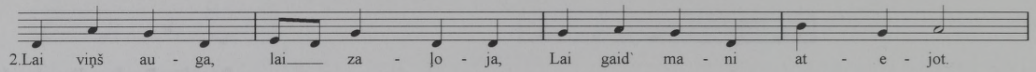
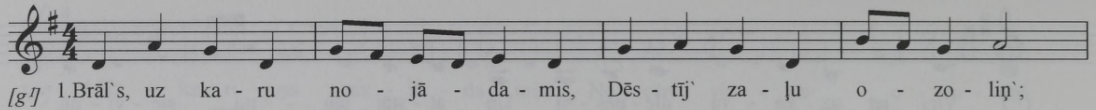
Jūle Kursīte Ilūkstes Rubenōs, dzim. 1860;
pier. E. Melngailis 1926. LFK 1045, 2700.

[g⁷] Uz ka - ri - ņu no - ie - da - mis, Riņ - ķī grie - zu ku - me - li - ņu;

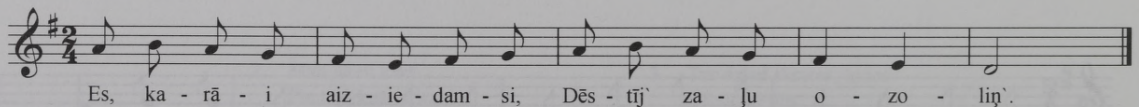
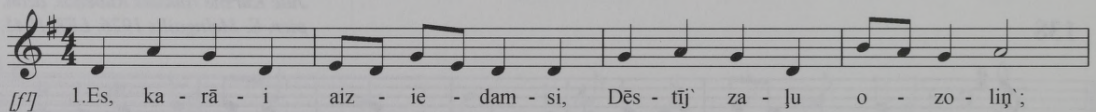

Uz ka - ri - ņu no - ie - da - mis, Riņ - ķī grie - zu ku - me - liņ'.

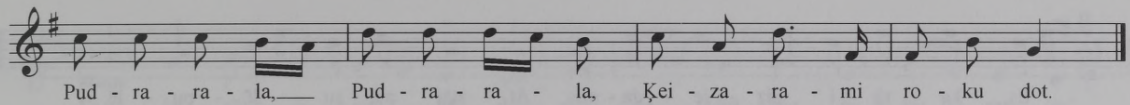
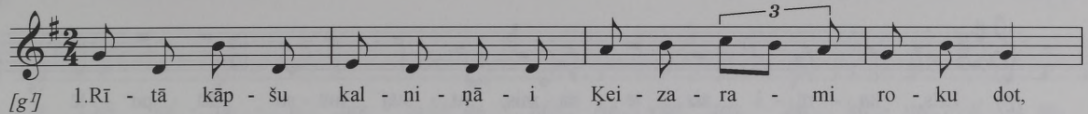

3. Raud māmiņa, gauži raud,
Līgaviņa - vēl gaužāk.
4. Māmuliņa gauži raud
Par šūpuļa kārumiņ'.
5. Līgaviņa - vēl gaužāk
Par vaiņaga jēmumiņ'.

2. Lai tas auga, lai zaļoja,
Lai gaid' mani atejot.
3. Ja neauga, nezaļoja,
Es mūžami nepārnākš'.

141

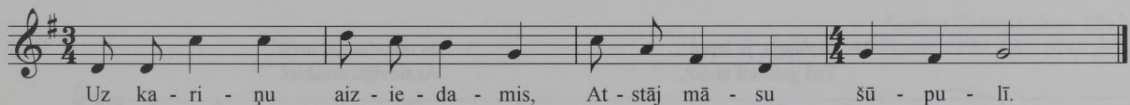
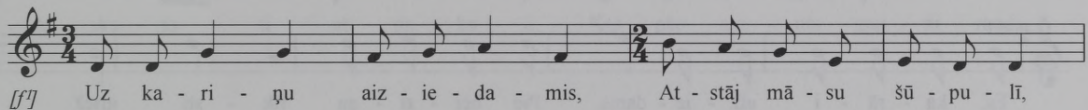
2. Tur uzkāpu, tur paliku,
Mūžam zemē nenokāp'.

3. Es redzēju visu jūru,
Visus jūras zvejnieciņus.

4. Es redzēju jūriņā
Trīs zvejniekus zvejojām.

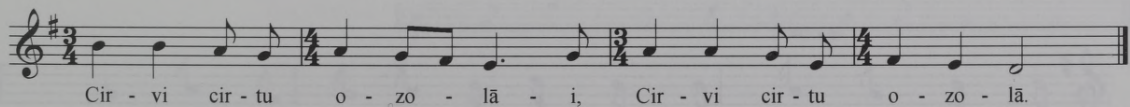
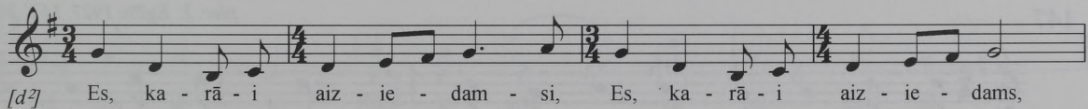
142

Līze Strautiņa Tukuma Vecmokās, dzim. 1865;
pier. E. Melngailis 1930. LFK 1045, 2239.

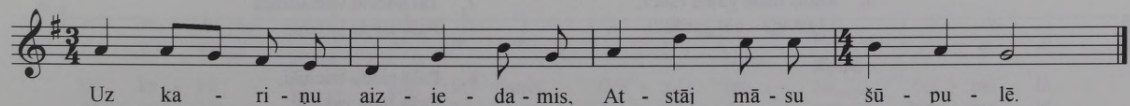
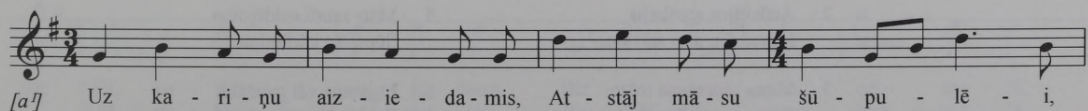
143

Sofija Ansons Bauskas Rundālē, dzim. 1849;
pier. E. Melngailis Rīgā 1931. LFK 1045, 6672.

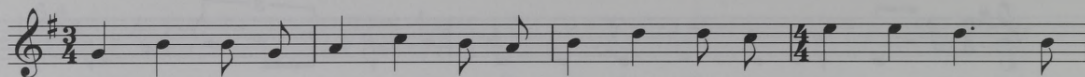
144

Lavīze Krūma Bauskā, dzim. 1871;
pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 3123.

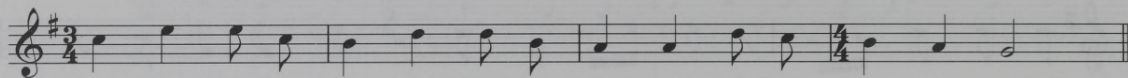

145

Anna Krievāne Ilūkstes Rubenē, dzim. 1862;
 pier. E. Melngailis Ilūkstes Bebreņē 1941. LFK 1045, 9976.

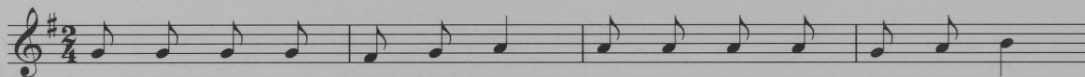
[f] 1.Es, ka - rā - i aiz - ie - da - mis, At - stāj` mā - su šū - pu - lē - i,
 2.No ka - ri - ņa at - jā - da - mis, At - ron lie - lu rak - stī - tā - ju,

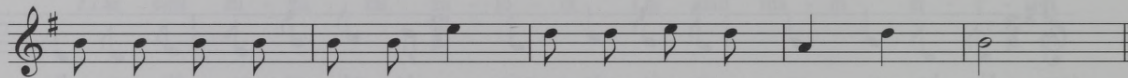
Es, ka - rā - i aiz - ie - da - mis, At - stāj` mā - su šū - pu - lē.
 No ka - ri - ņa at - jā - da - mis, At - ron lie - lu rak - stī - tāj`.

146

Anna Piekalne Madonas Sarkaņos, dzim. 1854;
 pier. E. Melngailis 1930. LFK 1045, 2114.

[f] 1.Es, ka - rā - i aiz - ie - dams, Pie bēr - zi - ņa rīk - sti griež',

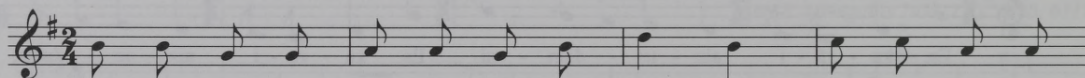
Es, ka - rā - i aiz - ie - dams, Pie bēr - zi - ņa rīk - sti griež'.

2. Ja zaļoja, ja lapoj',
 Tad gaidieti atejot.

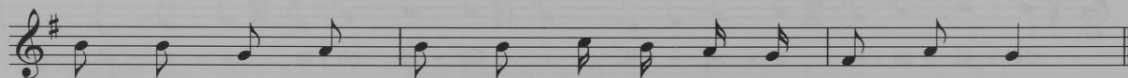
3. Ja nokalta, ja novīt',
 Ardieviņu atsakiet.

147

Anete Strausmane Madonas Jaungulbenē;
 pier. E. Eglīte 1927. LFK 26, 983.

[h'] 1.Es, ka - rā - i aiz - ie - dam - si, fol - rā, Bēr - ziņ' lau - zu

ceļ - ma - lā - i, Fol - rā ri - di ri - di ral - lal - lā.

2. Atskatījos atpakaļi:
 Ieraudzīju divi stāvam.

3. Viena bija mana māte,
 Otra - mana līgaviņa.

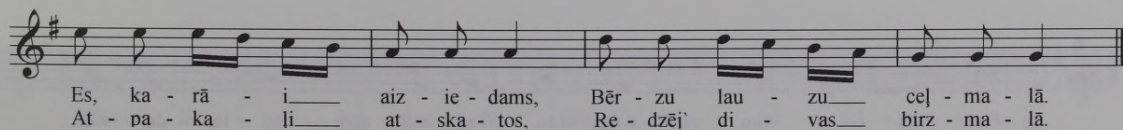
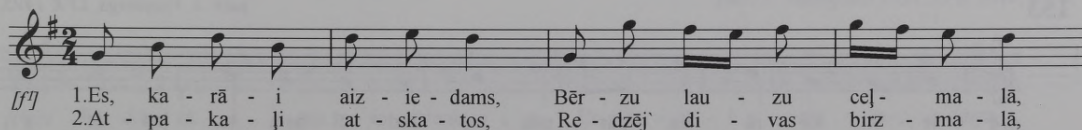
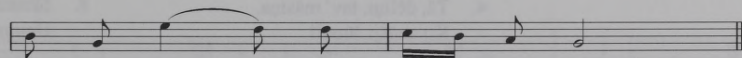
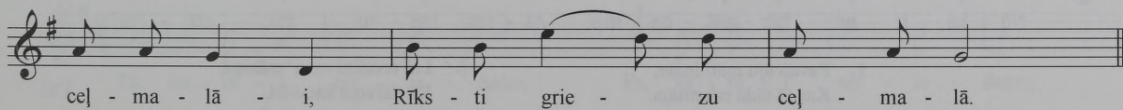
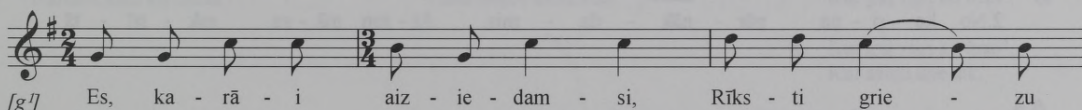
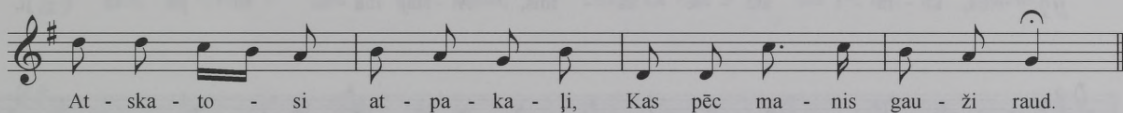
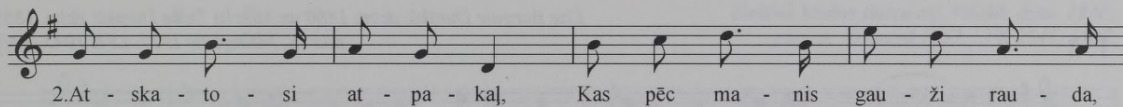
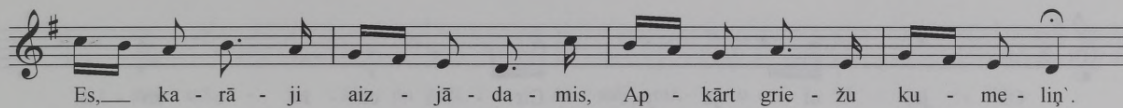
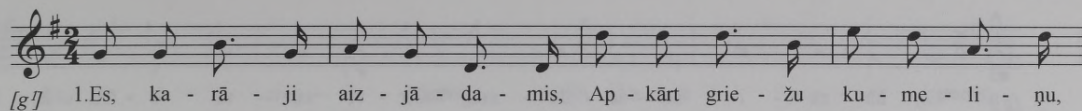
4. Mana māte gauži raudi,
 Līgaviņa - vēl gaužāki.

5. Māte raudi auklējuma,
 Šūpulīša kārumiņa.

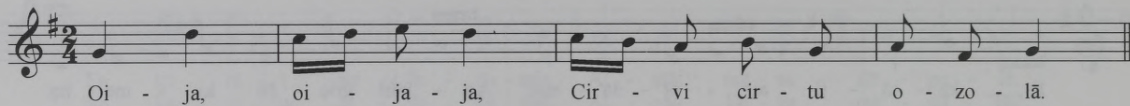
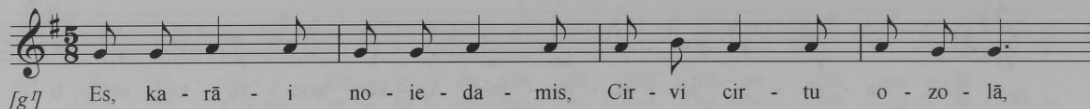
6. Līgaviņa vēl gaužāki:
 Tai nocēlu vainadziņu.

7. Tai nocēlu vainadziņu
 Pašā ziedu laiciņāi.

8. Pašā ziedu laiciņāi,
 Pašā Jāņu vakarāi.

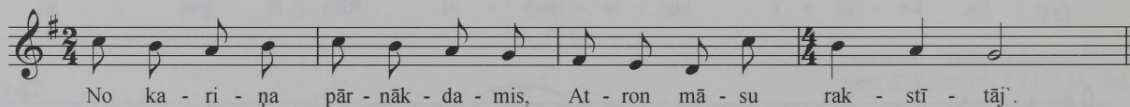
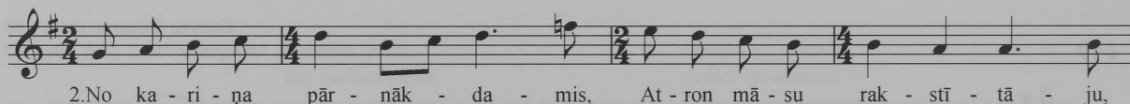
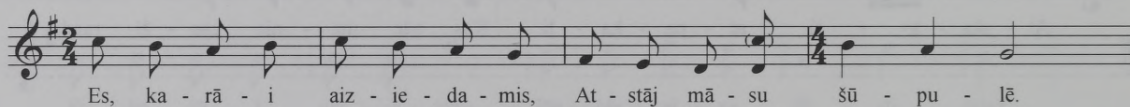
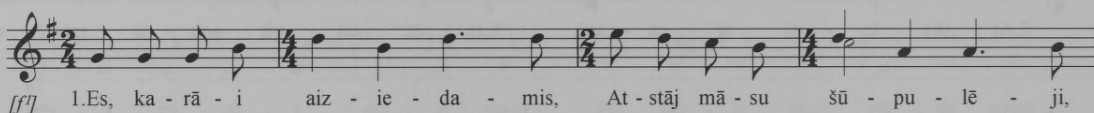

151

Līze Burgule Dunikā, dzim. 1860 un Miķelis Tulks Dunikā, dzim. 1865;
pier. E. Melngailis 1927. LFK 1045, 3370.

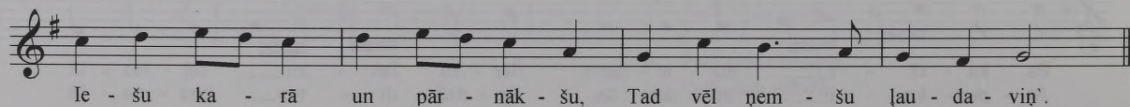
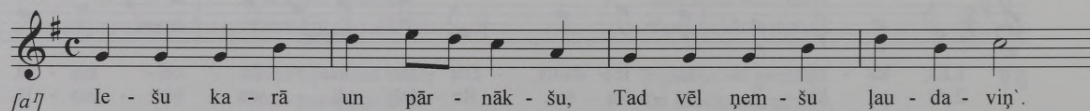
152

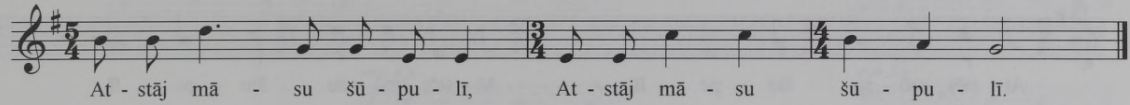
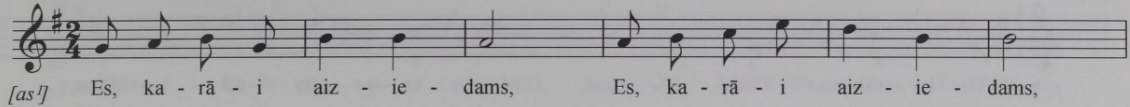
3. Pavaicāju māmiņaje,
Kas tā tāda rakstītāja.	7. Lai redzētu man' māsiņa,
Kā dzīvoja karavīri.
4. Tā, dēliņi, tav' māsiņa,
Ko atstāji šūpulī.	8. Skrotēs, lodes garām skrēja,
Uguns acis svilināja.
5. Kaut man būtu tāda vaļa
No tiem kara lielkungiem.	9. Vēl spožajis zobentiņš
Ap galviņu laistījās.
6. Es aizvestu sav' māsiņu
Uz tām prūšu robežām.	

153

pier. J. Veinbergs. LFK 1495, 2569.

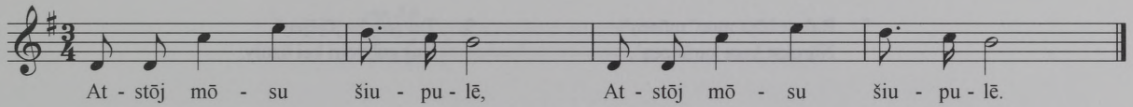
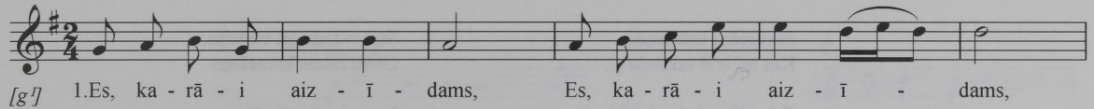

154

Helēna Medne Balvu raj. Viļakā, dzim. 1926;
pier. A. Krūmiņš 1987. LFK 2045, 1507.

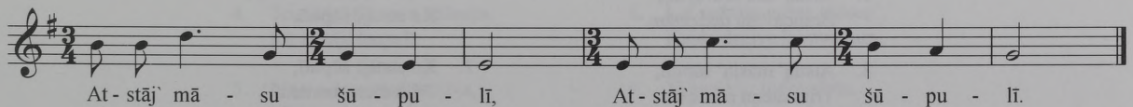
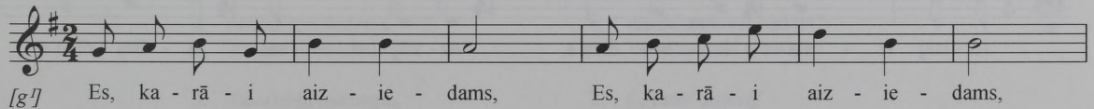
155

2. Nu karina pōrīdams,
Atrūd lilu rakstītoj'.	4. Roksti zaļu voi sorkan':
Myužam manis naredzēs'.	6. Kumeļami pavaicoj',
Kur palika oroģins.
3. Rakstītoģa man' mōsin'
Nūroģst kara karūdģin'.	5. Pēc deviņōm vosarōm,
Pōrģis mōģģos kumelģns.	7. Tur palģka oroģģns,
Kur guļ vģģģģ kō ūģul'.
		8. Kur guļ vģģģģ kō ūģul',
Kur asiģģu uģe tak.

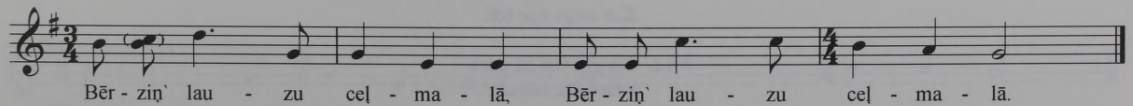
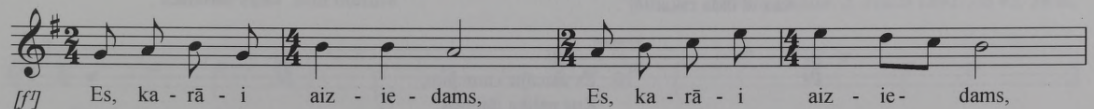
156

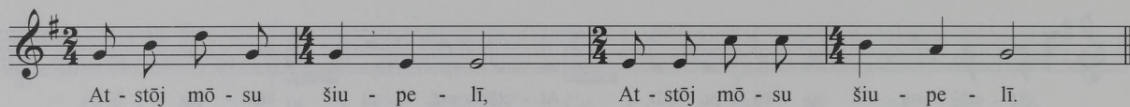
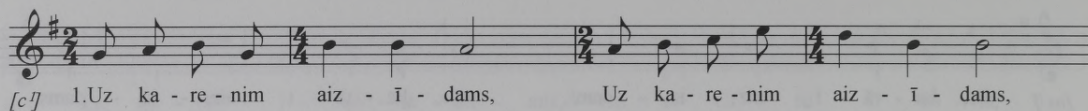
Sēlpilģ pier. K. Blauberģs ap 1882. LFK 1495, 239.

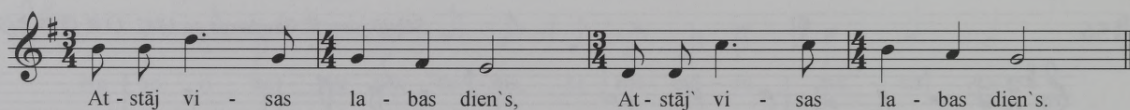
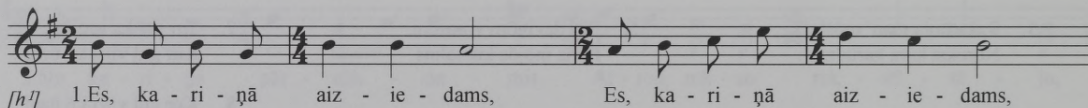
Lģģe Zģģgalģe Nģģtaurģ, dzģm. 1856;
pier. E. Melngailģs 1931. LFK 1045, 4934.

157

2. Nu kareņa atnōkdams,
Atrūn lelu raksteitōj'.	6. Rokst ar zylu vai sorkonu:
Vaira mane naredzeisi.
3. Pavaicōju māmeņai,
Kas tei lelō raksteitōj'.	7. Stōveidama pi vōrteņu,
Gaidi muna kumeleņa.
4. Tei, dēleņ, ir tov' mōseņ',
Kur' atstōji šiupelī.	8. Kumelenis attecēja,
Kur palyka jōjējeņš?
5. Raksteitōja mun' mōseņ',
Nūrokt kara karūdzeņ'.	9. Tur palyka jōjējeņš,
Kur guļ veiri kei ūzuly.

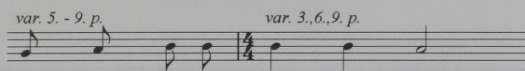
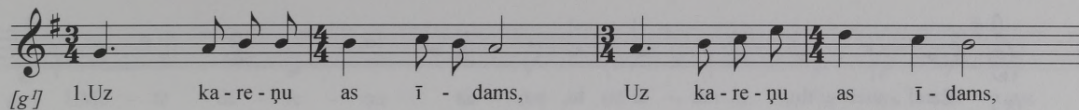

2. Atstāj' alu brūvējam,
Brandavīnu dedzinām.	6. Tā, dēliņi, tav' māsiņ',
Ko atstāji šiupulī.
3. Atstāj' māsiņ' šiupulī,
Triju dienu meitenīt'.	7. Ko atstāji šiupulī,
Triju dienu meitenīt'.
4. No kariņa pāriedams,
Atrod lielu rakstītāj'.	8. Rakstītāja man' māsiņ',
Norakst' kara karodziņ'!
5. Es vaicāju māmiņai,
Kas tā tāda rakstītāj'.	9. Raksti zilu vai sarkan':
Mūžam man' vairs neredzēs'.

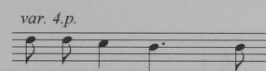
10. Es vaicāju kumeļam,
Kur palika jājējiņš.

11. Tur palika jājējiņš,
Kur asiņu upe tek.

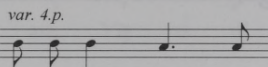
12. Tur guļ vīri kā ozoli
Sašaudīti, sabadīt'.

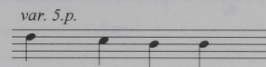
var. 3., 6., 9. p.

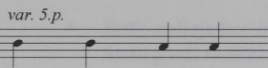
var. 4.p.

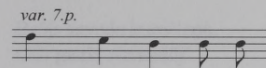
var. 4.p.

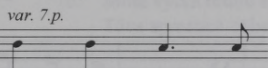
var. 5.p.

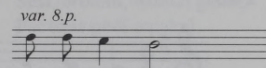
var. 5.p.

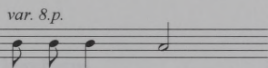
var. 7.p.

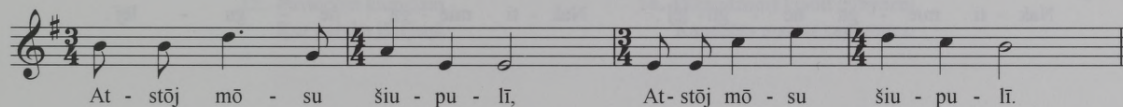
var. 7.p.

var. 8.p.

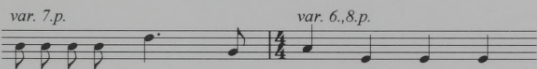

var. 8.p.

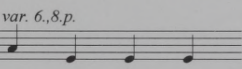

At - stōj mō - su šiu - pu - lī,

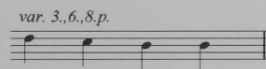
At - stōj mō - su šiu - pu - lī.

var. 7.p.

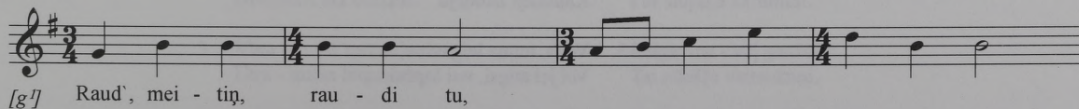
var. 6., 8.p.

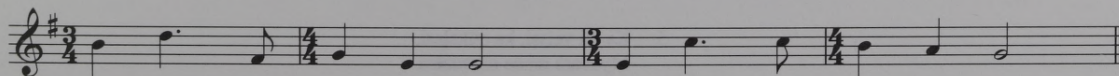
var. 3., 6., 8.p.

2. Nū kareņa atīdams,
Atrun lelu raksteitōj'.
3. Pavaicōju māmeņai,
Kas tei lela raksteitōj'.
4. Tei, dēleņ(i), tova mōseņa,
Kū atstōji šiu pulī.
5. Maņ mōseņa raksteitōja,
Nū rakst kara karūdzeņ'.

6. Raksti zaļu vai sorkon':
Vairs tu mani naredzēsi.
7. (...) sov' mōseņ'
Uz tīm priušu rūbežim.
8. Lai radzātu muna mōseņ',
Kaida dzeive karaveiram.
9. Vysapleiki lūdes skrīn,
A guns vaigus svylynoj.

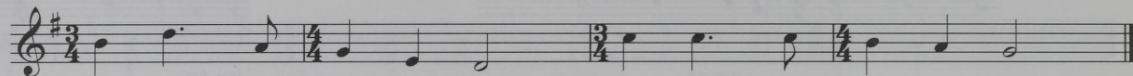
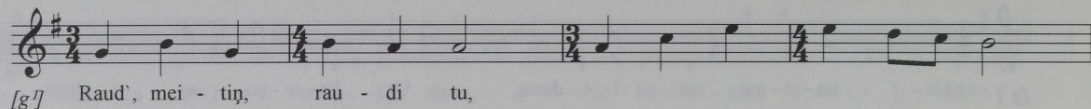

[g] Raud', mei - tiņ, rau - di tu,

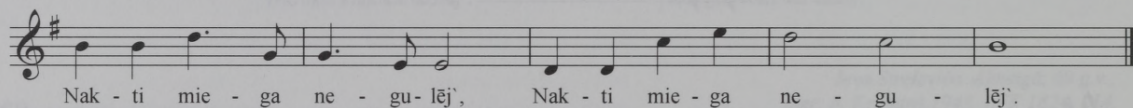
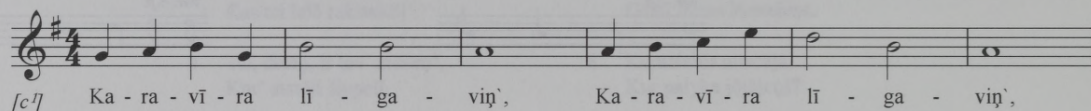
162

Krustpilī pier. J. Vītols 1891. LFK 1495, 242.

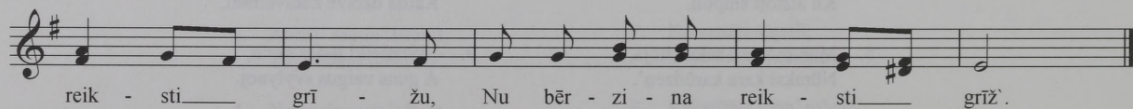
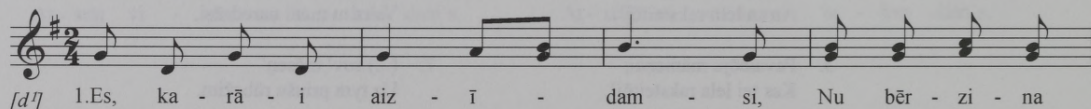
163

Cēsu Kosā pier. P. Bozis 1927. LFK 279, 1805.

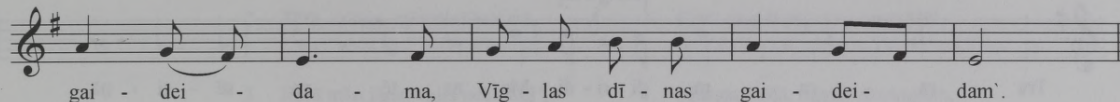
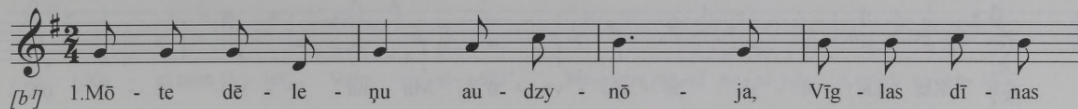

Stefānija Keiša, dzim. 1927, Valenīna Keiša, dzim. 1940,
Anna Keiša, dzim. 1936 Šķilbēnu pag. Pakašovas c.;
pier. A. Krūmiņš 1986. LFK 2040, 2392.

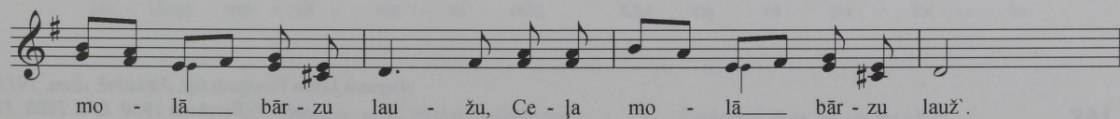
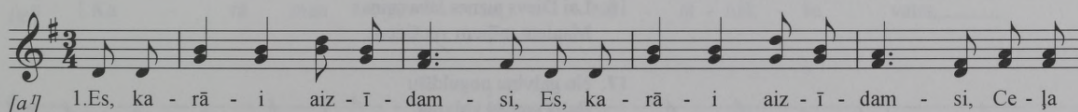
164

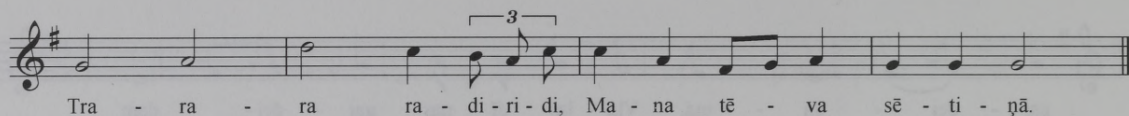
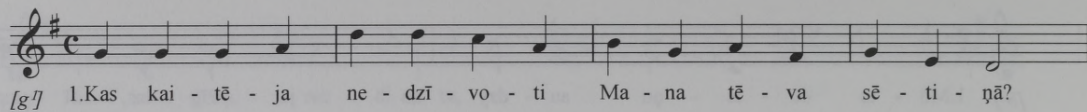
2. Nu bērziņa reiksti grīžu,
Kaļņinēji īstodeju.
3. Verīs, muna leigavine,
Voi jei augsī, voi lopōsi.
4. Ka jei augsī, ka lopōsi,
Geidi mane pōrnōkūti.
5. Ka jei veissi, ka nūkaļssi,
Myužam mane naredzēsi.

2. Vīg-las dīnas nasagaida:
Izaudzēja karaveiru.	5. Brōļs sedloja kumēleņu,
Stallī gauži raudōdams.	8. Brōļs savelde kumēleņu,
Cīši gauži aizraudōj'.
3. Mōte aude bruņu svōrkus,
Tāvs sašuva zōbaceņus.	6. Mōte vylka bruņu svōrkus,
Tāvs apmauce zōbaceņus.	9. Sēst, brōleiti, naraud gauži,
Par treis godi atpakaļ.
4. Mōsa auda zeida jūstu,
Pi lūdzeņa stōvādama.	7. Mōsa sēja zeida jūstu,
Augumeņu mēreidama.	10. Pōrgōjuši treis gadeni,
Attak bāris kumēlenis.
11. Attak bāris kumēlenis,
Ašņotōmi kōjeņōm.	13. Tur palyka jōjējeņš,
Kur guļ veiri kai ūzuly.	
12. Pavaicōju kumeļam,
Kur palyka jōjējeņš.	14. (Skaužom) krauti zūbyneni,
Kaudzēm mastas capureites.	

2. Atsavēru atpakaļi,
Divi stāvi aiz bērзина.	5. Mōmuline gauži raudi
Par šiupuļa kārumini.
3. Vīna - muna mōmuline,
Ūtra - muna leigavine.	6. Leigavine - vēļ gaužōki:
Tai nūcēļu vainudzini.
4. Mōmuline gauži raudi,
Leigavine - vēļ gaužōki.	7. Tai nūcēļu vainudzini
Pašā zīdu laicinē.

2. Visapkārti bērzu birzes,
Vidū kuplis ozoliņš.	5. No tā paša viduklīša
Bitītēmi mājas viet'.	8. Māte galvu noglaudīja,
Tēvs uzlika cepurīt'.
3. Ka brālītis karā gāja,
Nocērt kuplu ozoliņ'.	6. Smalki vērpu, biezi audu
Brālītīmi kara krekl'.	9. Māte zirgu apsedloja,
Tēvs uzcēla mugurā.
4. No celmiņa bungas taisu,
No zariem stabulīt's.	7. No tiem kungiem ziņa nāca,
Ka man karā jādodas.	10. Māmiņ' mani pavadīja
Līdz viņami kalniņam.

11. Še, māmiņa, zīda drāna,
Slauki savas asariņ's.

13. Kurzemieki, paskatāsi,
Kā iet grūti zaldātam.

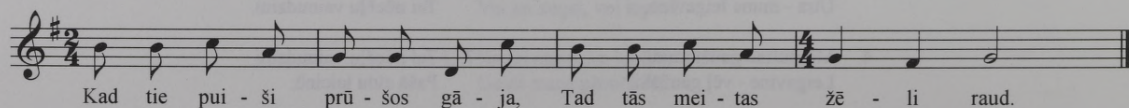
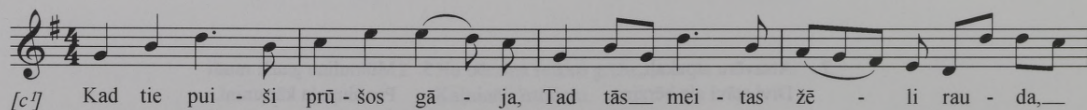
12. Slauki savas asariņas,
Nes māsiņai labas dien's.

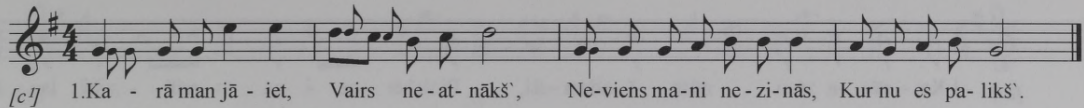
14. Tecēdami sviedrus slauka,
Stāvēdami - asariņ's.

15. Uz kariņa bungas sita,
Uz lēģeri stabulīt's.

16. Lai Dievs aiznes labas ziņas
Maniem mīļiem vecākiem.

17. Nu galviņu noguldīšu
Baltā smilšu kalniņā.

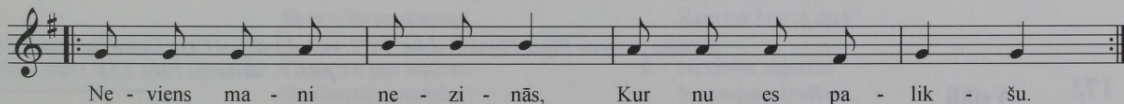
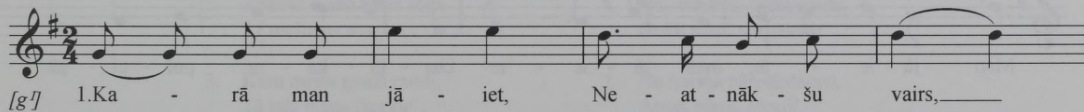

2. Tētīt, mīļais, mīsim zābakiem,
Lai es varu karā tevi pieminēt.	7. Karā man jāiet, vairs neatnākš',
Neviens mani nezinās, kur nu es palikš'.
3. Karā man jāiet, vairs neatnākš',
Neviens mani nezinās, kur nu es palikš'.	8. Māsiņa, mīļā, mīsim nēzdogiem,
Lai es varu karā tevi pieminēt.
4. Žagi mani rāve, asaras bira,
Sāk jau mājā mani pieminēt.	9. Karā man jāiet, vairs neatnākš',
Neviens mani nezinās, kur nu es palikš'.
5. Karā man jāiet, vairs neatnākš',
Neviens mani nezinās, kur nu es palikš'.	10. Māmiņa, mīļā, mīsim lakatiem,
Lai es varu karā tevi pieminēt.
6. Brālīti, mīļais, mīsim elsiņiem,
Lai es varu karā tevi pieminēt.	11. Karā man jāiet, vairs neatnākš',
Neviens mani nezinās, kur nu es palikš'.

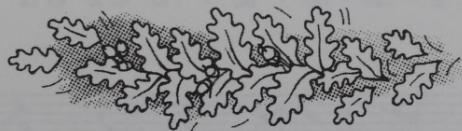
12. Līgava, mīļā, mīsim gredzeniem,
Lai es varu karā tevi pieminēt.

13. Karā man jāiet, vairs neatnākš',
Neviens mani nezinās, kur nu es palikš'.

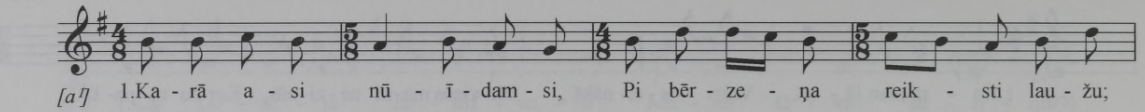
14. Žagi mani rāve, asaras bira,
Sāk jau mājā mani pieminēt.

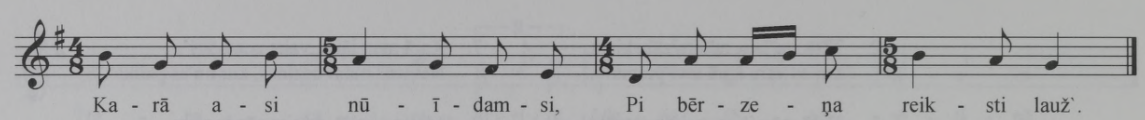
2. Māmiņa, mīļā, mīsim mutautiemi,
Lai es varu karā tevi pieminēt. | 3. Žagi mani rāva, asaras man bira,
Jau sāk mana māmiņa mani pieminēt. |
|---|---|

171

[a'] 1. Ka - rā a - si nū - ī - dam - si, Pi bē - ze - ņa reik - sti lau - žu;

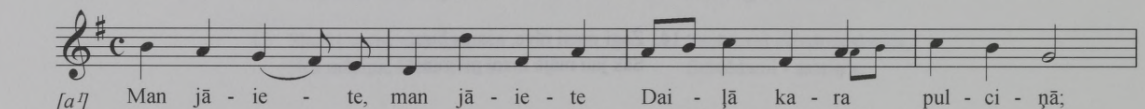

Ka - rā a - si nū - ī - dam - si, Pi bē - ze - ņa reik - sti lauž.

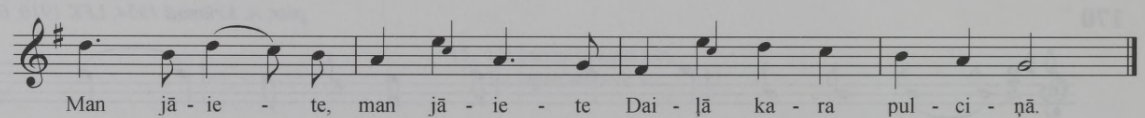
2. Atsaveru atpaka(i),
Kas pēc manis gauži raude.
3. Divi stōve pi vōrteņu,
Tī pēc manis gauži raude.

Anna Ķimele Rendā, dzim. 1902;
pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 4789.

172

[a'] Man jā - ie - te, man jā - ie - te Dai - ļā ka - ra pul - ci - ņā;

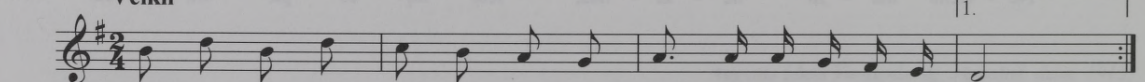

Man jā - ie - te, man jā - ie - te Dai - ļā ka - ra pul - ci - ņā.

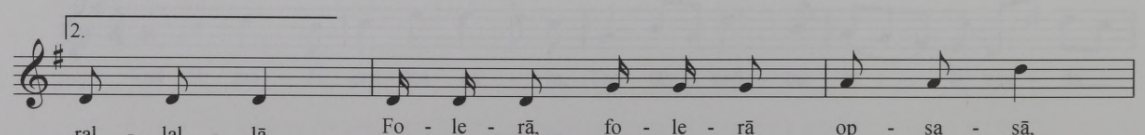
Kristīne Jansone Rīgas Līgatnē, dzim. 1872, mel. dzirdējusi Cēsu Lielstraupē ap 1888;
pier. V. Stelbergs 1940. LFK 1700, 4949.

173

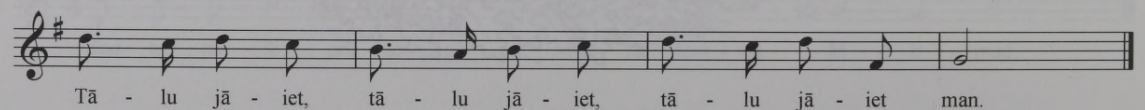
Veikli

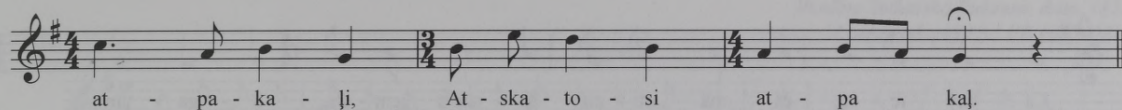
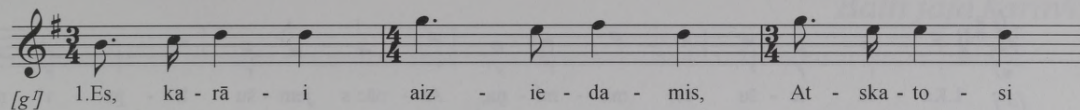
[h'] 1. Uz prū - šie - mi aiz - ie - da - mi, fā - di ri - di ri - di - rā
2. Bēr - zi - ņa - mi ga - lu lau - zu,

ral - lal - lā. Fo - le - rā, fo - le - rā op - sa - sā,

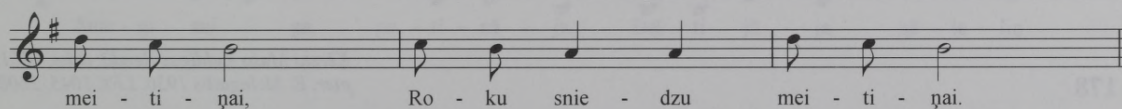
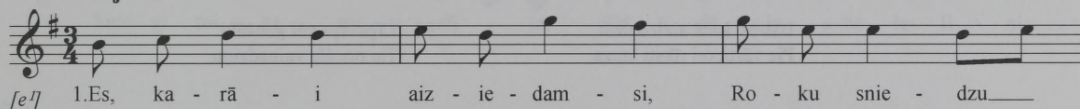
Tā - lu jā - iet, tā - lu jā - iet, tā - lu jā - iet man.

2. Atskatos atpakaļ,
Kas raud žēli sētiņāi.	4. Vēl jo gauži – līgaviņa,
Kam noņēma vainadziņu.	5. Kam noņēma vainadziņu
Pašā ziedu laiciņāi.
3. Tēvs, māmiņa gauži rauda,
Vēl jo gauži – līgaviņa.		6. Pašā ziedu laiciņāi,
Pašā rožu plaukšanāi.

Natālija Leikarte Rīgas Līgatnē, dzim. 1866;
pier. V. Stelbergs 1940. LFK 1700, 4858.

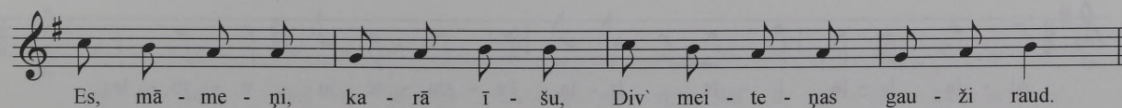
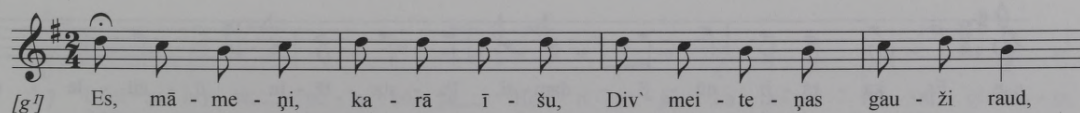
175 Videji

2. Apbirst mana balta roka
Ar meitiņas asarām.	6. Nu, ardievu, tautu meita,
Gaidi mani pārnākam.
3. Kura meita gauži raudi,
Tā būs mana līgaviņ'.	7. No kariņa pārnākdamsi,
Atrod bērnu šūpulī.
4. Tai es došu sav' rociņu,
Savu zelta gredzentiņ'.	8. Ak, tu mana zeltenīte,
Kam tev bija tā darīt?
5. Tā rociņu gan atņēma,
Gredzentiņu neatņēm'.	9. Nevarēju sagaidīti
No kariņa pārnākam.

Anna Serga Balvu Bērzpilī, dzim. 1914;
pier. E. Melngailis 1941. LFK 1045, 9496.

176

[d²] 1. Ka - rā ie - šu es, mā - mi - ņa, At - nāc's jem - šu lī - ga - vi - ņu,

Ka - rā ie - šu, es, mā - mi - ņa, At - nāc's jem - šu lī - ga - viņ'.

2. Tā būs laba mātes meita,
Kas būs mani gaidījusi.	6. Raud māmiņa, līgaviņa,
To celmiņu daiedama.
3. Cimdus, zeķes adījusi
Pa manami prātiņami.	7. Ej, Laimiņa, aplūkoti,
Kura vairāk gauži raudi.
4. Svārkus, kreklus šūdināj'se
Pa manami prātiņami.	8. Māmulīte gauži raudi
Par šūpuļa kārumiņu.
5. Bāliņš, karā aiziedamsi,
Pie vārtiem rīksti lauza.	9. Līgaviņa vēl gaužāki,
Tai nocēla vainadziņu.

[c²] Uz ka - ri - ņu aiz - ie - da - mis, At - stāj' mā - si - ņu

šū - po - lē, At - stāj mā - siņ' — šū - po - lē.

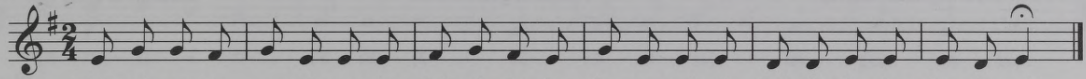
[c²] Es, ka - rā - ji nū - jī - dam - si, Pa - sta - tē - ju ū - zū - le - ņu,

Ai - ļa ļe - ļa ļi - ļa — ļe - ļa, Pa - sta - tē - ju ū - zū - leņ'.

*Snīga sniegi, putināja,
Balti jāja karavīri.*

180

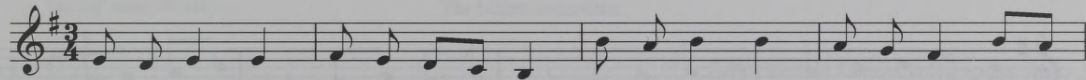
*Paulīna Setkavska Rubeņos, dzim. 1872;
pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 3214.*

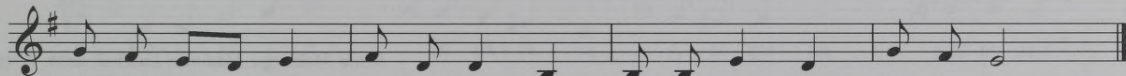
[a'] 1. Snī - gi sny - ga, pu - ti - ne - ja Bol - ti jō - ja ka - ra - vei - ri, Bol - ti jō - ja ka - ra - veir'.
2. Tō - li be - ja, na - pa - zy - nu Mož' tur mu - ni brō - le - le - ni, Mož' tur mu - ni brō - le - leņ'.

181

*Eduards Kļaviņš Lubānā, dzim. 1884. Vecpiebalgā;
pier. E. Melngailis. LFK 1045, 7384.*

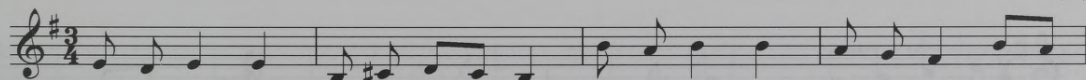
[g'] Snie - gi sni - ga, pu - ti - nā - ja, Bal - ti jā - ja bā - le - li - ņi; —

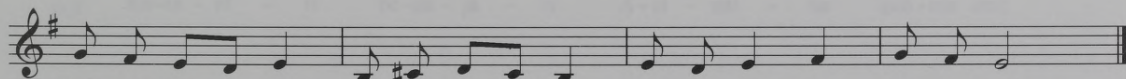
Snie - gi sni - ga, pu - ti - nā - ja, Bal - ti jā - ja bā - le - liņ'.

182

*Berta Rihtere Lubānā, dzim. 1876. Madonas Sarkaņos;
pier. E. Melngailis 1932. LFK 1045, 7164.*

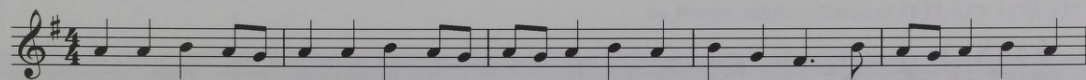
[g'] 1. Snie - gi, vē - ji pu - ti - nē - ja, Bal - ti jā - ja ka - ra - vī - ri, —
2. Tie, mā - mi - ņa, ta - vi dē - li, At - nāk ka - ru iz - die - nēj - ši, —

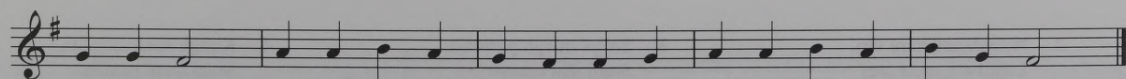
Snie - gi, vē - ji pu - ti - nē - ja, Bal - ti jā - ja ka - ra - vīr'.
Tie, mā - mi - ņa, ta - vi dē - li, At - nāk ka - ru iz - die - nējš'.

183

*Maļvina Lamašs Bukmuižas Kalna Vaišļos, dzim. 1894;
pier. E. Melngailis 1941. LFK 1045, 8382.*

[g'] 1. Snī - gi kry - ta, — pu - ty - nō - ja, — Bol - ti jō - ja ka - ra - vei - ri, Snī - gi kry - ta,
2. Na - pa - zy - na — šei mā - me - ņa, — So - va mei - la auk - lē - ju - ma, Na - pa - zy - na

pu - ty - nōj', Bol - ti jō - ja ka - ra - vei - ri, Bol - ti jō - ja ka - ra - veir'.
šei mā - men', So - va mei - la auk - lē - iu - ma, So - va mei - la auk - lē - ium'.

184

Madonas Bērzaunē;
pier. J. Kreics 1927. LFK 529, 188.

[e²] 1. Sni - ga snie - gi, pu - te - nē - ja, Stal - ti jā - ja ka - ra - vīr'.

2. Tālu jāja, nepazinu,
Vai bij mani bāleliņ'.3. Kara vīri bēdājāsi,
Ašiņaina gaisma aust.4. Nebēdājiet, kara vīri,
Sudrabota saule lec.

185

Skrundā;
pier. M. Dravnieks ap 1872. LFK 1495, 69.

[e¹] Ka - ra - vī - ri bē - dā - jā - si, A - si - ņai - na gais - ma - aust;

Ka - ra - vī - ri bē - dā - jā - si, A - si - ņai - na gais - ma - aust.

186

Made Mežsarga Madonas Lubānā, dzim. 1848;
pier. E. Melngailis 1932. LFK 1045, 7158.

[d¹] 1. Vaj, mam - mi - ņa, ne - pa - zi - ni Ka - ra - vī - ru auk - lē - da - ma?
2. Sol - tu ņē - mi, sol - tu li - ki Kā tē - rau - da ga - ba - li - ņu,

Vaj, mam - mi - ņa, ne - pa - zi - ni Ka - ra - vī - ru auk - lē - dam'?
Sol - tu ņē - mi, sol - tu li - ki Kā tē - rau - da ga - ba - liņ'.

187

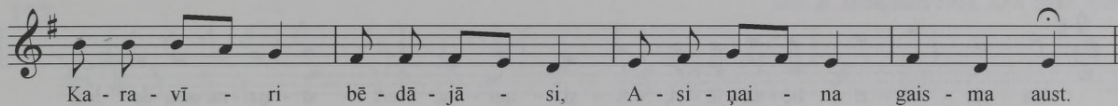
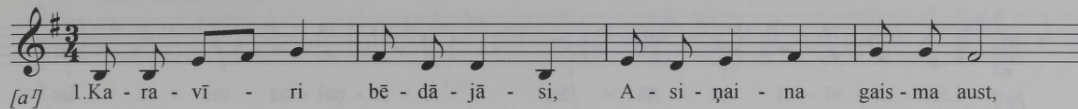
Mēreni un nopietni

J. Cimze. Dziesmu rota jaukiem koriem. R., 1908. Nr. 69 a;
mel. uzzīmējis bīskaps Ulmanis, ritmizējis J. Cimze.

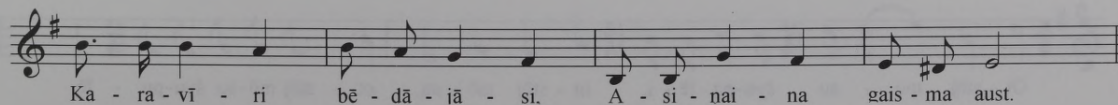
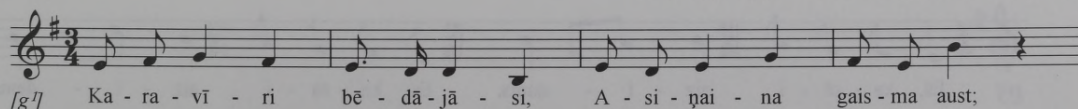
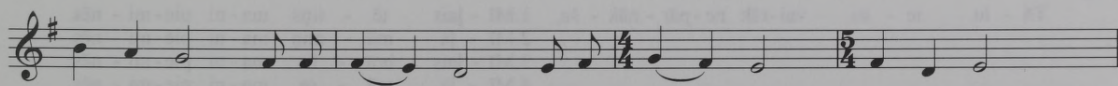
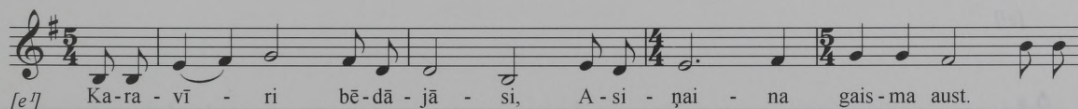
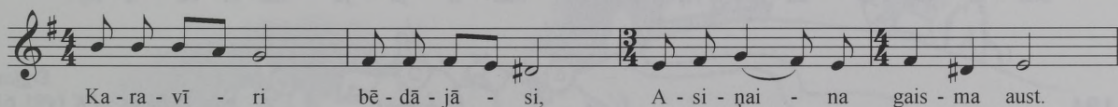
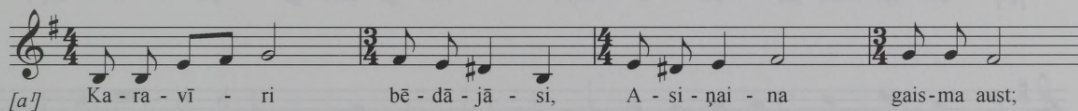
[e¹] 1. Ka - ra - vī - ri bē - dā - jā - si, A - si - ņai - na gais - ma aust,

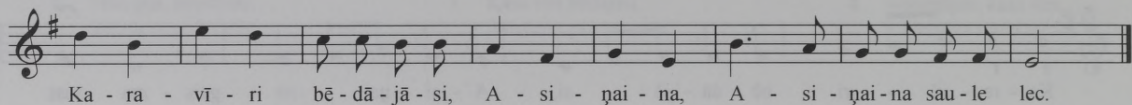
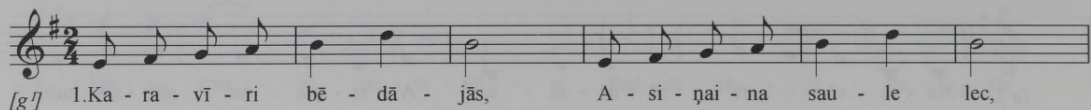
Ka - ra - vī - ri bē - dā - jā - si, A - si - nai - na gais - ma aust.

2. Nebēdājiet, kara vīri,
Sīdrabota saule lec;
Nebēdājiet, kara vīri,
Sīdrabota saule lec.3. Snīga sniegi, putināja,
Stalti jāja karavīr'.Tālu jāja, nepazinu,
Vai būs mani bāleliņ'.4. Kungi, kara neceļati,
Mazi mani bāleliņ'.Nejaudāja bruņu nesti,
Ne tērauda zobintiņ'.

2. Nebēdājiet, karavīri,
Sidrabota saule lec.	5. Jāja, jāja tālu, tālu,
Lielu tālu svešumā.	8. Kungi, karu neceliet,
Mazi mani bāleļiņi.
3. Sniga sniegi, putināja,
Balti jāja karavīri.	6. Lielu tālu svešumā
Mani balti bāleļiņi.	9. Nejaudāja bruņas nest,
Ne tērauda zobentiņ'.
4. Tālu jāja, nepazīnu,
Vai bij' mani bāleļiņi.	7. Tie nebija karavīri,
Tās bāliņu dvēselītes.	

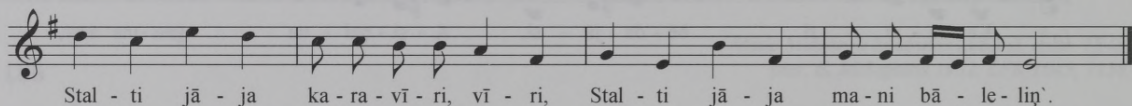
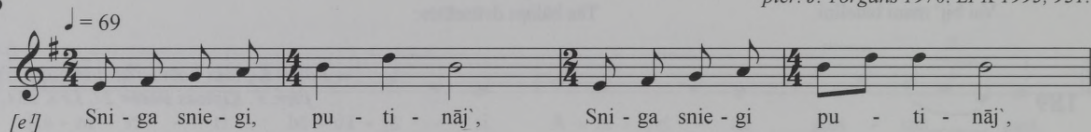
2. Nebēdājies, karavīr,
Sudrabota saule lēks.

3. Sniga sniegi, putināj',
Stalti jāja karavīr'.

4. Tālu bija, nepazinu,
Vai bij' mani bāleliņ'.

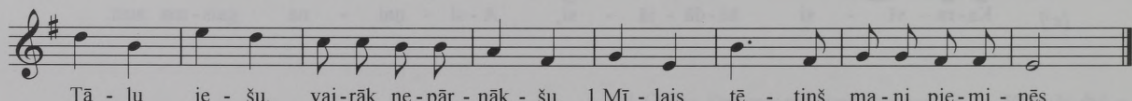
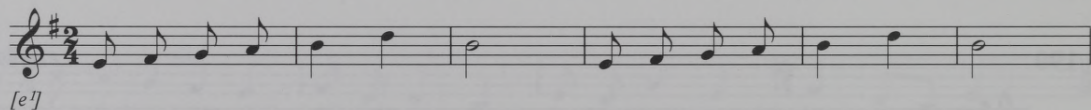
193

Melānija Spuļģerāne Stučkas Laucerē, dzim. 1891. Latgalē;
pier. J. Torgāns 1970. LFK 1995, 931.

194

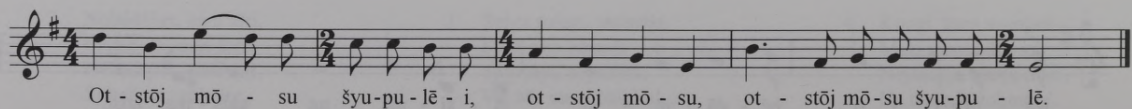
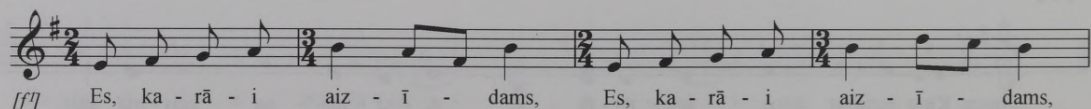
Ērgļos;
pier. P. Blaus. LFK 1495, 61.

2. Mī - ļā mā - miņ' ma - ni pie - mi - nēs.
3. Mī - ļais brā - lis ma - ni pie - mi - nēs.
4. Mī - ļā mā - sa ma - ni pie - mi - nēs.
5. Lī - ga - vi - ņa ma - ni pie - mi - nēs.

195

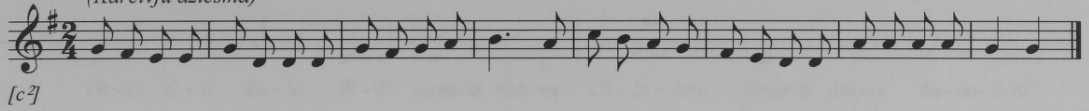
Monika Jaudzems, dzim. 1904, Jule Jaudzems, dzim. 1906 Līvānu Jaudzemos;
pier. E. Melngailis 1924. LFK 1045, 679.

Marija Kačkāne, dziesmu dzirdējusi ap Ludzu;
pier. A. Salaks. LFK 170, 1491.

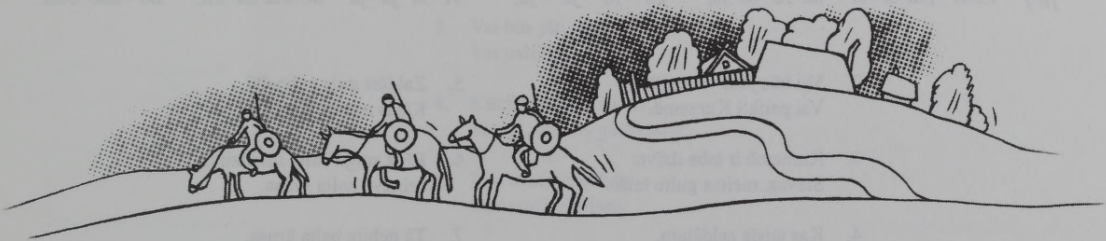
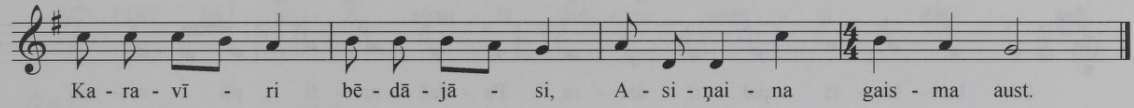
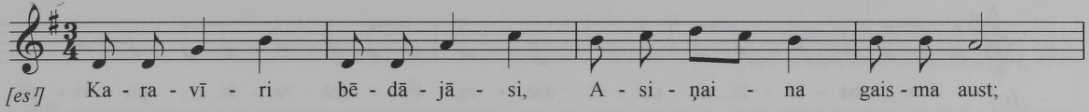
196

(Kareivju dziesma)

197

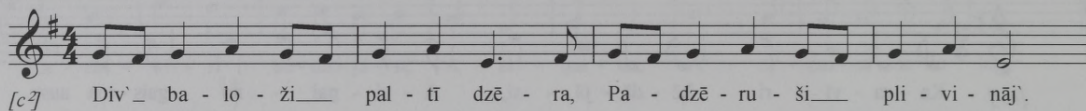
Anna Stroža Raunā, dzim. 1873;
pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 3256.

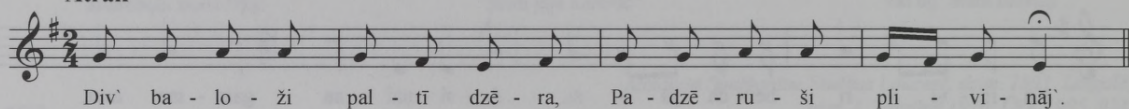
Div` baloži paltī dzēra,
Padzēruši plivināja.

198

Madaļa Sveida Ludzas Nirzā, 80 g.v.;
pier. P. Ore 1939. LFK 1712, 364.

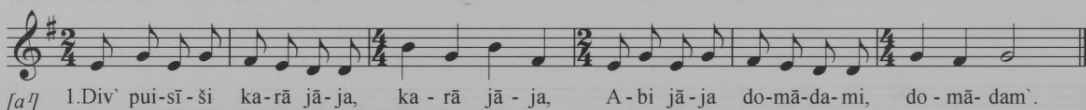

Ātrāk

199

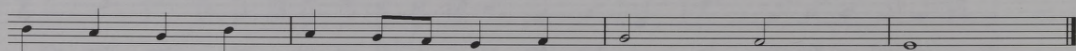
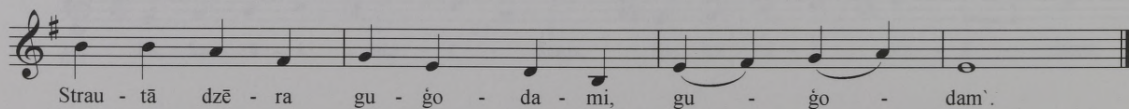
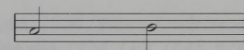
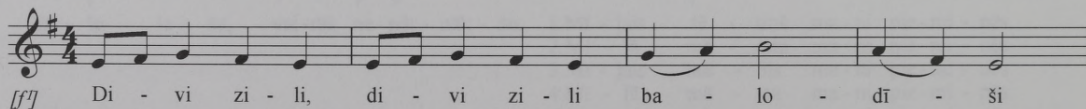
Made Tobe Aizputes Alsungā, 70 g.v.;
pier. L. Galeniece 1929. LFK 804, 1912.

2. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti Kurzemē.	5. Zaldāts guļa ceļmalāi,
Kājas mirka grāvītī.
3. Kurzemē ir laba dzīve:
Sievas, meitas gultu taisa.	6. Rīgā sniga balts sniedzīpis,
Jelgavā balta krusa.
4. Kas taisīs zaldātam,
Gara ceļa jāējājam.	7. Tā nebija balta krusa,
Tās puisīšu asariņas.

200

J.Rūķis Padurē, dzim. 1864;
pier. E. Melngailis 1926. LFK 1045, 388.

201

Anna Damroze Gaujenas raj. Gaujas c., 73 g.v., dzim. Piebalgā;
 pier. A. Kalniņš 1954. LFK 1910, 301.

[c'] Di - vi zi - li ba - lo - dī - ši Strau - tā dzē - ra dū - do - dam', Strau - tā dzē - ra dū - do - dam'.

202

Margrieta Strelevica Rīgā, 84 g.v.;
 pier. L. Galeniece 1929. LFK 804, 4547.

[h'] 1.Div' ba - lo - ži strau - tā dzē - ra, strau - tā dzē - ra,

A - bi dzē - ra dū - do - da - mi, dū - do - dam'.

2. Div' bāliņi karā jāja,
Abi jāja domādami.
3. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti Kurzemēi.
4. Kurzemēi laba mode:
Sievas, meitas gultu taisa.
5. Kas taisis zaldātam,
Garu ceļu jājējam.
6. Uz akmeņa galvu lika,
Kājas mirka Daugavā.

203

Minna Āboliņa Balvos, dzim. 1899;
 pier. V. Bendorfs 1975. LFK 2012, 1466.

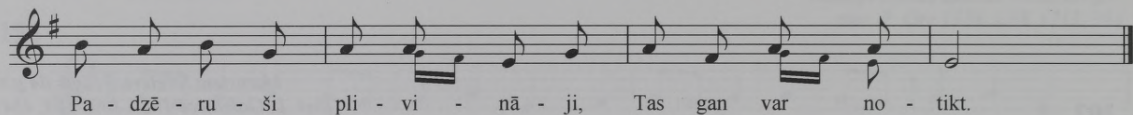
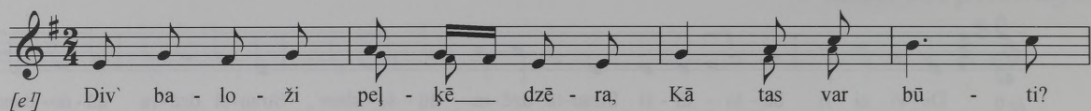
[h'] 1.Div' dū - ji - ņas gai - sā - skrē - ja, A - bas skrē - ja dū - do - dam';

Ai, ai, ai - jā - jā, A - bas - skrē - ja dū - do - dam'.

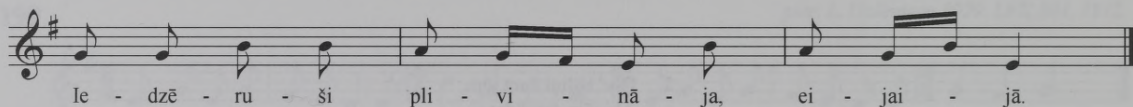
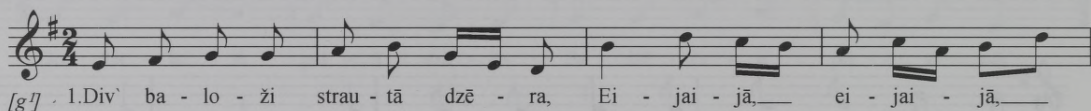
2. Div' bāliņi karā gāja,
Abi gāja domādam'.	5. Uz tām prūšu robežāmi
Tur palika mans bāliņš.
3. Vai būs ieti, vai neieti,
Vai palikti sētiņā?	6. Tur guļ vīri kā ozoli,
Saule kaulus balināj'.
4. Kur palika mans bāliņis,
Karodziņa nesējiņš?	7. Krastos krauti zobentiņi,
Kaudzēs mestas cepurīt'.

204

Pier. Jaungulbenē. LFK 1495, 141.

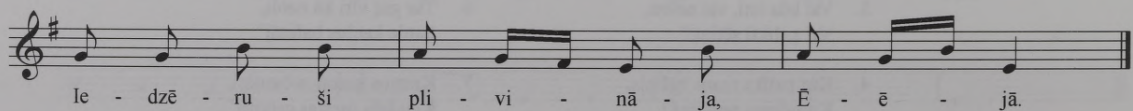
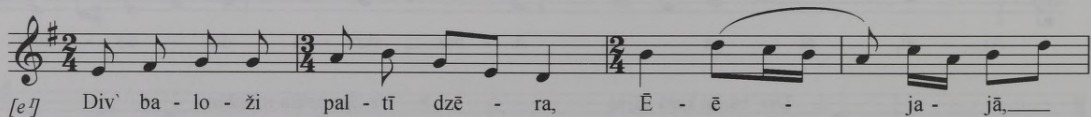

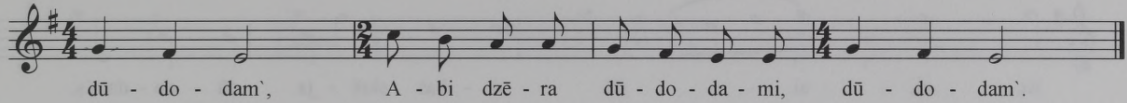
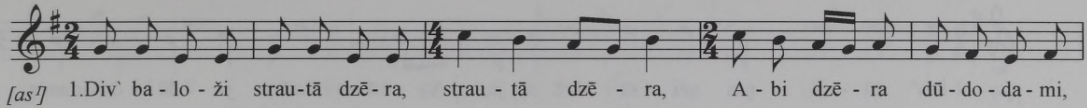
205

Berta Kļaviņa Jēkabpils Saukā;
pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 1032.

2. Div' brāļiņi karā jāja,
Abi jāja domādami.	5. Kas taisīja kara vīram,
Svešas zemes staigājot?	8. Kad atnāca tas brītiņš,
Drīzi krita, drīz aizmiga.
3. Vai būs ieti, vai neieti,
Vai palikti šai zemē?	6. Kara vīram mīksta guļa
Uz pelēka akmentiņa.	9. Drīzi krita, drīz aizmiga,
Drīzi atkal atsamoda.
4. Šai zemē laba dzīve:
Meitas puīšiem vietu taisa.	7. To brītiņu vien gaidīja,
Kad tik dotu atsapūst.	10. Atsamodis atsaspieda
Uz tērauda zobentiņa.
11. Ko, brāļiņi, tu domāji,
Uz zobena atspiedies?	14. Cits pakrita celiņā,
Cits celiņa maliņā.	
12. Ko man bija nedomāti,
Jauni vien kara vīri.	15. Labāk mani karā kāva,
Ne celiņa maliņā.	
13. Cits nespēja bruņu nest,
Cits zobena vīcināt.	16. Māsiņāmi liela slava:
Karā kauti brāleliņ'.	

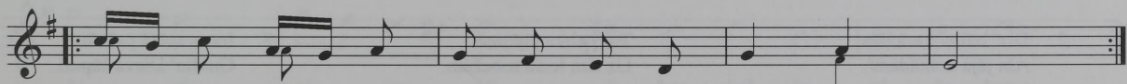
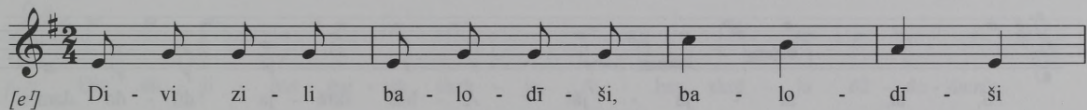
206

Sēlpilī;
pier. P. Blauberģs 1882. LFK 1495, 133

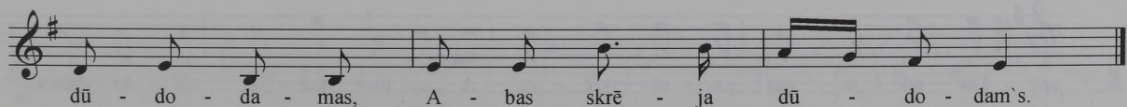
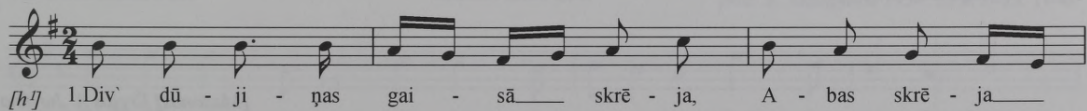

2. Vai būs dzerti, vai nedzerti,
Vai pa gaisu lidināties?	6. Kas tais' kara zaldātami,
Kur pakritis, tur gulēja.	10. Cits nespēja bruņas nesti,
Cits - zobenu vicināt.
3. Div' bāliņi karā jāja,
Abi jāja domādami.	7. Uz akmini galvu liku,
Kājas mirka Daugavāi.	11. Es pazinu sav' bāliņu,
Vidū karja ligojot.
4. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti šai zemēi?	8. Ko, kundziņi, tu domāji,
Uz niedriti atspiedies?	12. Četras zvaigznes pie zobena,
Sešas zvaigznes pie cepures.
5. Šai zemēi laba dzīve:
Sievas, meitas gultu taisa.	9. Kā bij manim nedomāt,
Jaunus vien karā ņēma.	13. No cepures gaisma aust,
No zobena saule lec.

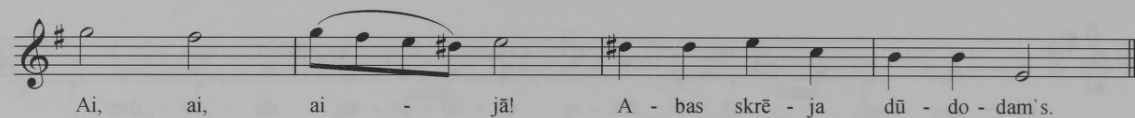
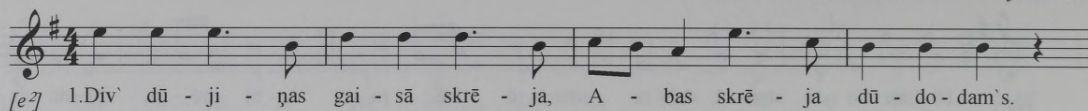
208

Jānis Lieknējs Vecaucē;
pier. A. Jurjāns 1891. LFK 1495, 1314.

209

Antons Vepris Rīgas Allažos;
pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 1515.

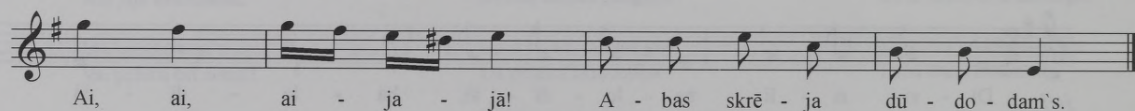
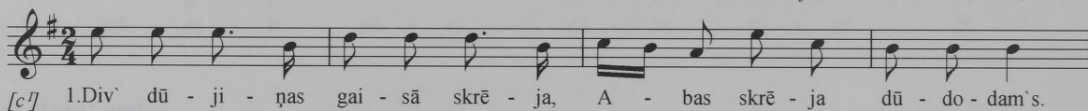
2. Div' bāliņi karā jāja,
Abi jāja domādami.	4. Sētiņai laba dzīve:
Jaunas meitas vietu taisa.
3. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti sētiņā?	5. Kas taisīja zaldātami,
Purvus, mežus bradājoti.

2. Div' bāliņi karā jāja,
Abi jāja domādam'.	5. Tur palika jājējiņis
Uz tām leišu robežām.	8. Ienes svētā paēnāi,
Guldin' Dieva šūpulī.
3. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti sētiņā?	6. Tur staigāja Dieva dēli,
Dvēselītes lasīdam'.	9. Liek eņģeli šūpotāju,
Tas dziedāja aijādams.
4. Kur palika mans brālītis,
Karodziņa nesējiņš?	7. Atraduši dvēselīti,
Ietin baltā villainē.	10. Aijā, mīļa dvēselīte,
Karā kauta, nemirus'.

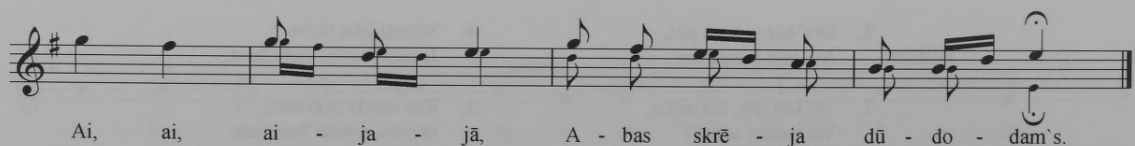
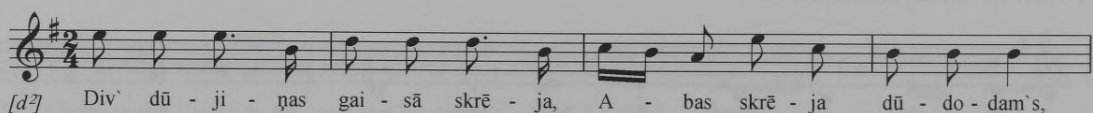
211

J.Cimze. Dziesmu rota jaukiem koriem. R., 1908, Nr. 67.

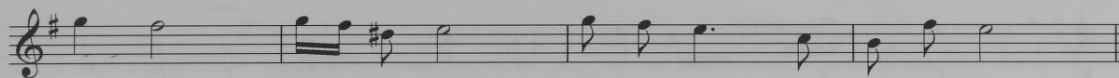
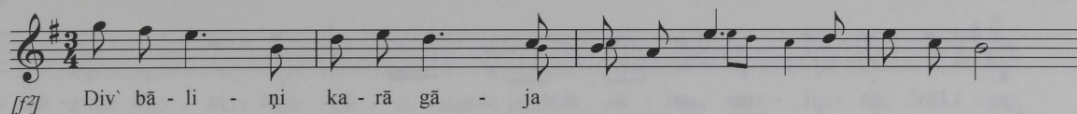

2. Div' bāliņi karā jāja,
Abi jāja domādam'.	5. Tur palika jājējiņis
Uz tām leišu robežām.	8. Ienes svētā paēnāi,
Guldin' Dieva šūpulī.
3. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti sētiņā?	6. Tur staigāja Dieva dēli,
Dvēselītes lasīdam'.	9. Liek eņģeli šūpotāju,
Tas dziedāja aijādams.
4. Kur palika mans bāliņis,
Karodziņa nesējiņš?	7. Atraduši dvēselīti,
Ietin baltā villainē.	10. Aijā, mīļa dvēselīte,
Karā kauta, nemirus'.

212

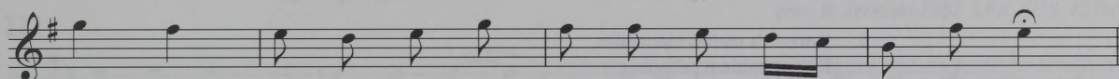
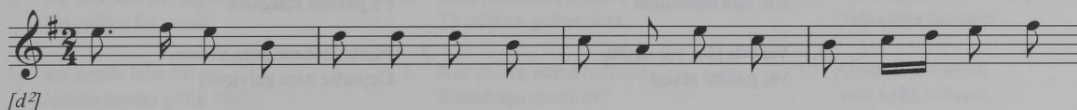
[Madonas] Ērgļos A. Jurjāna māte;
pier. A. Jurjāns. LFK 1495, 183.

213

214

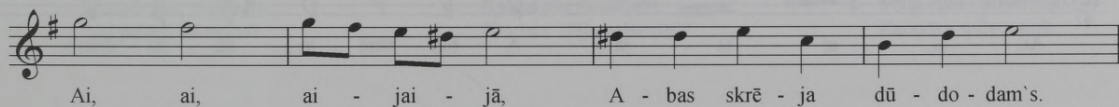
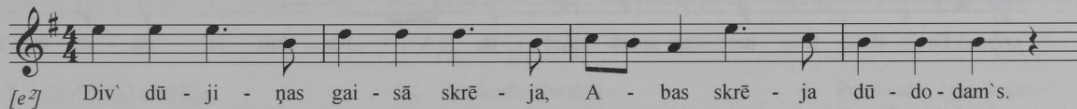
Slikšans Vārenbrokā [Jēkabpils Vārnavā]. LFK 1495, 185.

Emma Ķīpoka Valmieras Brenguļos, 60 g.v.;

pier. F. Ķīpoks 1926 / 27. LFK 334, 1304.

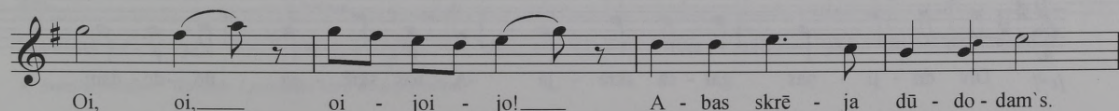
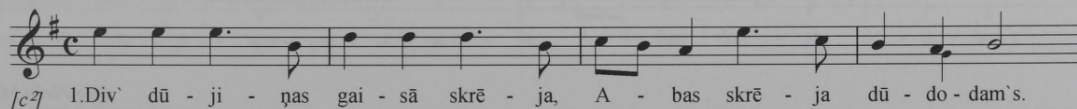
215

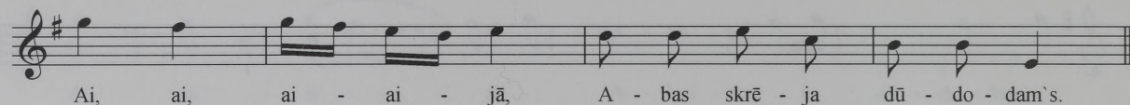
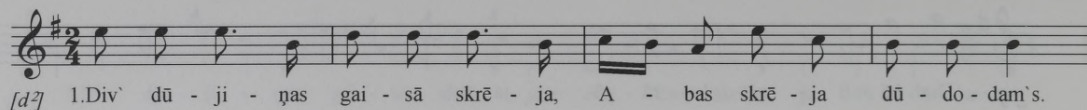
Katrīna Putniņa Aizputes Basos, dzim. 1909;

pier. E. Melngailis 1929. LFK 1045, 1045.

216

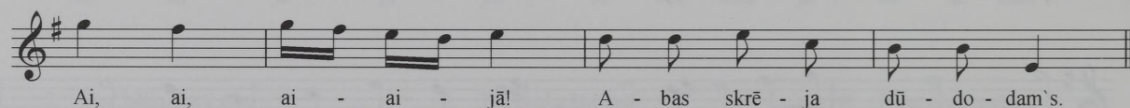
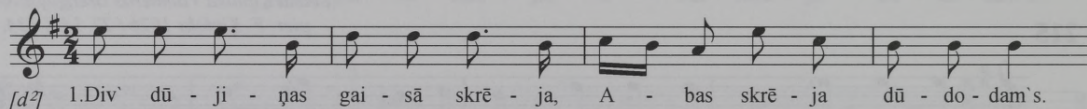
2. Div' brālīši karjā gāja,
Abi gāja domādam'.4. Sētiņai laba dzīve:
Jaunas meitas gultu tais'.6. Akmens - mīkstis spilveniņš,
Dubļi - smalkis paladziņš.3. Vai būs ieti, vai neieti,
Vai palikti sētiņā?5. Kas taisīsi zaldātami,
Tāju ceļu gājējam?

217

Mare Daudzvārde Ilūkstes Prodē;
pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 809.

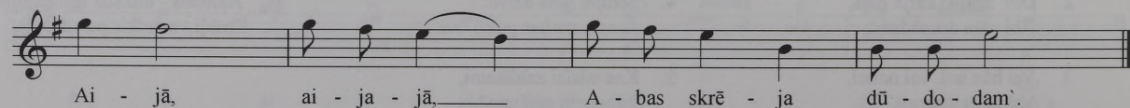
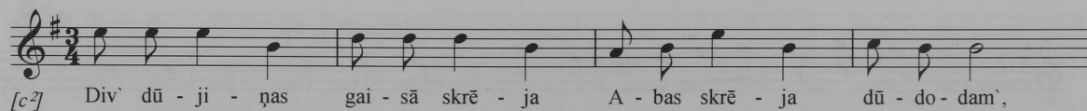
2. Div' bāliņi karā jāja,
Abi jāja domādam'.	6. Kas zaldātam vietu taisa,
Pa pasauli staigājot.
3. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti sētiņā?	7. Plinte, zobens zem sāniņa,
Cepurīte zem galviņas.
4. Vai palikti šai zemēi,
Pie Kurzemes meitiņām?	8. Cepurīte zem galviņas,
Mētelītis apsasegt.
5. Kurzem's meitas vietu taisa,
Klāj ar baltiem palagiem.	

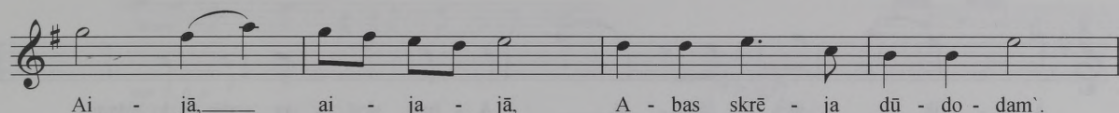
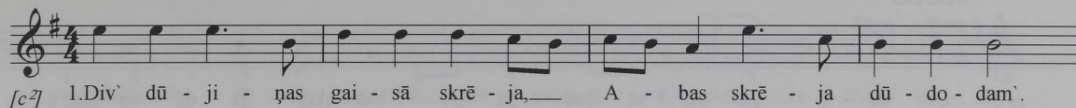
218

Līze Ašaka Ilūkstes Gārsenē;
pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 374.

2. Div' bāliņi karā jāja,
Abi jāja domādam'.	4. Kur palika mans brāliņis,
Karodziņa nesējīņš?
3. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti sētiņā?	5. Tur palika jājējiņš
Uz tām prūšu robežām.

219

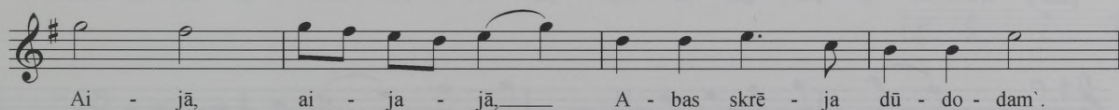
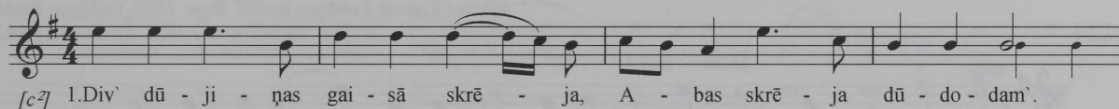
Jūle Pleša Mālpupē;
pier. A. Salaks 1929. LFK 170, 1351.

2. Div' brālīši karā jāja,
Abi jāja domādam'.	5. Kas taisīja zaldātami
Uz lēģera stāvošam?	8. Tur palika mans brālīšis
Uz tām prūšu robežām.
3. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti šai zemē?	6. Saknes, sūnas, akmentiņi,
Tā zaldāta gultasvieta.	9. Tur staigāja Dieva dēli,
Dvēselītes lasīdam'.
4. Šai zemēi laba dzīve:
Jaunas meitas gultu tais'.	7. Kur palika mans brālīšis,
Karodziņa nesējiņš?	10. Atraduši dvēselīti,
Ietin baltā villainē.

Anna Mame Liepājas raj. Aizvīķu c., dzim. 1902;
pier. R. Jermaks 1961. LFK 1955, 12708.

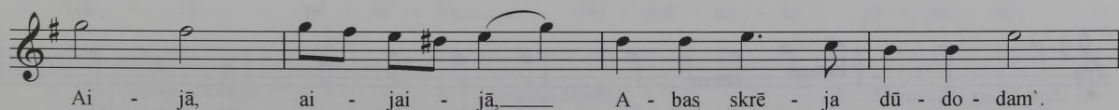
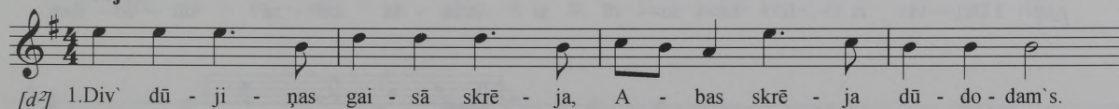
221

2. Div' bāliņi karā jāja,
Abi jāja domādam'.	4. Šai zemēi laba dzīve:
Jaunas meitas gultu taisa.	6. Priežu zari, egļu skujuas -
Karavīra paladziņš.
3. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti šai zemē?	5. Kas taisīja zaldātami,
Kas tam klāja paladziņ'?	7. Sūnu cinis, akmentiņis -
Karavīra spilventiņš.

Līna Kuģe Dobelē, dzim. 1910;
pier. A. Bomiks 1964. LFK 1968, 359.

222 idēji

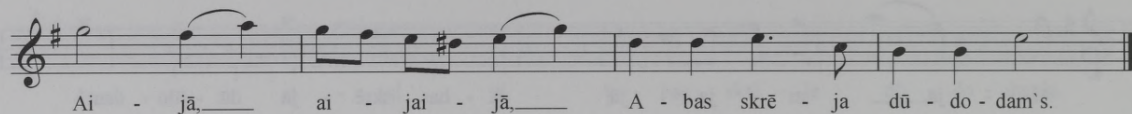
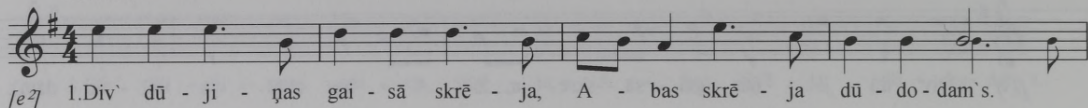
A. Bomika piezīme: "dzirdēts 1. pasaules karā no karavīriem."

2. Div' bāliņi karā jāja,
Abi jāja domādam'.	4. Kurzemē ir lepni puīši,
Jaunas meitas gultu tais'.	6. Kareivimi mīksta guļa
Uz pelēka akmentiņ'.
3. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti Kurzemē?	5. Kas taisīja kareivimi,
Tālu ceļu staigājot?	7. Uz pelēka akmentiņa,
Uz tērauda zobentiņ'.

223

Mēreni

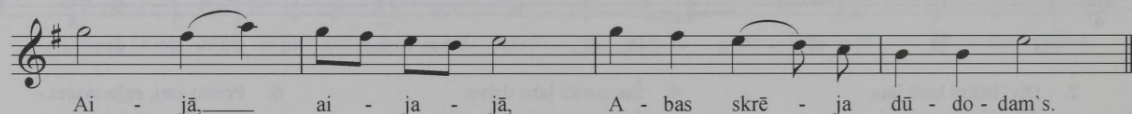
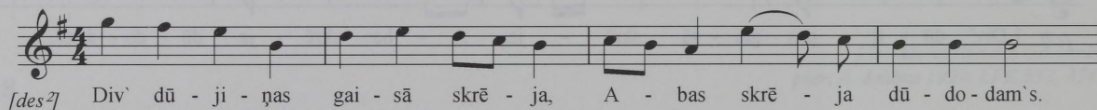
Jānis Laumanis Dobelē, dzim. 1887;
 pier. A. Bomiks 1964. LFK 1968, 189.

2. Div' bāliņi karā jāja,
Abi jāja domādam'.	4. Sētiņā ir laba dzīve:
Sievas, meitas gultu tais'.
3. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti sētiņā?	5. Kas taisīja zaldātami,
Kur pakritis, tur gulēj(a).

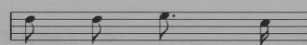
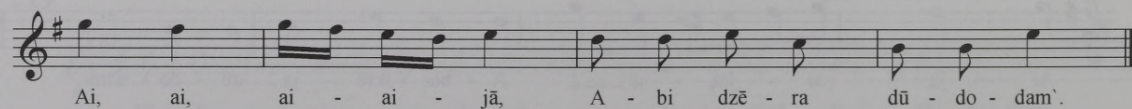
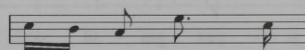
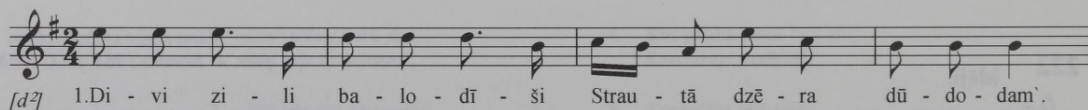
224

Mārtiņš Leinats Kuldīgas Rendā, dzim. 1880. Kuldīgas Lejās;
 pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 4792.

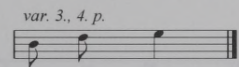
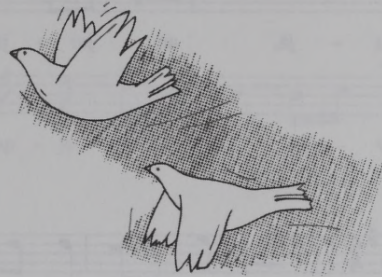
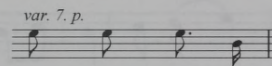
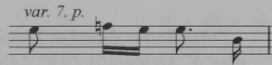
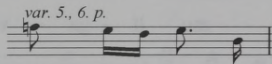
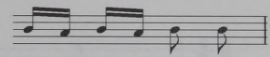
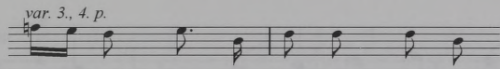
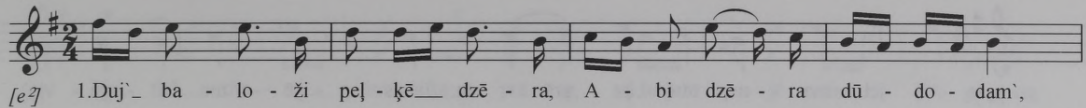

Berta Kļaviņa Rīgas Allažos;
 pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 1450.
 Anete Fogeļe Liepājas Kalētos, dzim. 1893;
 pier. M. Meijere 1926. LFK 68, 627.

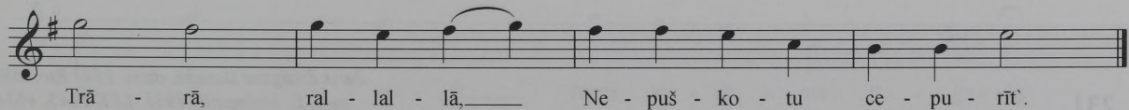
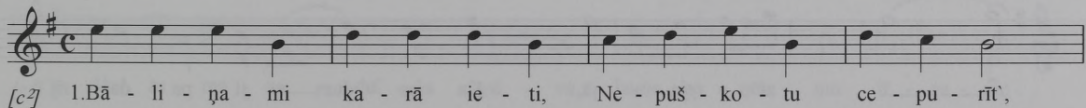
225

2. Vai būs dzerti, vai nedzerti,
Vai spārniņus plivināt? | 3. Div' bāliņi karā jāja,
Abi jāja domādam'. | 4. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti sētiņā? |
|---|---|---|

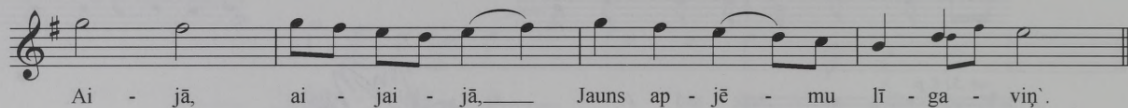
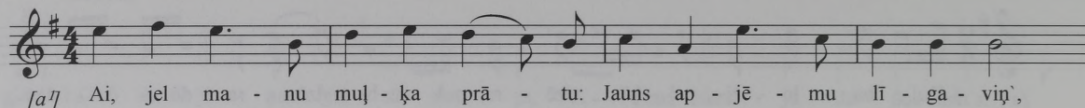
2. Div' bāliņi karā jāja,
Abi jāja domādam'.	4. Kurzemēi laba dzīve:
Arājami gultu taisa.	6. Zaldāts gula uz akmeņa,
Šumu lika pagalvē.
3. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti Kurzemēi?	5. Arājami gultu taisa,
Kas tais' kara zaldātam?	7. Šumu lika pagalvēi,
Ar šineli apsedzos.

2. Tec, māšiņa, dārziņai,
Puško brāļa cepurīt'.	4. Atskatosi atpakaļ:
Divi stāva aiz bērziņa.	6. Mana māte gauži raud,
Līgaviņa - vēl gaužāk.
3. Dziedādamis nopuškoju,
Raudādamis izvadij'.	5. Viena bija mana māte,
Otra - mana līgaviņa.	7. Līgaviņa - vēl gaužāk,
Tai noņēma vainadziņu.
8. Tai noņēma vainadziņu
Pašā Jāņu vakarā.	9. Pašā Jāņu vakarā,
Pašā ziedu laiciņā.	

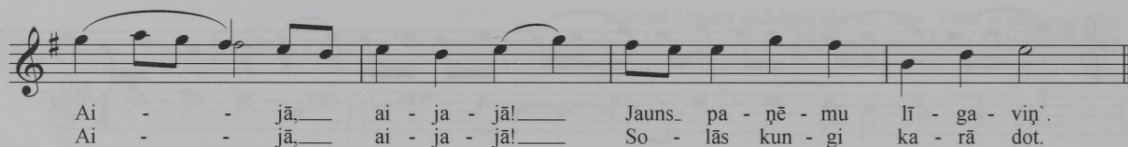
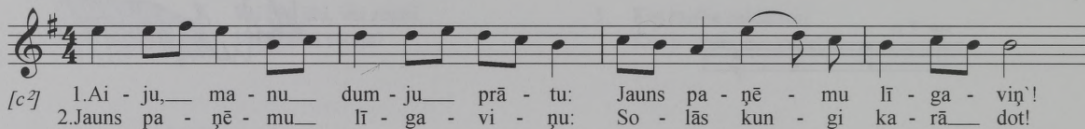
228

Jēkabs Berķis, dzim. 1850. Urdangā;
 pier. E. Melngailis Liepājā, 1927. LFK 1045, 375.

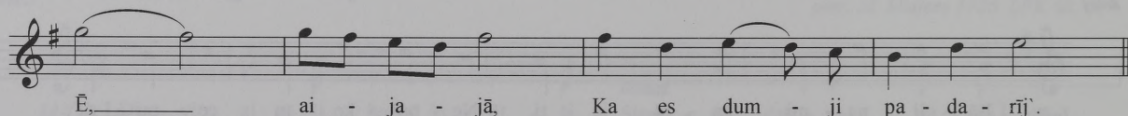
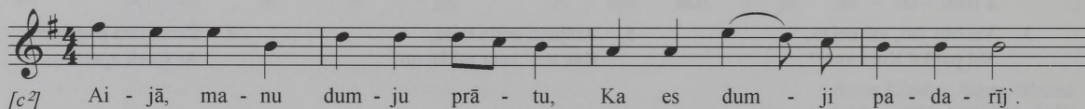
229

Trīne Barise Bauskas Zālītē, dzim. 1854;
 pier. E. Melngailis 1930. LFK 1045, 1571.

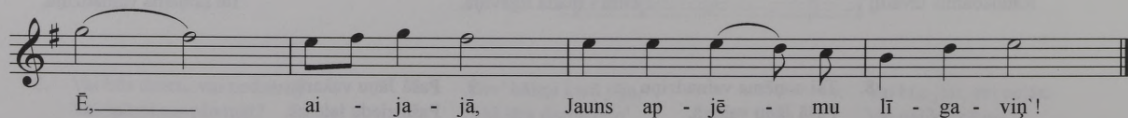
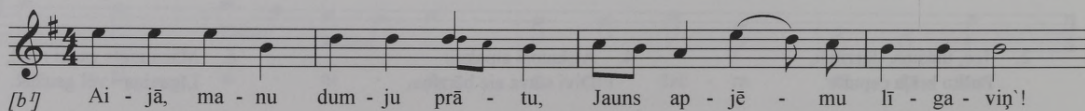
230

Lībe Pelbeģe Bauskā, dzim. 1846 Rundālē;
 pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 4630.

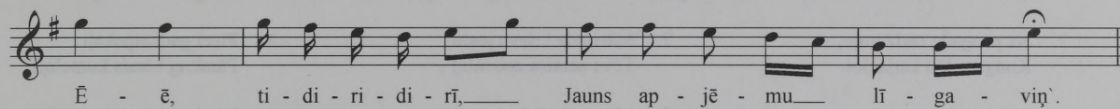
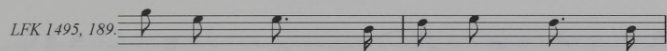
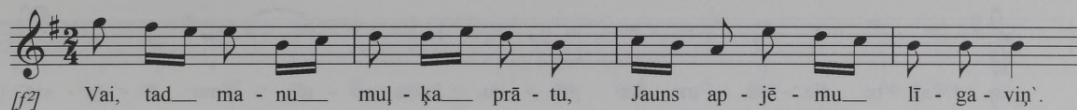

231

Juris Zvaigzne Bauskā, dzim. 1943 Rundālē;
 pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 4634.

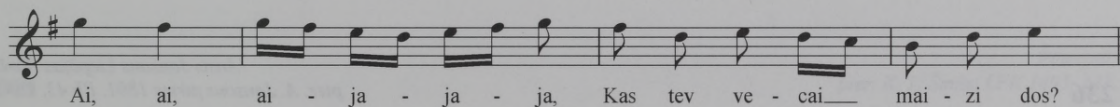
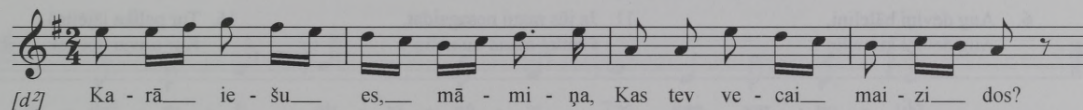
232

233

Trikātā;

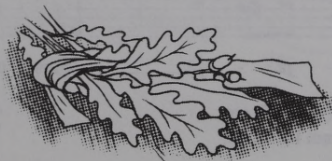
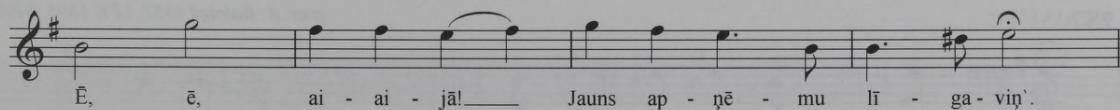
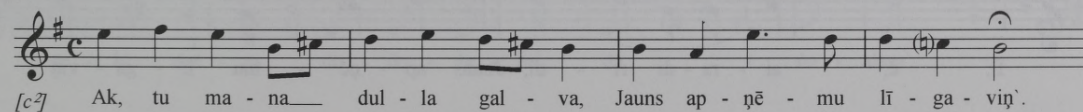
pier. J. Ķepītis, Jurjānu Andreja materiāli. LFK 1495, 191.

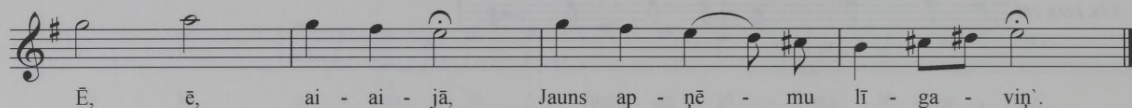
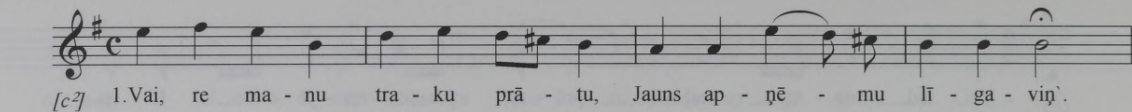
234

Aizupē;

pier. J. Henrišs 1883. Bb 43, 1232.

235

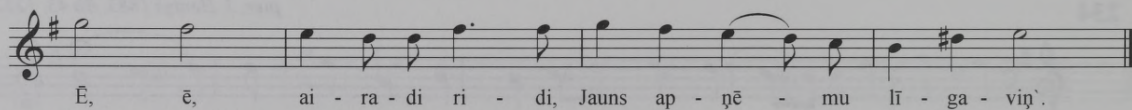
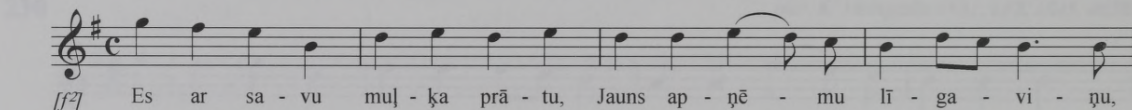
Zemīlē;
pier. J. Henrišs 1883. Bb 43, 1228, 1278.

2. Ne pušgadu nedzīvoju,
Kungs solīja karjā dot.	7. Māte ade krieva jostu,
Tēvs uztaisa zobentiņ'.	12. Pieci gadi atpakaļi
Pārskrej bērais kumeliņš.
3. Es kungami atsacīju,
Vai tik vien ir karja vīru.	8. Māte joza krieva jostu,
Tēvs piesēja zobentiņ'.	13. Pārskrej bērais kumeliņš
Smilktaināmi kājiņām.
4. Vai tik vien ir karja vīru,
Kā mēs divi māmiņai?	9. Palikdamis tēvs prasīja,
Kad, bāliņi, tu pārnāks'.	14. Kāp, māsiņa, upītēi,
Mazgā brāja kumeliņ'.
5. Vēl citai māmiņai
Aug deviņi bāleliņi.	10. Pieci gadi atpakaļi
Gaidat mani pārnākam.	15. Mazgādama tā prasīju,
Kur palika jāējīņš.
6. Aug deviņi bāleliņi,
Aug deviņi kumeliņ'.	11. Ja jūs mani nesagaidat,
Gaidat manu kumeliņ'.	16. Tur palika jāējīņš,
Kur aseņu upe tek.

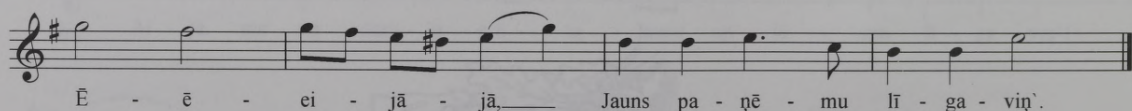
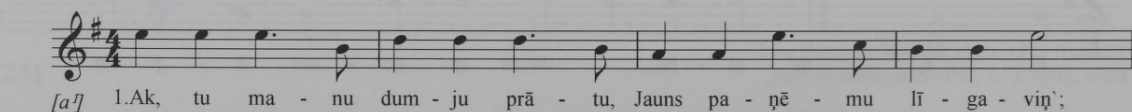
17. Kur guļ viri kā ozoli,
Kur no kauliem tiltu tais'.

18. Karja vīra dvēselīte
Iet pie Dieva līgodam'.

236

Ansis Jansons Liepājas Rāvā;
pier. A. Jansons pirms 1891. Bb 43, 2591.

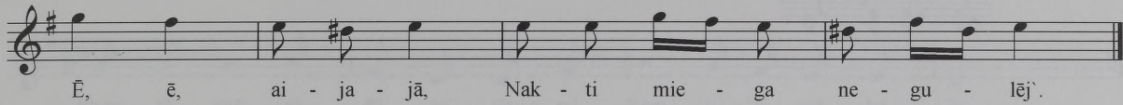
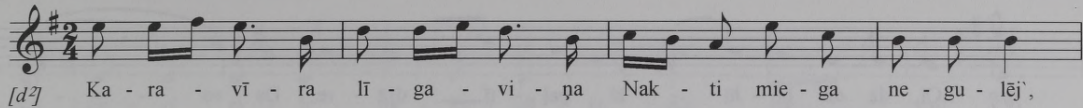
237

Minna Valaine Neretas raj. Saukas c., dzim. 1884;
pier. A. Kalniņš 1952. LFK 1895, 5492.

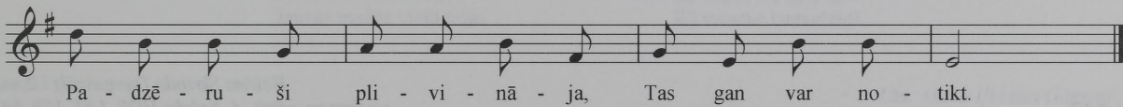
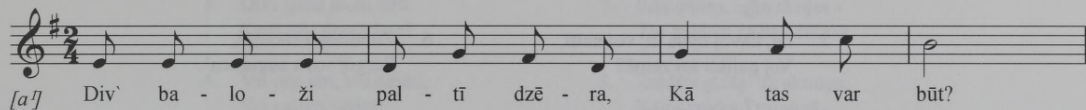
2. Ne gadiņa nedzīvoju,
Solās mani karā dzit.

3. Atbildēju lielkungiem,
Vai es viensi karavīrs?

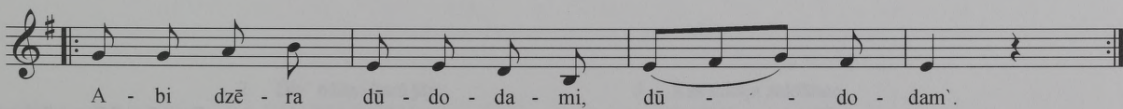
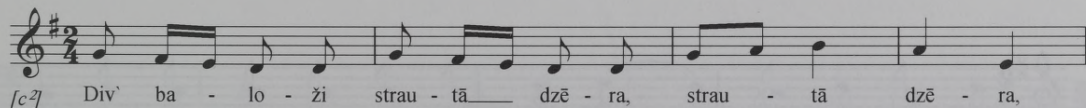
238

Iecavā;
pier. M. Dravnieks. LFK 1495, 198.

239

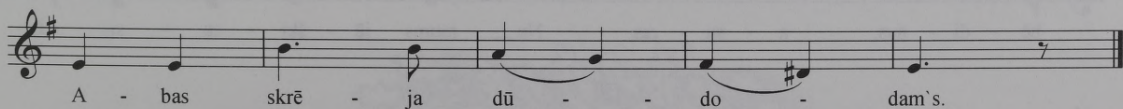
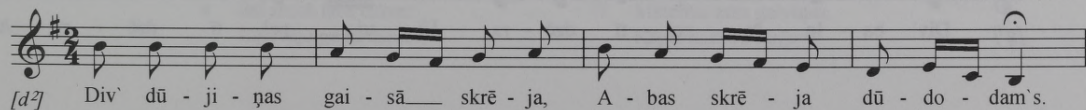
Ērgļos;
pier. P. Blaus. LFK 1495, 149.

240

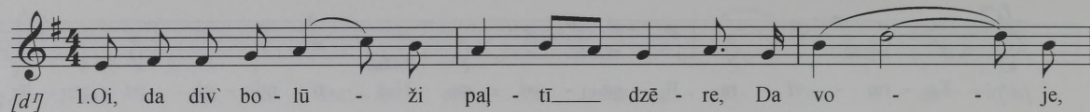
Pēterpilī;
pier. K. T. Šmits. LFK 1495, 137.

241

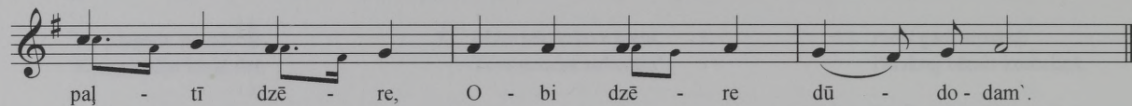
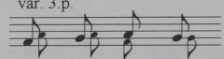
LFK 1495, 204.

242

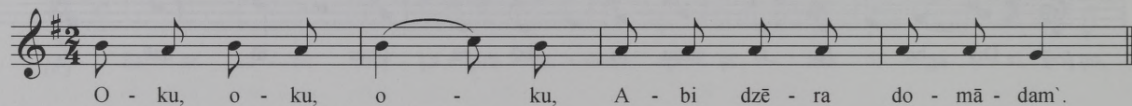
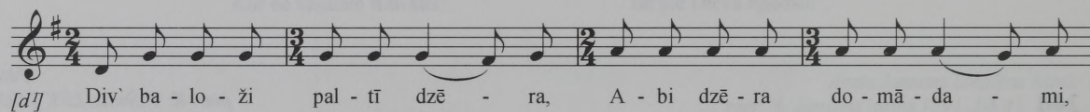
Tekla Lozda Viļānos, dzim. 1866;
pier. E. Melngailis 1941. LMFM, R., 1952, Nr. 604.

var. 3.p.

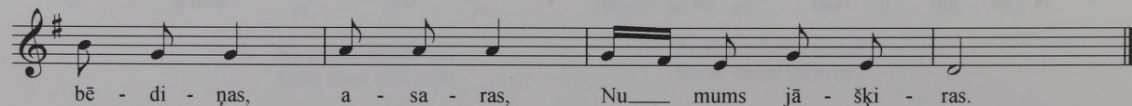
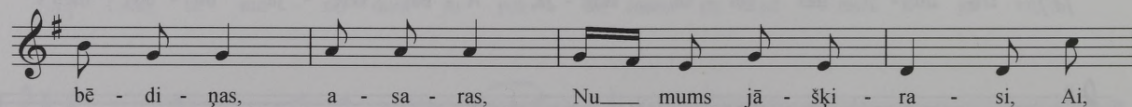
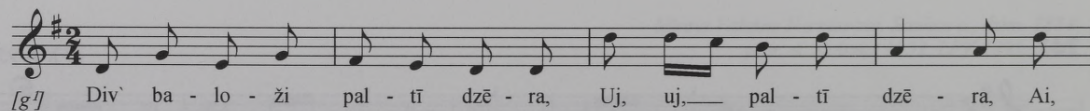

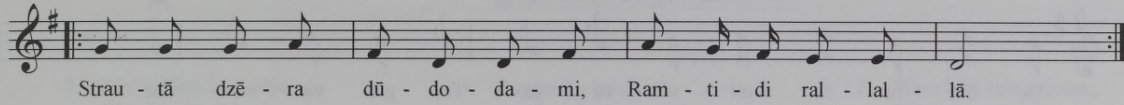
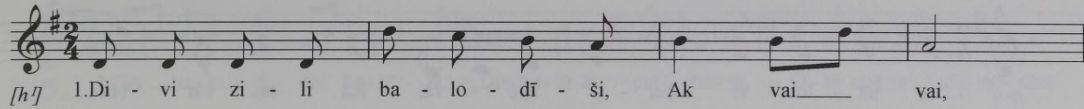
2. Oi, da div' bōleni karā gōja,
Obi gōja runōdam'.	5. Zaldats gule jiz akmiņa,
Zūbinteņši rūceņā.
3. Oi, davoļ byus īti, voj naīti,
Voj palikti šai zemē?	6. Zūbinteņši rūceņai,
Sorgoj sovū augumēņ'.
4. Šai zemēi vītu taisa,
Kas taisēja zaldatam?	

243

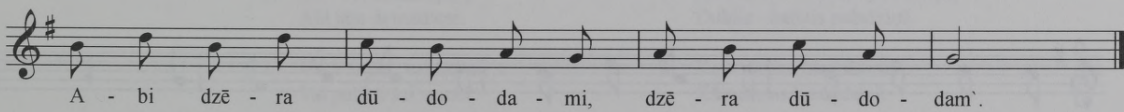
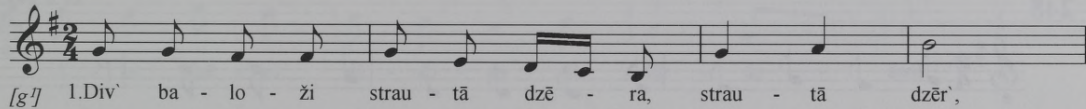
Helēna Skrinda Daugavpils Līksnā;
no fonogr. atšifr. A. Salaks 1928. LFK 170, 844.

244

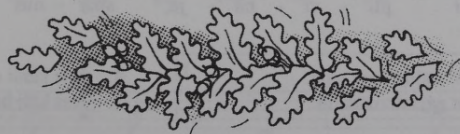
Anna Krievāne Ilūkstes Rubenē;
pier. A. Salaks 1927. LFK 170, 524.

2. Vai būs dzerti, vai nedzerti,
Vai spārniņus plivināt?	6. Kas taisīja zaldātam,
Lēģerī stāvošam.
3. Divi jauni tautu dēli
Karā jāja domādami.	7. Sila dūnas, egļu skuju -
Tās zaldāta gultas drānas.
4. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti sētiņā?	8. Zaldāts gulēj' uz akmiņa,
Kājas mirka Daugavā.
5. Šai zemē ir laba dzīve:
Jaunas meitas vietu taisa.	9. Zaldātam īss mūžiņš
Kā vasaras launadziņš.

2. Div' bāliņi karā jāja,
Abi jāja domādami.	5. Kas taisīja zaldātam
Lielā kara pulciņā?
3. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti šai zemē?	6. Plinte, zobins zem sāņņiem,
Mētelītis zem galviņas.
4. Šai zemē laba dzīve:
Līgaviņa gultu taisa.	7. Mētelītis zem galviņas,
Kājas mirka Daugavā.

[c²] 1.Div' ba - lo - ži pel - tī dzē - ra, Kā tas var būt? —

Pa - dzē - ru - ši pli - vi - nā - ja, Tas gan var no - tikt.

2. Div' bāliņi karā gāja,
Abi gāja domādami.	6. Uz tā lauka zaļa zāle,
Uz tās zāles zelta rasa.
3. Vai būs ieti, vai neieti,
Vai būs palikt šai zemītē?	7. Uz tās rāsas zelta gulta,
Uz tās gultas zīda dekšis.
4. Kas karāi cīsis taisa,
Kas klāj baltu paladziņu?	8. Iesim nu un skatīsimies,
Kas tai gultā iekšā gulēj'?
5. Zobins, plinte cīsis taisa,
Skrošu, ložu paladziņis.	9. Tur guļ divi karavīri
Sašaudīti, sakapāti.

[a¹] Di - vi gul - bji pal - cī dzē - ra, Kā tas var būt?

A - bi di - vi du - di - nā - ja, Tas gan var no - tikt.

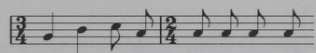
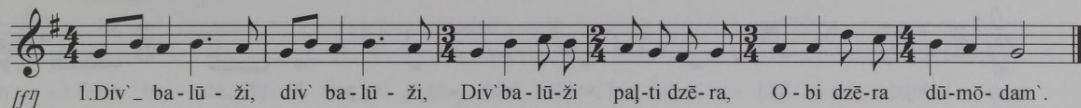
[b⁷] 1.Div' ba - lo - ži peļ - ķē dzē - ra, peļ - ķē dzē - ra,

Pa - dzē - ru - ši pli - vi - nā - ja, spār - nus pli - vi - nāj'.

2. Div' bāliņi karā gāja,
Abi gāja domādami.	4. Kas karāi cīsis taisa,
Kas klāj baltu paladziņu?
3. Vai būs ieti, vai neieti,
Vai palikti sētiņā?	5. Zobins, plinte cīsis taisa,
Skrošu, ložu paladziņis.

250 **Mēreni** ♩ = 102

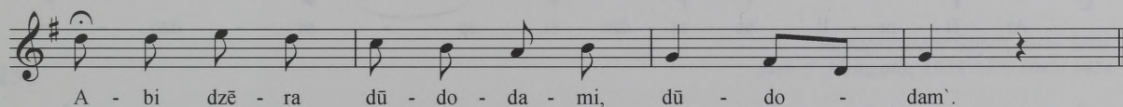
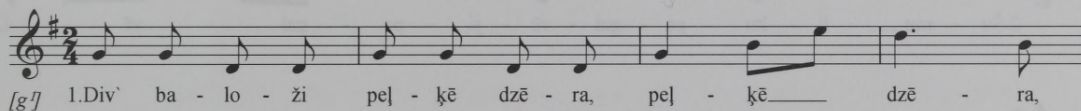
Jūlija Bistere Daugavpils raj. Kalupes c., dzim. 1903;
pier. A. Krūmiņš 1959. LFK 1945, 9205.

2. Div' brōleni karā gōja,
Obi gōja dūmōdami.	5. Kas taisēja saldatami,
Svešā molā dzeivujūt?	7. Plinti lyka zam gaļveņu,
Zūbenteņu rūceņā.
3. Vai bej īti, vai nāīti,
Vai palikti šai zemē?	6. Saldats guli uz teiruma,
Uz palāka akmisteņa.	8. Kur sauleite pasagrīze,
Tī pagrīze zūbenteņu.
4. Šai zemēi vīgla dzeive:
Mōsas vītu pataisēja.		

251

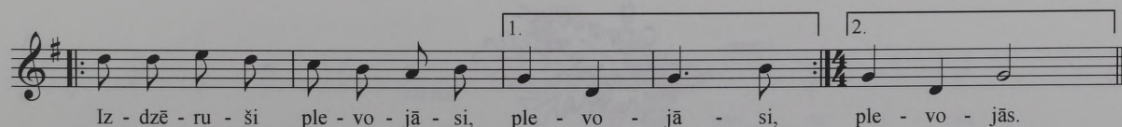
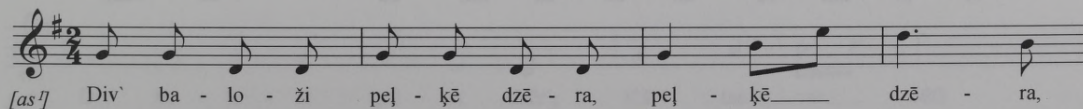
Rudbāržos;
pier. J. Gobziņš. R. Bērziņš. Latviešu vijolītes. 2. vaiņags. R., 1896, Nr. 7.

2. Div' bāliņi karā jāja,
Abi jāja domādami.	7. Akmens - mīkstais spilventiņš,
Dublis - baltais paladziņš.
3. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti šai zemē?	8. Kara vīriem īss mūžiņis
Kā vasaras launadziņš.
4. Šai zemē laba mode:
Sievas, meitas gultu taisa.	9. Kā vasaras launadziņš,
Kā ūdeņa burbulīti.
5. Mīkstiēm dūnu spilveniem,
Baltiem linu palagiem.	10. Tur aizgāja dvēselītes,
Kur zobeni nešķindēs.
6. Kas taisīja zaldātam
Svešajā zemītē?	11. Dieva dēli dvēselītes
Šūpos zelta šūpuļos.

252

Libe Pelbēge Bauskā, dzim. 1846:
pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 4631.

[g'] 1. Duj ba - lo - ži peļ - ķē dzē - ra, peļ - ķē dzē - ra.

A - bi dzē - ra dū - do - da - mi, dū - do - da - mi,

A - bi dzē - ra dū - do - da - mi, dū - do - dam'.

2. Šu - mu li - ku pa - gal - vē - ji, pa - gal - vē - i,

Ar ši - ne - li ap - se - dzo - si, ap - se - dzo - si,

Ar ši - ne - li ap - se - dzo - si, ap - se - dzos.

[g'] Div' ba - lo - ži strau - tā dzē - ra, Strau - tā dzē - ra,

A - bi dzē - ra dū - do - da - mi, dū - do - dam.

[b⁷] 1.Div' ba - lo - ži pe] - ķē dzē - ra, pe] - ķē — dzē - ra,

Iz - dzē - ru - ši plī - vo - jā - si, plī - vo - jā - si, - jās.

2. Div' bāliņi karā jāja,
Izjājuši atgriezās.	5. Kas tais' kara zaldātam,
Zaldāts guļa uz akmeņa.
3. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti sētiņā?	6. Zaldāts guļa uz akmeņa,
Somu lika pagalvī.
4. Sētiņā ir laba dzīve:
Jaunas meitas gultu taisa.	7. Somu lika pagalvī,
Ar šineli apsedzās.

[g⁷] 1.Div' ba - lo - ži pal - tī dzē - ra, Kā tas var būt? Ai,

var. 2.p.

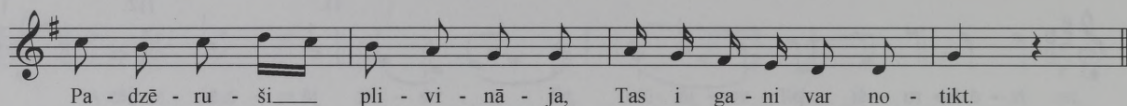
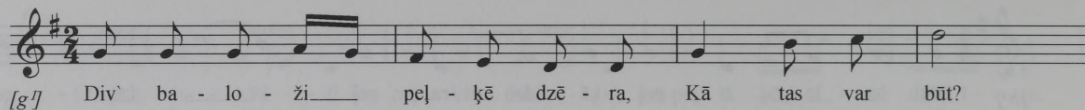
2.Div' brā - li - ņi — ka - rā gā - ja

A - bi dzē - ra dū - do - da - mi, Tas gan var — no - tikt.
A - bi gā - ja do - mā - da - mi, Tas gan var — no - tikt.

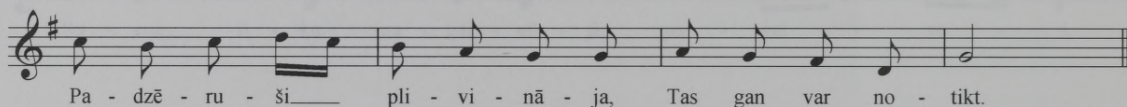
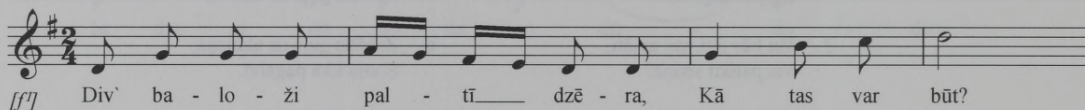
[g⁷] Div' ba - lo - ži pal - tī dzēr', Kā tas var — būt?

Tas gan — var no - tikt.

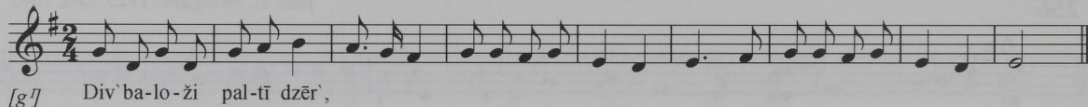
258

Kraukļos;
pier. M. Gubene. LFK 1495, 159.

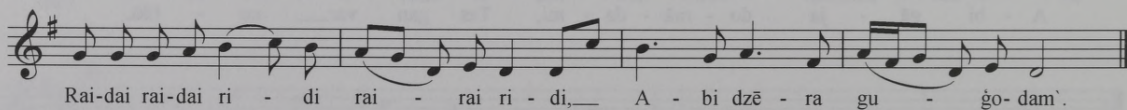
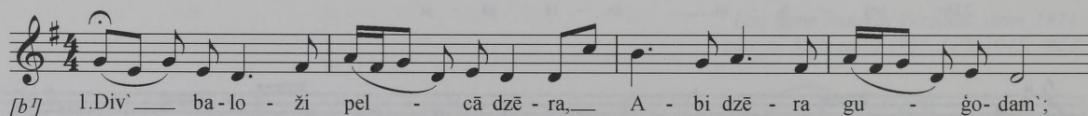
259

Milda Valante, dzim. 1890 Saikavā;
pier. E. Melngailis 1931 Cesvainē. LFK 1045, 3028.

260

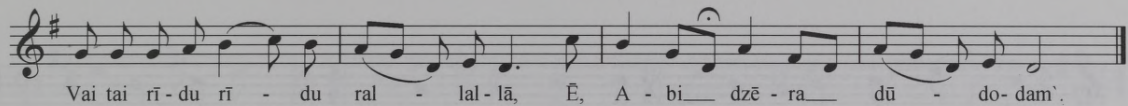
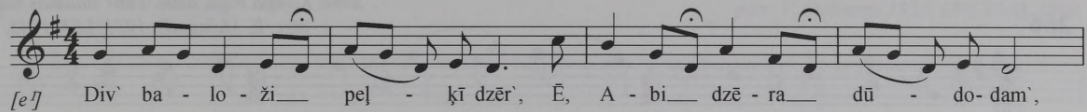
Saldū;
pier. M. Dravnieks ap 1872. LFK 1495, 142.

261

Krišts Lācis Aizputes Jūrkalnē, dzim. 1864;
pier. E. Melngailis 1924. LFK 1045, 930

2. Div' bāliņi karā gāja,
Abi jāja domādami.	6. Zaldāts, alus dzērājiņš,
Kur pakrita, tur gulēja.
3. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti šij zemē?	7. Vai krogā, vai sētā,
Vai celiņa maliņā.
4. Šij zemēi laba dzīve
Par visāmi zemītēm.	8. Galvu lika uz akmeņa,
Kājas mirka Daugavā.
5. Sievas, meitas vietu taisa,
Kas tais' kara zaldātam?	

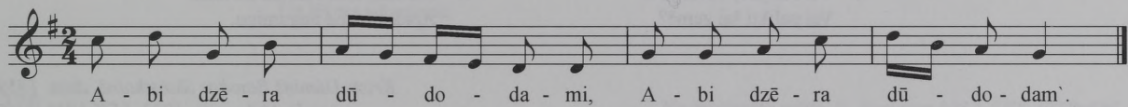
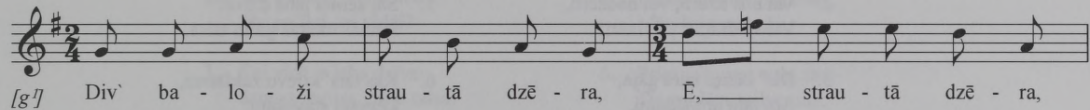
262

Lieliecavā;

263

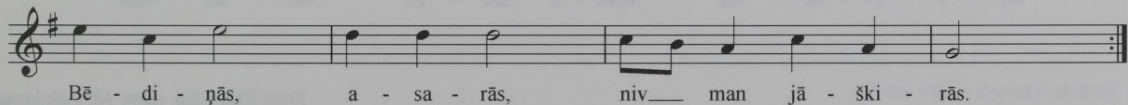
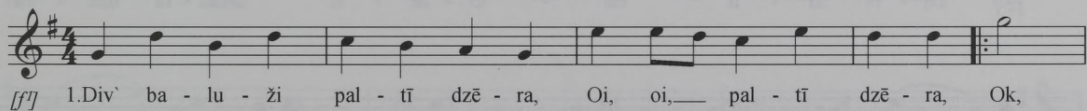
pier. J. Vāgners ap 1884. LFK 1495, 135.

Paulīne Setkovska, dzim. 1872;

pier. E. Melngailis Ilūkstes Rubenšos 1931. LFK 1045, 3723.

264

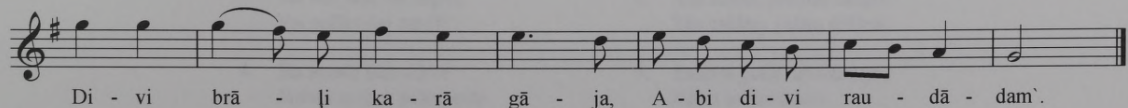
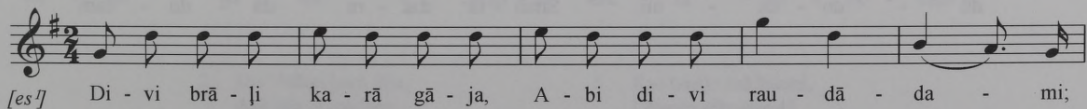

2. Div' brāliņi karā jāja.	6. Pašas meitas vietu taisa.	10. Cepurīte pagalvē.
3. Uzstājuši runājāsī.	7. Pašas gōja klātgulēti.	11. Vējiņš matus purinove.
4. Vaj bij jāti, vaj nejāti.	8. Kas taisīja zaldātam.	12. Saule matus balinove.
5. Kurzemēi laba dzīve.	9. Zaldāts guļe laukvidūi.	

Talsu Ārlavā;

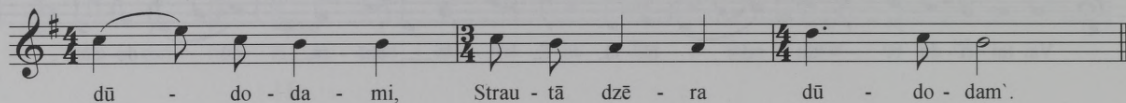
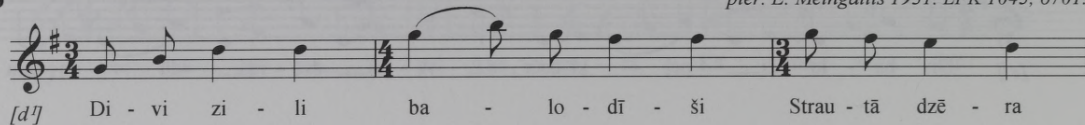
pier. J. Heniņš. LFK 1495, 1694.

265

266

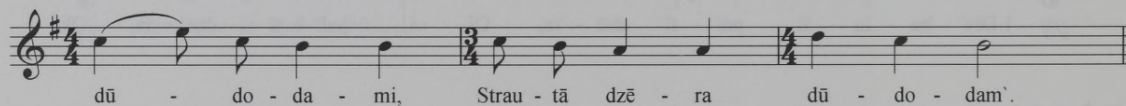
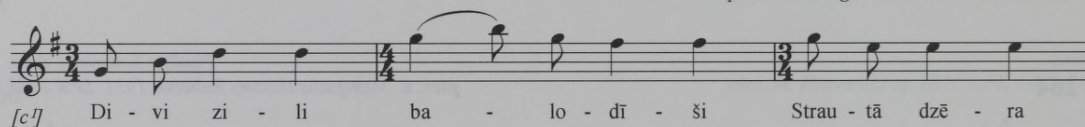
Jāņa Neimaņa māte Cēsu Rozulā, dzim. Rūjienā;
 pier. E. Melngailis 1926. LFK 1045, 1941.
 Anna Kampa Rīgā, dzim. 1867 Bauskas Bārbelē;
 pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 6701.

2. Vai būs dzerti, vai nedzerti,
Vai spārņiņus plivināti?	5. Šai zemēi laba dzīve:
Jaunas meitas guļu taisa.
3. Div' bāliņi karā gāja,
Abi jāja domādami.	6. Kas tais' krievu zaldātam,
Lēģerēi stāvošam.
4. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti šai zemē?	7. Skrotes, lodes skrien kā bites
Apkārt manu augumiņū.

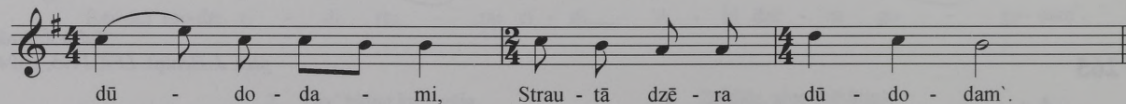
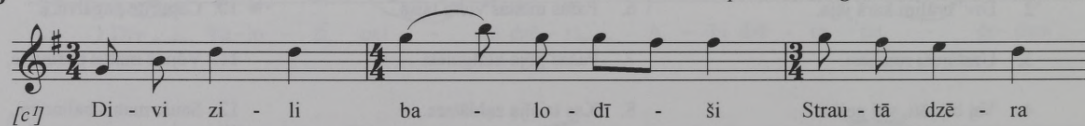
267

Krists Dūmiņš Bauskas Skaistkalnē, dzim. 1859;
 pier. E. Melngailis 1933. LFK 1045, 7397.

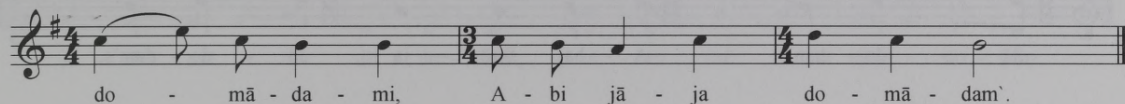
268

Trīne Biša Rīgā, dzim. 1855 Baldonē;
 pier. E. Melngailis 1935. LFK 1045, 9683.

269

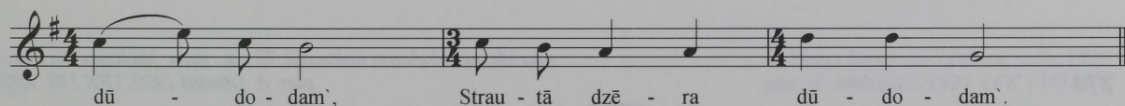
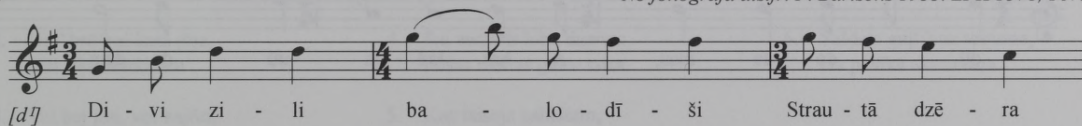
Marija Sesleviča Cēsu Vecpiebalgā, dzim. 1866;
 pier. V. Stelbergs 1933. LFK 1700, 4289.

2. Vai būs ieti, vai neieti,
Vai palikti šai vidāi?	5. Plinte, zobins pagalvēi,
Mētelītis apsegāi.
3. Šai vidā ir laba dzīve:
Jaunas meitas gultu taisa.	6. Priežu skujuas, egļu zari-
Tie zaldāta spilventiņi.
4. Kas taisīsi zaldātami,
Uz lēģera stāvošami.	

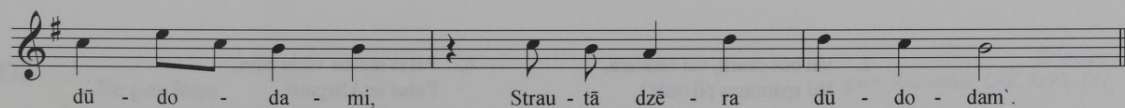
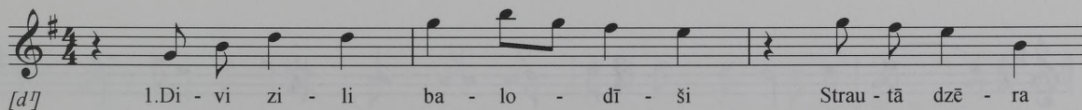
270

No fonogrāfa atšifr. P. Barisons 1933. LFK 1378, 167.

271

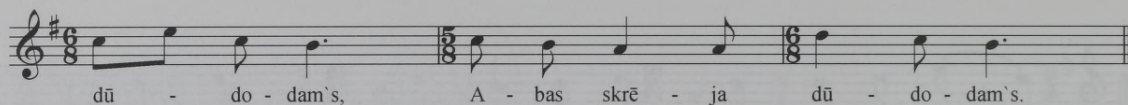
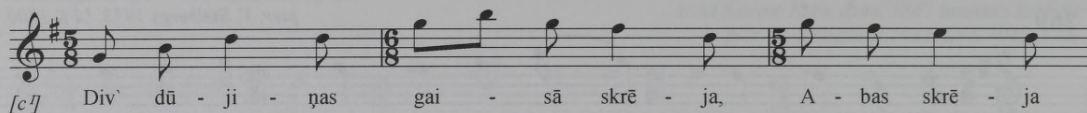
Trīne Vīksne Ogres Lielvārdē;
 pier. V. Sams 1949. LFK 1850, 10836.

2. Div' bāliņi karā jāja,
Abi jāja domādami.	5. Kas taisīja zaldātami,
Lēģerēi stāvošami?
3. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti šai zemē?	6. Sila sūnas, priedes skujuas -
Tās zaldāta gultas drēbes.
4. Šai zemēi laba dzīve:
Jaunas meitas gultu taisa.	7. Zaldāts gulēj' uz akmeņa,
Kājas mirka ūdenī.

272

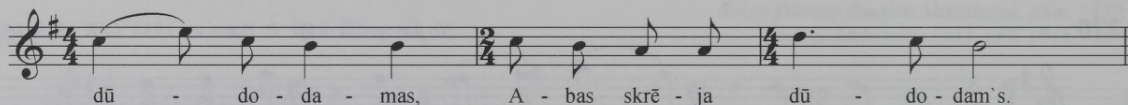
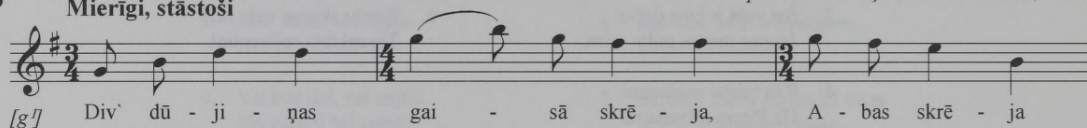
Made Rudzīte Madonas Bērzaunē, 63 g.v.;
 pier. J. Rudzītis 1931. LFK 1234, 453.

273

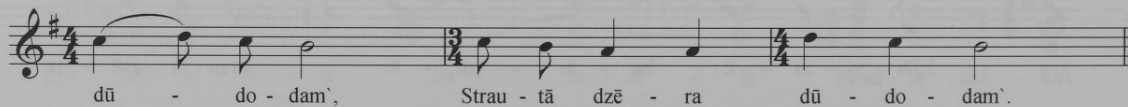
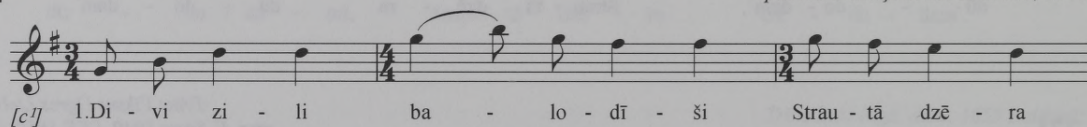
Mierīgi, stāstoši

Ernests Veidners Talsos, dzim. 1890 Ventspils Dundagā;
 pier. A. Krūmiņš 1962. LFK 1960, 4739.

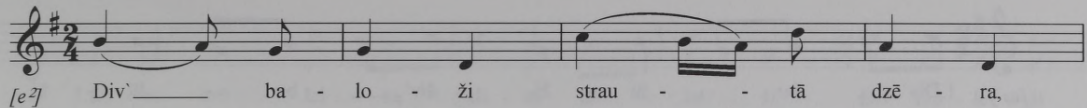
274

Aža Masule Madonas Kalsnavā, 73 g.v., dzim. Madonas Bērzaunē;
 pier. A. Dūmiņš 1929. LFK 139, 1578.

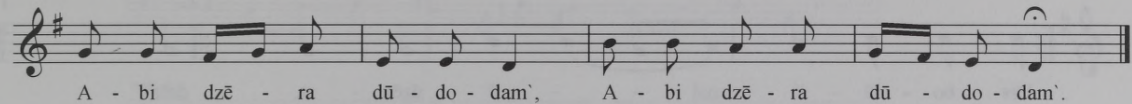

2. Vai būs dzerti, vai nedzerti,
Vai spārņiņus plivināt?	6. Pašas meitas vietu taisa,
Pašas iet klātgulēt.
3. Div' bāliņi karā gāja,
Abi gāja domādam'.	7. Kas zaldāta vietu taisa,
Kas klāj baltu paladziņ'?
4. Vai būs ieti, vai neieti,
Vai palikti šai zemē?	8. Zaldāts, alus dzērājiņš,
Uz akmeņa gulētājs.
5. Šai zemē laba dzīve
Pie šās zemes meitiņām.	9. Pats gulēja uz akmeņa,
Kājas mirka ūdenī.

275

Saldū;
pier. M. Dravnieks ap 1872. LFK 1495, 153.

[eʔ] Div' ba - lo - ži strau - tā dzē - ra,

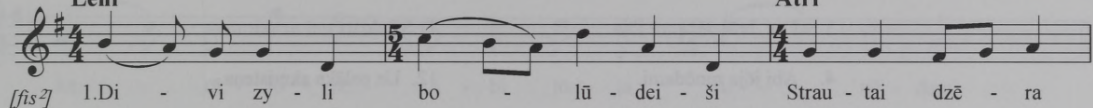
A - bi dzē - ra dū - do - dam', A - bi dzē - ra dū - do - dam'.

Jezups Akmanis Daugavpils raj. Dubnas c., dzim. 1901;
pier. A. Krūmiņš 1959. LFK 1945, 9262.

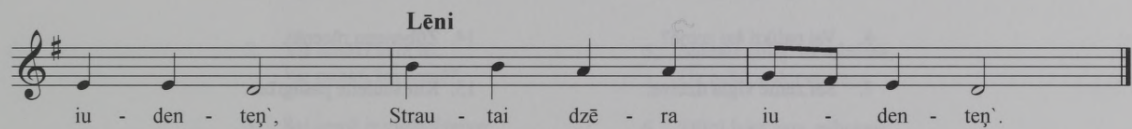
276

Lēni

Ātri

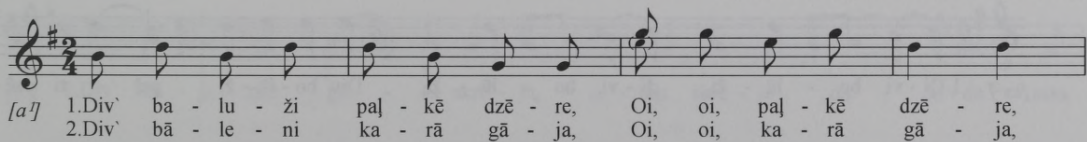
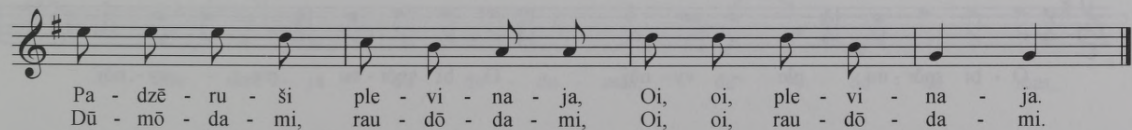
[fisʔ] 1. Di - vi zy - li bo - lū - dei - šī Strau - tai dzē - ra

iu - den - teņ', Strau - tai dzē - ra iu - den - teņ'.

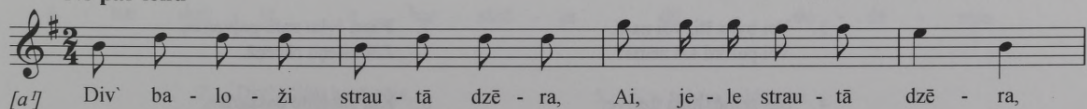
2. Div' brōleņi karā jōja,
Obi jōja dūmōdam'.4. Šai zemē ir loba dzeive:
Pošas meitas gultu taisa.6. Saldats gu(i) uz teiruma,
Uz palāka akmisteņa.3. Voi bej jōti, voi najōti,
Voi palikti šai zemē?5. Kas taiseja saldatam,
Svešu zemi staigājūt?

277

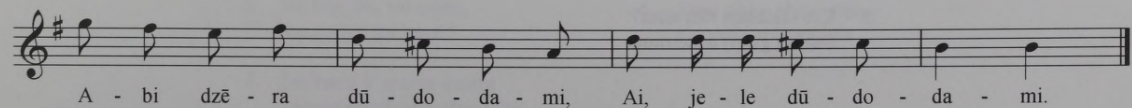
Marta Buceniece Līvānos, dzim. 1896;
pier. E. Melngailis 1924. LFK 1045, 670.[aʔ] 1. Div' ba - lu - ži paļ - kē dzē - re, Oi, oi, paļ - kē dzē - re,
2. Div' bā - le - ni ka - rā gā - ja, Oi, oi, ka - rā gā - ja,Pa - dzē - ru - šī ple - vi - na - ja, Oi, oi, ple - vi - na - ja.
Dū - mō - da - mi, rau - dō - da - mi, Oi, oi, rau - dō - da - mi.

278

Ne par lēnu

Sirme[os];
pier. Rozentāls. LFK 1495, 151.

[aʔ] Div' ba - lo - ži strau - tā dzē - ra, Ai, je - le strau - tā dzē - ra,

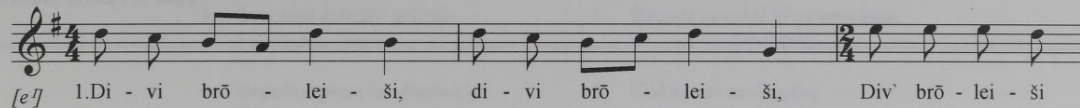
A - bi dzē - ra dū - do - da - mi, Ai, je - le dū - do - da - mi.

[es?] 1.Div' bo - lū - ži, div' bo - lū - ži,
Div' bo - lū - ži paļ - ti dzē - ra. dzēr'.

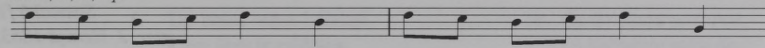
2. Abi spōrnus plyvynova.	10. Kas zaldātam vītu taisa?
3. Div' brōleiši karā jōja.	11. Zaldāts guļ uz teiruma.
4. Abi jōja runōdami.	12. Uz palāka akmisteņa.
5. Vai byus jōti goru ceļu.	13. Plinti lyka zam gaļveņas.
6. Vai palikti šai zemē?	14. Zūbeneņu rūceņāi.
7. Šai zemē vīgla dzeive:	15. Kur sauleite pasagrīze.
8. Muosa vītu pataisēja.	16. Tī pagrīžu zūbineņu.
9. Svešajāi maleņāi.	

[es?] 1.Di - vi bo - lū - ži, di - vi bo - lū - ži, Div' bo - lū - ži paļ - ti dzē - re,
O - bi spōr - nu ple - vy - nōj', O - bi spōr - nu ple - vy - nōj'.

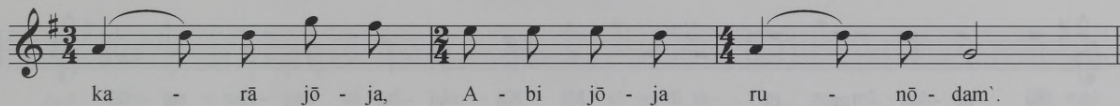
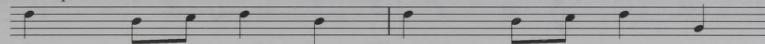
2. Div' brōleiši karā gōja,
Vīnu dūmu dūmōdam'.	6. Saldats guļ(i) uz teiruma,
Uz palāka akmisteņa.
3. Voi byus īti, voi naīti,
Voi palikti šai zemē?	7. Plinti lyku zam gaļveņas,
Zūbinteņu rūceņā.
4. Šai zemēi loba dzeive:
Pošas meitas vītu tais'.	8. Kur sauleite pasagrīze,
Tur zūbynu pagrūzeju.
5. Kas saldatam vītu taisa?
Saldats guļ(i) uz teiruma.	

var. 3., 5., 6., 7.p.

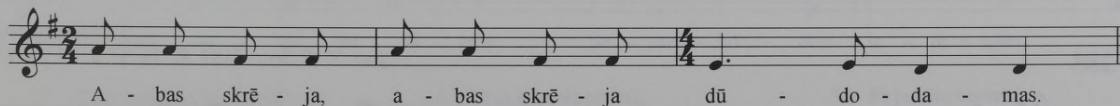
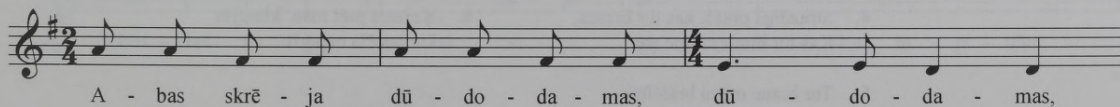
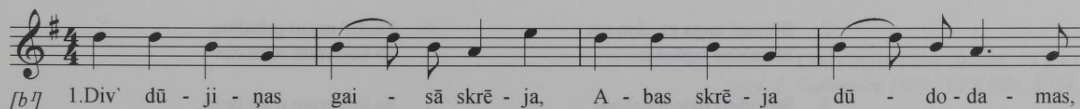

var. 4.p.

2. Vai lobōki karā īti,
Vai palikti šai zemē?	5. Saldats gulēj' uz teiruma,
Uz palāka akmensteņa.
3. Šai zemē ir vīgla dzeive:
Jaunas meitas vītu taisa.	6. Plinti lyka zam gaļveņas,
Zūbinteņu rūceņā.
4. Kas saldatam vītu taisa?
Saldats gulēj' uz teiruma.	7. Kur sauleite pasagrīze,
Tī pagrīze zūbinteņ'.

Mēreni

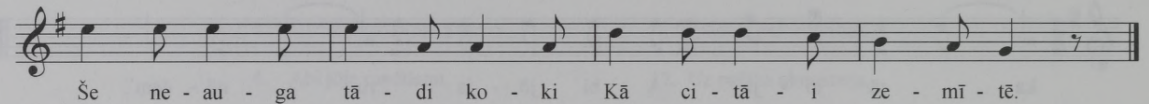
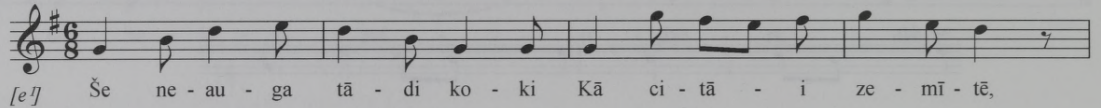
Emīlija Žukovska Dobeles raj. Aucē, dzim. 1910,
melodiju dzirdējusi Lietuvā, Klikāļu c. ap 1920;
pier. A. Bomiks 1964. LFK 1968, 313.

2. Div' bāliņi karā gāja,
Abi gāja domādami.	5. Kas taisīja zaldātami,
Kas tam klāja paladziņu?
3. Vai būs jāti, vai nejāti,
Vai palikti šai zemē?	6. Sūnu cinis, akmentiņis -
Karavīra spilventiņis.
4. Šai zemē ir jaunas meitas
Jauniem puīšiem gultas taisa.	

Še neauga tādi koki
Kā svešā zemītē.

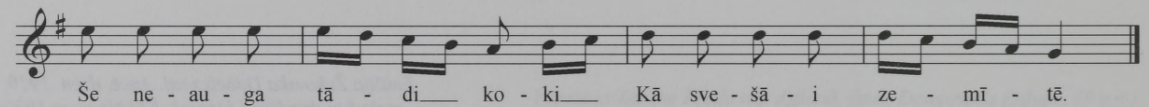
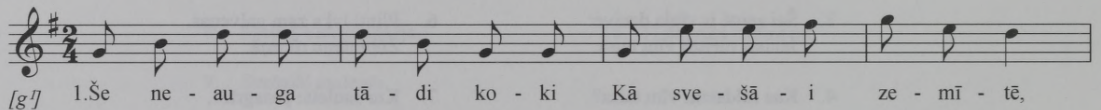
283

Sasmakā [Talsu Ārlavā];
pier. J. Henrišs 1883. Bb 43, 1148.

284

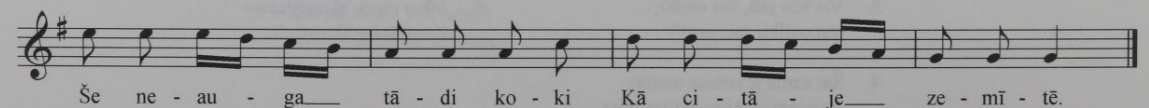
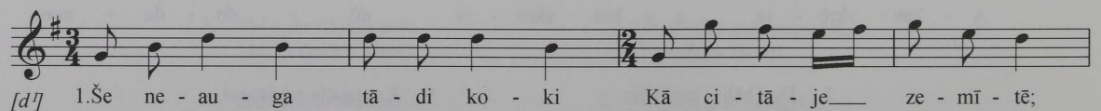
Marija Rudzīte Cēsu Drabešos;
pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 1613.

2. Bērziņš auga uz akmeņa
Sidrabīna lapīnām.	6. Saulīt' mazu gabalīnu,
Es ķeizeram roku dev'.
3. Strazdiņš dzied galīnāi,
Lakstīgala - pazarē.	7. Es ķeizeram roku devu,
Ķeizars pret man' klanījās.
4. Strazdiņš prasa, kas tur brauci,
Kas tur brauc, zeme rīb.	8. Ķeizars pret man' klanījās
Un pacēla cepurīt'.
5. Tur brauc mūsu brālēlīni,
Kam jāieti zaldātos.	

285

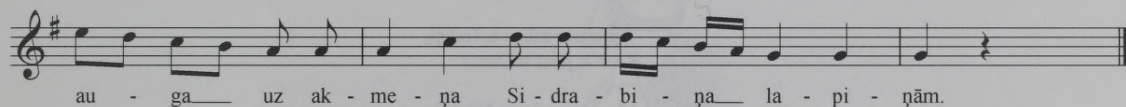
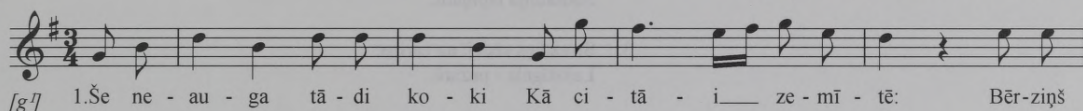
Valkas Lugažos;
pier. K. T. Šmits 1865. R., 10. 57, 2, 19, Nr. 13.

2. Bērziņš auga uz akmeņa
Sidrabiņa lapiņām.	7. Es aizgāju uz pilsētu,
Tur ar sirmiem zirgiem jā.
3. Strazdiņš dziedāj' galiņāje,
Lakstīgala - pazarēs.	8. Sirmais zirdziņš klupdams gāja,
Es - asaras slaucīdams.
4. Strazdiņš prasa lakstīgalai:
"Kas tur brauca, zeme rīb?"	9. Kad asaras noslaucīju,
Tad saulīti ieraudzīj'.
5. Tur brauc mūsu bāleliņi,
Tiem jāiet ir zaldātos.	10. Saulīt' mazā gabaliņā,
Es ķeizaram roku dev'.
6. Vai Dieviņu, vai Dieviņu!
Še ir bēdu diezin gan.	11. Un paņēmu cepurīti,
Ķeizars pret man' klanījās.

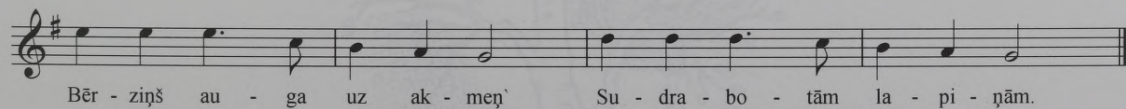
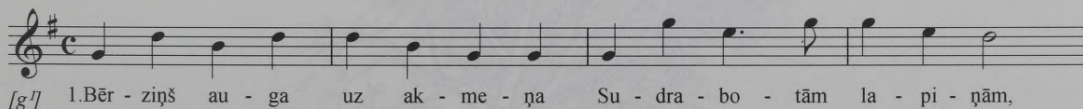
286

J.Cimze. Dziesmu rota. R., 1872, Nr. 47.

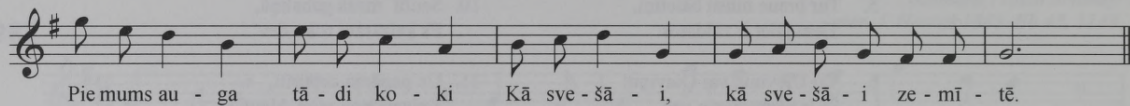
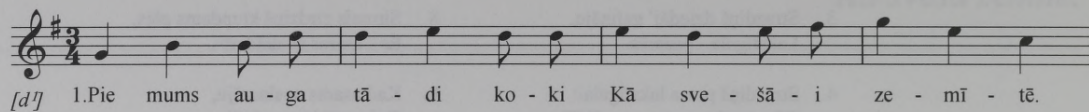

2. Strazdiņš dziedāj' galiņāje,
Lakstīgala - pazarēs.
Strazdiņš prasa lakstīgalai:
"Kas tur brauca, zeme rīb?"	4. Es aizgāju uz pilsētu:
Tur ar sirmiem zirgiem jā.
Sirmais zirdziņš klupdams gāja,
Es asaras slaucīdams.	6. Un paņēmu cepurīti;
Ķeizars pret man' klanījās;
Un paņēmu cepurīti,
Ķeizars pret man' klanījās.
3. Tur brauc mūsu bāleliņi;
Tiem jāiet ir zaldātos.
Vai Dieviņu, vai Dieviņu!
Še ir bēdu diezin gan'.	5. Kad asaras noslaucīju,
Tad saulīti ieraudzīj';
Saulīt' mazā gabaliņā,
Es ķeizaram roku dev'.	

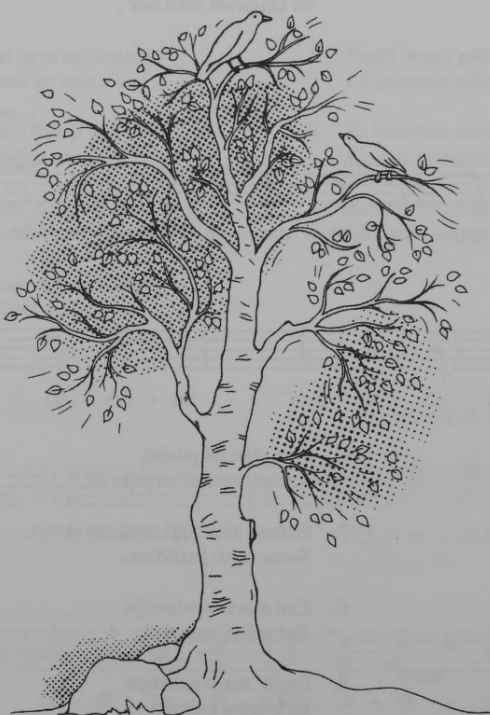
287

Lība Grase Talsu Ārlavā, 59 g.v.;
pier. L. Galeniece 1929. LFK 804, 3024.

2. Strazdiņš dzieda galotnē,
Lakstīgala - pazarē.	6. Man jāiet tai pilsētā,
Kur ar sirmiem zirgiem jā.	10. Es pacēlu cepurīti,
Priekš ķeizara klanijos.
3. Strazdiņš vaicā lakstīgalai:
"Kas tur jā, zeme rīb?"	7. Sirmais zirdziņš klupdams skrēja,
Savus sarus kratīdams.	11. Māte mani audzināja,
Vieglas dienas cerēdam'.
4. Tur jā mūsu bāleliņi,
Tiem jāiet zaldātos.	8. Kad asaras noslaucīju,
Tad saulīti ieraudzīju.	12. Sev par bēdām, ne par prieku
Ķeizaram karavīrs.
5. Vai Dieviņi, vai Dieviņi,
Nu ir bēdu dieņiņas.	9. Saulīt' mazu gabaliņu,
Es ķeizara karavīrs.	

2. Bērziņš auga uz akmeņa,
Sudrabiņa lapiņām.
3. Strazdiņš sēdēj' uz zariņa,
Lakstīgala - pazarē.
4. Strazds vaicāja lakstīgalai,
Kas tur brauc, zeme rīb.
5. Tur brauc mūsu brāleliņi,
Kam ir jāiet zaldātos.
6. Man' aizveda uz Vitebsku,
Kur ar sirmiemi zirgiem brauc.
7. Saulīt' mazā gabaliņā,
Es ķeizaram cepur' cēlu.
8. Es ķeizaram cepur' cēlu,
Viņš pret mani klanījās.

❖ KARAVĪRA LĪGAVIŅA ❖

Smuka mana līgaviņa
Gul` uz manām rokām.

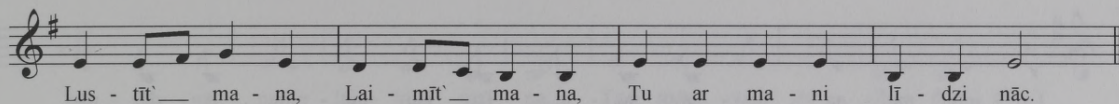
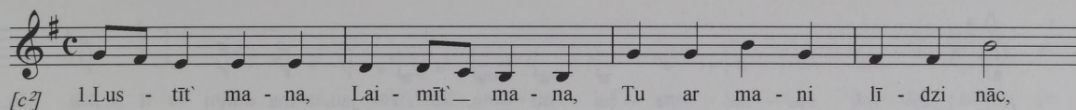
289

Indriķis Roze Liepājas Vecpilī;
pier. A. Jansons pirms 1891. Bb 43, 2637.

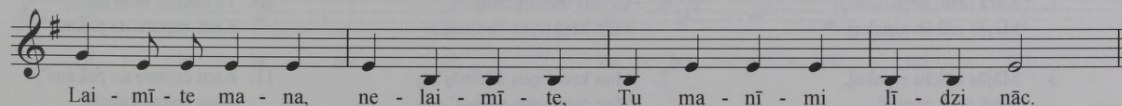
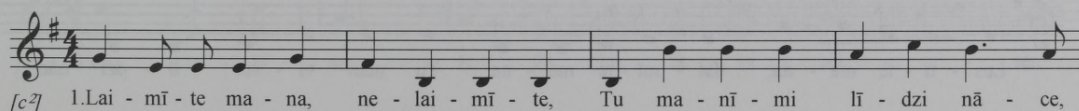
The image shows two staves of musical notation in G major (one sharp) and common time (C). The first staff begins with a [g²] marking. The lyrics are written below the notes. The second staff continues the melody and lyrics.

1. Smu - ka ma - na lī - ga - vi - ņa, Gul uz ma - nām ro - kām,
Smu - ka ma - na lī - ga - vi - ņa, Gul uz ma - nām ro - - kām.

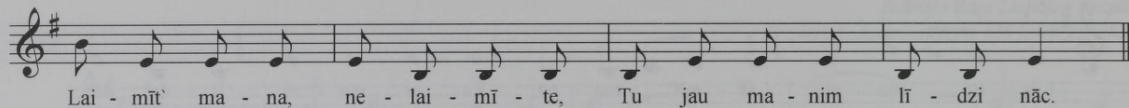
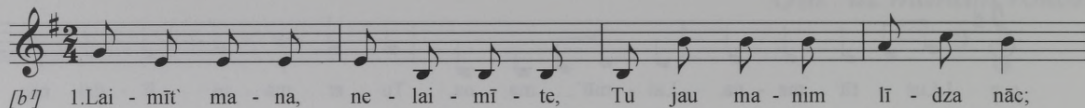
2. Karā man bij jānoieti,
Bij man tevi jāatstāj.	10. Kad tu biji karavīrs,
Kam tu mani bildināji.
3. Iesēdos laiviņā,
Ielaidos jūriņā.	11. Kam tu mani bildināji,
Kam nojēmi vaiņadziņu!
4. Pār jūriņu peldēdams,
Atskatos atpakaļ.	12. Es būt' savu vaiņadziņu
Rozītēs iesvieduse.
5. Atskatos atpakaļ,
Kas raud žēli pakaļā.	13. Rozītēs iesvieduse,
Citu tādu nopelnīj'se.
6. Tēvs, māmiņa žēli rauda,
Līgaviņa - vēl jo žēli.	14. Ne nu sieviņ', ne nu meitiņ',
Karavīra līgaviņa.
7. Līgaviņa - vēl jo žēli,
Kam nojēmu vaiņadziņu.	15. Karavīra līgaviņa,
Augsta zirga jājējiņa.
8. Kam nojēmu vaiņadziņu
Pašā ziedu laiciņā.	16. Augsta zirga jājējiņa,
Baltu siksnu valkātāja.
9. Pašā ziedu laiciņā,
Pašā rožu plaukšanā.	17. Kaut man būtu tā vaļiņa
No tiem kara lielkungiēm.
18. Es būt' savu līgaviņu
Līdzī jēmis uz kariņu.
19. Lai tā dzird, lai tā redz,
Kādas dienas zaldātam.
20. Skrotes, lodes skrien kā bites,
Uguns matus svilināja.

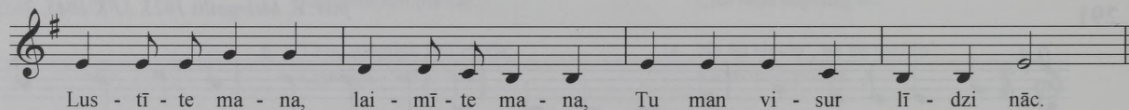
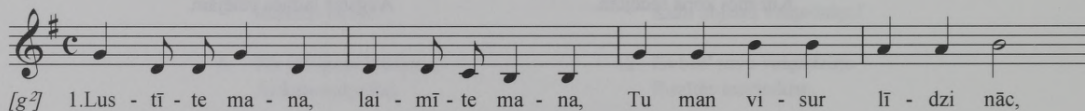
2. Projām iešu, nepalikšu,
Mājās nākšu atpakaļ.	5. Tā būt' mani gaidījuse,
Man cimdiņus adījus'.	8. Tā skatīja tādu zēnu,
Kam cepure uz pakausi.
3. Mājās nākšu atpakaļi
Savai tēvu zemītē.	6. Man cimdiņus adījuse,
Man krekliņus šūdināj'se.	9. Kam cepure uz pakausi,
Abas rokas kabatā.
4. Kas būt' laba mātes meita,
Tā būt' mani gaidījus'.	7. Kas bij kāda netiklīte,
Garām gāja špaukādama.	10. Ak, tu muļķa meitenīte,
Kam skatīji tādu zēnu!
11. Tādam zēnam garš celiņis,
Grūts mūžiņis dzīvojojot.	13. Kur mēs kopā sēdējām,
Mīļus vārdus runājām.	
12. Atceries jel to vietīņu,
Kur mēs kopā sēdējām.	14. Mīļus vārdus runājām,
Augstas laimes vēlējām.	

2. Tā būs laba mātes meita,
Kas būs mani gaidījusi.
3. Kas būs mani gaidījusi,
Man krekliņu šūdījusi.
4. Man krekliņu šūdījusi,
Man cimdiņus adījusi.

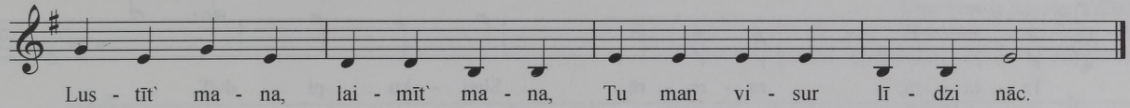
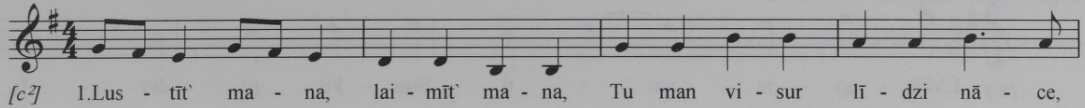

2. Karā iešu, nepalikšu,
Nākšu atkal atpakaļ.	6. Manus cimdus adījuse,
Manus kreklus šūdījus'.
3. Kura laba mātes meita,
Tā būs mani gaidījus'.	7. Pirzdams gailis laktā lēca,
Nu būs miežu vasariņ'.
4. Kura kāda vīzdegune,
Uz to es jau neskatos.	8. Pirzdams puisis meitās gāja,
Nu būs jauni arājiņ'.
5. Tā būs mani gaidījuse,
Manus cimdus adījus'.	

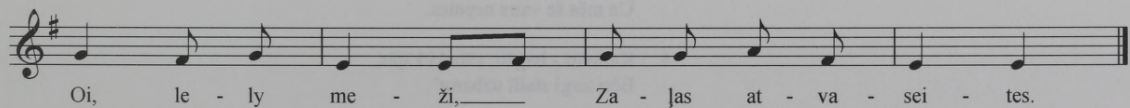
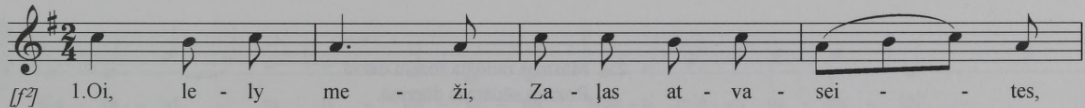

2. Karā iešu, nepalikšu,
Mājās nākšu atpakaļ.	6. Tā būs mani gaidījusi,
Man krekliņus šūdināj's.	10. Tā skatīja tādu zēnu,
Kam cepure uz pakaus'.
3. Mājās nākšu atpakaļ,
Savā tēva zemītē.	7. Man krekliņus šūdināj'se,
Man cimdiņus adījus'.	11. Kam cepure uz pakaus',
Abas rokas kabatā.
4. Savā tēva zemītē,
Sava kunga novadā.	8. Kas jau kāda vīzdegune,
Garām gāja šņaukādama.	12. Ak, tu muļķe meitenīte,
Kam skatīji tādu zēn'?
5. Kas godīga mātes meita,
Tā būs mani gaidījus'.	9. Garām gāja šņaukādama,
Tā uz mani neskatās.	13. Tādam zēnam garš celiņis,
Grūts mūžiņis dzīvojojot.

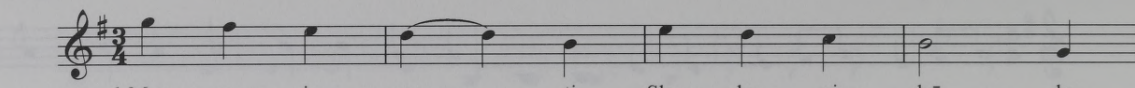

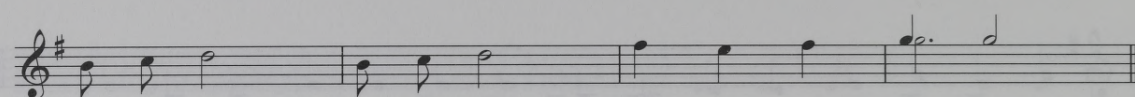
2. Bēdiņ's manas, asariņas
Paliek ceļa maliņā.
3. Karā iešu, nepalikšu,
Mājā nākšu atpakaļ.
4. Mājās nākšu atpakaļ,
Savā tēva sētiņā.
5. Savā tēva sētiņā,
Savā kungu novadā.
6. Zviedz mans staltais kumeliņis,
Raud man' jaunā līgaviņa.

2. Zaļas atvaseites,
Putneni dzīdēja.	5. Naraudi, naraudi,
Munu mīlū Mōreņ.	8. Nabeja, nabyus,
Kai munu Jōneiti.
3. Jau munu Jōneiti
Uz vaidim aicynēja.	6. Atīšu, naatīšu,
Grōmotu raksteišu.	9. Lai Dīvs sūdēj,
Kas myusus rozškeira.
4. Jau tei Mōreņa
Sōka gauži raudēt.	7. Cik ūšam kūkam lapeņu,
Cik tev byus draudzeņu.	10. Mēs divi dzeivōjam
Kai bolūžu pōreits.

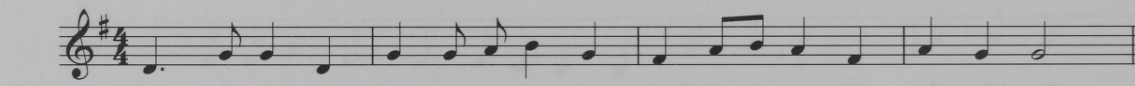

[b] 1. Moz - go - ju mu - ti, Slau - ku pi dvī - ļa,

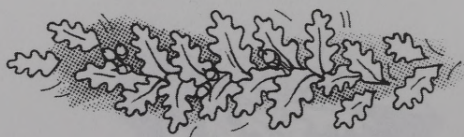
Ta - ra - rā, ra - ra - rā, Slau - ku pi dvīļ'.

2. Verūs pa lūgu,
Gauži raudovu.	5. - Pasok, že, meiteņ,
Mož' paleidzēšu.
3. Vaicoja māmeņa:
- Kū, meiteņ, raudi?	6. - Atsyuta kungi
Grōmotu taidu.
4. - Nasceišu, māmeņ,
Maņ napaleidzēs.	7. Jau munu meilū
Syuta uz vaidu.

[g] 1. Put - niņš dzie - dāj' kup - la - jā ko - kā, Kup - la - jā ko - kā at - ska - nēj'.

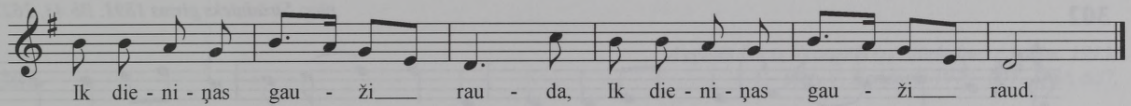
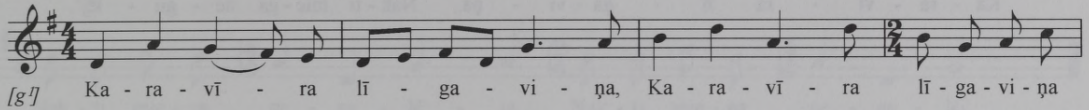
2. Māsiņas raudāja rozīšu dārzā,
Rozītes sēdamas dārziņā.
3. Nu mums brāļiem karā jāiet,
Un mēs še vairs nepaies.
4. Karavīri - bagāti, zābaki kājās,
Bēri zirgi stallī uzbarot'.
5. Kurzemieki - nabagi, pastalas kājā,
Kliba ķēve stallī arklā jūdz.

*Karavīra līgaviņa
Nakti miega negulēja.*

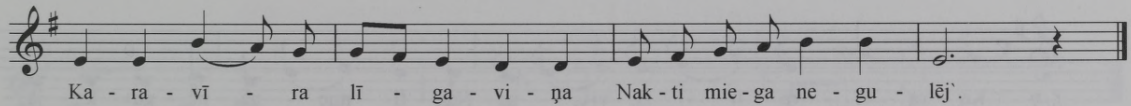
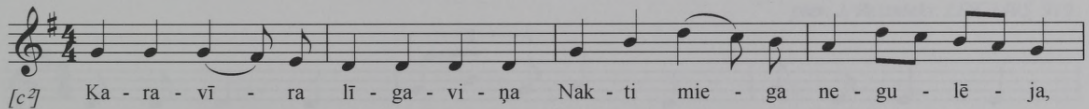
298

*Trīne Barisa Bauskas Zālītē:
pier. J. Graubiņš. LFK 1495, 1978.
pier. E. Melngailis 1930. LFK 1045, 1884.*

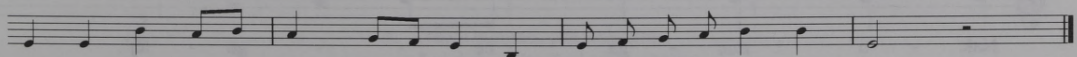
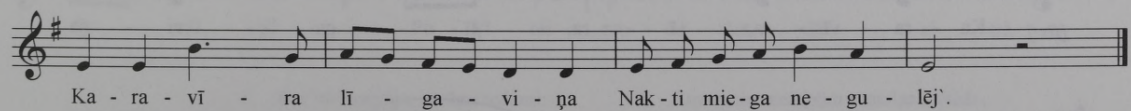
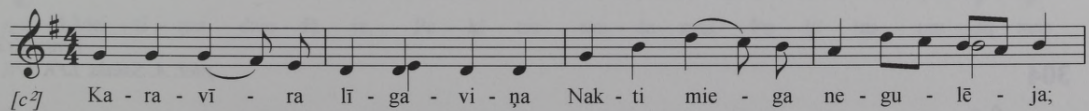
299

No fonogrāfa atšifr. P. Barisons 1933. LFK 1378, 284.

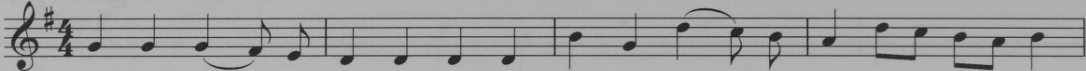
300

Lieliecavā pier. J. Vāgners. LTMM, Rīga, 1928, 6.grāmata, Nr. 1d.

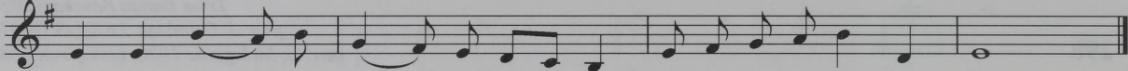

Late Ulmane Rīgā, dzim. 1846. Tukuma Aizupē;
pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 6558.

301

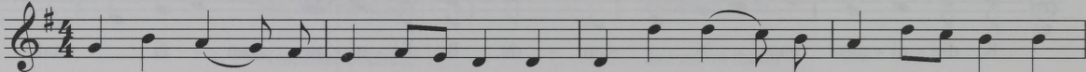
[b⁷] Ka - ra - vī - ra lī - ga - vi - ņa Nak - ti mie - ga ne - gu - lē - ja,

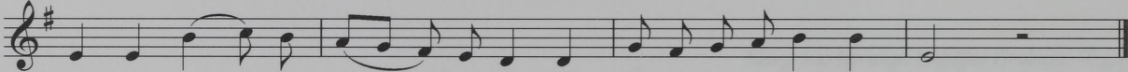
Ka - ra - vī - ra lī - ga - vi - ņa Nak - ti mie - ga ne - gu - lēj'.

Liepājas Tāšos;
pier. Strādnieks pirms 1891. Bb 43, 2627.

302

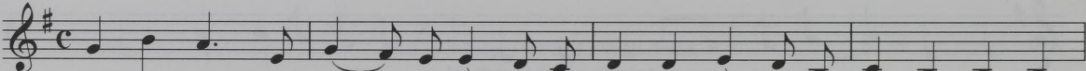
[b⁷] Ka - ra - vī - ra lī - ga - vi - ņa Nak - ti mie - ga ne - gu - lē - ja,

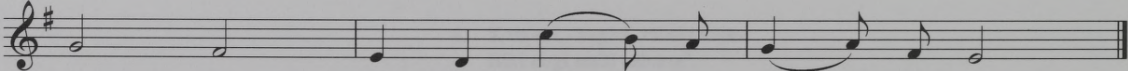
Ka - ra - vī - ra lī - ga - vi - ņa Nak - ti mie - ga ne - gu - lēj'.

Ozols Liepājas Dzērvē;
pier. A. Jansons pirms 1891. Bb 43, 2644.

303

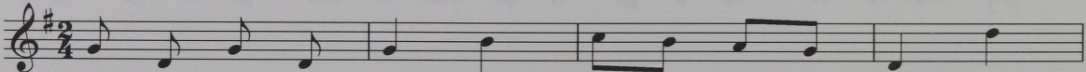
[c²] Ka - ra - vī - ra lī - ga - vi - ņa Nak - ti mie - ga ne - gu - lē - ja,

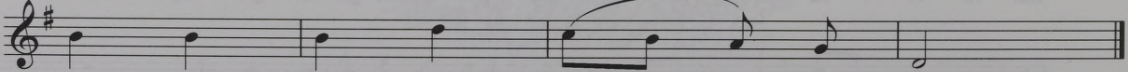
Ē, ē, Nak - ti mie - ga ne - gu - lēj'.

Ventspils Ēdolē;
pier. A. Salaks. LFK 170, 1013.

304

[fis⁷] Ka - ra - vī - ra, vī - ra, lī - ga - vi - ņa

Nak - ti mie - ga ne - gu - lēj'.

305

J. Rūķis, dzim. 1864. Kalvenē;
 pier. E. Melngailis 1926. LFK 1045, 383.

[g] Ka - ra - vī - ra lī - ga - vi - ņa, Ka - ra - vī - ra lī - ga - vi - ņa

Nak - ti mie - ga ne - gu - lē - ja, Nak - ti mie - ga ne - gu - lēj'.

306

Augusts Lācis Ventspils raj. Jūrkalnes c., dzim. 1915;
 pier. V. Bendorfs 1970. LFK 1988, 657.

[a'] Ka - ra - vī - ra lī - ga - vi - ņa Nak - ti mie - ga ne - gu - lēj'.

307

Rīgas Sidgundā;
 pier. J. Reiznieks. LFK 1495, 919.

[a'] Kad tu bi - ji ka - ra - vī - ris, Kam tu ma - ni

bil - di - nā - ji, Kam tu ma - ni bil - di - nāj'?

308

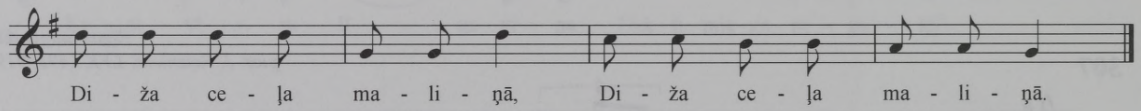
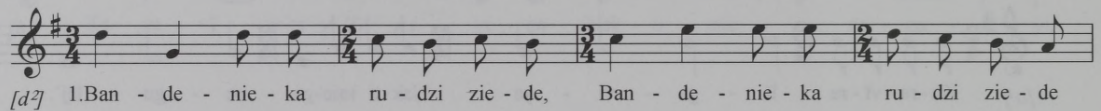
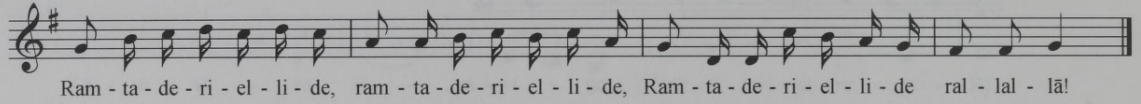
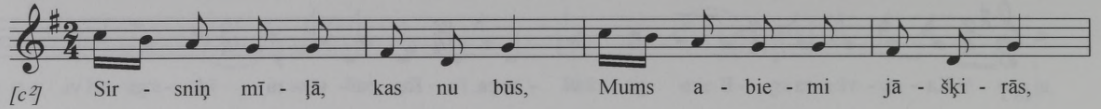
Katrīna Kramene Liepājas Nīcā;
 pier. A. Salaks 1931. LFK 170, 1763.

[c'] 1. Mei - ti - ņas dzie - dā - ja, Pu - ķī - tes rau - da - mas, Pu - ķī - tes rau - da - mas

dār - zi - ņā - i, Pu - ķī - tes rau - da - mas dār - zi - ņā.

2. Kar'vīri vaicāja, garāmi iedami: 3. Kurzemes meitiņām pastalas kājiņās,
 - Kālabad lustīgas, Kurzemes meitas? Kar'vīriem zābaki, smalkmundierītis.

4. Sitata bungasi, pūš stabulītes,
 Lai dzeram lustīgi kar'vīra kāzas.

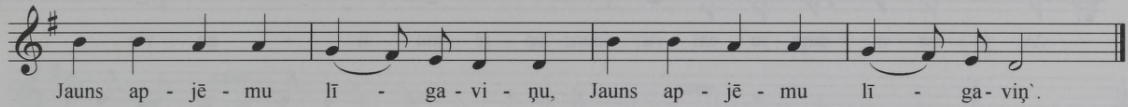
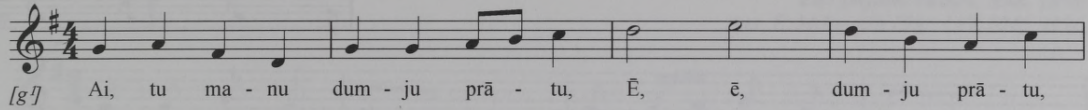

2. Tiem ziedēja zelta ziedi,
Tie derēja naudiņai.	12. Lec, māsiņa, rožu dārzā,
Puško brāļa cepurīti!
3. Kur liksime sīku naudu,
Kad tā vairsi negēldēja?	13. Dziedādama appuškoja,
Raudādama izvadīja.
4. Nesīsim pie kalēja,
Kaldināsim iemauktiņus.	14. - Neraud', neraud', māsiņ mīļā,
Gaidi mani pārejam.
5. Lai šķindina kumeliņis
Sīkas naudas iemauktiņus.	15. Ja tu manis nesagaidi,
Sagaid' manu kumeliņu.
6. Meitas gul' ābolāi,
Es - ābola maliņāi.	16. Par trīs gadi ceturtaī,
Pārnāk brāļa kumeliņš.
7. No rītiņa celdamies,
Atrodos ābolāi.	17. Smilkšotām kājiņām,
Pillas acis asariņu.
8. Atrodos ābolāi,
Jaunu meitu pulciņāi.	18. Es vaicāju kumeļam,
Kur palika jāējīņš.
9. Ies meitiņas klausīties,
Kādu dziesmu zīle dzied.	19. Tur palika jāējīņš,
Kur asiņu upe tek.
10. Zīle dzied tādu dziesmu:
Būs bāliņam karā iet.	20. Tur gul vīri kā ozoli
Sašaudīti, sakapāti.
11. Būs bāliņam karā iet,
Nepuškotu cepurīt'.	21. No kauliem tiltus taisa,
No zobeniem žogus pin.
	22. No zobeniem žogus pin,
No cepurēm kaudzes met.

*Ai, tu manu dumju prātu,
Jauns paņēmu līgaviņu.*

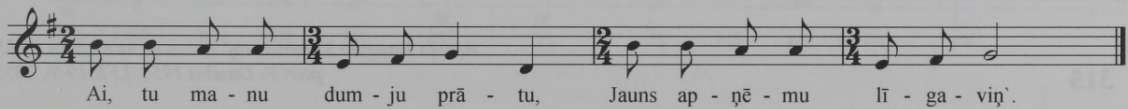
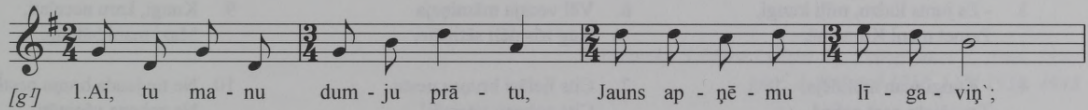
311

Pier. Bokums Durbē. LFK 1495, 724.

312

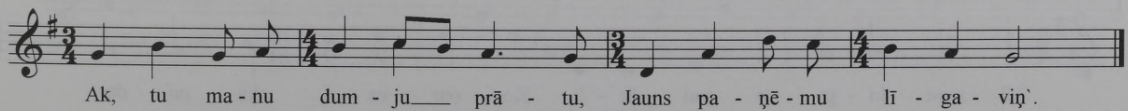
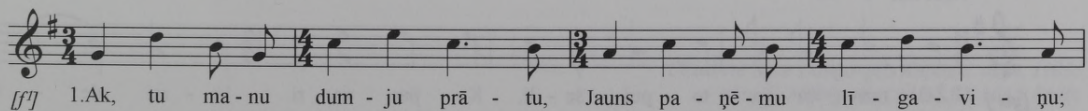
*Jānis Kalniņš Pils pagastā;
pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 1824.*

2. Ne gadiņa nedzīvoju,
Solās kungi karā dot.	4. Vēl citai māmīnai
Aug devīni bālelīn'.	6. Sīku bruņu nesējīni,
Kara zirgu jājējīn'.
3. Es kungiemi atsacīju:
- Vai es vienis karā ieš'?	5. Aug devīni bālelīni
Kā devīni ozolīn'.	

313

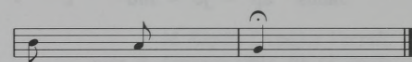
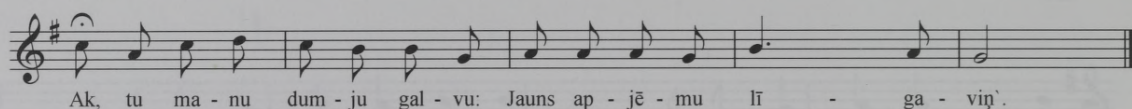
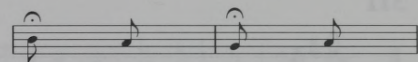
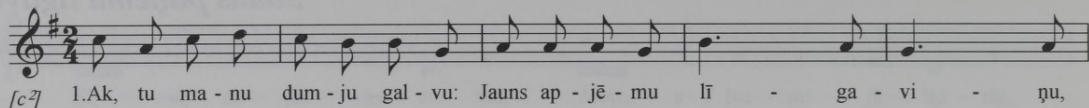
*Franciska Pinkule, dzim. 1895. Krustpils Vīpē;
pier. E. Melngailis. LFK 1045, 9424.*

2. Ni gadiņa nedzīvoju,
Sauc' man kara dīnastī. | 3. Ai Dieviņi, ai tētīti,
Vai es vīnsi karavīrsi! |
|--|--|

314

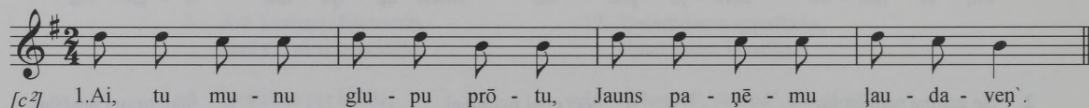
Karlīne Robizone Dundagā, dzim. 1851. Ārlavā;
 pier. E. Melngailis 1925. Ārlavā. LFK 1045, 1781.

2. Ne gadiņu nedzīvoju:
Kungi sola karā dot.	5. Es kungami atbildēja:
- Ne es vienis karavīrs.	8. Ko domāji, tu, kundziņi,
Uz zobena atspiediesi?
3. - Es jums lūdzu, mīļi kungi,
Pamet mani Kurzemē.	6. Vēl vecaja māmiņāja
Aug trīs dēli sētiņāje.	9. Kungi, karu neceļati,
Mazi mani bāleliņi.
4. - Kungi man atbildēja:
Tev jāietu garš celiņš.	7. Cits lielāsi bruņas nestu,
Cits zobenu vēcināj'.	10. Ne tie jauda bruņu nesti,
Ne zobena vēcināti.

315

Rozaļa Daugule Kārsavas raj. Lukstenieku c., dzim. 1885;
 pier. P. Dambis 1958. LFK 1940, 7052.

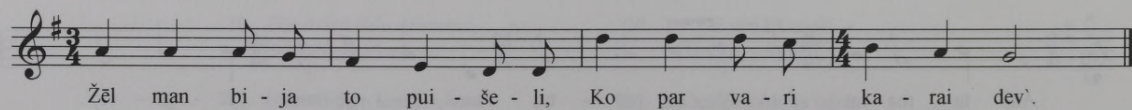
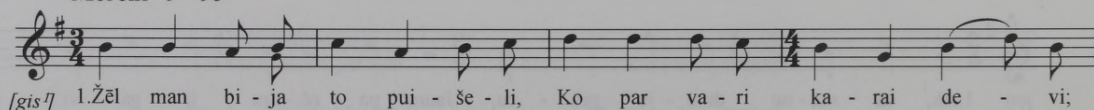

2. Ni gadeņa nadzeivōju,
Soka kungi karā īt. | 3. As kungīmi atsacēju:
- Na vīns ešu karaveirs. | 4. Jira cytai mōmeņai
Aug dēleni karaveir'. |
|---|---|--|

316

Mēreni ♩ = 96

Marija Kezberē Kuldīgas raj. Basu c., 77 g.v. v.;
 pier. A. Krūmiņš 1957. LFK 1935, 8569.

2. Paliēk viņa rudzu lauksi,
Kā apsētis, nenoplautis. | 3. Paliēk viņa līgaviņa,
Saderēta, nelaulāta. | 4. Paliēk viņa kumeliņis,
Kā uzaudzis, niebrauktsis. |
|--|--|---|

*Apkārt kalnu gāju,
Kalniņā uzkāpu.*

317

*Līze Zilgalve Nītaurē, dzim. 1856;
pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 4926.*

[b] Ap - kārt kal - niņ` gā - ju, Kal - ni - ņā uz - kā - pu,

Re - dzēj` sa - vu lī - ga - vi - ņu Gau - ži rau - dā - jo - ti, - jot.

318

*Veronika Saldane Ludzas raj. Zvirgzdenes c., dzim. 1890;
pier. A. Kalniņš 1956. LFK 1930, 4943.*

[a] 1. Kō - pu, kō - pu kol - nā, Ty - mā kol - na gol',

Ra - dzu so - vu mī - lei - gū - i Gau - ži rau - do - jūt'.

2. - Kō tu, sirsneņ, raudi,
Kō tu bādōjis?
- Kai maņ gauži naraudōt,
Brōleits karā gōja.

3. Brōleits karā gōja,
Mani vīn' atstōja,
Kur as leisšu, kur nūkleisšu
Paleiga dēj sova.

4. - Ej, mīlō, pi mani,
Muna leigaveņa,
Tevi glōbšu un sorgōšu
Kei sovu dvēseli.

319

*Elizabete Slice Daugavpils Kapiņos, dzim. 1903;
pier. E. Melngailis 1941. LFK 1045, 8640.*

[e] Ap - kōrt kol - nu gō - ju, Kaļ - ne - ņā iz - kō - pu,

Ra - dzu so - vu lei - ga - ve - ņu Gau - ži rau - dō - jūt.

320

[f] 1. Kā - pu, kā - pu kal - nā, Pa - šā kal - na ga - lā,
2. Kā tu, sir - sniņ, rau - di, Kā tu bē - dā - jies? _____

Re - dzu sa - vu lī - ga - vi - ņu, Gau - ži rau - dā - jot.
Kā man bi - ja ne - rau - dāt, _____ Brā - liņš ka - rā jā.

321

Bronislava Ruskule Preiļu Aglonā, 62 g.v.;
pier. A. Krūmiņš 1959. LFK 1945, 9074.

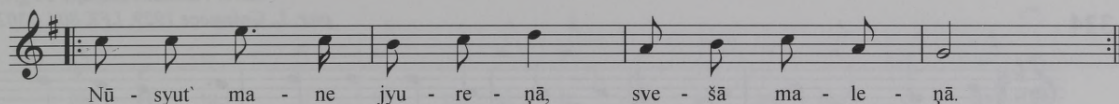
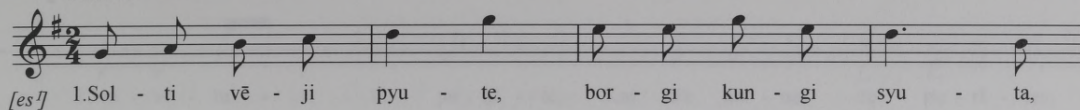
[c] 1. Kō - pu, kō - pu kol - nā, Na - iz - kō - pu kol - nā;

Ra - dzu so - vu ļau - da - ve - ņu, Gau - ži rau - do - jūt.

2. - Kō tu, puke, raudi,
Kō tu žālūjis?
- Kō man beja naraudōti -
Brōleņš karā gōja.
3. Karā jam bej īti,
Karā jam palikt.
Karā beja gryuta dzeive
Tāva dēleņam.
4. Korūdzeņu nesti,
Zūbinteņu grīst,
Īnaidņiku pulceņai
Asareņas līt.
5. Sūdej, Dīvys, tāvu,
Sūdej, Dīvys, mōti,
Kam maņ karu audzynova,
Karā sludynova.

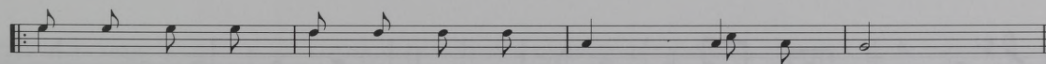
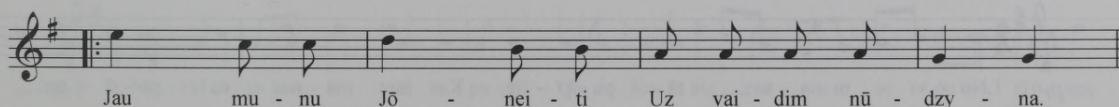
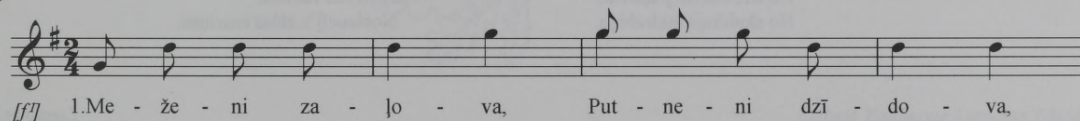
322 Paātri

2. Ni maņ jira tāva, ni brōļu, ni mōsu,
Ni maņ sovas leigaveņas, kam jir žālōtis.
3. Vokor' kōpu, kōpu, kaļneņā uzkōpu,
Radzu sovu leigaveņu gauži raudojūt.
4. Kō tu, pukīt, raudi, kō tu žālojīsi?
Kai maņ beja naraudōti, brōleņš karā īt.
5. Karā beja īti, karā i palikti,
Karā beja gryuta dzeive tāva dēleņam.
6. Karūdzeņu nesti, zūbeneņu ceļti,
Naidēniku pulceņāi asareņas līt.

Anna Kaira Krāslavas raj. Izvaltas c., dzim. 1886;
pier. A. Krūmiņš 1960. LFK 1950, 9266.

323

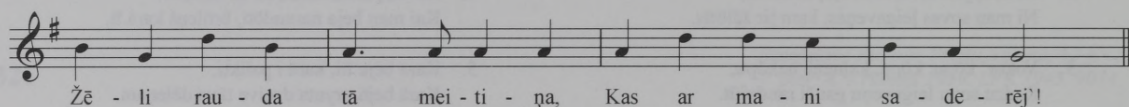
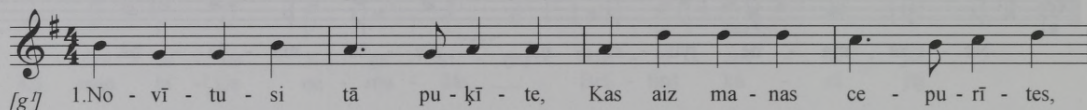

2. Jōneiti, brōleiti, Kad atīsi da sātai?
Naatīšu, naatīšu Par treis gadeni.
3. Raksteišu grōmotas Ar bādom, klopotom,
Syuteišu kumeli Vokorā.
4. Kōpu, kōpu kolnā, Kolnā naizkōpu,
Dzēržu sovu līgaveņu Gauži raudojūt.
5. Puke, puke, rōža, Kō tu gauži raudi?
Kō tu gauži raudi, Kō tu bādojīs?
Kai man beja naraudōti - Jōneits karā gōja.
6. Karā jam bej īti, Karā jam palikti,
Kareņā gryuta dzeive Tovam Jōneišam.
7. Ni ruceņu ceļti, Zūbineņu nesti,
Īnaidņika pulceņā Asareņas līt.
8. Sūdej, Dīveņ, tāvu, Sūdej i māmeņu,
Kam lelu audzynova, Karā stōdynova.
9. Sūdej, Dīveņ, ļaudis, kas myusus izškeira,
Mes tō div' dzeivovom, Kai div' bolūdeiši.
10. Na, m stōvi, Uz augsti kolni,
Mōseņa, mōseņa, Aj šur da mani.
11. Tu muna Mōreņa, Es tovs Jōneits,
Jau tu beji muna, Es byušu tovs.

Novītusi tā puķīte,
Kas aiz manas cepurītes.

324

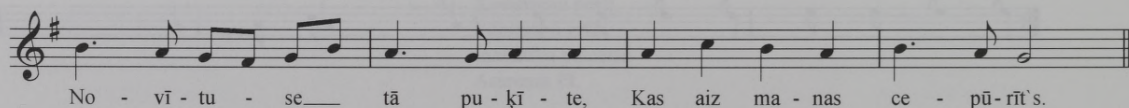
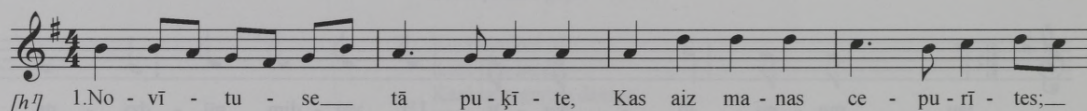
Pēteris Vidmanis Liepājā, 50 g.v.;
pier. L. Galeniece 1929, LFK 804, 1802.

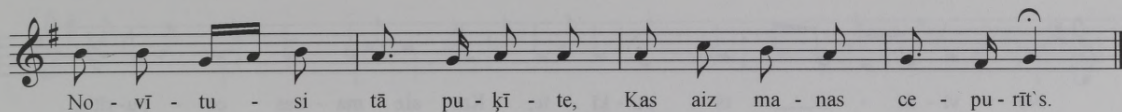
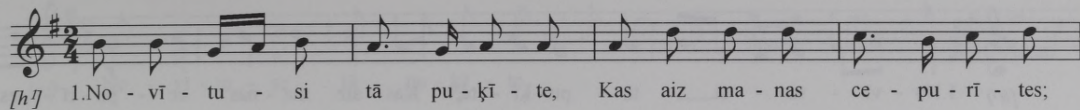
<p>2. Ko tu raudi, kas tev kait,
Mana jauna līgaviņa;
Vai tu raudi manis dē],
Vai pēc sava vainadziņa.</p> <p>3. Ja pēc sava vainadziņa,
Likšu tev citu liedināt;
No trīs mirtes puķītēm,
No skaidraja sudrabiņa.</p> | <p>4. Kad tu biji kara vīris,
Kam tu mani bildināji;
Kam noņēmi vainadziņu
Pašā ziedu laiciņā?</p> <p>5. Es būt' savu vainadziņu
Pie māmiņas novalkāj' si;
Iemetusi rozītēs,
Noslaucīj's žēlas asariņas.</p> |
|---|--|

325

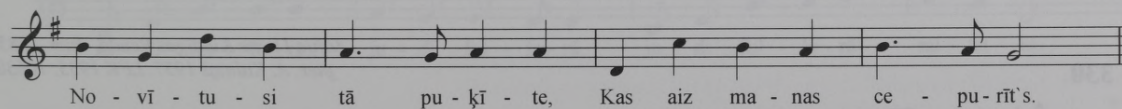
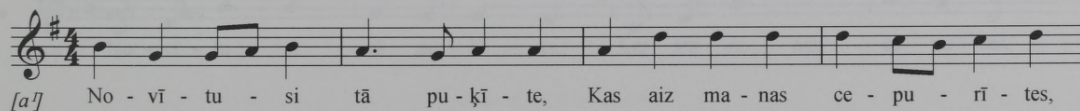
Liepājas Rāvā:
pier. A. Jansons pirms 1891. Bb 43, 2579.

<p>2. Gauži rauda tā meitiņa,
Kas ar mani saderēta.</p> <p>3. - Vai tu raudi manis dē],
Vai pēc sava vainadziņa?</p> <p>4. Ja tu raudi manis dē],
Karā iešu, nepalikšu.</p> <p>5. Ja pēc sava vainadziņa,
Likšu citu liedināt.</p> <p>6. - Kad tu biji karavīrs,
Kam tu mani bildināji.</p> | <p>7. Kam tu mani bildināji,
Kam nojēmi vainadziņu.</p> <p>8. Es būt' savu vainadziņu
Pie māmiņas novalkāj'se.</p> <p>9. Pie māmiņas novalkāj'se,
Iemetuse rozītēs.</p> <p>10. Lai zied manis vainadziņis
Līdz citām rozītēm.</p> <p>11. Līdz citām rozītēm,
Līdz citam rudeņam.</p> |
|---|--|

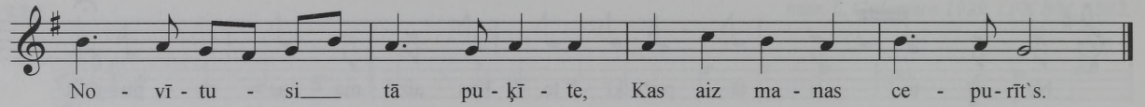
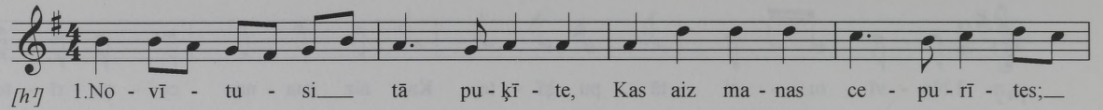

2. Žēli rauda tā meitiņa,
Kas ar mani saderēja.	6. Ja pēc rožu vainadziņa,
Likš' tev citu liedināti (šūdināti).
3. - Ko tu raudi, kas tev kaite,
Mana jauna līgaviņa?	7. Likš' tev citu liedināti
No savāmi māsiņāmi.
4. Vai tu raudi manis pēce,
Vai pēc rožu vainadziņa?	8. No savāmi māsiņāmi,
No trim mirtu puķītēmi.
5. Ja tu raudi manis pēce,
Es karāi nepalikšu.	9. No trim mirtu puķītēmi,
No trim rožu lapiņāmi.

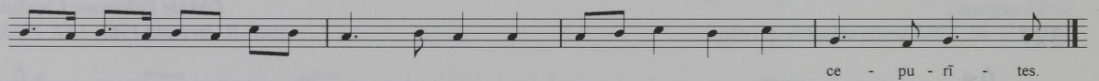
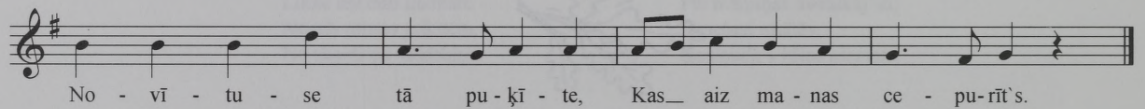
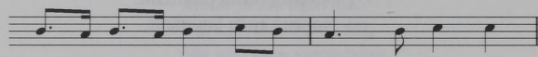
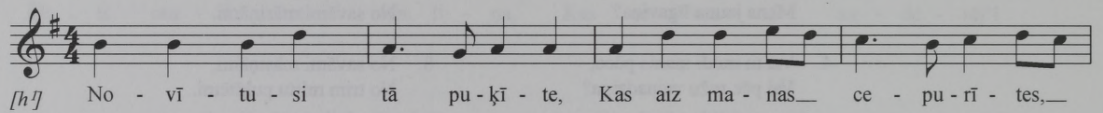

2. Gauži raudi tā meitiņa,
Kas ar mani saderēta.	6. - Vai tu raudi manis dēji,
Vai pēc sava vainadziņa?
3. Kas ar mani saderēja,
Samijusi gredzentiņu.	7. Ja tu raudi manis dēji,
Karā iešu, nepārnākšu.
4. - Ja tu bijī spēka vīrs,
Kam tu mani bildināji?	8. Ja pēc sava vainadziņa,
Iešu citu liedināt.
5. Kam tu mani bildināji,
Kam noņēmi vainadziņu?	9. Likšu citu liedināti
No trīs mirtes zariņiem.

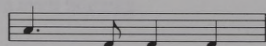
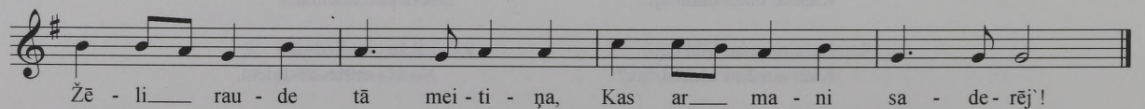
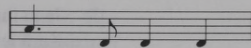
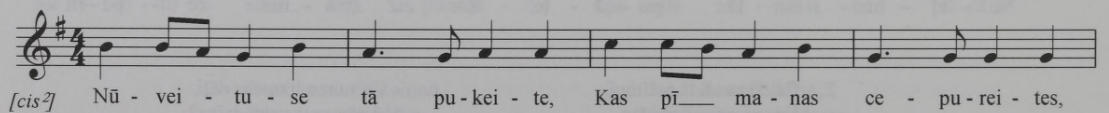
328

Liepājas Rāvā,
pier. A. Jansons. LFK 1495, 1074.

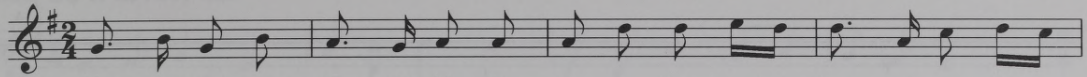
329

Gudeniekos pier. A. Jurjāns 1891;
LFK 1495, 1078.

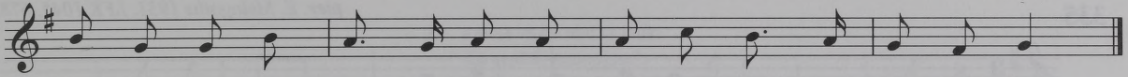
330

Zofija Dzene Kuldīgas Rendā, dzim. 1885;
pier. A. Kalniņš 1957. LFK 1935, 10638.

331

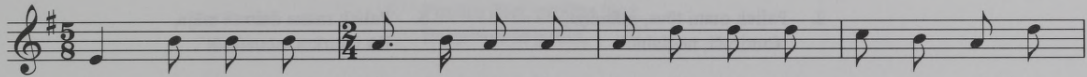

[gʲ] No - vī - tu - se tā pu - ķī - te

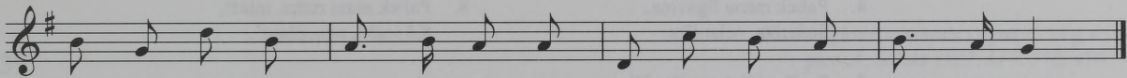

No fonogrāfa atšifr. P. Barisons 1933;
LFK 1378, 239.

332

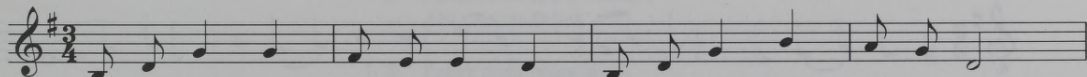
[eʲ] No - vī - tu - se tā pu - ķī - te, Kas aiz ma - nas ce - pu - rī - tes;

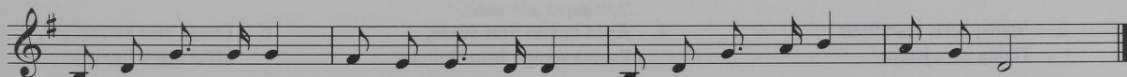
No - vī - tu - se tā pu - ķī - te, Kas aiz ma - nas ce - pu - rīts'.

Lote Šakale Pampālos;
pier. A. Salaks 1926. LFK 170, 41.

333

[eʲ] No - vī - tu - si tā pu - ķī - te, Kas aiz ma - nas ce - pu - res,

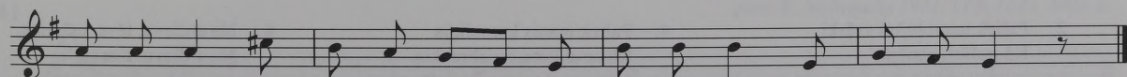
Ju - di fol - le - rā, ju - di fol - le - rā, ju - di fol - le - rā ral - lal - la.

Saldū pier. M. Dravnieks ap 1872;
LFK 1495, 1984.

334

[aʲ] Sa - vī - tu - si tā pu - ķī - te, Kas aiz ma - nas ce - pu - rī - tes;

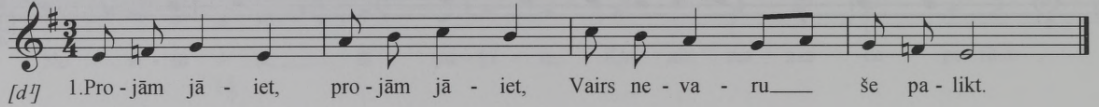

Sa - vī - tu - se tā pu - ķī - te, Kas aiz ma - nas ce - pu - rīts'.

*Projām jāiet, projām jāiet,
Es nevaru šē palikt.*

335

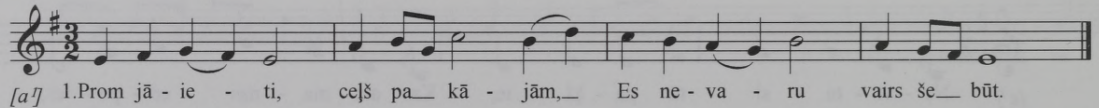
*Anna Kampa Bauskā, dzim. 1867;
pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 6782.*

2. Paliek mani tēvs, māmiņa,
Nomiruši, neglabāti.	6. Paliek mana dzimtā māja,
Kā iepirkta, nemaksāt'.
3. Projām jāiet, projām jāiet,
Es nevaru šē palikt.	7. Projām jāiet, projām jāiet,
Es nevaru šē palikt.
4. Paliek mana līgaviņa,
Saderēta, nelaulāta.	8. Paliek mani rudzi, mieži,
Kā iesēti, nenopļaut'.
5. Projām jāiet, projām jāiet,
Es nevaru šē palikt.	

336

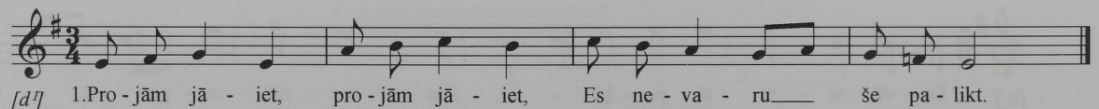
*Katrīna Rūķe Alsungā, dzim. 1877;
pier. E. Melngailis 1926. LFK 1045, 1005.*

2. Stallēi bēris apsedlotis
Gaida sava jājējiņ'.	4. Apēd manas tīras auzas,
Rausta stangu iemauktiņus.	6. Dauza vara kamaniņas,
Mētā manu līgaviņu.
3. Ko tas mane labu dara,
Dulunbēris kumeliņš?	5. Rausta stangu iemauktiņus,
Dauza vara kamaniņas.	

337

*Ilze Mežraupa Ilūkstes Prodē;
pier. A. Jakāns 1927. LFK 832, 113.*

2. Paliek mani brūni svārki
Kā pašūti, nenēsāt'.	4. Paliek manis kumeliņš
Kā apsedlots, neizbraukts.	6. Nu ardievu, tēvs, māmiņa,
Nu ardievu, līgaviņ'.
3. Paliek mana līgaviņa
Kā izsaukta, nelaulāt'.	5. Paliek mani rudzi, mieži
Kā iesēti, nenopļaut'.	7. Projām jāiet, projām jāiet,
Es nevaru šē palikt.

338

Jēkabs un Dārte Jakāni Ilūkstes Gāršenē;
 pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 330.

[dʲ] 1. Pro - jām jā - iet, pro - jām jā - iet, Es ne - va - ru — še pa - likt.

2. Paliēk mani rudzu lauki
Kā apsēti, nenoplaut'.
3. Projām jāiet, projām jāiet,
Es nevaru šē palikt.
4. Paliēk mani tēvs ar māti,
Abi gauži raudādām'.
5. Projām jāiet, projām jāiet,
Es nevaru šē palikt.
6. Paliēk mana līgaviņa
Kā sadzerta, nepaņemta.

339

Jēkabs Eglons Jēkabpils Dignājā, 79 g.v.;
 pier. A. Salaks 1927. LFK 170, 470.

[eʲ] 1. Pro - jām jā - iet, pro - jām jā - iet, Es ne - va - ru — šeit pa - likt.

2. Paliēk mani brāl's, māsiņa,
Abi gāja raudādām'.
3. Paliēk mani rudzu lauki,
Neapsēti, nenoplaut'.
4. Paliēk mana līgaviņa,
Saderēta, nepajemt'.

340

Madaļa Ermika, dzim. 1860 un Ilze Dukule, dzim. 1853;
 pier. E. Melngailis Valkas Ilzenē 1930. LFK 1045, 735.

[gʲ] Pro - jām ie - šu, pro - jām ie - šu, Es ne - va - ru — še pa - likt.

341

Kriusku Lībe Bauskas Vecsaulē, dzim. 1860;
 pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 3061 a.

[gʲ] 1. Pro - jām jā - iet, pro - jām jā - iet, Es ne - va - ru — še pa - likt.

342

Karolīna Jakulenska, dzim. 1870,
Tekla Greiškana - Abricko, dzim. 1884 Ludzas Mērdzenē;
pier. E. Melngailis 1924 Rēzeknē. LFK 1045, 304.

[f] 1. Prūm jō - ī - ti, prūm jō - ī - ti, As na - va - ru — še pa - likt.

2. Paliks muni rudzi, mīži,
Kai isāti, nanūplaut'.
3. Paliks munis kumēlenis,
Uzauzātsi, naiBRAUKTS.
4. Paliks muna ļaudaveņa,
Uzrunōta, napajimt'.
5. Kas pļaus munus rudzus, mīžus,
Lai brauc munu kumēleņ'.
6. Kas brauks munu kumēleņu,
Lai jam munu ļaudaveņ'.

343

Pīters Laizāns Ludzas Ciblā, dzim. 1870;
pier. E. Melngailis 1930. LMF, 1951, Nr. 1451.

[a] Prū - jom jō - īt, jau maņ jō - īt, As na - va - ru — še pa - likt.

344

Marija Lazdiņa Jēkabpils Saukā;
pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 1210.

[e] 1. Pro - jām jā - iet, man ir jā - iet, Es ne - va - ru — še pa - likt.

2. Paliek mani rudzu lauki,
Kā apsēti, nenopļaut'. | 3. Paliek mana līgaviņa
Kā izsaukta, nelaulāt'. | 4. Nu ardievu, tēvs, māmiņa,
Nu ardievu, līgaviņ'. |
|---|--|---|

345

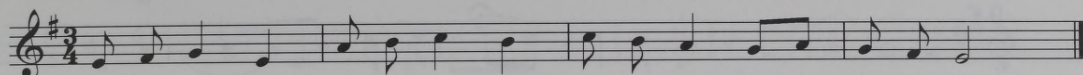
Anna Bremšmite Suntažos, dzim. 1844;
pier. E. Melngailis 1932. LFK 1045, 7246.

[f] 1. Pro - jām jā - iet, pro - jām jā - iet, Es ne - va - ru — še pa - likt.
2. Pa - liek ma - ni ku - me - li - ņi, Iz - au - dzē - ti, — ne - ie - braukt'.

Pro - jām jā - iet, pro - jām jā - iet, Es ne - va - ru — še pa - likt.

Līze Apenava Jēkabpils Sunākstē, dzim. 1870 Jēkabpils Sēlpilī;
pier. E. Melngailis 1925. LFK 1045, 1335.

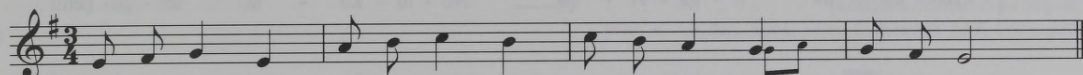
346

[f] Pro - jām ie - šu, pro - jām ie - šu, Es ne - va - ru — še pa - likt.

Margrieta Graudiņa Rucavā, dzim. 1870;
pier. E. Melngailis 1927. LFK 1045, 500.

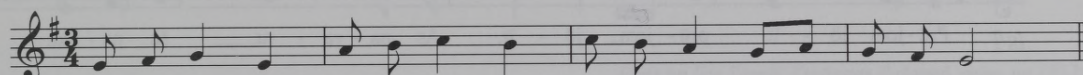
347

[g] Prom es ie - šu, prom es ie - šu, Es ne va - ru — še pa - likt.

K. Blaubebergs Jēkabpils Sēlpilī;
pier. A. Jurjāns 1891. Bb 43, 1639.

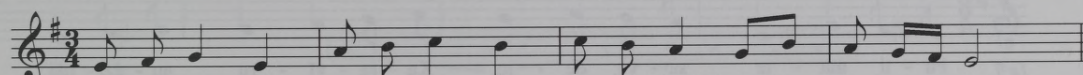
348

[a] Pro - jām ie - šu, pro - jām ie - šu, Es ne - va - ru — še pa - likt.

Fricis Rugājs Ilūkstes Lašos, dzim. 1862;
pier. E. Melngailis 1926. LFK 1045, 9990.

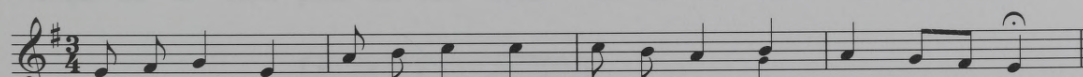
349

[f] Pro - jām jā - iet,

Liepājas Aisterē;
pier. A. Jurjāns 1891. Bb 43, 1718.

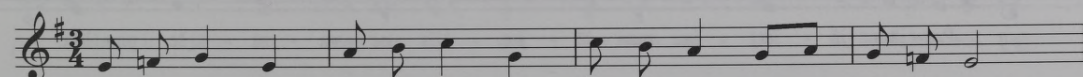
350

[d] Man ir jā - iet, ceļš pa kā - jām, Es ne - va - ru šeit pa - likt.

Margrieta Streleviča Tukuma Vānē, dzim. 1852;
pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 6455.

351

[g] 1. Pro - jām ie - šu, pro - jām ie - šu, Es ne - va - ru — še dzī - vot.

2. Paliel mani mieži, rudzi,
Kā iesēti, nenoplaut'.
3. Paliel mana cepurīte,
Kā nopirkta, nevalkāta.
4. Paliel mana līgaviņa,
Saderēta, nelaulāt'.

352

Augusts Lācis Ventspils raj. Jūrkalnē, dzim. 1915;
 pier. V. Bendorfs 1969. LFK 1988, 76.

[e'] Man ir jā - iet, man ir jā - iet, Es ne - va - ru šeit pa - likt,

Pa - liek jau - na lī - ga - vi - ņa, No - lū - ko - ta, ne - pa - ņemt'.

353

Anna Švarcs Rēzeknē, dzim. 1900 Ūgreniekos;
 pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 3952.

[g'] Prū - jom jō - īt, prū - jom jō - īt, As na - va - ru šē pa - likt.

354

Andrejs Spuntelis Liepājas Nicā, dzim. 1859;
 pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 4835.

[g'] Pa - ti mā - te sa - vu dē - lu, Ka - ra - vī - ru au - dzi - nāj',

Ā - ra - di rī - di ral - lal - la - di, Ka - ra - vī - ru au - dzi - nāj'.

355

Paulīna Setkavska Rubeņos, dzim. 1872;
 pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 3221.

[g'] Pro - jām jā - iet, jau man jā - iet, Es ne - va - ru šē pa - likt.

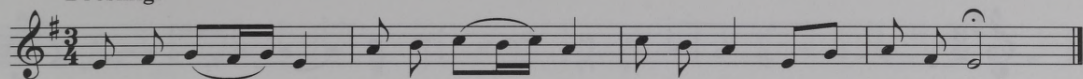
356

Lība Pelbeģis Bauskas Rundālē, dzim. 1846;
 pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 4633.

[f'] 1. Nu man jā - iet, nu man jā - iet, Jā - šķi - rās no še - jie - nes.
 2. Pa - liks ma - ni tēvs, mā - mi - ņa, Pa - liks ma - na lī - ga - viņ'.

357 **Drosmīgi**

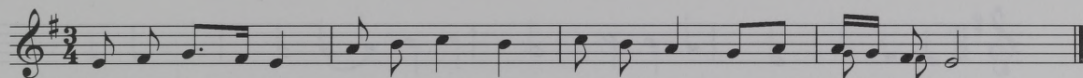
Jadviga Poikane Kārsavas raj.;
pier. P.Dambis 1958. LFK 1940, 7129.

[dʲ] 1.Prū - jom jō - īt, prū - jom jō - īt, As na - va - ru___ še pa - likt.
2.Pa - līk mu - ni sēr - mi zyr - gi Na - ī - brauk - ti,___ na - sad - lōt'.

358

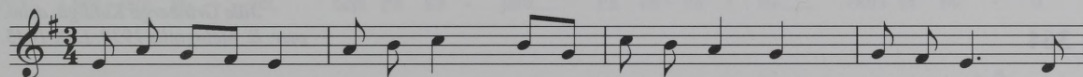
Alūksnē; K.Blauberģs Sēlpilī;
pier. A. Jurjāns, Rāvā; pier. A. Jansons. LFK 1495, 220.

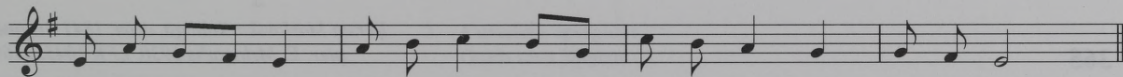
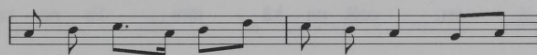
[eʲ] Pro - jām jā - iet, pro - jām jā - iet, Es ne - va - ru___ še pa - likt.

359

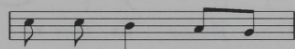
Jānis un Ilze Sproģi Kretingas Palangā, dzim. ap 1852;
pier. E. Melngailis 1927. LFK 1045, 474.

[gʲ] Prom es ie - šu, prom es ie - šu,___ Es ne - va - ru___ še pa - lik - ti;

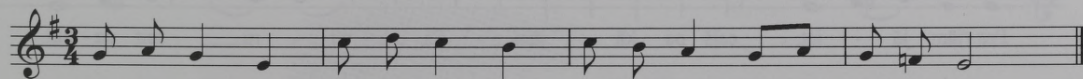

Prom es ie - šu, prom es ie - šu,___ Es ne - va - ru___ še pa - likt.

360

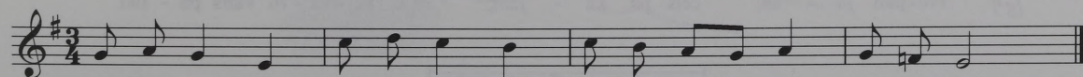
Emīlija Lase Rīgā;
iesk. A. Bērzkalne, atšifr. A. Salaks. LFK 170, 1187.

[dʲ] Man ir jā - iet, man ir jā - iet, Nav man va - ļas___ še dzī - vot.

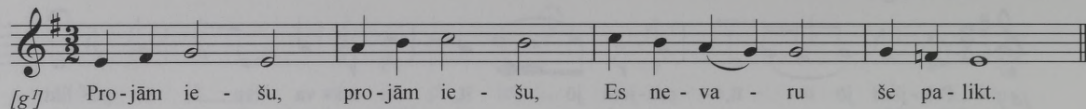
361

Līze Stromberģa Bauskas Mīsā, dzim. 1876;
pier. E. Melngailis 1934. LFK 1045, 9779.

[asʲ] Pro - jām jā - iet, pro - jām jā - iet, Es ne - va - ru___ šeit dzī - vot!

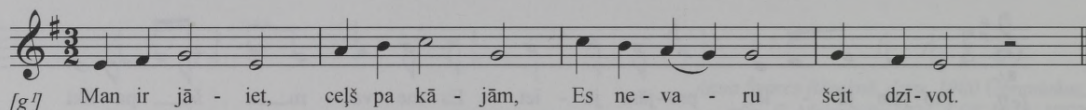
362

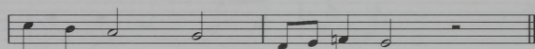
[g⁷] Pro-jām ie - šu, pro-jām ie - šu, Es ne - va - ru še pa - likt.

Fricis Millers Kuldīgā, dzim. 1844;
pier. E. Melngailis 1930. LFK 1045, 2568.

363

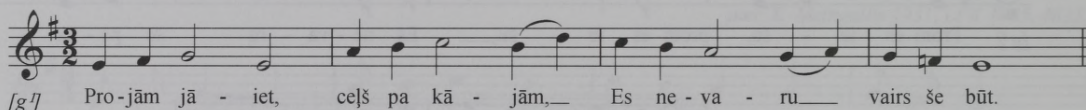

[g⁷] Man ir jā - iet, ceļš pa kā - jām, Es ne - va - ru šeit dzī - vot.

Jūle Grīnberga Kuldīgā, dzim. 1855;
pier. E. Melngailis 1930. LFK 1045, 2592.

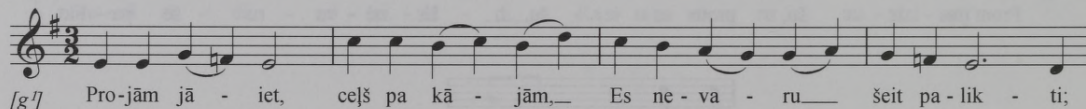
364

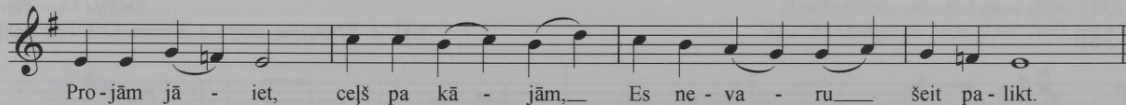
[g⁷] Pro-jām jā - iet, ceļš pa kā - jām, Es ne - va - ru vairs še būt.

Ķērsta Mazlovska Kuldīgā, dzim. 1841 Aizputē;
pier. E. Melngailis 1930. LFK 1045, 2569.

365

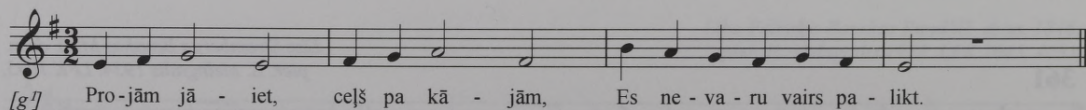
[g⁷] Pro-jām jā - iet, ceļš pa kā - jām, Es ne - va - ru šeit pa - lik - ti;

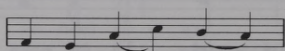
Pro-jām jā - iet, ceļš pa kā - jām, Es ne - va - ru šeit pa - likt.

Auguste Ruņeniece Liepājas Ezerē, dzim. 1879;
pier. E. Melngailis 1939 Liepājas Dunikā. LFK 1045, 9936.

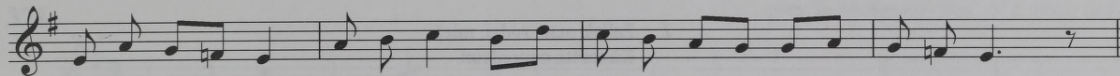
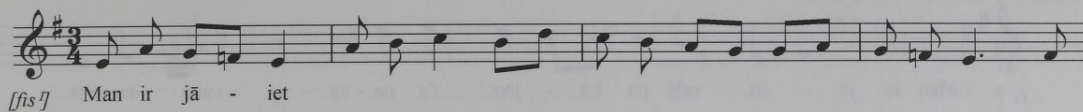
366

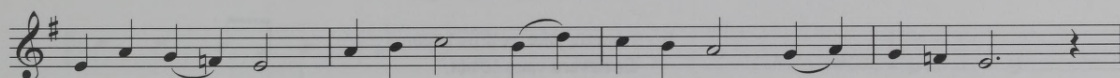
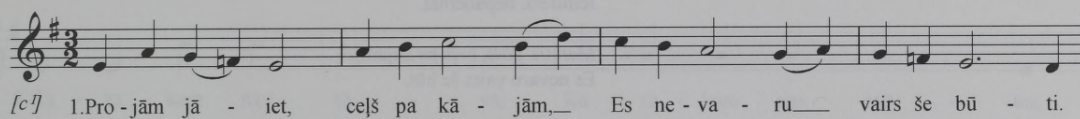
[g⁷] Pro-jām jā - iet, ceļš pa kā - jām, Es ne - va - ru vairs pa - likt.

367

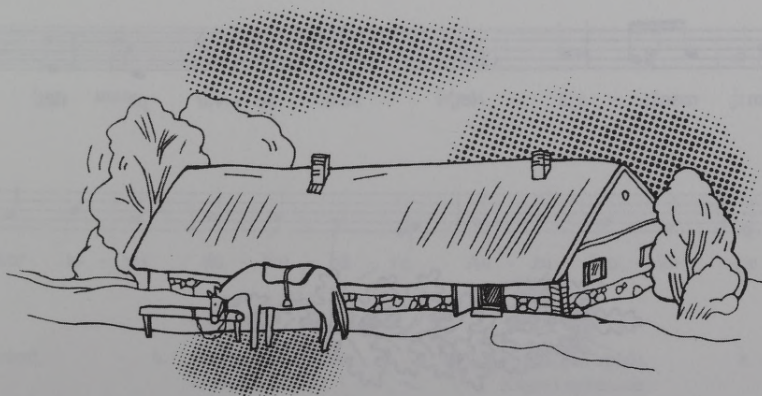
Gudeniekos;
pier. A. Jurjāns 1891. Bb 43, 1751.

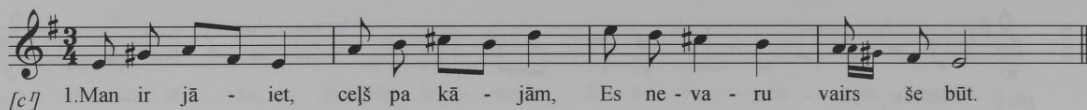
368

Kuldīgas Griķos;
pier. J. Kohs 1926. LFK 193, 306.

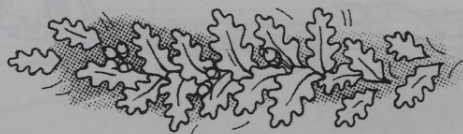
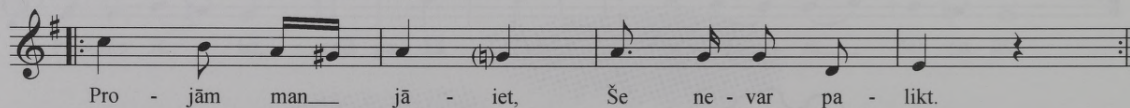
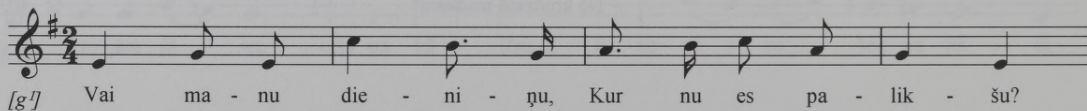
Pro - jām jā - iet, ceļš pa kā - jām, Es ne - va - ru vairs šē būt.

2. Kumelīpis apseglotis,
Gaida savu jājējiņu.
3. Gaida savu jājējiņu,
No krodziņa iznākam'.

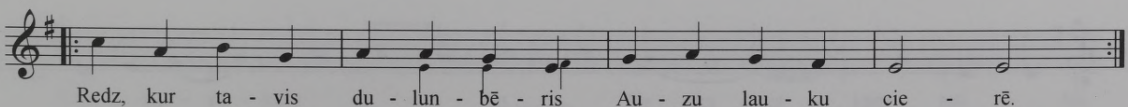
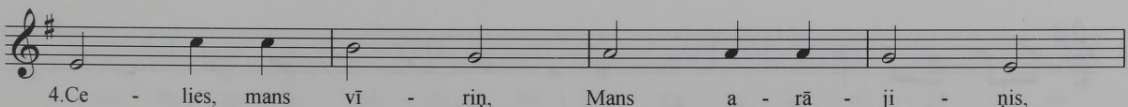
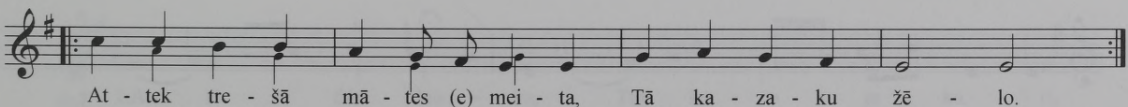
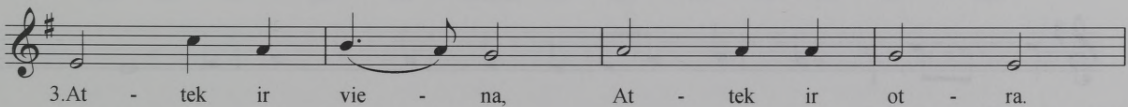
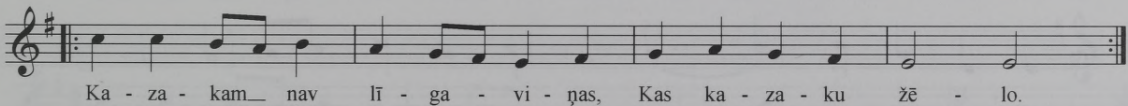
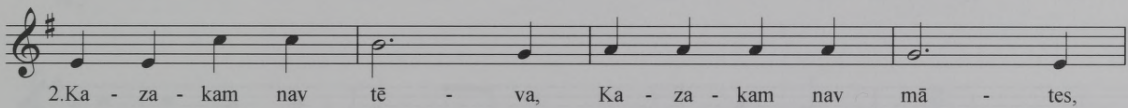
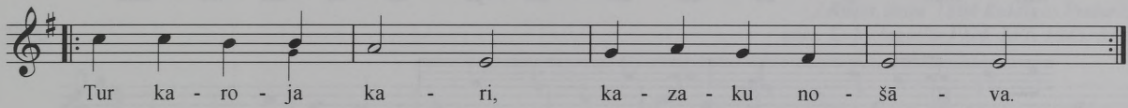
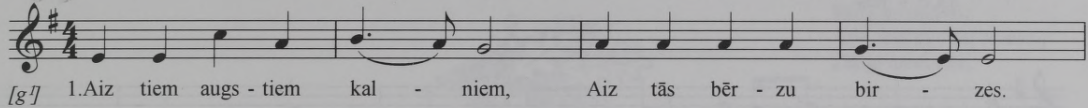
2. Paliek mani rudzi, mieži
Kā iesēti, nenoplauti.
3. Man tik jāiet, ceļš pa kājām,
Es nevaru vairs še būt.
4. Paliek manis kumeliņis
Kā nopirkts, neiebraukts.
5. Man tik jāiet, ceļš pa kājām,
Es nevaru vairs še būt.
6. Paliek mana līgaviņa
Iemīlēta, nepaņemta.
7. Man tik jāiet, ceļš pa kājām,
Es nevaru vairs še būt.
8. Kas plauj manus rudzus, miežus,
Lai brauc manu kumeliņu.
9. Man tik jāiet, ceļš pa kājām,
Es nevaru vairs še būt.
10. Kas brauks manu kumeliņu,
Lai ņem manu līgaviņu.

*Aiz tiem augstiem kalniem,
Aiz tās bērzu birzes.*

371

*Lavīze Aluta Rīgā, dzim. 1856 Jelgavas Bukaišos;
pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 6407.*

5. - Lai viņš tur cīerē,
Lai barojāsi,
Man galviņa gauži sāp,
Es nevaru celties.

6. Pārved viņu mājā,
Ieliec viņu stallī,
Paber viņam tīras auzas,
Baltu ābuliņu.

7. Auzas gan apēda,
Kājas kapādāmis.
Rībēj' zeme dancojot,
Skanēj' pakaviņi.

8. Cik tu viņu jūgsi,
Mani pieminēsi,
Cik tu viņam auzas dosi,
Gauži noraudāsi.

[g⁷] 1. Dievs, pa - lī - dzi tē - vam, Dievs, pa - lī - dzi mā - tei,
6. Ej, ķer vi - ņu ro - kā - i

5. Ce - lies

Kas man di - žu au - dzi - nā - ja ka - ro - dzī - nu celt.

[Nākamās 4 dziedāja Rīgā, novembrī 1923.]

2. Aiz tiem augstiem kalniem,
Kari karojāse;
Aiz zaļājas bērzu birzes
Kazāku nošāva.

3. Kazākam nav tēva,
Kazākam nav mātes,
Kazākam nav mīļa drauga,
Kas galvīnu glaud'.

4. Iznāk viena māsa,
Iznāk otra māsa,
Iznāk trešā dzeltainīte,
Tā raudāja žēli.

5. - Celies, manu vīriņu,
Celies, arājīņu,
Redz, kur tavīs bērs zirdzīnis
Pa lauku tekā.

6. - Ej, ķer viņu rokā,
Ieved viņu stallī!
Ieveduse noseļoju,
Uzklāj zīda deķi.

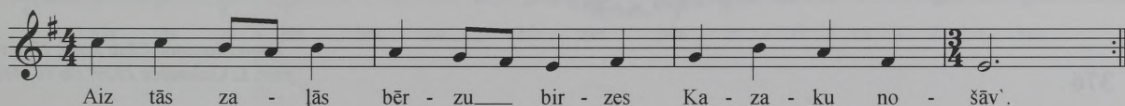
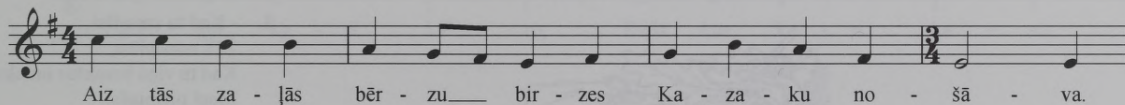
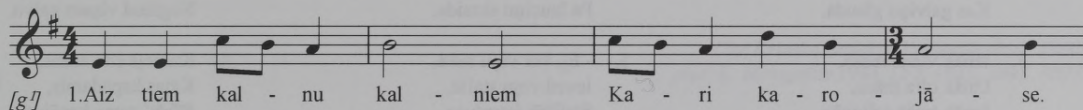
7. Uzklāj zīda deķi,
Ieber tīras auzas.
Iebērusi tīras auzas,
Noglaud' viņam galv'.

8. Kad tu viņu jāsi,
Mani pieminēsi;
Aije, kad tu viņu brauksi,
Žēlīgi noraudāsi.

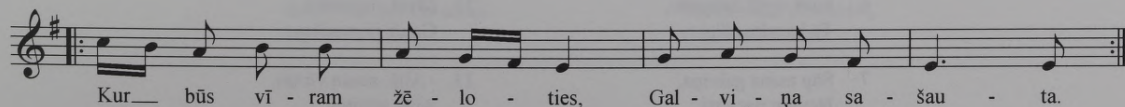
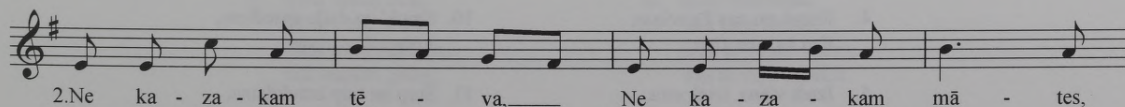
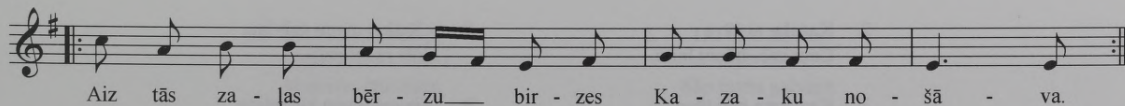
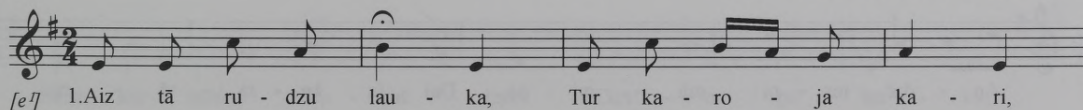
373

J. Rūķis, dzim. 1864 Kuldīgas Padurē;
pier. E. Melngailis 1926. LFK 1045, 370.

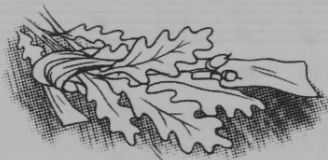
374

Sofija Ansonē Rīgā, dzim. 1853;
pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 6582.

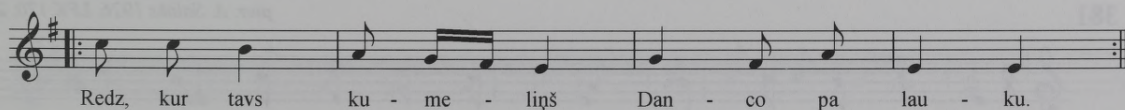
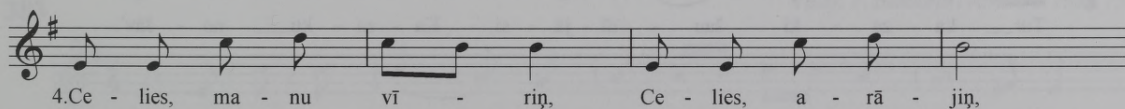
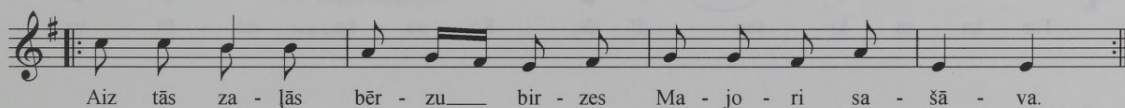
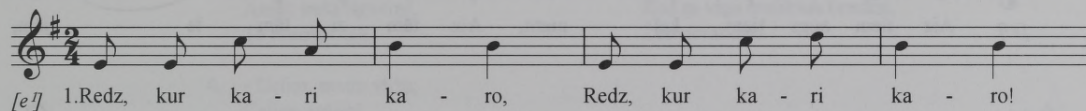
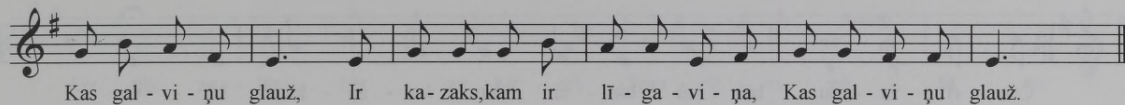
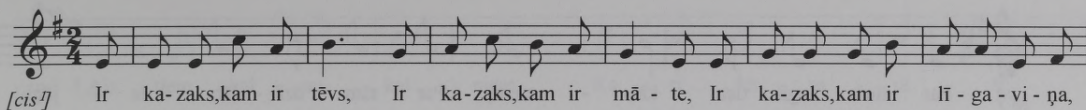
[g⁷] 1. Aiz tiem kal - nu kal - niem ka - ri - ka - ro - jā - si,
Aiz tās za - ļās bēr - zu bir - zes Ka - za - ku no - šā - va.

2. Ne kazakam tēva,
Ne kazakam mātes,
Ne kazakam līgaviņas,
Kas galviņu glauda.	4. - Celies, manu vīriņ,
Celies, arājiņi,
Redz, kur tavis sirms zirdziņis
Pa lauciņu skraida.	6. Uzklāj zīda deķi,
Paber tīras auzas,
Tīras auzas pabēruse,
Noglaud viņam galvu.
3. Iznāk viena māsa,
Iznāk otra māsa,
Iznāk trešā zeltenīte,
Tā raudāja žēli.	5. - Ej, ķer viņu rokā,
Ieved viņu stallē,
Stallītēi iaveduse,
Uzklāj zīda deķi.	7. Kumeļš ēda auzas,
Kājas kapādams,
Rībēj' zeme kapājoti,
Šķindēj' iemauktiņi.
		8. - Kad tu viņu jāsi,
Žēli noraudāsi,
Kad tu viņu braukšus brauksi,
Mani pieminēsi.

[g⁷] 1. Au - dzē ma - ni mā - mi - ņa Dai - ļu ka - ra - vī - ru;
Au - dzē ma - ni mā - mi - ņa Dai - ļu ka - ra - vī - ru.

2. Kazaku nošāva
Caur zaļu bērzu birzi.	8. - Sasien manu galviņu,
Žēlo mani pašu.
3. Kazakam nav tēva,
Kazakam nav mātes.	9. Aizved manu kumeliņu
Sevīm līdz uz māju.
4. Kazakam nav līgaviņas,
Kas kazaku žēlo.	10. Smuk' un daiļu apsedlotu,
Apber tīras auzas.
5. Iztek viena, iztek otra,
Iztek trešā zeltenīte.	11. Šurp un turp braukdama,
Mani pieminēsi.
6. Iztek trešā zeltenīte,
Tā kazaku žēlo.	12. Mani pieminēsi,
Gauži noraudāsi.
7. Sāp mana galviņa,
Nevaru paciesti.	13. - Aijā, manu vīriņu,
Aijā, arājiņu.

2. Majoram nav tēva,
Majoram nav mātes,
Majorīts, bārainīts,
Nav, kam žēloties.

3. Iztek viena, otra,
Iztek viena, otra,
Iztek treša līgaviņa,
Sāk raudāti gauži.

4. - Celies, manu vīriņ,
Celies, arājiņ,
Redz, kur tavs kumeliņš
Danco pa lauku.

5. - Lai viņš danco,
Lai viņš danco,
Sāp mana galviņa,
Nevaru celties.

6. Ķere viņu rokā,
Ved viņu stallie,
Dod tu viņam auzas,
Tad tu viņu brauksi.

7. Kad tu viņu jūgsi,
Kad tu viņu brauksi,
Tad tu mani pieminēsi,
Gauži noraudāsi.

379

Sasmakā [Talsu Ārlavā]:
pier. A. Jurjāns 1883. Bb 43, 1175.

[g'] Par tiem augs - tiem kal - niem, Par tām dzi - jā m le - jā m,
Cau - ri za - ļu bē - zu bir - zi, Kur ka - za - ku šā - va.

380

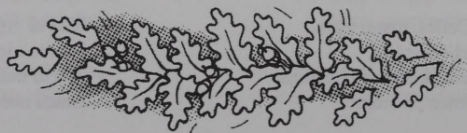
Saldū:
pier. M. Dravnieks ap 1872. LFK 1495, 130.

[e'] Aiz tiem augs - tiem kal - niem, Aiz tām zi - lām le - jā m,
Tur ka - za - ki šau - dī - jās, Ka - za - ku no - šā - va,
Tur ka - za - ki šau - dī - jā - si, Ka - za - ku no - šāv'.

381

Lavīze Brūne Kuldīgas Ezerē, 80 g.v.:
pier. A. Salaks 1926. LFK 170, 2.

[g'] Aiz tiem augs - tiem kal - niem Ka - ri ka - ro - jā - si,
Aiz za - ļā - mi bir - zī - tē - mi Bā - li - ņus no - šāv'.

382

Ernests Treilībs Aizputes Dunalkā, dzim. 1883;
 pier. R. Jermaks 1961. LFK 1955, 12434.

[d] 1. Aiz tiem kal - nu kal - niem Ka - ri ka - ro - jā - si,
 Aiz tās za - ļās bē - zu bir - zes Fran - cū - zi no - šā - va.

2. Ne francūzīm tēva,
Ne francūzīm māte,
Ne francūzīm līgaviņa,
Kas raudāja žēli.	5. - Ej, ķer viņu rokā,
Ieved viņu stallī,
Stallī iavedusi,
Paber tīras auzas.
3. Atnāk viena māsa,
Atnāk otra māsa,
Atnāk treša līgaviņa,
Tā raudāja žēli.	6. Kad tu viņu jāsi,
Mani pieminēsi,
Kad tu viņu braukšus brauksi,
Žēli noraudāsi.
4. - Celies, manu vīriņ,
Celies, arājiņi,
Redz, kur tavīs kumeliņis
Pār lauku dancoja.	

383

Augusts Lācis Ventspils raj. Jūrkalnē, dzim. 1915;
 pier. V. Bendorfs 1969. LFK 1988, 75.

[d] 1. Ka - ra - vī - riņš ka - ro Aiz to - ru - dzu lau - ku,
 Aiz za - ļo - ja bē - za bir - zi Ma - jo - ru no - šāv'.

384

Palēni ♩ = 60

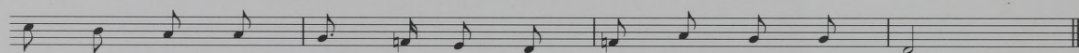
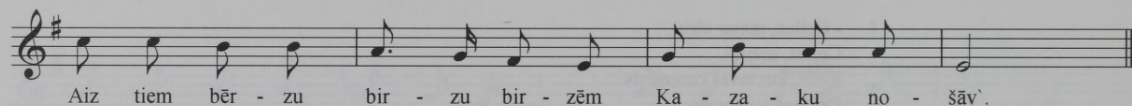
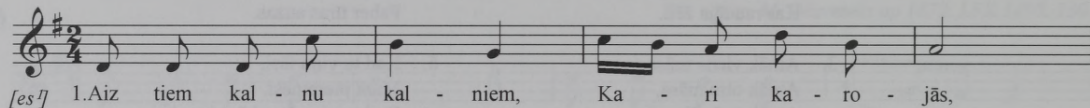
Milda Karpa Aizputes Dunalkā, 45 g.v.;
 pier. A. Krūmiņš 1961. LFK 1955, 13172.

[d] 1. Aiz tiem kal - niem kal - ni, Ka - ri ka - ro - jā - si,
 Aiz tās za - ļās bē - zu bir - zes Fran - cū - zi no - šā - va.

<p>2. Francūzim nav tēva,
Francūzim nav mātes,
Francūzim nav līgaviņas,
Kas raudāja žēli.</p> <p>3. Iznāk viena māte,
Iznāk otra māsa,
Iznāk trešā līgaviņa,
Tā raudāja žēli.</p> <p>4. - Celies, manu vīriņ,
Celies, arājiņi,
Redz, kur tavi sirmi zirgi
Dancoja pa lauku.</p> | <p>5. - Ej, ķer viņus rokā,
Ieved viņus stallī,
Ieber silē tīras auzas,
Uzklāj zīda deķi.</p> <p>6. Kad tu viņus jāsi,
Viņu pieminēsi,
Ja tu viņu brauksi,
Žēlīgi noraudāsi.</p> |
|---|--|

385

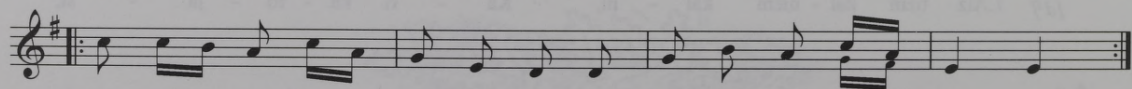
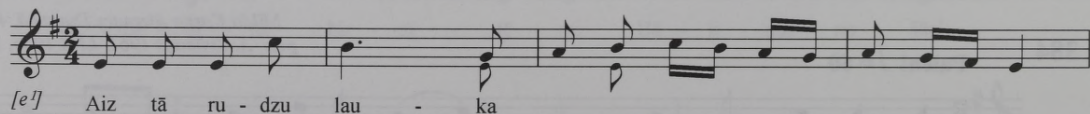
Lizete Lapovica Ventspils Dundagā, dzim. 1882 Mazirbē;
pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 4357.

<p>2. Apkārt kalnu gāju,
Redz, kas kalnā stāv.
Ieraudzīju meitenīti,
Gauži raudājam.</p> <p>3. - Meitiņ, ko tu raudi,
Ko tu žēlojās?
- Kā es gauži neraudāšu,
Brāliš karā jā.</p> | <p>4. - Karā bij tam ieti,
Karā nepalikti,
Kariņai grūts mūžiņis
Tēva dēliņam.</p> <p>5. Zobentiņu celti,
Karodziņu nesti,
Ienaidnieku pulciņai
Asariņas birst.</p> | <p>6. Ne tur tēvs, ne māte,
Ne tur brāls, ne mās'.
Ne ar jauna līgaviņa,
Ar ko parunāt.</p> |
|---|---|---|

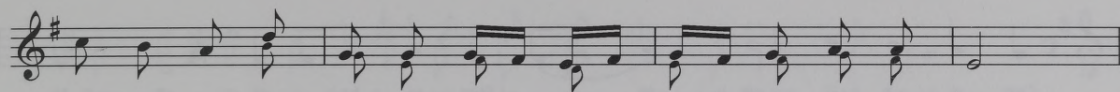
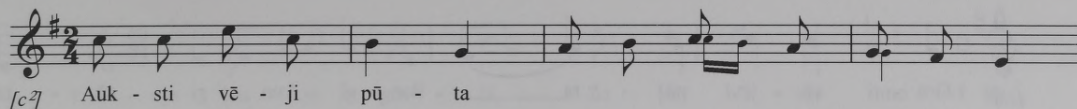
386

Krustpilī;
pier. J. Vītols 1891. LFK 1495, 127.

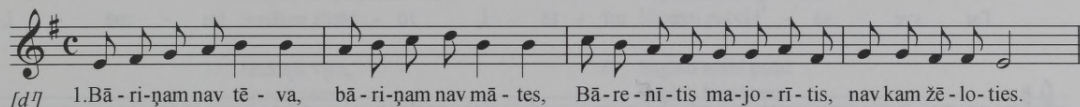
387

Maija Vītola Lejasciemā;
 pier. A. Jurjāns 1891. LFK 1495, 105.

388

Mārtiņš Traķens Jēkabpils Ritē, 65 g.v.;
 pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 942.

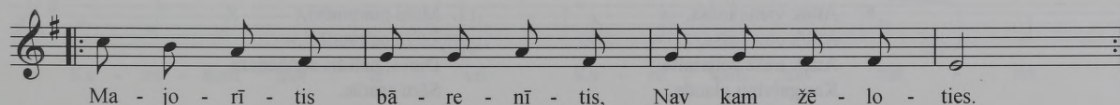
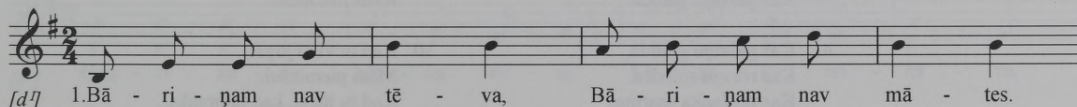
2. Bārenītis sašauts
 Guļ celiņa malā,
 Bārenītis, majorītis,
 Nav, kam žēloties.

3. Iznāk viena tāda,
 Iznāk otra šāda,
 Iznāk trešā, līgaviņa,
 Gauži raudādam'.

4. - Celies, mīlais, celies,
 Mīlais arājiņi,
 Redz, kur tavis kumeliņis
 Kara laukā danco.

389

Emīlija Dane Ilūkstes Prodē;
 pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 678.

2. Bārenītis sašauts
 Guļ celiņa malā,
 Majorītis, bārenītis,
 Nav, kam žēloties.

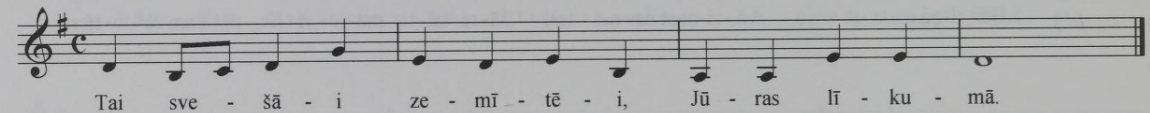
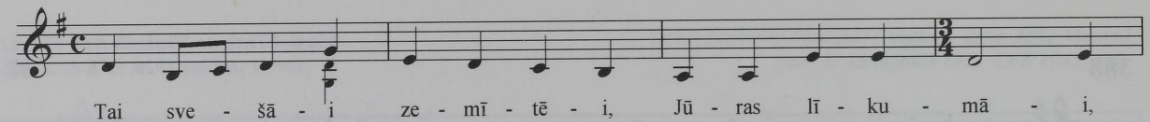
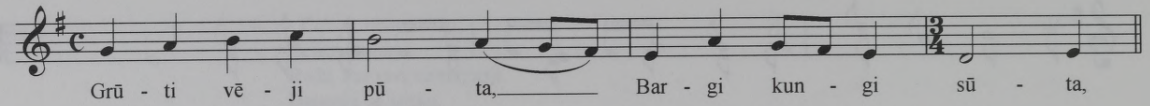
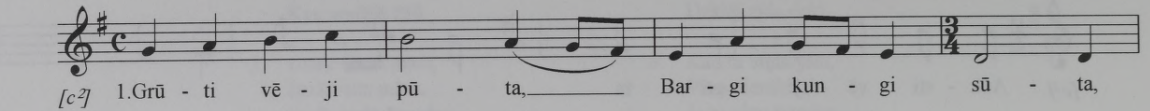
3. Iznāk viena tāda,
 Iznāk otra šāda,
 Iztek trešā, līgaviņa,
 Gauži raudādama.

4. - Celies, mīlais, celies,
 Celies, arājiņi,
 Ekur, tavis kumeliņis
 Kara lauku danco.

5. - Lai viņš tur danco,
 Lai viņš tur springē,
 Sāp mana galviņa,
 Nevaru pacelt.

6. Sasien manu galviņu,
 Paglabaj man' patī,
 Saņem manu kumeliņu,
 Aizved uz mājām.

7. Kad tu viņu brauksi,
 Mani pieminēsi,
 Kad tu viņam ēsti dosi,
 Gauži noraudās'.

2. Uz to rudzu lauku
Kari karojās.
Uz tām zaļām bērzu birzēm
Majoru nošāva.

3. Majoram nav tēva,
Majoram nav mātes,
Majoram nav līgaviņas,
Kas galviņu glauda.

4. Kas galviņu glauda,
Kas rociņu sniedza,
Kas noslauka asariņas
No balta vaidziņa.

5. Attek viena māsa,
Attek otra māsa,
Attek trešā zeltainīte,
Kas galviņu glauda.

6. Kas galviņu glauda,
Kas rociņu sniedza,
Kas noslauka asariņas
No balta vaidziņa.

7. - Celies, manu vīriņ,
Celies, majorīti,
Redz, kur tavis sirms zirdziņis
Pa lauku dancoja.

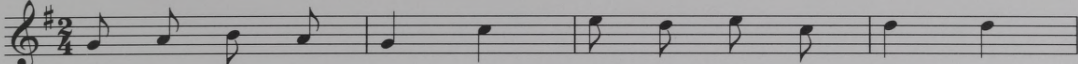
8. - Ķer tu viņu rokā,
Ved tu viņu stallī,
Ievedusi stallītī,
Uzliec zīda deķi.

9. Uzlikusi zīda deķi,
Noglaud viņam galvu,
Noglaudusi viņam galvu,
Ieber tīru auzu.

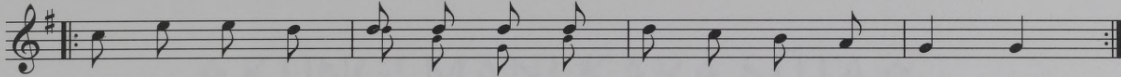
10. Kad tu viņu jūgsi,
Mani pieminēsi.
Kad tu jūgsi, kad tu brauksi,
Žēli nos'raudāsi.

11. Mani pieminēsi,
Žēli nos'raudāsi,
Dievs, palīdzi sērdieņam
Sēru asarās.

12. Kad tās krita zemē,
Zeme tās saņēma,
Kad tās krita uz akmeni,
Akmens pušu plīsa.

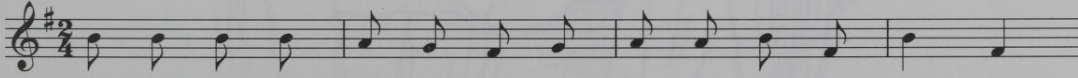

[b7] 1. Vī - nys lau - kys go - lā, Za - ļas bē - zes mo - lā,

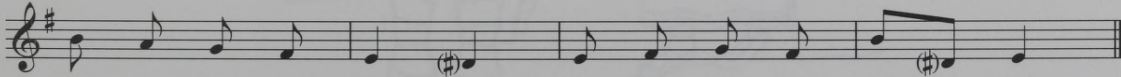

Zam za - ļū - i ū - zu - le - ņa Ka - za - ku nū - sy - ta.

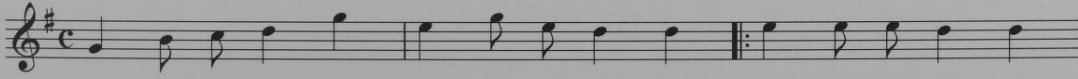
2. Ni kazakam tēva,
Ni kazakam mōtes,
Ni jam sovys ļaudavenis,
Neikam žālūtīs.	5. - Lai jis vīnsi doncoj,
Lai jis vīnsi gūļoj,
Sōpēja muna galveņa,
Navaru paceļt.
3. Iztecēja vīna,
Iztecēja ūtra,
Iztak treša, ļaudaveņa,
Gauži raudōdama.	6. Saglōb mani pošu,
Saglōb kumēleni,
Saglōbuse, nūvaduse,
Leidz ar sevi izrunōjom.
4. - Celīs, munu veireņ,
Celīs, orōjeņ,
Edz, kur tovs kumēleņš
Kazaku doncoja.	7. Nūvaduse uz mōjom,
Īvaduse stallē,
Rossodloj i jabdečoj,
Īber teiru auzu.

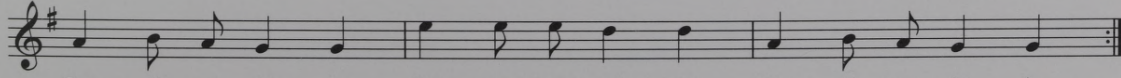
[e2] Cau - ri za - ļo bē - zu bir - zi Ka - za - ku no - šā - va,

Ka - za - kam nav tē - va, Ka - za - kam nav mā - tes.

[c7] Aiz augs-tiem kal - niem, Aiz me - žu me - žiem, Tur viens jauns pui - sīts

Gau - ži rau - dā - ja, Tur viens jauns pui - sīts Gau - ži rau - dā - ja.

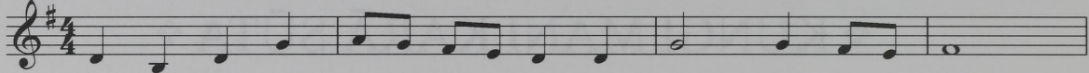
❖ KUNGI MANI KARĀ SŪTA ❖

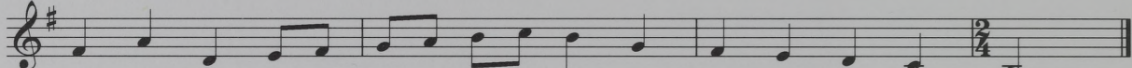
*Kungi mani karā sūta,
Man bij` brūte saderēta.*

394

*Emma Ķiploka Valmieras Brenguļos, 60 g.v.;
pier. F. Ķiploks 1926 / 27. LFK 334, 1318.*

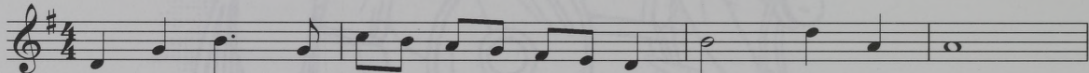
[g] Kun - gi ma - ni ka - rā sū - ta, Kā tas var būt?

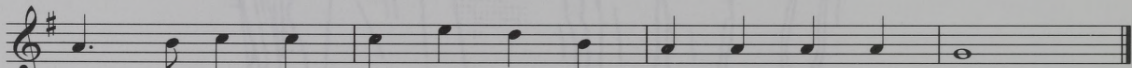
Kun - gi ma - ni ka - rā sū - ta, Tas gan var no - tikt.

395

*Fonogr. iesk. A. Bērzkalne;
atšifr. A. Salaks 1927. LFK 170, 428.*

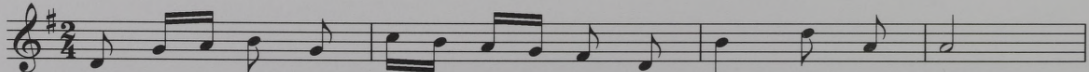
[cis'] Kun - gi ma - ni ka - rā sū - ta, Kā tas var būt?

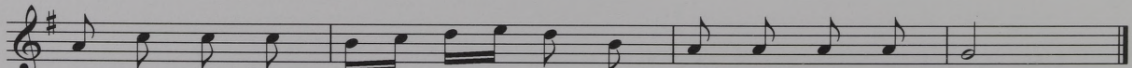
Kun - gi ma - ni ka - rā sū - ta, Tas gan var no - tikt.

396

*Ieva Asare Cēsu Jumurdā, dzim. 1859;
pier. V. Stelbergs 1939. LFK 1700, 3915.*

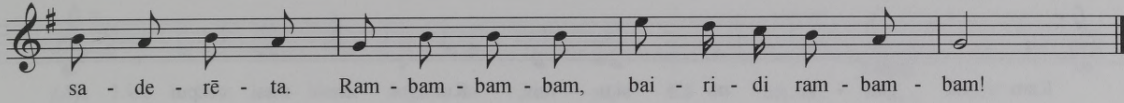
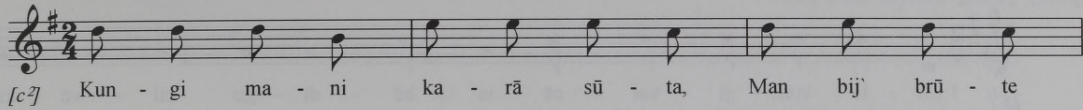
[g] Kun - gi ma - ni ka - rā sū - ta, Kā tas var būt?

Kun - gi ma - ni ka - rā sū - ta, Tas gan var no - tikt.

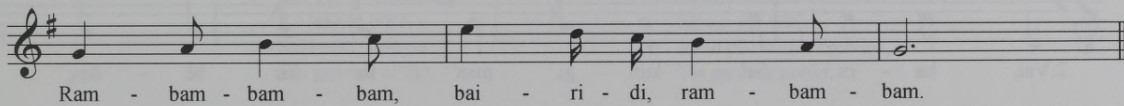
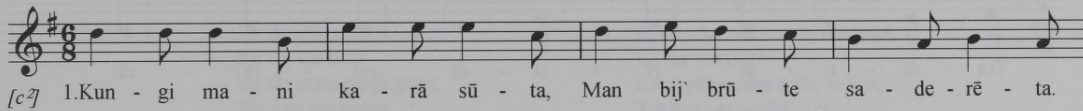
397

Anna Kelliša Cēsu Dzērbenē, dzim. 1861;
 pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 3282.

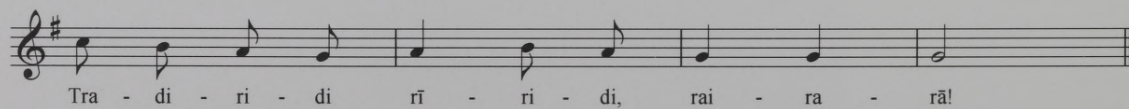
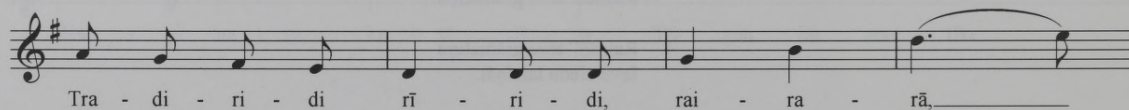
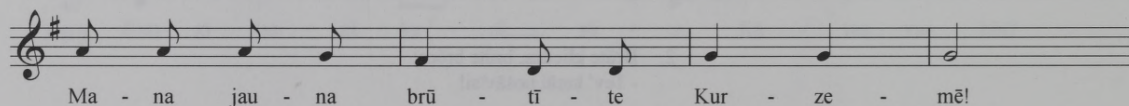
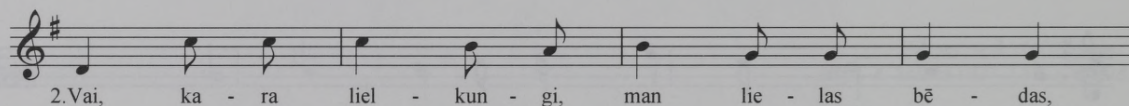
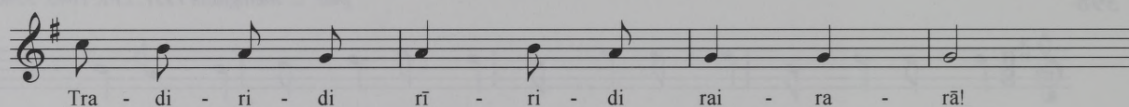
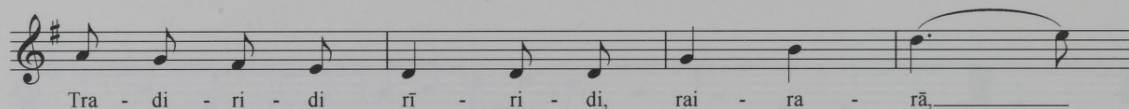
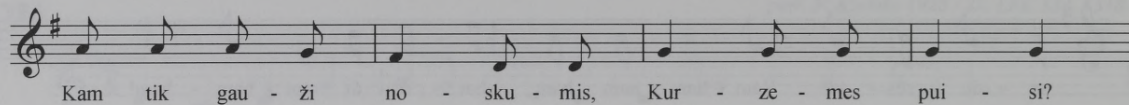
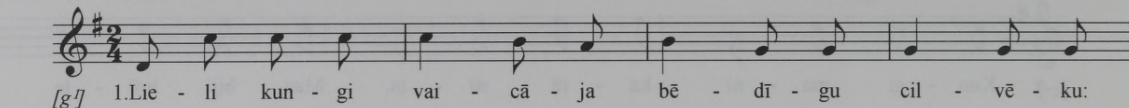
398

Marija Slaidiņa Cēsu Dzērbenē, dzim. 1889;
 pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 3280.

2. Brūte kliedza, brūte brēca:
 - Tev' karāi nošāvīsi!
3. - Nekliedz, brūte, nebrēc, brūte,
 Rakstīš' teve grāmatiņu.
4. Rakstīš' teve grāmatiņu
 Ievu ziedu laiciņāi.
5. Ievu ziedu laiciņāi,
 Pašā kalna galiņāi.

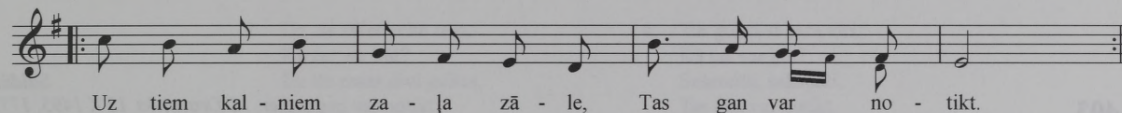
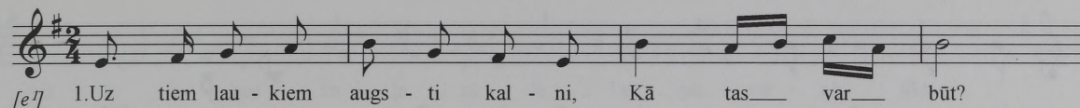

3. Mana jauna brūtīte Kurzemē,
Sacerēta, nelaulāta.	6. Lustīgi karavīri, zābaki kājās,
Labi zirgi stallēi uz karu jājami.
4. - Raksti, jele, grāmatu, laulības biedriņu,
Lai šī gatava taisījās.	7. Bēdīgi Kurzemieki, pastalas kājās,
Līkas ķēves stallēi, arklāi jūdzamas.
5. Sit bungas, buņģieri, pūt stabulītes,
Lustīgi dzīvoja karavīra kāzās.	8. Tu dzirdēsi tēva gaiļus,
Tu redzēsi uguntiņu.

Plata upe, šaura laipa,
Aiz tās upes zaļa zāle.

400

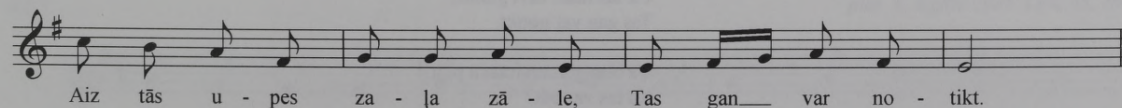
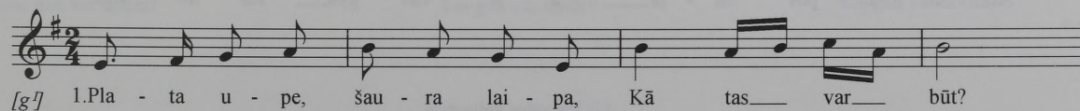
Sperjānis Vārenbrokā [Jēkabpils Vārnavā];
pier. A. Jurjāns. Bb 43, 1596, teksts Bb 43, 1018.

2. Uz tās zāles zelta rasa,
Kā tas var būt?
Uz tās rāsas pārļu gulta,
Tas gan var notikt.	6. Raud pēc manis tēvs, māmiņa,
Kā tas var būt?
Raud pēc manis brāļi, māsas,
Tas gan var notikt.
3. Tur guļ divi zaldātiņi,
Kā tas var būt?
Sašaudīti, sakapāti,
Tas gan var notikt.	7. Raud pēc manis visi radi,
Kā tas var būt?
Raud pēc manis līgaviņa,
Tas gan var notikt.
4. Tur stāv divi sirmi zirgi,
Kā tas var būt?
Apsegloti, apbruņoti,
Tas gan var notikt.	8. Ej, brāliņi, tu karāi,
Kā tas var būt?
Nenes kara karodziņu,
Tas gan var notikt.
5. Ņemšu vienu, jāš' karāi,
Kā tas var būt?
Nesīš' kara karodziņu,
Tas gan var notikt.	9. Visi kari kājas āva,
Kā tas var būt?
Uz karoga nesējiņu,
Tas gan var notikt.

401

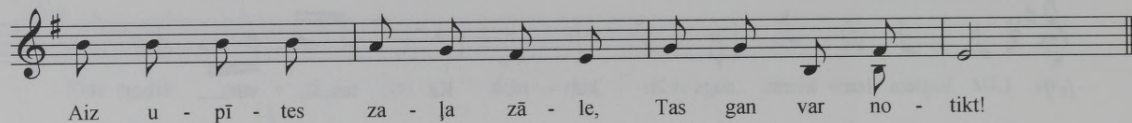
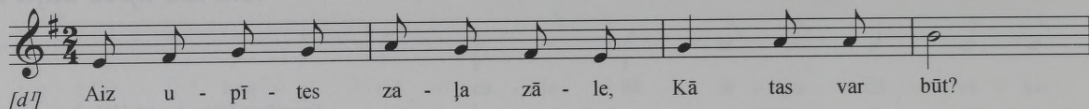
Antons Nepris Rīgas Allažos;
pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 1505.

2. Uz tās zāles zelta rasa,
Kā tas var būt?
Uz tās rāsas divi gultas,
Tas gan var notikt. | 3. Tur guļ divi kara vīri,
Kā tas var būt?
Sašaudīti, sakapāti,
Tas gan var notikt. |
|--|--|

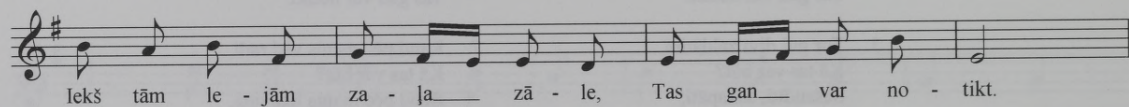
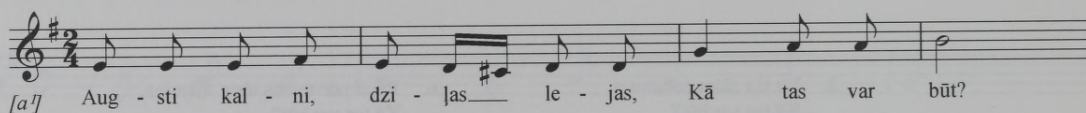
402

Marija Brastiņa Rīgā:
 pier. A. Bērzkalne, no fonogr. atšifr. A. Salaks 1927. LFK 170, 728.

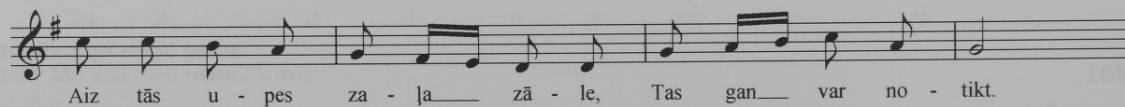
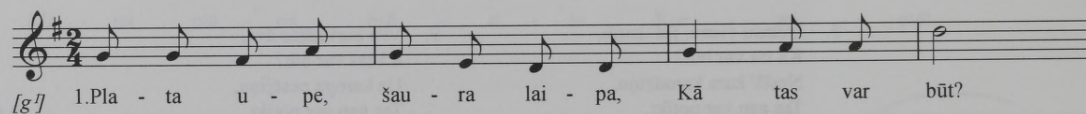
403

Saldū;
 pier. M. Dravnieks. LFK 1495, 177.

404

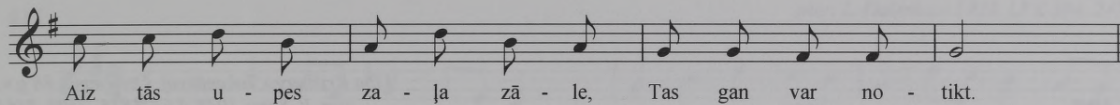
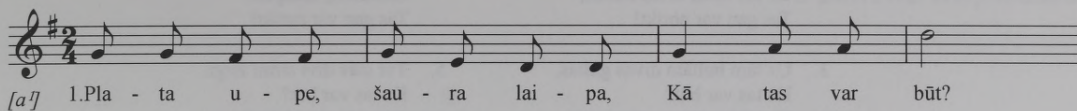
Marija Rudzīte Cēsu Drabešos;
 pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 1603.

2. Uz tās zāles zelta rasa,
 Kā tas var būt?
 Uz tās rasas divi gultas,
 Tas gan var notikt.
3. Uz tām gultām mīksti pēji,
 Kā tas var būt?
 Uz tiem pējiem zīda deķi,
 Tas gan var notikt.
4. Tur guļ divi karavīri,
 Kā tas var būt?
 Sašaudīti, sakapāti,
 Tas gan var notikt.

405

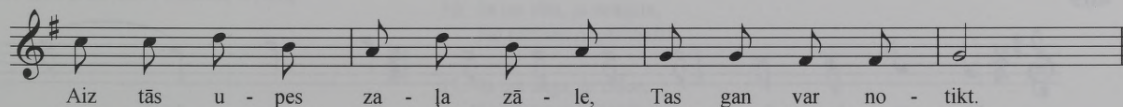
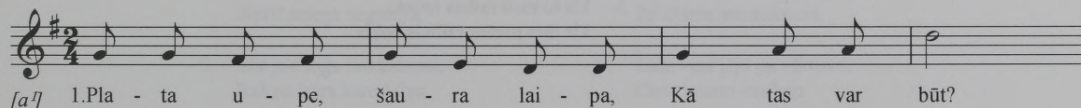
Jānis Paupers Jēkabpils Ritē;
 pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 1325.

<p>2. Uz tās zāles zelta rasa,
Kā tas var būt?
Uz tās rasas divi gultas,
Tas gan var notikt.</p>	<p>4. Tur guļ divi kara vīri,
Kā tas var būt?
Sašaudīti, sakapāti,
Tas gan var notikt.</p>
<p>3. Uz tām gultām mīksti pēji,
Kā tas var būt?
Uz tiem pējiem samta deķi,
Tas gan var notikt.</p>	<p>5. Tur guļ divi sirmi zirgi,
Kā tas var būt?
Apsegloti, apdeķoti,
Tas gan var notikt.</p>

406

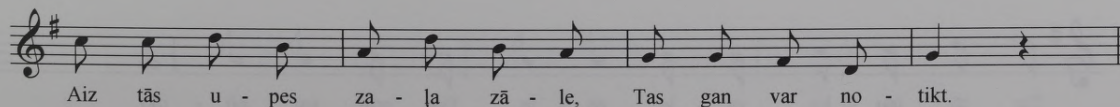
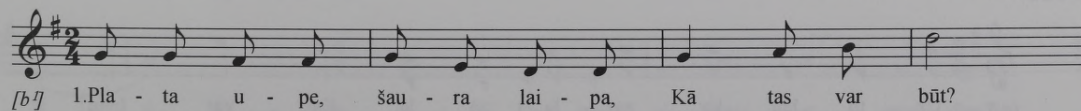
Ērgļos;
 pier. P. Blaus. Jurjānu Andreja materiāli. Bb 43, 1933, teksts Bb 43, 136.

<p>2. Uz tās zāles zelta rasa,
 Kā tas var būt?
 Uz tās rasas raiba gulta,
 Tas gan var notikt!</p> | <p>3. Iekš tās gultas mīksti pēji,
 Kā tas var būt?
 Uz tiem pējiem samta deķi,
 Tas gan var notikt!</p> | <p>4. Tur guļ divi kara vīri,
 Kā tas var būt?
 Sašaudīti, sakapāti,
 Tas gan var notikt!</p> |
|---|--|---|

407

Ella Auzāne Madonas Jaungulbenē;
 pier. E. Eglīte 1926. LFK 26, 760.

2. Uz tās zāles zelta rasa,
Kā tas var būt?
Uz tās rasas divas bultas,
Tas gan var notikt!

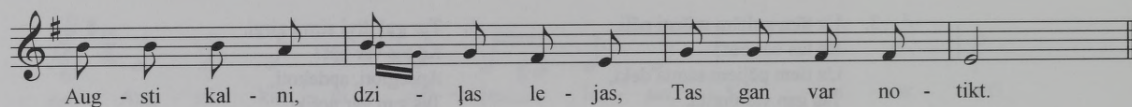
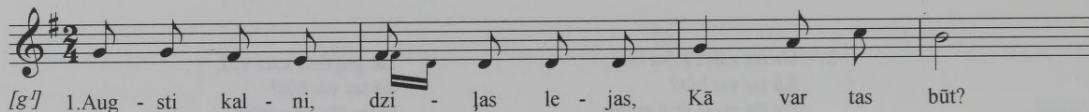
4. Tur guļ divi karavīri,
Kā tas var būt?
Sašaudīti, sakapāti,
Tas gan var notikt!

3. Uz tām bultām divas gultas,
Kā tas var būt?
Uz tām gultām mīksti pēji,
Tas gan var notikt!

5. Tur stāv divi sirmi zirgi,
Kā tas var būt?
Apsegloti, apdeķoti,
Tas gan var notikt!

408

Lība Krišberga Tukuma raj. Dzirciemā, 88 g.v.;
pier. V. Sams 1948. LFK 1835, 7505, 7561.

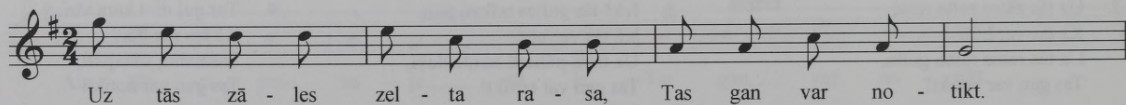
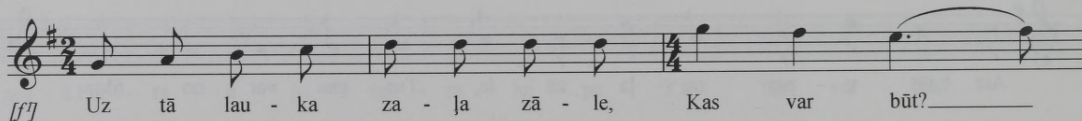

2. Uz to kalnu zaļa zāle,
Uz to zāli zelta rasa.

3. Uz to rasu raibas rozes,
Uz tām rozēm raibais deķis.

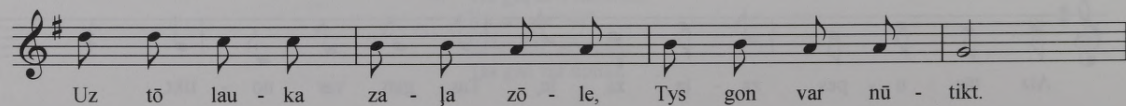
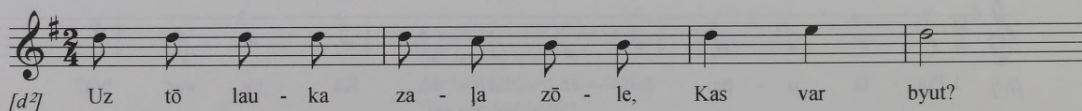
409

Arbidāne Rēzeknes Rēznā;
pier. J. Rinkuss 1935. LFK 345, 464.

410

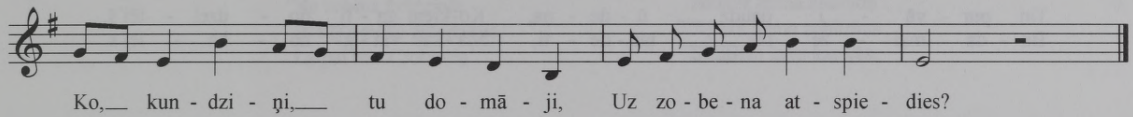
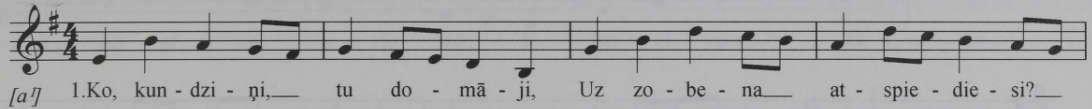
Vacslavs Blušs;
no fonogrāfa atšifr. A. Salaks 1927. LFK 170, 375.

*Ko, kundziņi, tu domāji,
Uz zobena atspiedies?*

411

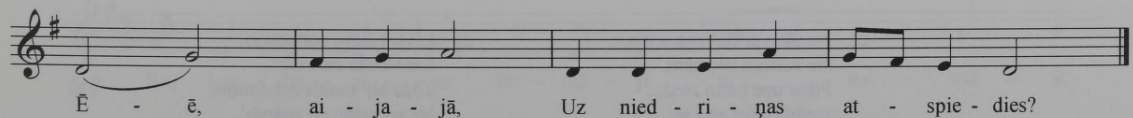
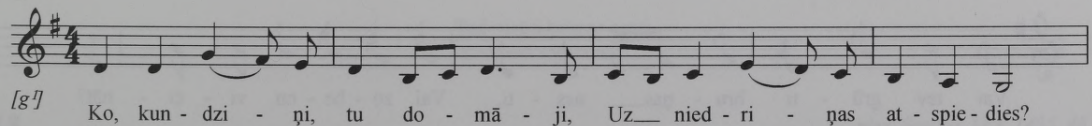
*Marija Beierbaha Kuldīgas Raņķos, 56 g.v.:
pier. L. Galeniece 1929. LFK 804, 247.*

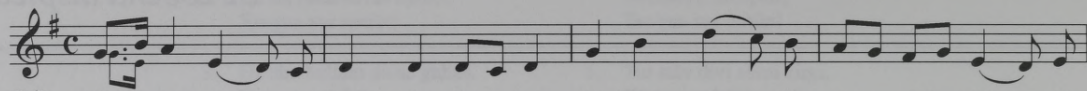
2. - Kā, puisīti, nedomāšu,
Jauni vien ir karavīri.	6. Visapkārti mīļus vārdus,
Vidū lika sav' sirsniņu.
3. Ne tie var bruņas nest,
Ne zobenu smidzināt.	7. Skaties, veca māmuliņa,
Kur nojāja tavs dēliņis.
4. Karavīra līgaviņa
Naktī miega negulēja.	8. Sirms kumeļis, melna josta,
Zelfītiem iemaukti.
5. Sēž pie loga raudādama,
Raksta kara karodziņu.	9. Līdz viņš jāja pa vārtiem,
Cirta krustu ozolam.
10. Ja tas vīta, ja nokalta,
Ne mūžam nepārnākšu.
11. Ja tas augs, ja zaļos,
Gaidat mani pārnākam.

412

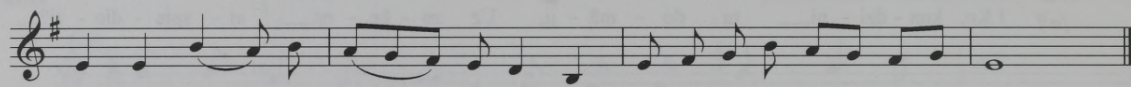
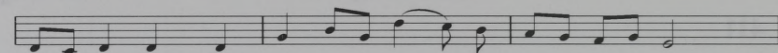
*Lība Linga Bauskas Pilsmuižā, dzim. 1852;
pier. E. Melngailis 1934. LFK 1045, 9753.*

413

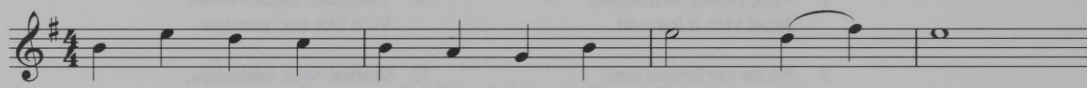
[b⁷] 1. Tai pur - vā - i daudz ū - de - ņa, Ko - kiem ga - li no - dzel - tēj' - ši,
2. Ba - da mai - ze tev, tau - tie - ti, Mā - sai vai - gi no - bā - lēj' - ši,

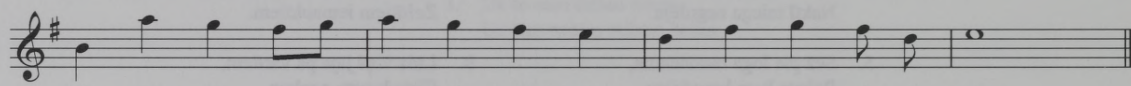
Tai pur - vā - i daudz ū - de - ņa, Ko - kiem ga - li no - dzel - tēj' š.
Ba - da mai - ze tev, tau - tie - ti, Mā - sai vai - gi no - bā - lēj' s.

J. Rūķis Aizputes Padurē;
pier. E. Melngailis 1926. LFK 1045, 389.

414

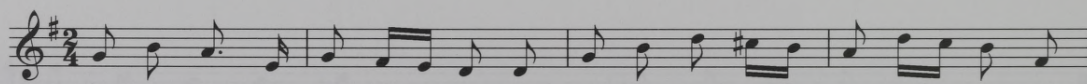
[e⁷] Ko sē - ro - ji tu, kun - dzi - ņi, Trai - rai - rai,

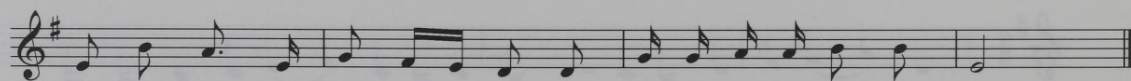
Uz zo - be - na at - spie - die - si, Ram - tai - rī - ri - di - rā.

Jūlija Rozentāle Talsu raj. Laucienā, dzim. 1912;
pier. R. Bāliņa 1962. LFK 1960, 4555.

415

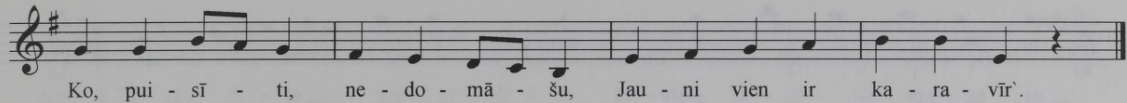
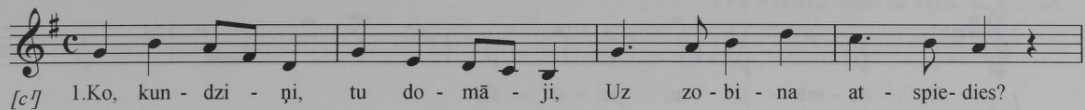
[c⁷] 1. Ko, bā - li - ņi, tu do - mā - ji, Uz zo - be - na at - spie - die - si?

Vai tev grū - ti bru - ņas nes - ti, Vai zo - be - nu vi - ci - nāt?

2. Ne man grūti bruņas nesti,
Ne zobenu vicināti;
Pilna upe baltu ziedu,
Nedrīkstēju pāri jāt.

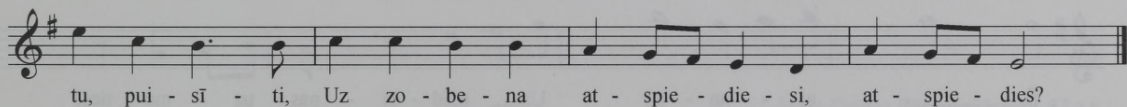
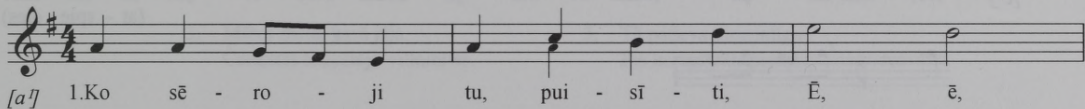
3. Liec, bāliņi, zobentiņu,
Lai varētu pāri ieti;
Tāds bij' manis zobentiņis,
Ne no zelta, ne sudrab'.

2. Ne tie varēs bruņu nesti,
Ne zobina žvidzināt.
Brālīt's mūsu žēlodamis,
Laipai meta zobintiņ'.

3. Nāc, māsiņa, viegli pāri,
Nelauz mana zobintiņ'.

Apakš mana zobintiņa
Simtiem karu karojās.

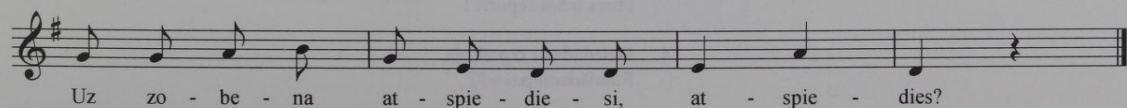
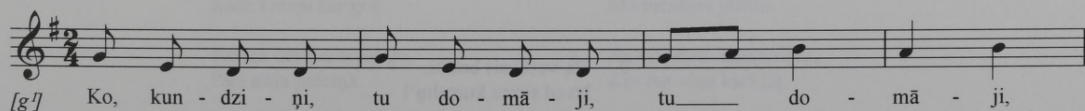
2. Kā, ļautiņi, nesērošu,
Jauni vieni karavīri.

3. Jauni vieni karavīri
Kā tie mani bāleliņi.

4. Nevarēja bruņu nesti,
Ne tērauda zobentiņu.

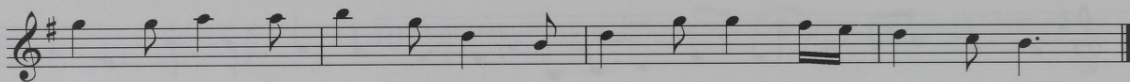
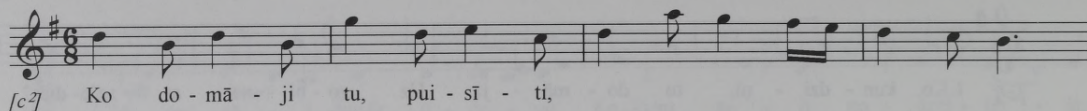
5. Jūs, kundziņi, varen lieli -
Visai pāri nedarāt.

6. Tad varēsi bruņas nesti,
Ir zobena mirdzināt.

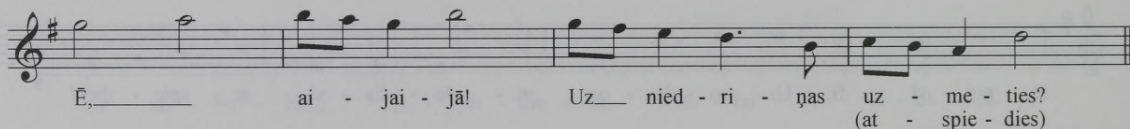
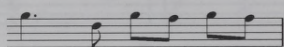
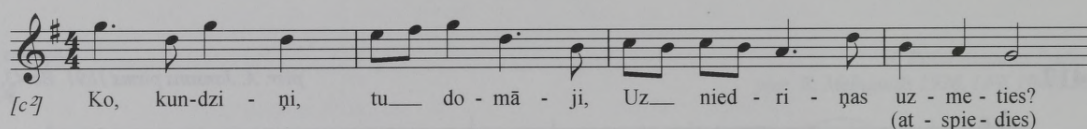
419

Gutšmite Talsu Cērē, 50 g.v.;
pier. J. Rinkuss 1928. LFK 345, 306.

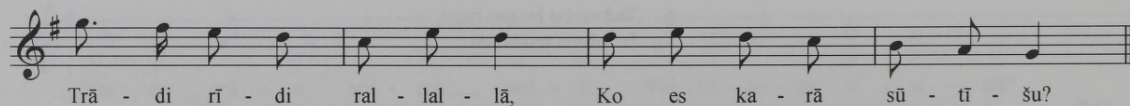
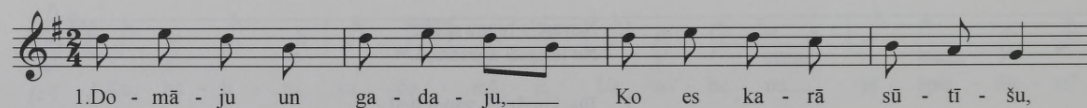
420

Ģederts Dilevičs Bauskas Ceraukstē, dzim. 1837;
pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 4724.

421

Zuze Kince Valkas Kalncempjos;
pier. A. Salaks 1929. LFK 170, 1442.

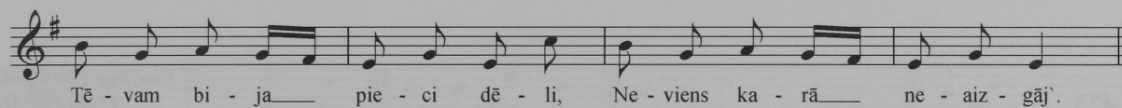
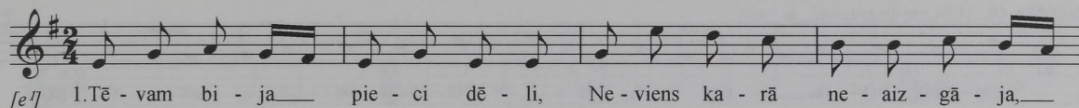

2. Tu, vecākais brālīti,
Izved sirmu kumeliņ'!
3. Tu, vecākā māsiņa,
Iznes brāļa cepurīt'!
4. Dziedādami izpušķoja,
Raudādami pavadīj'.

Tēvam bija pieci dēli,
Neviens karā neaizgāja.

422

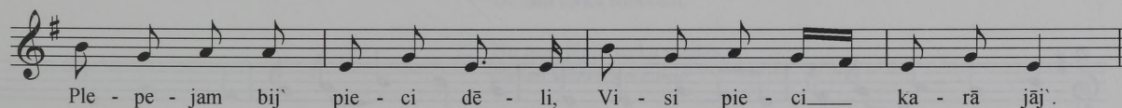
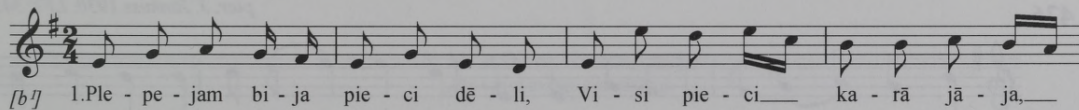
Anna Lagzdiņa Jēkabpils Saukā;
pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 1169.

2. Nāca ziņa, grāmatiņa,
Būs meitāmi karā ieti.	4. Tā aizjāja biržu birzes,
Kā bitīte līgodama.
3. Mātes meita karā jāja,
Čaukstēt čaukstēj' villainītes.	5. Tā padeva dievpalīgu
Pie kariņa vārtiņiem.

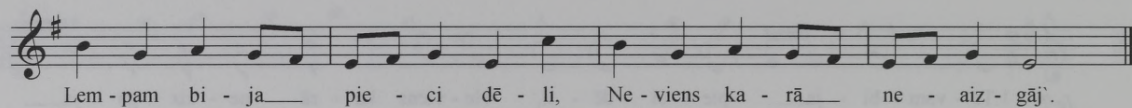
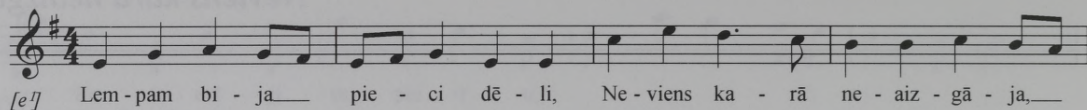
423

Mare Kažoka Ilūkstes Gārsenē, 82.g.v.;
pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 436.

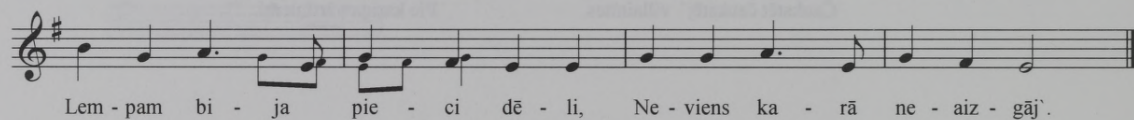
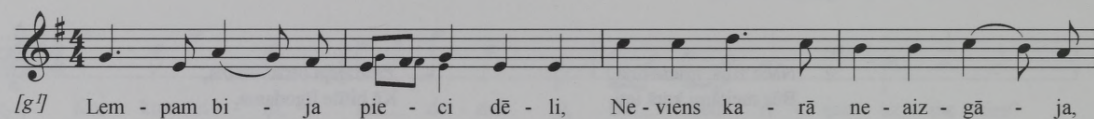
2. Jāja vienu birzumiņu,
Kā bitīte mirdzēdama.	6. Atnāk ziņa grāmatiņa,
Šai meitiņai karā jāti.
3. Jāja otru birzumiņu,
Redz kariņu karojot.	7. Saka zaldāts uz zaldātu,
Šās meitiņas jāžēlo.
4. Karam deve dievpalīgu,
Paši stāja pulciņā.	8. Nav jai tēva, māmuliņas,
Kas par viņu karā jā.
5. Sēju savu kumeliņu
Pie kariņa vārtiņiem.	9. Nav jai tēva, māmuliņas,
Nav istajo bāleliņu.

424

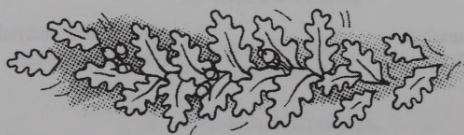
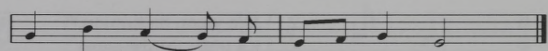
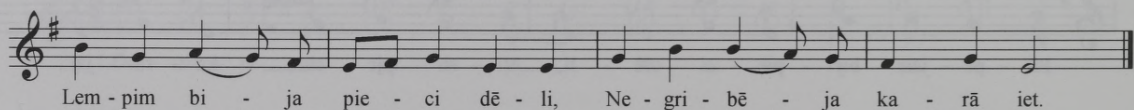
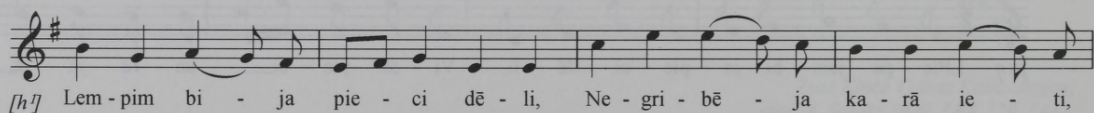
425

Sperģānis Vārenbrokā.
LFK 1495, 310.

426

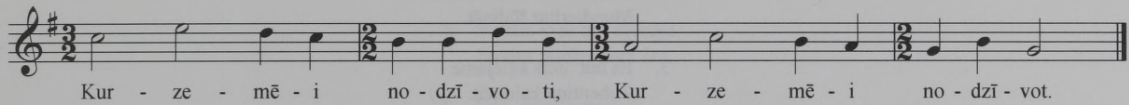
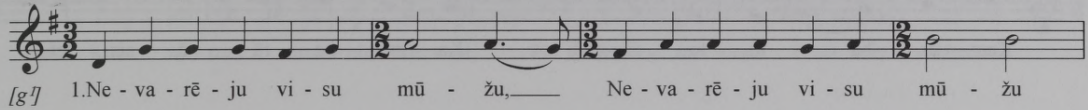
Dārta Briede Madonas Praulienā, 60 g.v., dzim. Jēkabpils Zasā;
pier. J. Rinkuss 1930. LFK 345, 433.

*Kaut es būtu to zinājis,
Ka man karā jāaiziet.*

427

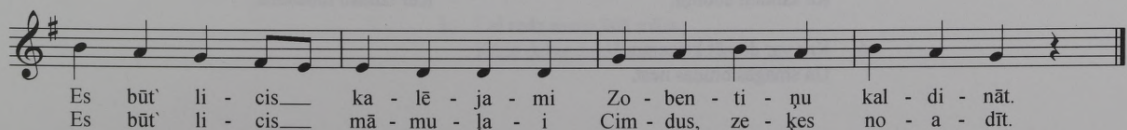
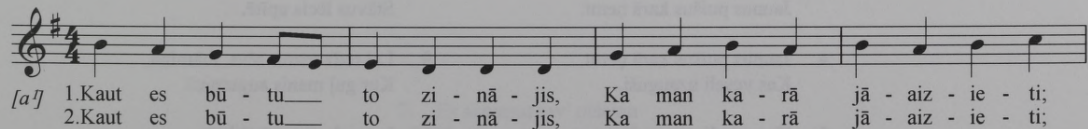
Sīlis Aizputes Dunalkā;
pier. A. Jansons pirms 1891. Bb 43, 2548.

2. Keizars raksta grāmatīņu
Pie Kurzemes muižniekiem.	6. Lai jums deva tie dēliņi,
Kas palika Kurzemēi.
3. Raksta vien un rēķināja
Jaunus puišus karā dot.	7. Nu ar Dievu, Kurzem's puīši,
Jūs vairs manis neredzēsīt.
4. Kas veseli uzauguši
Kā sarkani āboliņi.	8. Man ir jāiet tas celiņis,
Ko augdamis nestaigāju.
5. Nu ar Dievu, tēvs un māte,
Es jums maizes vairs nedošu.	9. Man jāmīlē tie ļautiņi,
Ko augdamis nemīlēju.
10. Nu ar Dievu, Kurzem's meitas,
Jūs vairs manis neredzēsīt.
11. Nu man' gaida turku meitas
Uz tām turku robežām.
12. Nu man jāmīl turku meitas,
Jādien krievu ķeizaram.

428

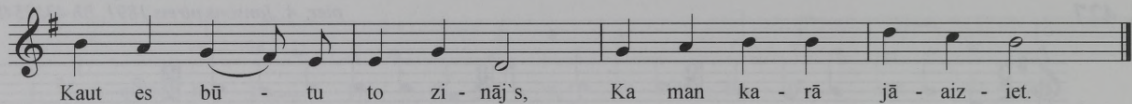
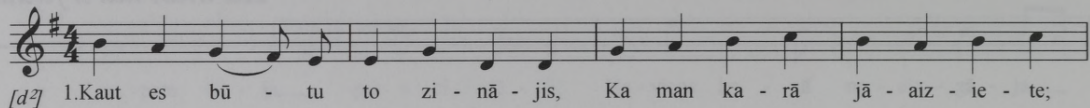
Aizputē;
pier. F. Jakobsons 1929. LFK 514, 19.

Pierakstītāja piezīme: Krievijas armijā iesaucamo rezervistu dziesma.
Aizputē dzirdēta 1904 jeb 1914. gadā mobilizācijas gadījumā.

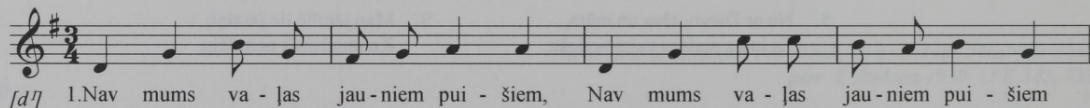
429

♩ = 120

Margarieta Goldberga Kuldīgas raj. Alsungā, 65 g.v.;
pier. A. Krūmiņš 1957. LFK 1935, 8499.

2. Es būt' līcis skroderame
Mundierīgu šūdināt.
3. Es būt' līcis kalējame
Zobentiņu kaldināt.
4. Es būt' savas vieglas kājas
Maršierēti iemācījis.
5. Es būt' savu līgaviņu
Priekš trīs gadi nolūkojis.

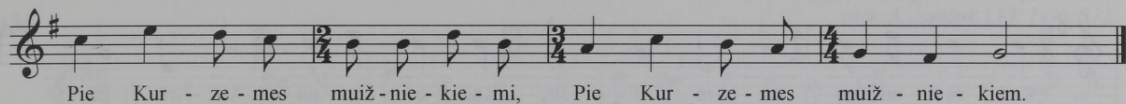
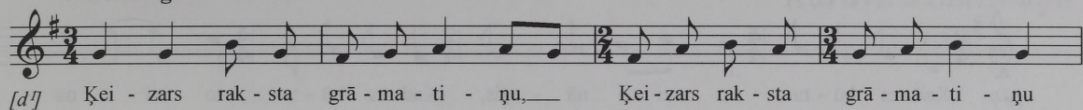
430

Pēteris Vidmanis Liepājā;
pier. L. Galeniece 1929. LFK 804, 1815.

2. Ķeizars raksta grāmatiņu
Pie Kurzemes muižniekiem.	7. Kaut es būtu to zinājis,
Kad es augu karavīrs.
3. Raksta vien un rēķināja
Jaunus puišus karā ņemt.	8. Es būt' dzelmei roku sniedzis,
Stāvus lēcis upītē.
4. Jaunus puišus karā ņemt,
Kas veseli uzauguši.	9. Lai redz manis tēvs, māmiņa,
Kur guļ manis augumiņš.
5. Kas veseli uzauguši
Kā sarkani āboliņi.	10. Lai redz mana īstā brūte,
Kur izmīsu mīlestībā.
6. Kas var dienēt ķeizaram
Un smagās bruņas nest.	

431 **Nesteidzīgi** ♩ = 80 - 90

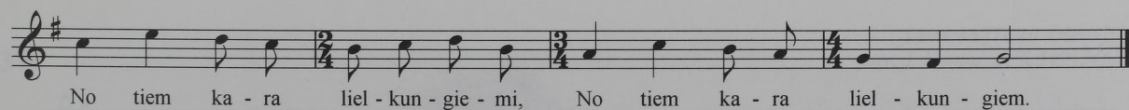
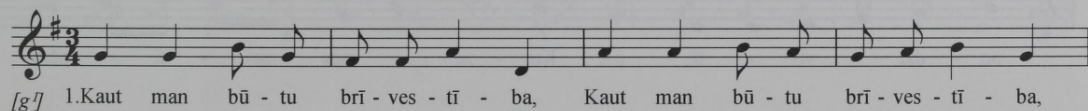
Anna Atstāja Liepājas Medzē, 69 g.v.;
pier. A. Krūmiņš 1961. LFK 1955, 12994.

2. Raksta vien un rēķināja
Jaunus puišus karā dot.
3. Kas veseli uzauguši,
Kas var dienēt ķeizaram.
4. Kas var dienēt ķeizarami,
Var ķeizara bruņas nest.
5. Kaut es būtu to zinājis,
Kad es augu karavīris.
6. Es būt' savas vieglas kājas
Maršierēti iemācījis.
7. Es būt' savu muguriņu
Iemācījis bruņas nest.

432

Lizbete Valdmane Liepājas Tāšos, 60 g.v.;
pier. R. Jermaks 1961. LFK 1955, 12618.

2. Es aizvestu sav' māsiņu
Uz tām prūšu robežām.
3. Lai redz mana īstā māsa,
Kāda dzīve zaldātam.

433

Anna Gauše Aizputes raj. Lažas c., dzim. 1878;
 pier. A. Kalniņš 1957. LFK 1935, 10531.

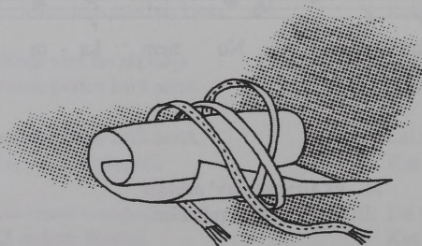
[d] 1. Kad es bū - tu to zi - nā - jis, Kad es bū - tu to zi - nā - jis,
 Kad es au - gu ka - ra - vī - ris, Kad es au - gu ka - ra - vīrs.

2. Es būt nāvei rociņu sniedzis,
 Stāvu lēcis ūdenī.
3. Lai redz manis tēvs, māmiņa,
 Kur gul viņu lolojumis.
4. Lai redz mana īstā brūte,
 Kur gul manis augumiņš.

434

Trīne Barisa Grienvaldē [Bauskas Zālītē];
 pier. J. Graubiņš. LFK 1495, 5.

[d?] Nav man va - ļas vi - su mū - žu Kur - ze - mē - i
 no - dzī - vo - ti, pie Kur - ze - mes mei - ti - ņām.

*Pate māte savu dēlu
Karavīru audzināja*

435

*Saržantu Ingus Dursupē un mācītājs Zanders;
pier. A. Jurjāns. LFK 1495, 233.*

[a'] 1. Mā - te, ma - zu au - dzē - da - ma, Do - māj' vieg - las die - nas būt, _____
2. Iz - ko - pu - si, iz - au - dzēj - se Ķei - za - ra - mi ka - ra - vī - ru,

Mā - te, ma - zu au - dzē - da - ma, Do - māj' vieg - las die - nas būt.
Iz - ko - pu - si, iz - au - dzēj - se, Ķei - za - ra - mi ka - ra - vīr'.

436

*Tukuma Sirmelē;
pier. Rozentāls. LFK 1495, 235.*

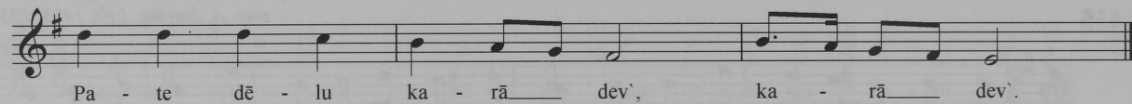
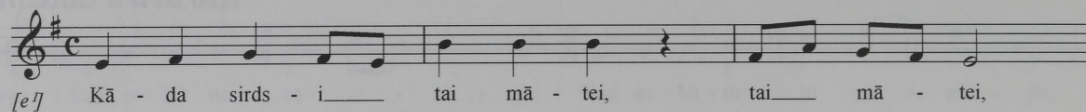
[d'] Mā - miņ' dē - lu au - dzi - nā - ja, Sev do - mā - ja vieg - las die - nas

437

*Sasmakā [Talsu Ārlavā];
pier. J. Heniņš. LFK 1495, 45.*

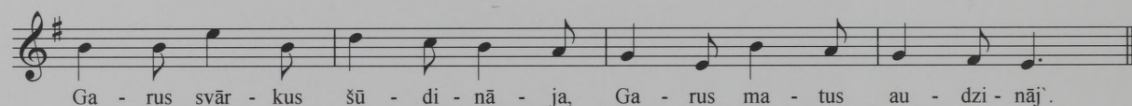
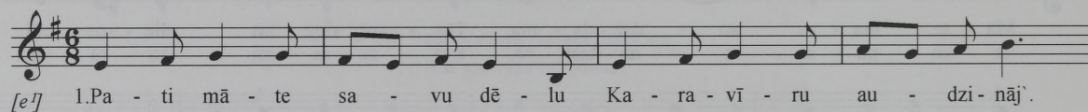
[g'] Mā - te sa - vu dai - ļu dē - lu, dai - ļu dē - lu

Ka - ra - vī - ru au - dzi - nāj', au - dzi - nāj'.

439

Līze Ašaka Ilūkstes Gārsenē;
pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 382.

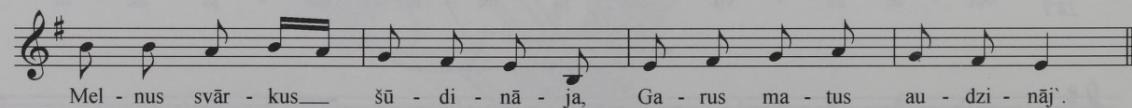
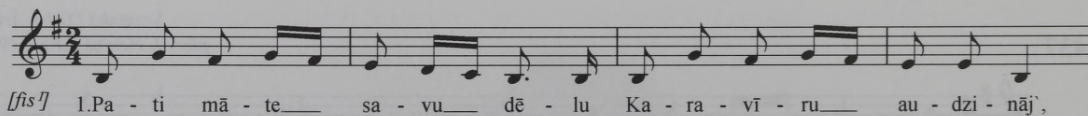

2. Māte uzvelk brūnus svārkus,
Tēvs apjoza zobentiņ';
Māte apjož zīda jostu,
Tēvs piesēja zobentiņ'.

3. Māte zirgu apsedloja,
Tēvs uzcēla mugurā;
Vaicā māte vadīdama:
- Kad pāmāksi atpakaļ?

440

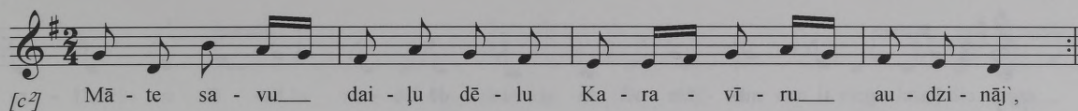
Marija Rudzīte Cēsu Drabešos;
pier. A. Jakāns 1929. LFK 832, 1589.

2. Piecus puškus pie cepures,
Sešas zvaigznes zobenam;
Māte galvu saglaudīja,
Tēvs uzlika cepurīt'.

3. Māte zirgu apsedloja,
Tēvs uzcēla mugurā;
Nu ar Dievu, tēvs, māmiņa,
Mūžam manis neredzēt.

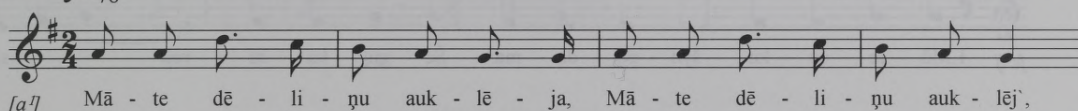
441

Dundagā;
pier. F. Rodiņš. LFK 1495, 2033.

Ra - di ral - lal - lā, Ka - ra - vī - ru au - dzi - nāj'.

442

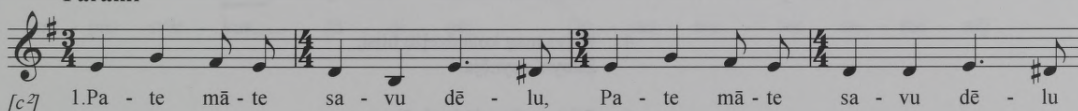
♩ = 78

Virgine Bruzgule Vidsmuižā;
pier. Ā. Erss. LFK 1495, 2980.

Vieg - las die - nas gai - dī - da - ma, Vieg - las die - nas gai - dī - dam'.

443

Parāmi

Minna Dreimane Liepājas Rāvā;
pier. A. Jansons 1885. Bb 43, 2516.

Ka - ra - vī - ru au - dzi - nā - ja, Ka - ra - vī - ru au - dzi - nāj'.

2. Īsus svārkus šūt tam lika,
Ērtus šūdit zābaciņus.	8. Māte galvu noglaudīja,
Tēvs uzlika cepurīti.	14. - Kad tu bijī kara vīris,
Kam tu mani bildināji?
3. Tēvs baroja kumeliņu,
Gatavs biju karavīrs.	9. Pa vārtiemi izjādamsi,
Riņķī griezu kumeliņu.	15. Kam tu mani bildināji,
Kam noņēmi vaiņadzīņu?
4. Gatavs biju karavīrs,
Gatavs kara kumeliņš.	10. Riņķī griezu kumeliņu,
Atskatosi atpakaļi.	16. Es būt' savu vaiņadzīņu
Pie māmiņas novalkāj'se.
5. To dieniņu vien gaidīju,
Kad kundziņis ziņu dos.	11. Atskatosi atpakaļi,
Kas raud žēli pakaļā.	17. Pie māmiņas novalkāj'se,
Iemetuse rāvienā.
6. Nāk no muižas divi ziņas,
Lai dēliņu karā raida.	12. Tēvs, māmiņa žēli rauda,
Vēl jo žēli - līgaviņa.	18. Lai tas spoži nespīdēja,
Līdz pārnāca karavīrs.
7. Tēvs sedloja kumeliņu,
Māte sēja kakla drānu.	13. Līgaviņa vēl jo žēli,
Par vaiņaga noņēmumu.	

444

Zemītē pier. J. Henriņš,
Saldū pier. M. Dravnieks. LFK 1495, 1982.

[d?] Pa - ti mā - te sa - vu dē - lu Ka - ra - vī - ru

au - dzi - nā - ja, Pa - ti mā - te ka - ra - vī - ru au - dzi - nāj'.

445

Ludzas Zvirgzdenē;
pier. T. Puisāns 1938. LFK 548, 20544.

[c?] 1. Mō - te so - ka šyu - pō - da - ma: - Še guļ ka - ra - veir - si;

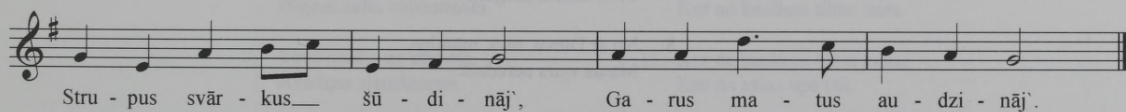
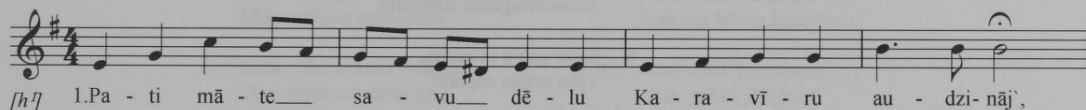
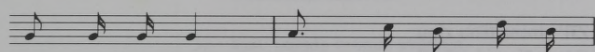
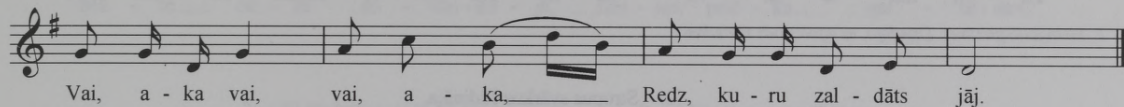
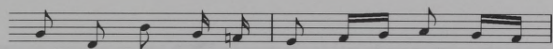
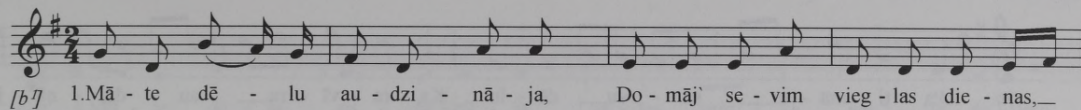
Mō - te so - ka šyu - pō - da - ma: - Še guļ ka - ra - veir - si.

2. - Kaidš es, māmeņ, karaveirsi,
Šyupelī gulādams!
3. Kungs maņ auga sērnu zyrgu
Ar sodlim sodlōtu.
4. Kaļvs maņ kola dzeļža blisi,
Zūbyn' osynōja.
5. Blise sprōga, lūde skrēja,
Poroks aizasvyla.
6. Lyka mani klōneišūs,
Vad uz lazaretu.
7. Treis jumprovas, treis dokteri
Stōv pi munas gultas.
8. Lyudzu rokstat grōmoteņu
Tāvam ar māmeņu.
9. Lai atīt, lai atbrauc
Uz kopim palaistu.

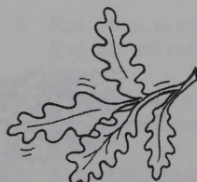
446

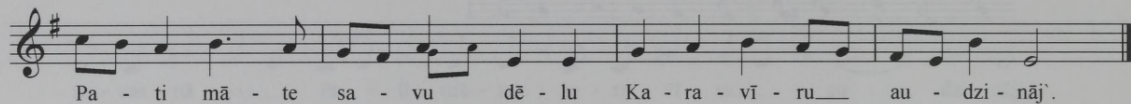
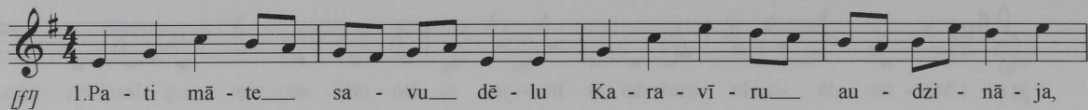
Sperjānis Vārenbrokā [Jēkabpils Vārnavā];
pier. A. Jurjāns 1891. LFK 1495, 1130.

[c?] Mā - miņ dē - lu au - dzi - nā - ja, Lus - tes, prie - ku gai - dī - da - ma

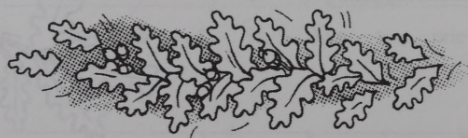
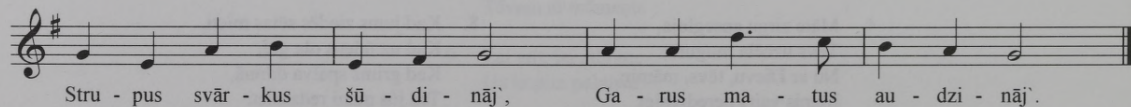
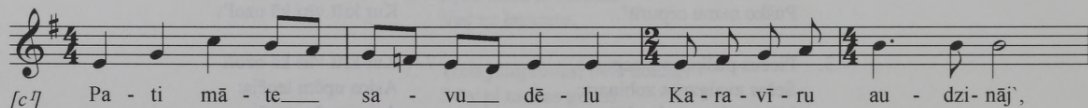
2. Zīlīt' atnes' tādu ziņu:
Brālam karā jāaiziet;
Ej, māsiņa, dārziņā,
Puško manu cepurīt'.	6. Pavaicājiet kumeliņam,
Kur palika jājējiņš;
Kur palika jājējiņš,
Kur krīt vīri kā ozol'.
3. Piecus puškus aiz cepures,
Sešas zvaigznes zobinam;
Māte galvu uzglaudīj',
Tēvs uzlika cepurīt'.	7. Kur krīt vīri kā ozoli
Asins upēm tecēja;
Asins upēm tecēja,
Zob'nus krāva zārdiņā.
4. Māte zirgu apsegloja,
Tēvs uzcēla mugurā;
Nu ar Dievu, tēvs, māmiņ,
Manis vairs neredzēsiet.	8. Kad jums ziedēs sētas mieti,
Kad uz ūdens ola guļ;
Kad grimis spalva dibinā,
Tad jūs mani redzēsiet.
5. Devītāi gadiņāi
Attecēja kumeliņš;
Attecēja kumeliņš
Smiltaināmi kājiņām.	

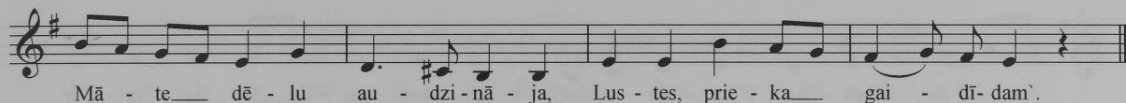
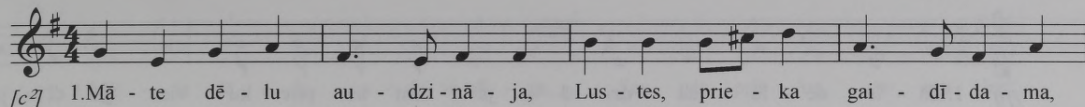

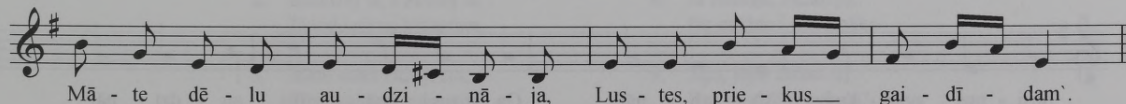
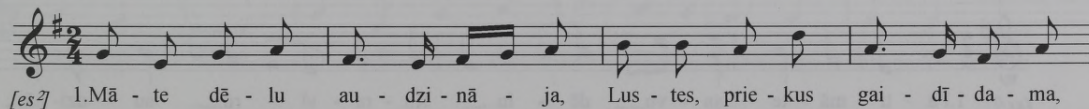
E. Melngaiļa piezīme: Dziedāja, uz vijoles līdz spēlēdams.

2. Strupus svārkus šūdināja,
Garus matus gludināja.
3. Zīl' atnesa tādu ziņu:
Būs brāļami karā iet.
4. Tec, māsiņa, dārziņāi,
Puško brāja cepurīti.
5. Piecus puškus pie cepures,
Sešas zvaigznes zobinami.
6. Māte galvu sasukāja,
Tēvs uzlika cepurīti.
7. Māte zirgu sasegloja,
Tēvs uzcēla mugurā.
8. Nu ar Dievu, tēvs, māmiņa,
Manis vairs neredzēt.

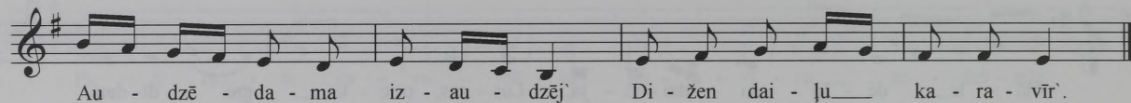
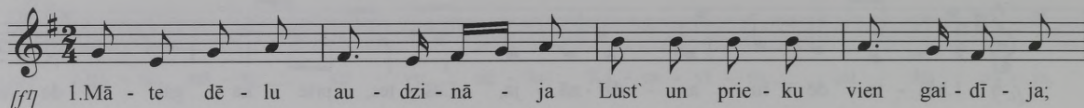

2. Ni tās lustes, ni tā prieka,
Uzaudzina karavīru.	9. Māte prasa, raudādama:
- Kad atjāsi tu, dēliņi?
3. Māt' izauda brūnus svārkus,
Tēvs pašuva zābaciņus.	10. - Tad atjāšu es, māmiņa,
Kad būs prūši uzvarēti.
4. Mās' notaisīj' zīda jostu,
Piejot zelta zobentiņū.	11. Aizjāj projām bāleliņis
Pār smilšainiem kalnajiemi.
5. Brālīts pucēj' kumeliņu,
Mīļus vārdus runādāmis.	12. Par deviņas vasariņas
Atskrien bērais kumeliņis.
6. Māte vilka brūnus svārkus,
Tēvs apmauca zābaciņus.	13. Māte vaicā kumeļami:
- Kur palika jājējiņis?
7. Mās' apjoza zīda jostu,
Piejot zelta zobentiņam.	14. Tur palika jājējiņis,
Kur no kauliem tiltus taisa.
8. Tēvs uzcēla uz kumeļa,
Asariņas slaucīdamis.	15. Kur no kauliem tiltus taisa,
Kur no asins upe tek.

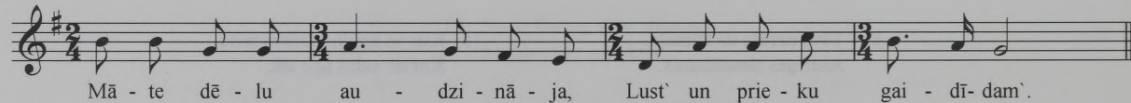
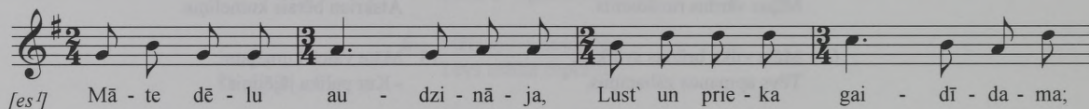
2. Nava lustes, nava prieka,
Uzaudzēja kara dēlu.	5. Kad, dēliņi, tu atjāsi,
Kad mēs tevi redzēsim?
3. Māte loka mēteļiņu,
Tēvs segloja kumeliņu.	6. - Tad, māmiņa, es atjāšu,
Kad smēls celsies virs ūdeņa.
4. Māte teice raudādama:
- Kad, dēliņi, tu atjāsi?	7. Kad smēls celsies virs ūdeņa,
Kad grimis spalva dibenā.

453

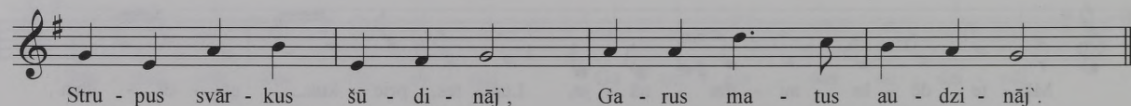
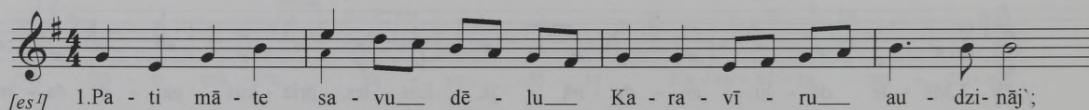
Slikšāns Vārenbrokā [Jēkabpils Vārnāvā];
pier. A. Jurjāns 1891. Bb 43, 1582, teksts Bb 43, 1030.

2. Māte auda brūnus svārkus,
Tēvs šūdināj' zābaciņ's.
Māsa šuva zīļu jostu,
Pie lodziņa raudādām'. | 3. Māt' apvilka brūnus svārkus,
Tēvs apmauca zābaciņ's.
Māsa joza zīļu jostu,
Brāls segloja kumeliņ'. | 4. Māte prasa raudādama:
- Kad, dēliņi, mājās nāks'?'
- Tad, māmiņa, mājās nāksū,
Kad zaļos sētas mieti. |
|---|--|---|

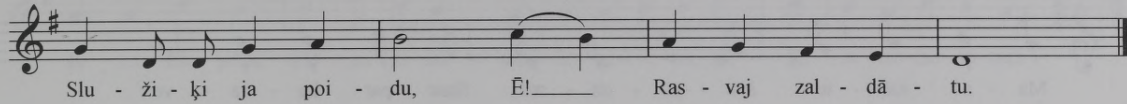
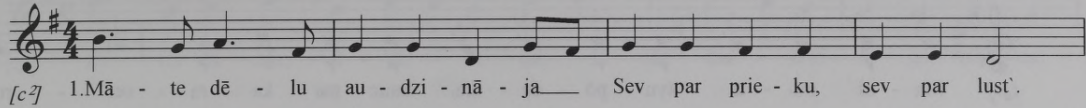
454

Ida Rēķe Daugavpilī;
pier. A. Bērzkalne, no fongr. atšifr. A. Salaks 1928. LFK 170, 886.

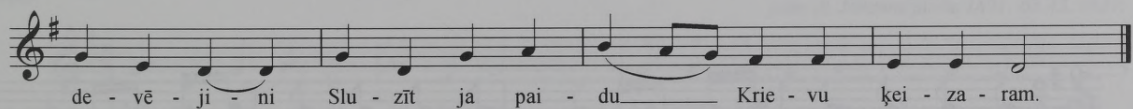
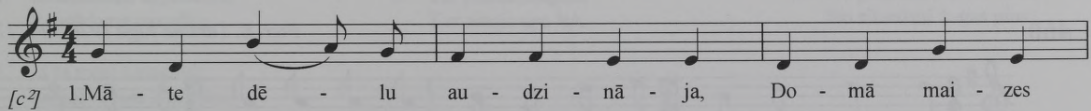
455

Natālija Ludviķe Liepājas raj. Aizvīķu c., dzim. 1902;
pier. R. Jermaks 1961. LFK 1955, 12810.

2. Zīlīt' atnes' tādu ziņu:
Brālam karā jāaiziet;
Brālam karā jāaiziet,
Nepuškotu cepurīt'.	4. Piecus ziedus aiz cepures,
Sešas zvaigznes zobenaž,
Māte galvu noglaudīja,
Tēvs uzlika cepurīti.	6. Raud', māsiņa, vai neraudi,
Tu vairs manis neredzēsi;
Devītāi gadiņāi
Pienāks manis kumeliņis.
3. Tec, māsiņa, dārziņā,
Pušķo brāļa cepurīt'!
Dziedādama ziedus plūcu,
Raudādama appuškoju.	5. Tēvs uzlika cepurīti,
Māte apjoz' zobentiņu;
Māte zirgu apsedloja,
Tēvs uzcēla mugurā.	7. Pavaicājiet kumeļami:
- Kur palika jājējiņis?
Tur palika jājējiņis,
Kur krīt vīri kā ozoli.

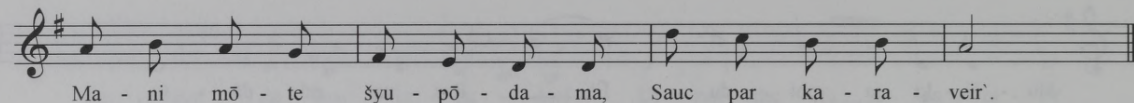
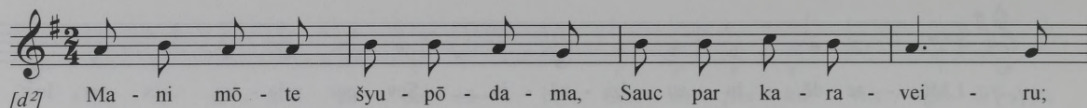

2. Sev par prieku, sev par lusti,
Ķeizarami dienderīt'.	7. Ielaizdama pavaicāja:
- Kur palika jāējīņš?
3. Uz kariņu aizjādams,
Nocērt vienu ozoliņu.	8. Tur palika jāējīņš,
Kur plintēm stabus raka.
4. Ja tas kalta, ja novīta,
Negaidiet pārnākam.	9. Kur plintēm stabus raka,
Kur šķēpiem žogus pin.
5. Pēc piektā, pēc gadiņa
Kumeļš zvezda aiz vārtiem.	10. Kur zobenu tiltus taisa,
Kur asens strautiem skrēja.
6. Tec, māsiņ, atcel vārtus,
Laid kumeļu sētsvidū.	11. Kur asens strautiem skrēja,
Kur cepures kaudzēm krāva.

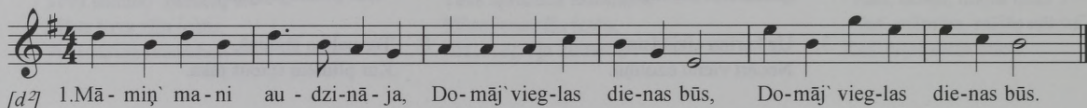
2. Izaudzēj'si, izskoloj'si,
Jādod krievu ķeizaram.	8. Ja neauga, nezaļoja,
Ne mūžami nepārnāks.
3. Māte auda zīda jostu,
Tēvs kaldina zobentiņ'.	9. Jāju, jāju, atskatos,
Kas raud žēli pakaļā?
4. Māt' apjoza zīda jostu,
Tēvs piejoza zobentiņ'.	10. Tēvs, māmiņa žēli raud,
Vēl jo žēli tā meitiņ'.
5. Nu ar Dievu, tēvs, māmiņa,
Nu es jāšu kariņā.	11. Kas ar mani saderēja,
Samītoja gredzentiņ'.
6. Pa vārtiem izjādams,
Nolauž bērza galotnīt'.	12. Neraud' žēli tu, meitini,
Gaidi mani pārnākot.
7. Ja tas auga, ja zaļoja,
Gaidiet mani pārnākam.	13. Ja tu mani nesagaidi,
Sagaid' manu kumeliņ'.

458

Saļma Barkāne Ludzas raj. Zvirgzdenē, 76 g.v.;
pier. M. Kurme 1972. LFK 2005, 1719.

459

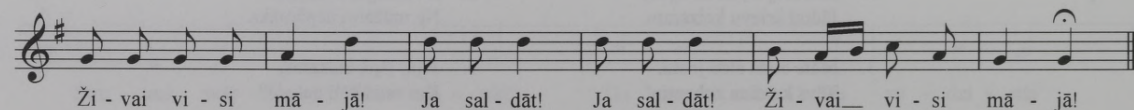
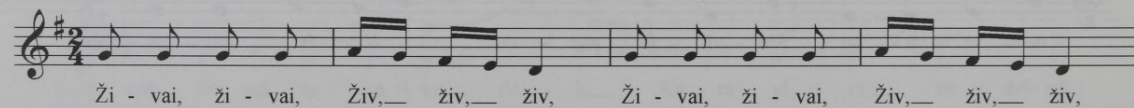
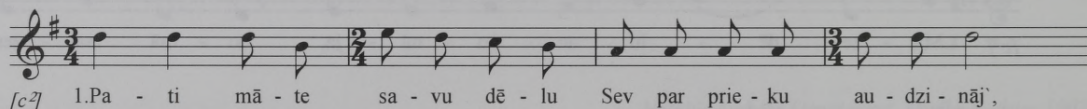
Pier. K. Siliņš 1927. LFK 489, 3.

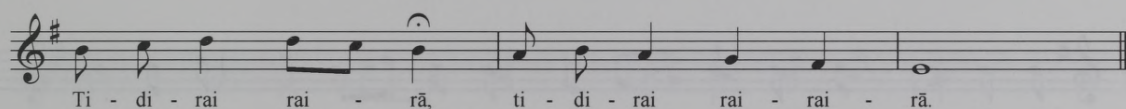
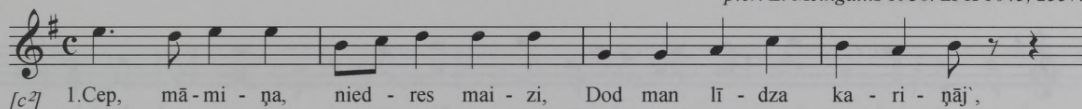
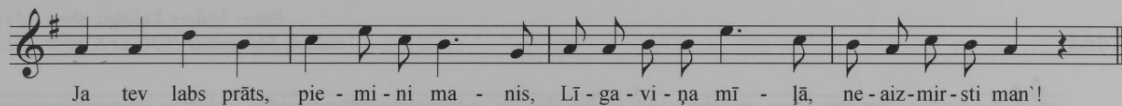
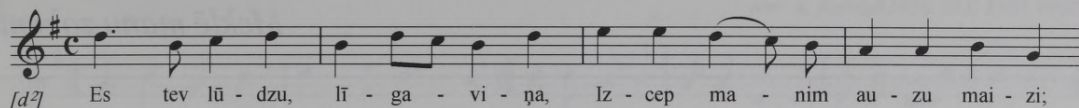
2. Kad jau nāku pieaudzis, -
Jāiet man nu kariņā.	5. Tai noņēma vaiņadziņu
Pašā ziedu laiciņā.
3. Māmiņ' mana gauži rauda,
Līgaviņa - vēl gaužāk.	6. Neraud', mana līgaviņa,
Es pārnākšu dziedādams.
4. Līgaviņa vēl gaužāki,
Tai noņēma vaiņadziņ'.	7. Es pārnākšu dziedādams,
Zobentiņu cilādams.

460

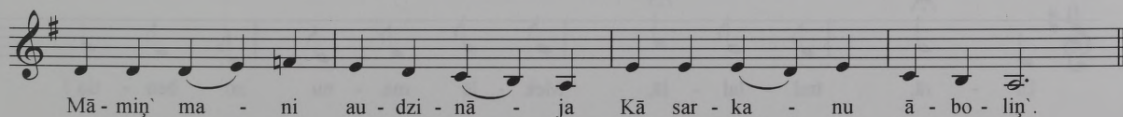
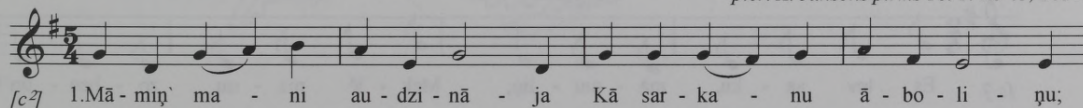
Pier. E. Turkina Rīgā 1926. LFK 17, 6088.

2. Kas dos prieku, nava prieka,
Izaudzina karavīru.	4. Ja tas auga, ja zaļoja,
Tad gaidieta pārnākam.
3. Es karāi aiziedams,
lestādīju ozoliņu.	5. Ja tas vīta, ja nokalta,
Negaidieta pārnākam.

2. Tā būs mane gauši ēste,
Viegli neste mugurāje.	6. Par deviņu vasariņu
Pārņāks manis kumeliņis.	9. Tur gul vīri kā ozoli,
Kaudzēm mestas cepurītes.
3. Kāp, māsiņa, dārziņāje,
Puško manu cepurīti.	7. Pras' maname kumeļame,
Kur palika jājējiņš.	10. Kaudzēm mestas cepurītes,
Asēm krauti zobeniņi.
4. Dziedādama appuškoju,
Raudādama pavadīju.	8. Tur palika jājējiņš,
Kur aseņu upe tek.	11. No plintēmi mietus dūra,
No siksnāmi žogus pina.
5. Ja tu mani nesagaidi,
Sagaid' manu kumeliņu!		

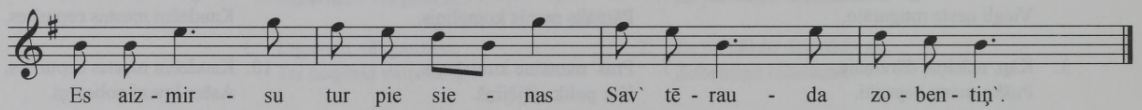
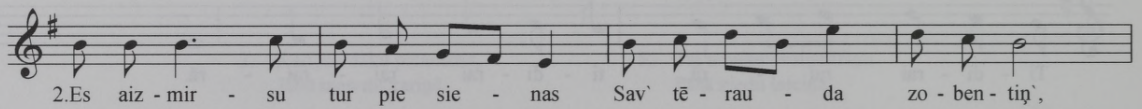
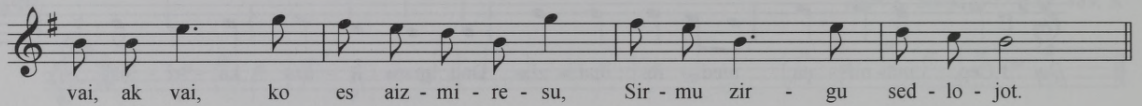
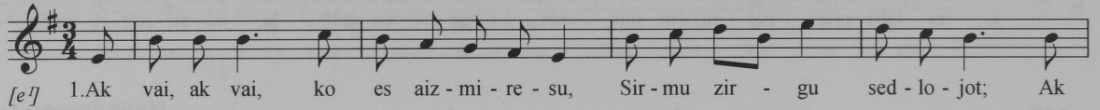

2. Audzēdama, domādama
Sev par prieku vieglas dienas.	6. Miežu maizi grūti ēst,
Viegli nest kultītē.	9. Ik rociņas mazgādama,
Ik tu mani pieminēsi.
3. Izaudzēj' se karavīru,
Ķeizariņa sargātāju.	7. Nāc, māmiņa, sniedz rociņu,
Nu es kāpšu kumeļā.	10. Ik tu mani pieminēsi:
Mans dēliņis karavīrs.
4. Dievs, nosodi lielus kungus:
Ceļ sirdēstu kumeļam.	8. Lai birst manas asariņas,
Uz tavām rociņām.	11. Mans dēliņis karavīrs,
Ķeizariņa sargātājs.
5. Cep, māmiņa, miežu maizi,
Karā mani raidīdama.		

*Es tev saku, māmuliņ,
Meklē manu zobentiņ'!*

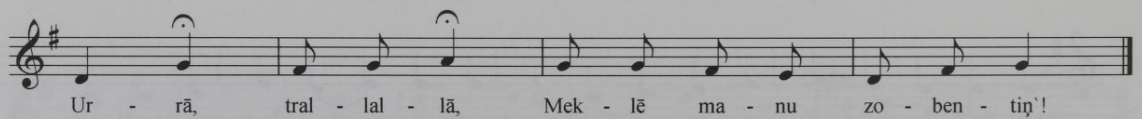
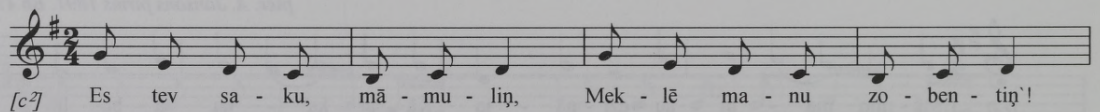
464

*Fricis Millers Kuldīgā, dzim. 1844;
pier. E. Melngailis 1930. LFK 1045, 2567.*

465

LFK 1495, 1152.

466

Anna Kasparāne Rēzeknes raj. Bērzgales c., dzim. 1884;
 pier. A. Kalniņš 1956. LFK 1930, 4982.

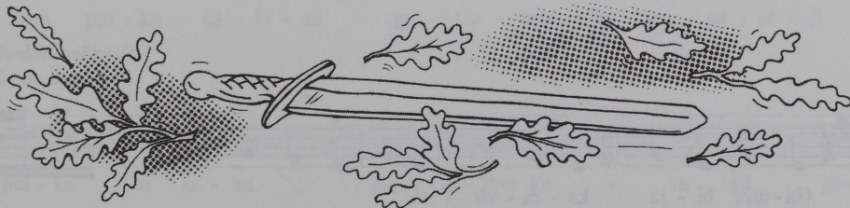
[b] Brō - li, ai - lē stō - si - mē - si Un ļus - tei - gi aiz - dzī - dō - sim, aiz - dzī - dōs'.

467

E. Didrihsone Ventspils Ēdolē;
 pier. A. Salaks. LFK 170, 1141.

[fis] Šis ap - cērp ma - nus ma - tus Un mē - ra au - gu - mu; Šis

ap - cērp ma - nus ma - tus Un mē - ra au - gu - mu.

Gatavs biju karavīrs,
Gatavs kara kumeliņš.

468

[Andante]

K. Blaubebergs Sēlpilī;

pier. A. Jurjāns 1891. LFK 1495, 53; Bb 43, 1637.

Teksts no Jurjānu Andreja apdares jauktam korim. RLB MK Dz. kr. R., 1894, Nr. 4.

[d] 1. Ga - tavs bi - ju ka - ra vī - ris, Ga - tavs ka - ra ku - me - liņš;

Ga - tavs bi - ju ka - ra vī - ris, Ga - tavs ka - ra ku - me - liņš.

2. To stundiņu vien gaidīju,
Kad atnāca grāmatiņ'.	6. Neraud' gauži, līgaviņa,
I es tevi līdz vedīš'.	10. Plintes stobris – tēvs, māmiņa,
Zobens - jauna līgaviņ'.
3. Kad atnāca grāmatiņa,
Jāj' projāmi ziņģēdams.	7. Kad man būsi brīvstība
No tiem kara virsniekiem.	11. Skrotēs, lodes apkārt skrēja
Kā bitītes sanēdams'.
4. Pats es jāju ziņģēdamis,
Kumeliņš - dancodams.	8. I es tevi līdzvedišu,
Uz tiem Prūšu robežiem.	12. Vēl asajis zobentiņš
Uz galviņas lidenēj'.
5. Dancoj' manis kumeliņš,
Raud ir mana līgaviņ'.	9. Tad redzēsi, līgaviņa,
Kāda diena zaldātām.	

469

Sperjānis Sēlpilī [Jēkabpils Vārnavā];

pier. A. Jurjāns 1891. Bb 43, 1613.

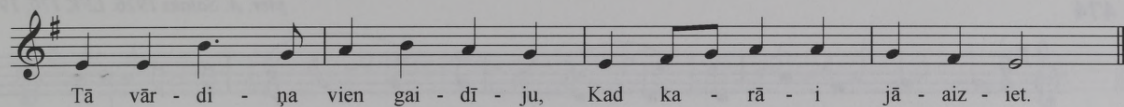
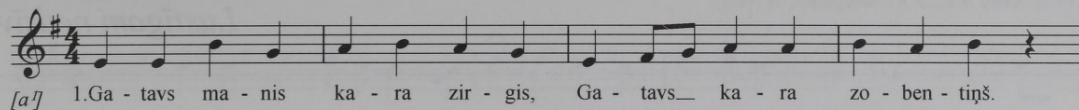
[d] Ga - tavs bi - ja ka - ra - vīr - si

470

J. Cimze. Dziesmu rota. R., 1884, 7. sēj., Nr. 8.

[e] Ga - tavs ma - nis ka - ra zirgs, Ga - tavs ma - nis zo - bin - tiņš.

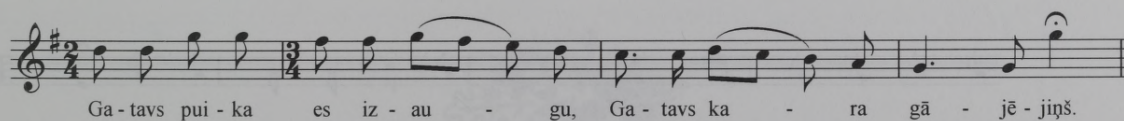
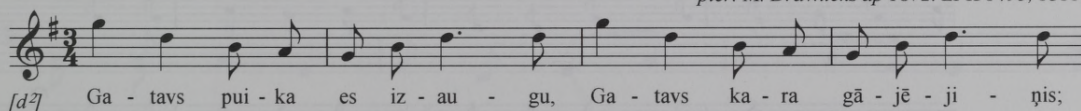
Tā vār - di - ņa vien gai - dī - ju, Kad ka - rā - i jā - aiz - iet.

2. Tu man raksti zīdautiņu
Zaļajāmi lapiņām.
Zaļajāmi lapiņāmi,
Sarkaniemi ziediņiem.
3. Tu rakstīji dziedādama,
Lielu dienu gaidīdam';
Nu atdevi raudādama,
Man karāi aizejot.
4. Tev karāi aizejoti,
Laimiņai atvēlēj';
Ja Dieviņis pasargāsi,
Tad pārņāksu sētiņā.

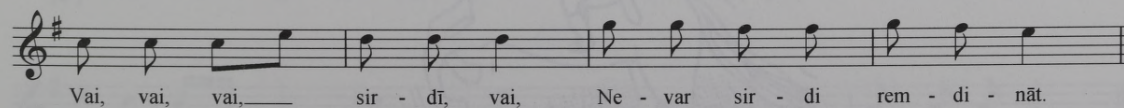
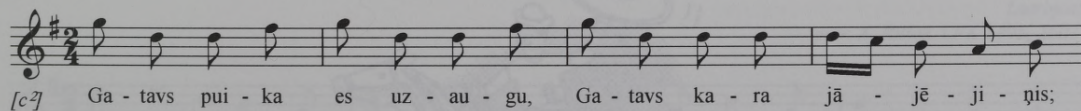
472

Skrundā;
pier. M. Dravnieks ap 1872. LFK 1495, 1311.

473

Helga Ūrmāne Ventspilī, fonogr. iesk. A. Bērzkalne;
atšifr. A. Salaks 1927. LFK 170, 668.

Kas kaitēja zaldātam
Lustīgam nedzīvot?

474

Lavīze Pimbere Liepājas Ezerē;
pier. A. Salaks 1926. LFK 170, 19.

[c⁷] Kas tur dim - da, kas ska - nē - ja, Kas ze - mī - ti tri - ci - nāj'?

Tau - tu dē - lis, ka - ra - vī - ris, Lēk - šoj' stal - tā ku - me - ļā.

475

Jūle Karsiša Ilūkstes Rubenā, dzim. 1860;
pier. E. Melngailis 1926. LFK 1045, 2711.

[d⁷] Kas kai - tē - ja zol - dā - ta - mi Lus - tī - ga - mi ne - dzī - vot?

476

Jūle Grīnberga Kuldīgā, dzim. 1855;
 pier. E. Melngailis 1930. LFK 1045, 2594.

[c?] 1. Kas kai - tē - ja ķei - za - ra vī - ram, Kas kai - tē - ja ķei - za - ra vī - ram Lus - tī - ga - mi —
 ne - dzī - vot, Ē, ai - jai - jā! Lus - tī - ga - mi ne - dzī - vot?

2. Ķeizars deva drānu, maizi,
 Liek stāvēti gatavam.

3. Liek stāvēti gatavami,
 Ar francūzi kapāties.

477

Sperjānis Vārenbrokā [Jēkabpils Vārnavā];
 pier. A. Jurjāns 1891. Bb 43, 1607.

[d?] Kas kai - tē - ja ķei - zar - vī - ram

478

Lutriņos;
 pier. A. Rītiņš. LFK 1495, 2607.

[d?] Lus - tī - ga - mi man dzī - vo - ti Sve - ša - jā - i ze - mī - tē - i,

479

Augusts Lācis Ventspils raj. Jūrkalnē;
 pier. V. Bendorfs 1969. LFK 1988, 78.

[f] Es iz - jā - ju — prū - šu ze - mi Ko - klē - da - mi, spē - lē - da - mi,
 Es iz - jā - ju — prū - šu ze - mi Ko - klē - da - mi, spē - lē - dam'.

480

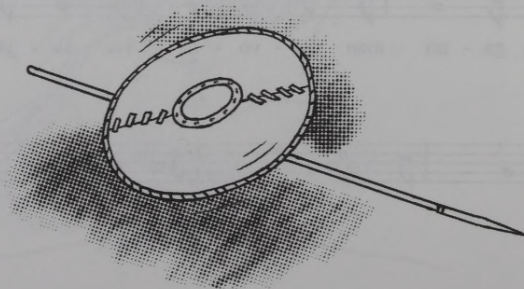
Anna Butvere Zemgales Ūziņos, 82 g.v.;
 pier. V. Stelbergs 1923. LFK 1700, 5485.

[a] Li - du, li - du, ba - lo - dī - ti, Augs - tu li - di - nāj',
 Tu re - dzē - ji man bā - li - ņu Ka - ra pul - ci - ņā.

481

Lība Pelbēģe Bauskā, dzim. 1846;
 pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 4734.

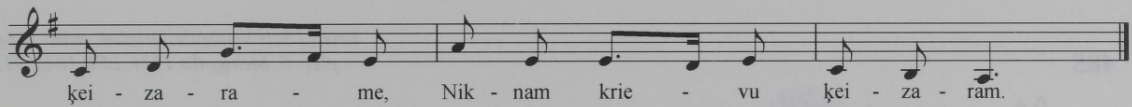
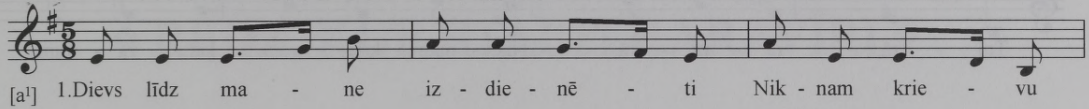
[a] Li - du, li - du, va - na - dzi - ņi, Aug - stu li - di - nā - ja,
 Li - du, li - du, va - na - dzi - ņi, Aug - stu li - di - nāj'.

Dievs līdz mani izdienēti
Niknam krievu ķeizaram.

482

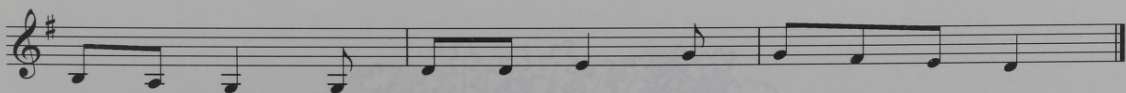
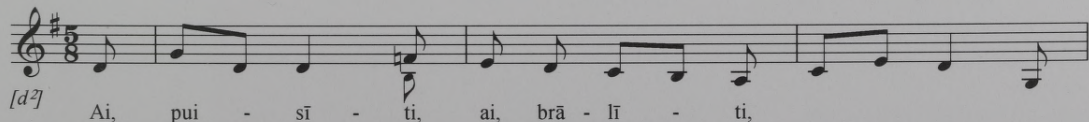
Pēteris Birznieks, dzim. 1857 Ventspils Ventā;
pier. E. Melngailis 1924. LFK 1045, 801.

2. Izdienēti, vēl pārnākti
Savāj tēvu zemītēja.
3. Savāj tēvu zemītēja
Apraudzīti māmuļiņu.
4. Apraudzīti māmuļiņu,
Kas man' grūti audzināja.
5. Kas man grūti audzināja,
Uz rokāmi vien šūpoja.
6. Šūpo mani, māmuļiņa,
Ilgi manis nešūposi.
7. Šūpos mani svešu zemi
Svešaudzēts kumeliņš.
8. Svešaudzēts kumeliņš,
Ķeizardoti iemauktiņi.

483

Sperjānis Vārenbrokā [Jēkabpils Vārnāvā];
pier. A. Jurjāns 1891. Bb. 43, 1605.

484

Bille Frišfelde Kuldīgā, dzim. 1865;
 pier. A. Salaks 1930. LFK 170, 1529.

[d] Dievs līdz ma - ni iz - die - nē - ti Nik - nam krie - vu ķei - za - ram,
 Trā - rā, ra - ra - rā, Nik - nam krie - vu ķei - za - ram.

485

Krists Lācis Ventspils Jūrkalnē, dzim. 1864;
 pier. E. Melngailis 1924. LFK 1045, 932.

[a] 1. Dievs līdz ma - nim iz - die - nē - ti Nik - nam krie - vu ķei - za - ram. Ri - di -
 rā - rā ra - de - ra - rā, Nik - nam krie - vu ķei - za - ram.

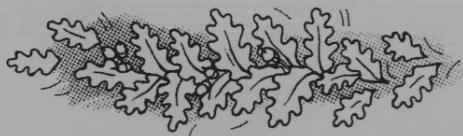
2. Izdienēja, vēl atlika,
 Vēl pārnāca sētiņā.

3. Vēl pārnāca sētiņā
 Tēvu, māti apraudzīt.

4. Tēvu, māti apraudzīti,
 Kas man' mazu audzināja.

5. Kas man' mazu audzināja,
 Klēpī mazu midzināja.

6. Klēpī mazu midzināja,
 Pie krūfimi dzirdināja.

Tānā, ālā, ālā, ālā, ālā,
Kur stalti karavīri.

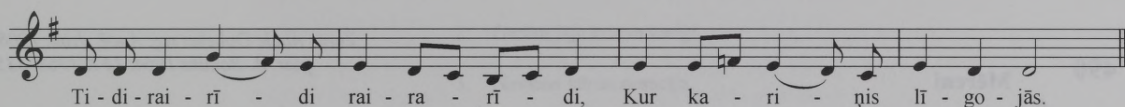
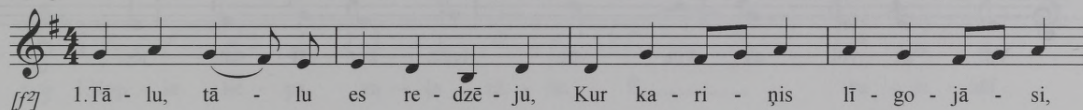
❖ REDZ, KUR STALTI KARAVĪRI ❖

*Tālu, tālu es redzēju,
Kur kariņis ligojās.*

486

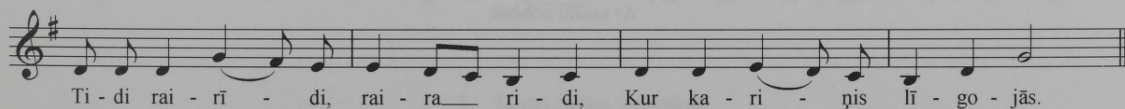
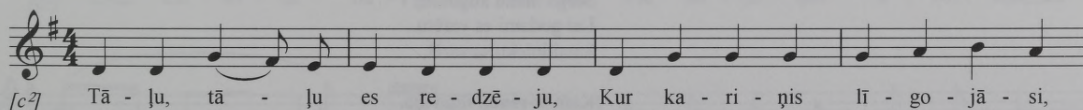
*Talsos;
pier. Brūns. Bb 43, 2552.*

2. Ja būs manim Dievs vēlējis,
Es ar līdzi līgotosi.	5. Lai saulīte balināja
Manu zīļu vainadziņu.	8. Īstajiem brālīņiem -
Pirkstainīši, nēzdaudziņi.
3. Kad, māmiņa, jauna miršu,
Kur liks manu vainadziņu?	6. Kad, māmiņa, jauna miršu,
Manu pūru izdalat.	9. Trīs gadiņi māte rauda,
Meitas pūru cilādama.
4. Kar, māmiņa, liepiņāi,
Manu zīļu vainadziņu!	7. Cimdi - kapa racējam,
Dvieļi - krusta nesējam.	10. Trīs gadiņi brāļi rauda,
Māsas pūru redzēdami.
		11. Pieci gadi jauni puiši
Jāj gar kapiem raudādami.

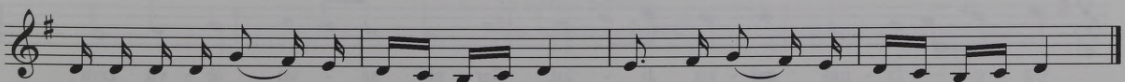
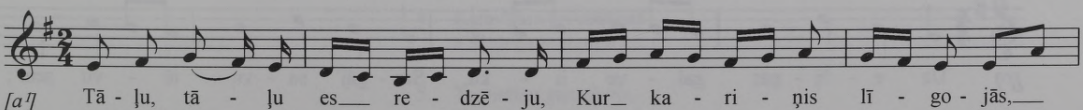
487

*Dunalkā;
pier. Kalnarājs. Bb 43, 2553.*

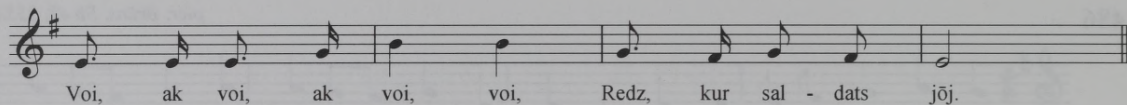
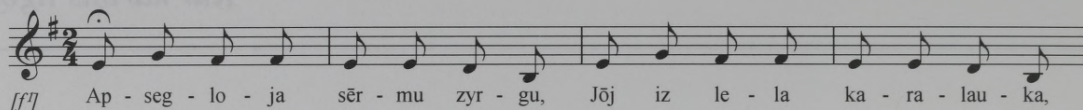

488

*Lutriņos;
pier. A. Rītiņš. LFK 1495, 1299.*

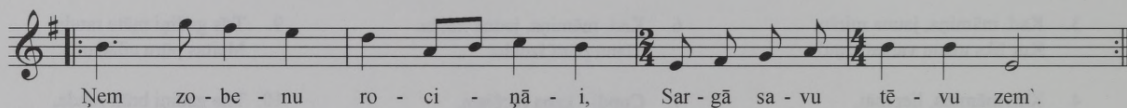
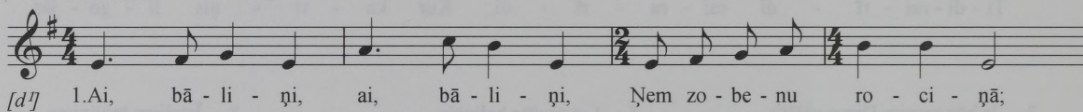

489

Tekla Pleša Balvu Lāčupē, dzim. 1902;
pier. E. Melngailis 1941. LFK 1045, 9464.

490

Mēreni

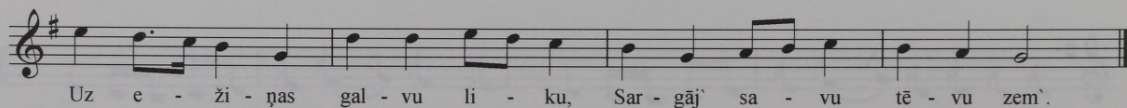
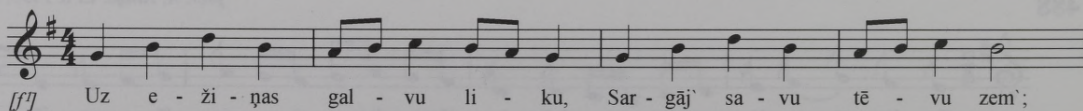
Žanis Ābele Dobeles raj. Aucē, dzim. 1908;
pier. A. Bomiks 1964. LFK 1968, 335.

2. Labāk manu galvu ņēma
Nekā manu tēvu zem';
Labāk mani karā kāva,
Ne celiņa maliņā.

3. Šķir, Dieviņi, manu ceļu,
Sargā manu augumiņ'!
Lai godami es varētu
Ienaidnieku uzvarēt.

4. Kam tu raudi, līgaviņa,
Gaidi mājās pārnākot!
Es pārnākšu no kariņa
Ar saulīti zobenā.

491

Oskars Kalējs, dzim. ap 1902, mel. dzirdējis Piebalgā;
pier. E. Melngailis 1926. LFK 1045, 3419.

*Aiz kalniņa liepa auga,
Apakš liepas avotiņš.*

492

*Dārte Dambrovska Tukuma Blīdenē, 76 g.v.;
pier. L. Galeniece 1929. LFK 804, 3962.*

[e²] 1. Kup - la lie - pa, za - ļa zā - le, Ē, _____ za - ļa zāl'.

2. Garām jāja krieva kungi.
3. Neviens vārdu nesacīja.
4. Viens tik vārdu pasacīja:
5. - Ko, māsiņas, jūs dariet?
6. Kur, brālīši, jūs jājat?
7. - Jājam kara dienestā.

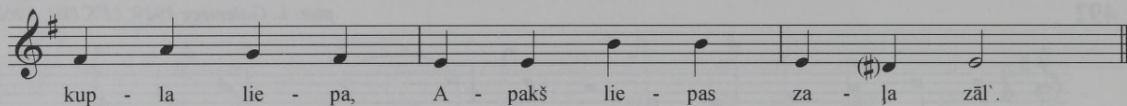
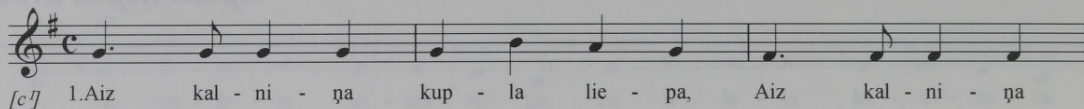
493

*Rūjienā;
pier. J. Bahs. J. Cimze. Dziesmu rota. R., 1914, Nr. 179.*

[c²] 1. Aiz kal - ni - ņa lie - pa _____ au - ga, Pie lie - pi - ņas a - vo - tiņš, _____

Ē - - - ja - jā! _____ Pie lie - pi - ņas a - vo - tiņš.

2. Tautas meitas, zeltenītes,
Tur velēja villainīt's.
3. Karavīri, bāleliņi,
Tur dzird' bērus kumeliņ's.
4. Karavīram īss mūžiņis
Kā ūdeņa burbulim.
5. To vietīņu gan zināja,
Kur māmiņa kājas āv'.
6. To vietīņu nezinaja,
Kur mūžiņu nodzīvot.

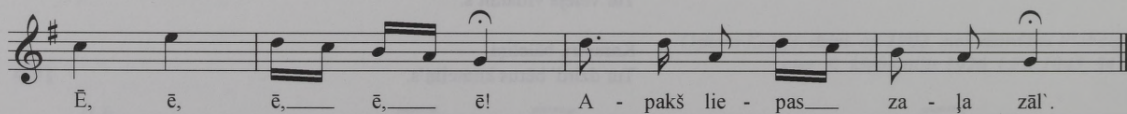
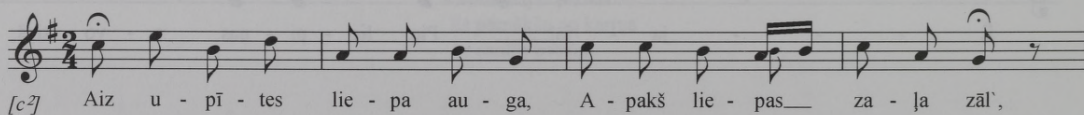
2. Apakš zāles avotiņis,
Tur meitiņas velējās.	6. Zaldātami īss mūžiņis,
Šodien te un rītu tur.
3. Tur meitiņas velējās
Savas baltas villainīt's.	7. To vietīņu gan zināju,
Kur māmiņa kājas āv'.
4. Tur sajāja karavīri
Dzirdīt savus kumeliņ's.	8. To vietīņu nezināju,
Kur mūžiņu nodzīvoš'.
5. Velējati jūs, meitiņas,
Par zaldātu nebēdāj't.	9. Vai prūšosi vai leišosi,
Vai celiņa maliņai?

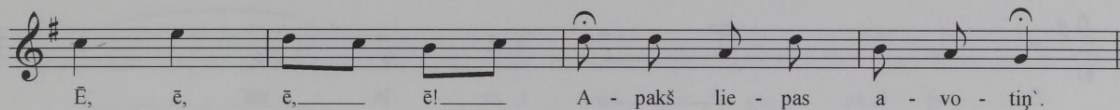
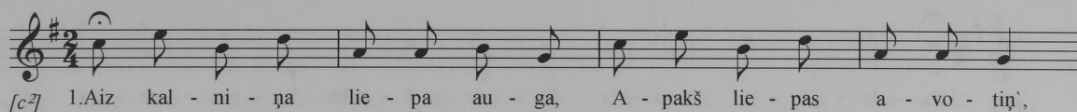
10. Ne prūšosi, ne leišosi,
Ne celiņa maliņai.

11. Pašai tēvu zemītēi,
Lielai krievu lēģerēi.

12. Krustim jāja karavīri,
Krustim - mani bāleliņi.

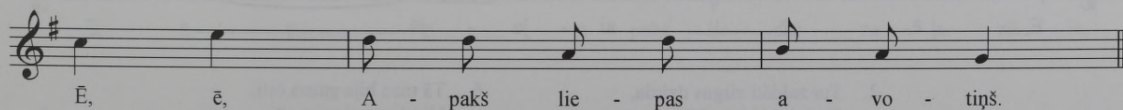
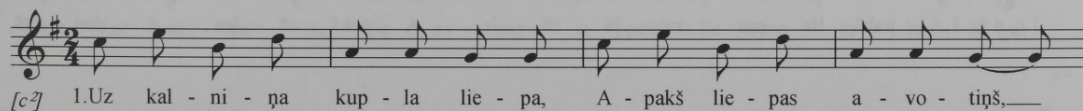
13. Krustim kāra linu dvieļus,
Krustim - zīda nēzdaudziņ's.

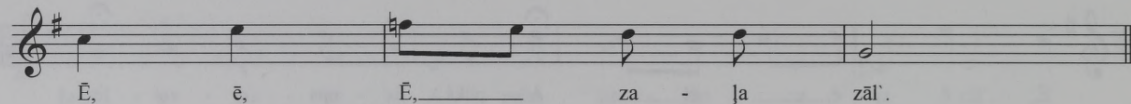
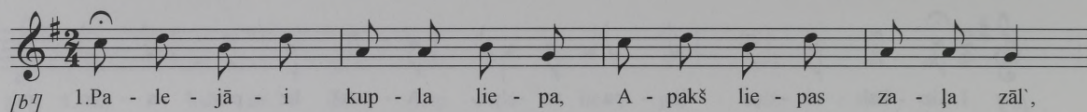
dzied arī:

1. Apakš liepas avotiņi,
Kur zaldāti zirgus dzird'.	1. Ko sēroji tu, kundziņi,
Uz zobena atspiedies.
2. Kur zaldāti zirgus dzirda,
Jaunas meitas velējās.	2. Kā būs mane nesērote,
Jauni viene karavīr'.
3. Jaunas meitas velējās,
Par zaldātu nebēdā.	3. Cits nezare bruņas neste,
Cits zobena šmidzināt.
4. Zaldātame īss mūžiņis,
Šodien teje, rītu tur.	4. Tai mātei liels sirdestis,
Kam pulkaju bāleliņ'.
5. Nākat, ļaudis, skataties,
Kur zaldāti pulkiem jā.	5. Cits noslika, cits nobēga,
Cits karāje līgojās.
6. Bēri zirgi, melni sedli,
Spoži stangu iemauktiņi.	6. Es mātei viens dēliņis,
Vienis laba gribētājs.
	7. Mīkstu gultu, baltu putru,
Jaunu meitu klāt gulēt.

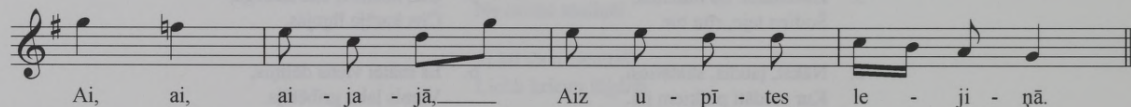
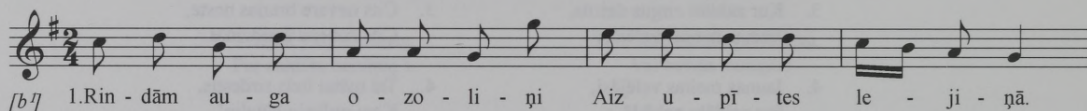
2. Apakš zāles avotiņis,
Tur zaldāti zirgus dzirda.	4. Velējieti jūs, meitiņas,
Par zaldātiem nebēdā.
3. Tur zaldāti zirgus dzirda,
Jaunas meitas velējās.	5. Zaldātami īss mūžiņis,
Šodien te, kur rītu vēl.

498

Kārlis Ezermalis Ventspils Ventā, dzim. 1870 Liepājas Vecpilī;
pier. E. Melngailis 1933. LFK 1045, 7733.

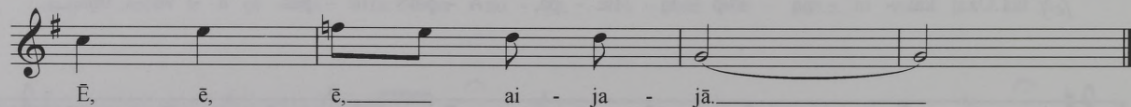
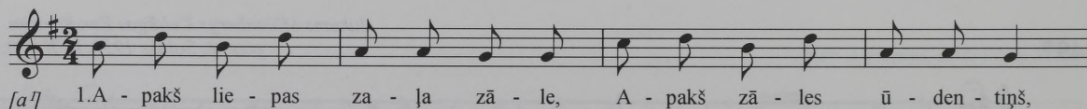
2. Apakš zāles ūdentiņis,
Tur zaldāti zirgus dzird'.	4. Velējati jūs, meitiņas,
Par zaldātu nebēdāj't.
3. Tur zaldāti zirgus dzirda,
Tur meitiņas velējās.	5. Zaldātami īss mūžiņis,
Šodien te, rītu tur.

499

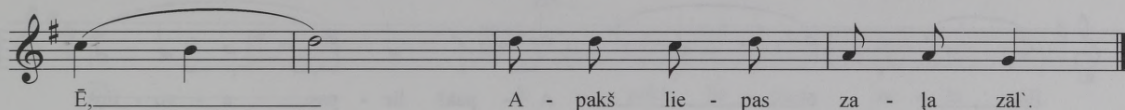
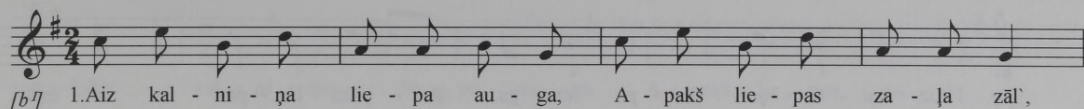
Sīmanis Stojažs Valkas Annās;
pier. A. Salaks 1929. LFK 170, 1440.

2. Pretim auga liepu rindas,
Kas ozolus kaitināj'. | 3. Neviens manis neraudāja,
Kad es gāju zaldātos. | 4. Smalki kārkli vien raudāja,
Kur gāj' garām ecēdams. |
|---|--|---|

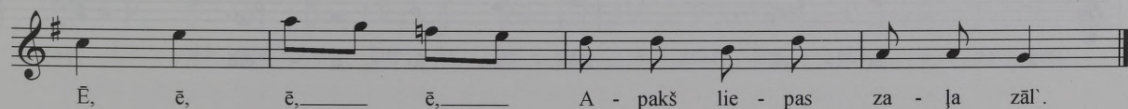
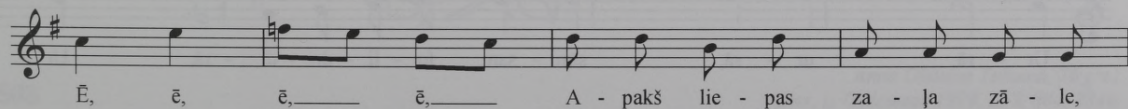
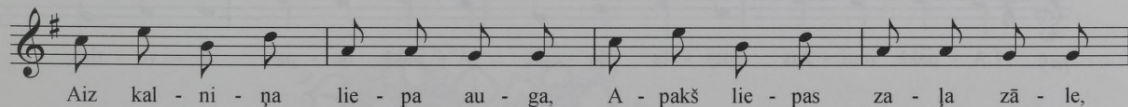
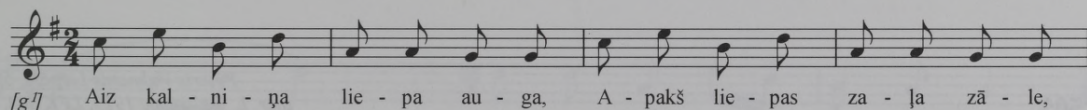
500

Elizabete Damberga Kuldīgas Snēpelē;
pier. A. Salaks 1930. LFK 170, 1628.

2. Tur zaldāti zirgus dzirda,
Kur meitiņas velējās.	6. Tā man bija gausa ēsti,
Viegla nesti mugurā.
3. Velējiesi tu, meitiņa,
Par zaldātu nebēdā.	7. To vietīņu gan zināju,
Kur mūžiņu ievadīj'.
4. Zaldātami īss mūžiņis,
Šodien te i rītu tur.	8. To vietīņu nezināju,
Kur mūžiņu nodzīvoš'.
5. Cep, māmiņa, auzu maizi,
Man' uz karu raidīdam'.	9. Vai prūšosi vai leišosi,
Vai tepati Kurzemē?

2. Apakš zāles avotiņis,
Kur zaldāti zirgus dzirda.	7. Kā nebija man domāti,
Jauni vien ir karavīr'.
3. Kur zaldāti zirgus dzirda,
Jaunas meitas velējās.	8. Cits nevara bruņas nesti,
Cits - zobenu vicināt.
4. Velējaties jūs, meitiņas,
Nebēdājiet par zaldāt'.	9. Raud sieviņa, raud bērniņi,
Tukšu maišel' vazādam'.
5. Zaldātam ir īss mūžiņis,
Šodien te un rītu tur.	10. Neraud', sieviņ, neraud, bērniņ,
Tukšu maišel' vazādam'!
6. Ko, kundziņi, tu domāji,
Uz niedrītes atspiedies.	11. Nauda Rīgas kantorī,
Maize muižas apcirknī.

503

Jānis Zīlītis, dzim. 1843 Durbē;
 pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 4435, 4446.

[g'] 1. Aiz kal - ni - ņa lie - pa au - ga, A - pakš lie - pas a - vo - tiņš,
 Ē, ē! A - pakš lie - pas a - vo - tiņš.

2. Apakš liepas avotiņš,
Kur zaldāti zirgus dzirda.	4. Velējati jūs, meitiņas,
Par zaldātu nebēdāj'.	6. Nākat, ļaudis, skataties,
Kur zaldāti bariem jā.
3. Kur zaldāti zirgus dzirda,
Jaunas meitas velējās.	5. Zaldātami īss mūžiņis,
Šodien te, a rītu tur.	7. Bēri zirgi, melni segli,
Spoži stangu iemauktiņ'.

504

Jukums Mālenbergs Kuldīgas Rendā, dzim. 1868;
 pier. E. Melngailis 1930. LFK 1045, 2650.

[b] Uz kal - ni - ņa kup - la lie - pa, Ap to lie - pu za - ļa zāl',
 Ē, Ap to lie - pu za - ļa zāl'.

505

Pēteris Vidmanis Liepājā, 59 g. v.;
 pier. L. Galeniece 1929. LFK 804, 1964.

[a] 1. A - pakš mui - žas kup - la lie - pa, A - pakš lie - pas a - vo - tiņš,
 Ur - rā, ur - rā, sīm - sam fo - li - dri - di - rā, Ur -
 rā, ur - rā, sīm - sam fo - li - drā.

2. Tur sanāca muižu meitas
Velēt zida nēzdodziņ'.	4. Velējiet jūs, meitiņas,
No zaldāta nebaidaties!	6. To vien labi nezina,ju,
Kur naksniņu pārgulēs'.
3. Tur sajāja karavīri
Dzirdīt savus kumeliņ's.	5. Zaldātam grūts mūžiņis,
Šodien te un rītu tur.	7. Vai prūšoja vai leišoja,
Vai celiņa maliņā?

506

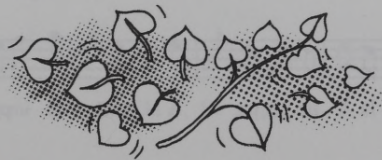
Margrieta Strelevica Tukuma Vānē, dzim. 1852;
 pier. E. Melngailis 1931 Rīgā. LFK 1045, 6445.

[c²] 1. Aiz kal - ni - ņa lie - pa au - ga, A - pakš lie - pas za - ļa zāl',
 Ē! A - pakš lie - pas za - ļa zāl'.

507

Margrieta Strelevica Tukuma Vānē; fonogr. ier. A. Bērzkalne,
 atšifr. A. Salaks 1927. LFK 170, 711.

[g¹] Aiz kal - ni - ņa lie - pa au - ga, A - pakš lie - pas za - ļa zāl',
 Ē, A - pakš lie - pas za - ļa zāl'.
 2. A - pakš zā - les a - vo - ti - ņis, Kur va - rē - ja zir - gus dzirt,
 Ē, Kur va - rē - ja zir - gus dzirt.

508

Anna Olšteine Tukumā, 76 g.v.;
 pier. L. Galeniece 1929. LFK 804, 2844.

[a¹] 1. A - pakš mui - žas kup - la lie - pa, A - pakš lie - pas a - vo - tiņš,
 Jū - le - i, jū - le - a, Jū - le op - sap - sāl'

2. Ik rītiņus muižu meitas
Mazgāj savus nēzdodziņ's.	6. To vietīņu gan zināju,
Kur māmiņa kājas āva.	10. Tur atnāca svina lode
Sudrabiņa zēģelīt'.
3. Tur sajāja karavīri
Dzirdīt savus kumeliņ's.	7. To vietīņu nezināju,
Kur mūžiņu nodzīvošu.	11. Tur guļ vīri kā ozoli,
Kaudzēm mestas cepurītes.
4. Mazgājat, muižu meitas,
Par zaldātu nebēdājat.	8. Vai prūšos vai leišos,
Vai dziļā Vāczemē?	12. Kaudzēm mestas cepurītes,
Asī krauti zobentiņi.
5. Zaldātam tādas dienas,
Šodien te un rītu tur.	9. Pašā krievu lēģerī,
Tur mūžiņu nodzīvošu.	

509

Jankovskis Kuldīgā;
pier. J. Kohs 1929. LFK 193, 1196.

[g] 1. Uz kal - ni - ņa kup - la lie - pa, A - pakš lie - pas za - ļa zā - le, Ak,

jū - li - jā, jū - li - jā, Ak, jū - liņ op - sap - sā.

2. Apakš liepas zaļa zāle,
Apakš zāles avotiņis.	6. Zaldātami īss mūžiņis,
Šodien še un rītu tur.
3. Apakš zāles avotiņis,
Kur zaldāti zirgus dzirda.	7. To vietīņu gan zināju,
Kur māmiņa šūpul' kāra.
4. Kur zaldāti zirgus dzirda,
Jaunas meitas velējāsī.	8. To vietīņu nezināju,
Kur mūžiņu nodzīvošu.
5. Velējati jūs, māsiņas,
Par zaldātu nebēdāj'ti.	9. Vai prūšos vai leišos,
Vai pašāi Kurzemē?

510

Vidēji ♩ = 108

Elizabete Cērmane Aizputes Gudeniekos, dzim. 1891;
pier. A. Krūmiņš 1957. LFK 1935, 8596.

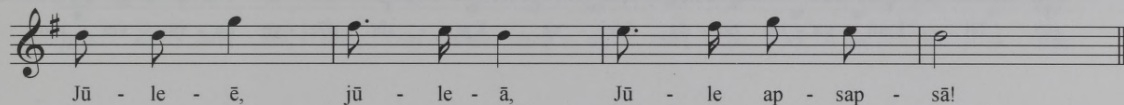
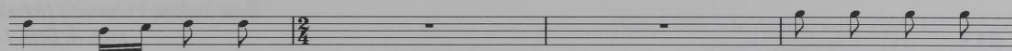
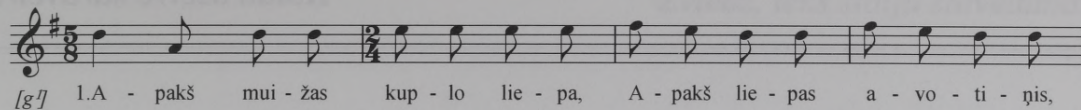
[f] 1. A - pakš mui - žas kup - la lie - pa, A - pakš lie - pas a - vo - ti - ņis,

Jū - le, ē, jū - le, ā, Jū - le op - sap - sā!

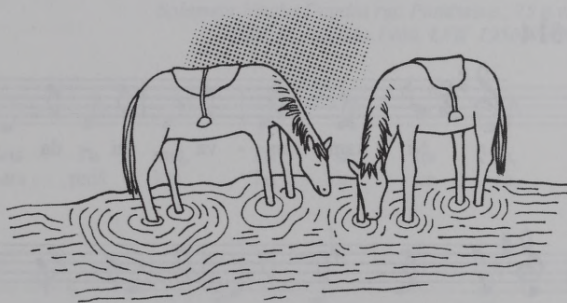
2. Tur sajāja karavīri,
Dzirdīt savus kumeliņus.	5. Zaldātame grūtas dienas,
Citas šure, citas ture.	7. To vietīņu gan zināju,
Kur māmiņa kājas āva.
3. Tur sanāca jaunas meitas,
Velēt savas villainītes.	6. Citas šure, citas ture,
Citas kara lēģerēje.	8. To vietīņu nezināju,
Kur mūžiņu nodzīvošu.
4. Velējiete jūs, meitiņas,
Par zaldātu nebēdāj'ti.		

511

Anna Miklaviča Kuldīgas Alsungā, 76 g.v.;
 pier. A. Krūmiņš 1951. LFK 1824, 1078.

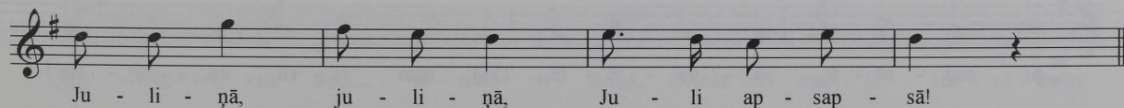
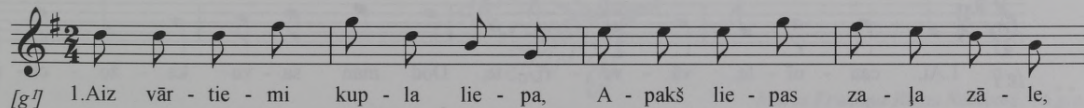

2. Tur sajāja karavīri
Dzirdīt savus kumeliņus.
3. Sirmiemi zirgiem, līkiem kakliem,
Izpuškotām cepurītēm.
4. Tur sanāca muižas meitas
Mazgāt savus nēzdodziņus.
5. Mazgājate, muižu meitas,
Karavīru nebēdājat!
6. Karavīram vieglas dienas,
Šur dieniņa, tur dieniņa.

512

Lība Cunce Tukuma Milzkalnē, 74 g.v.;
 pier. V. Sams 1948. LFK 1835, 7453, 471.

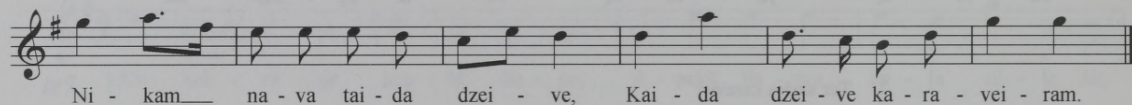
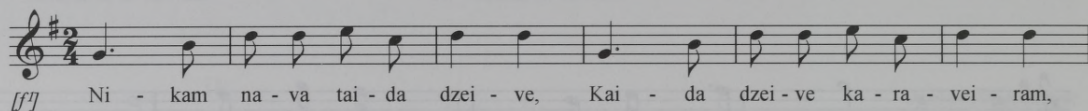

2. Apakš liepas zaļa zāle,
Apakš liepas avotiņis. 3. Pie tā maza avotiņa
Trīs meitiņas mazgājās. 4. Trīs meitiņas mazgājās
Savus zīda mutautiņus. | <ol style="list-style-type: none"> 5. Tur sajāja karavīri
Dzirdīt savus kumeliņus. 6. Bēgat, meitas, kur bēgat,
No zaldāta nebēgat. 7. Zaldātam īss mūžiņis,
Šodien te un rītu tur. |
|---|--|

*Nikam nava taida dzeive,
Kaida dzeive karaveiram.*

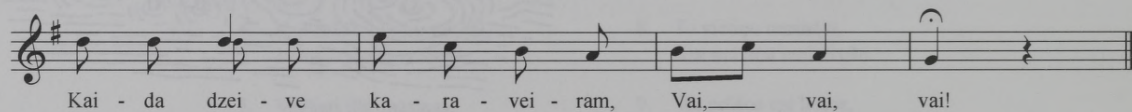
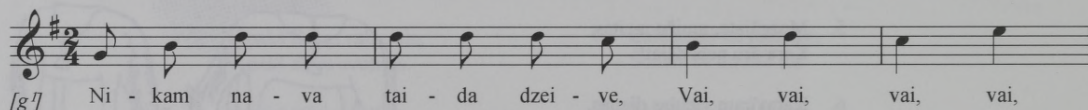
513

*Zene Sudāne Vidsmuižā [Rēzeknes Galēnos];
pier. Ā. Erss. LFK 1495, 586.*

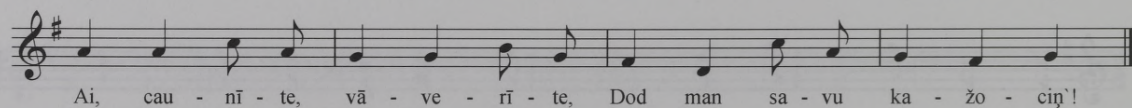
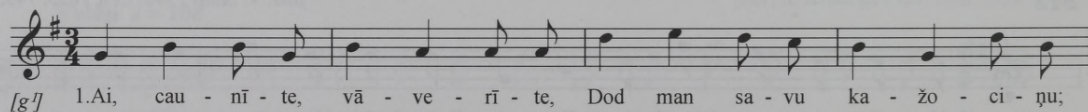
514

*Vera Brencēna Vidsmuižā;
pier. Ā. Erss. LFK 1495, 3171.*

515

*pier. A. Šmitens Talsos 1923.
LFK 230, 67.*

2. Es, nabaga karavīrs,
Laukā guļu lēgerī.

3. Laukā guļu lēgerī,
Baro kara kumeliņu.

4. To dieniņu vien gaidīju,
Kad kundziņš ziņu sūta.

5. No kundziņa ziņa nāca,
No ķeizara grāmatiņa.

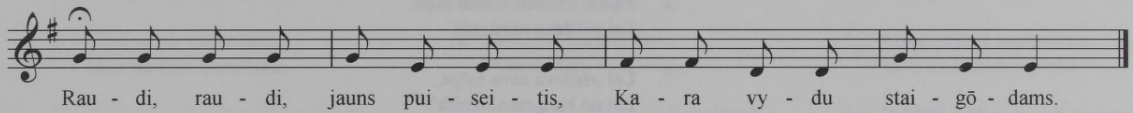
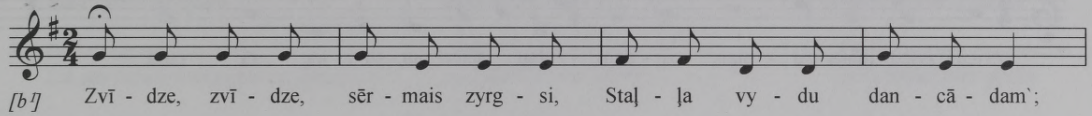
6. Pats es jāju dziedādamis,
Kumeliņš - dancodamis.

7. Tēvs, māmiņa, tie raud gauži,
Līgaviņa - vēl gaužāk.

Zviedz, zviedz, sirmais zirdziņ,
Zviedz, iekš staļļa stāvēdams.

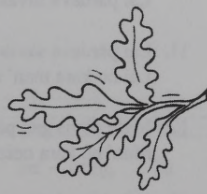
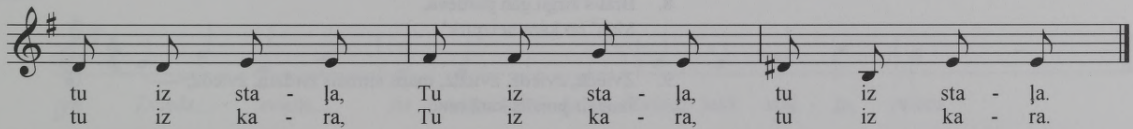
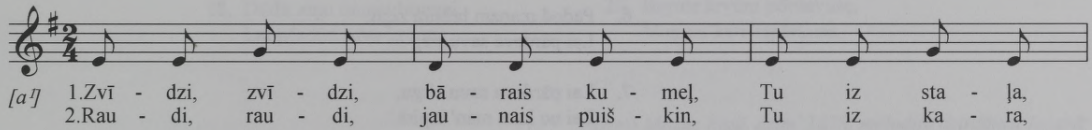
516

Jūlija Kraševska Aknīstes raj., dzim. 1886 Maltā;
pier. V. Sams 1952. LFK 1895, 5286.

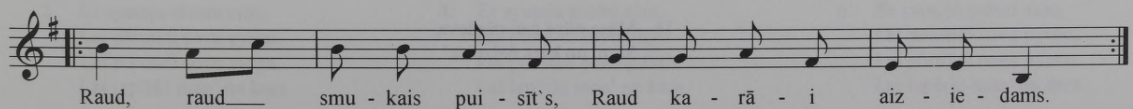
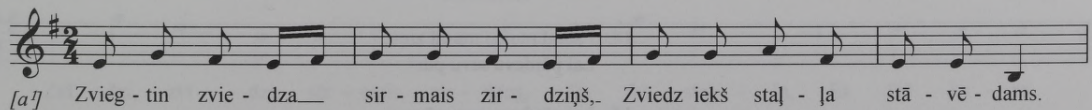
517

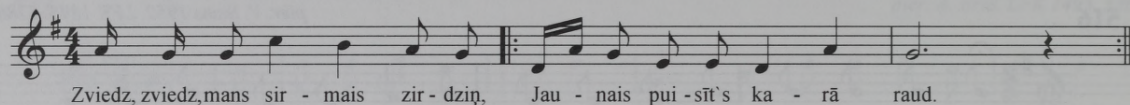
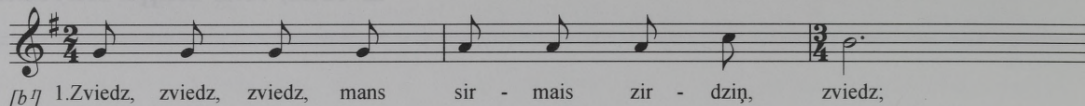
Solomeja Eisaka Dagdas raj. Punduru c., 75 g.v.;
pier. R. Jermaks 1960. LFK 1950, 7469.

518

Marta Krastiņa Rīgas Rembatē, 16 g.v.;
pier. J. Rinkuss 1929. LFK 345, 446.

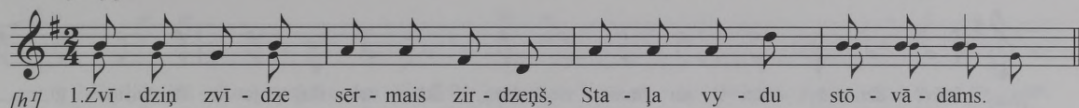

2. Padod manam tēvam ziņu,
Lai pārdeva savu māj'.
3. Lai pārdeva savu māju,
Lai no kara man' izpirk'.
4. Tēvs sav' māju gan pārdeva,
Man' no kara neizpirk'.
5. Zviedz, zviedz, zviedz, mans sirmais zirdziņ, zviedz,
Jaunais puisīts karā raud.
6. Padod manam brālim ziņu,
Lai pārdeva savu zirg'.
7. Lai pārdeva savu zirgu,
Lai no kara man' izpirk'.
8. Brālis zirgu gan pārdeva,
Man' no kara neizpirk'.
9. Zviedz, zviedz, zviedz, mans sirmais zirdziņ, zviedz,
Jaunais puisīts karā raud.
10. Padod manai mātei ziņu,
Lai pārdeva savas govis.
11. Lai pārdeva savas govis,
Lai no kara man' izpirk'.
12. Māte govis gan pārdeva,
Man' no kara neizpirk'.
13. Zviedz, zviedz, zviedz, mans sirmais zirdziņ, zviedz,
Jaunais puisīts karā raud.
14. Padod manai mātai ziņu,
Lai pārdeva savu pūr'.
15. Lai pārdeva savu pūru,
Lai no kara man' izpirk'.
16. Māsa pūru gan pārdeva,
Man' no kara neizpirk'.

520

♩ = 96

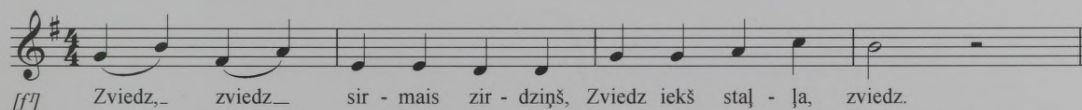
Vincentīna Ukina Preiļu raj. Aglonas c., 81 g.v.;
iesk. E. Melne 1978., atšifr. V. Bendorfs. LFK 2020, 102.

2. Gauži raudi jauns puiškinsi,
Kara vydu leigōdams.	7. Gauži raudi jauns puiškinsi,
Kara vydu leigōdams.	12. Gauži raudi jauns puiškinsi,
Kara vydu leigōdams.
3. Dūdit ziņu munam tāvam,
Lai pōrdūd sovu zemi (sovus zyrgus).	8. Dūdit ziņu munai mōtei,
Lai pōrdūd sovys gūvs.	13. Dūdit ziņu munom mōsom,
Lai pōrdūd sovu pyuru.
4. Lai pōrdūd sovu zemi,
Lai izpērkļi maņ nu kara.	9. Lai pōrdūd sovys gūvs,
Lai izpērkļi maņ nu kara.	14. Lai pōrdūd sovu pyuru,
Lai izpērkļi maņ nu kara.
5. Tāvs zemis napōrdeve,
Maņ nu kara naizpērka.	10. Mōte gūvu napōrdeve,
Maņ nu kara naizpērka.	15. Mōsas pyura napōrdeve,
Maņ nu kara naizpērka.
6. Zvīdziņ zvīdze sērmais zirdzeņš,
Staļa vydu stōvādams.	11. Zvīdziņ zvīdze sērmais zirdzeņš,
Staļa vydu stōvādams.	16. Zvīdziņ zvīdze sērmais zirdzeņš,
Staļa vydu stōvādams.
17. Gauži raudi jauns puiškinsi,
Kara vydu leigōdams.	19. Lai pōrdūd sovu kryuni,
Lai izpērkļi maņ nu kara.	
18. Dūdit ziņu munai bryutei,
Lai pōrdūd sovu kryuni.	20. Bryute kryuni pōrdevuse,
Maņ nu kara izpērkuse.	

521

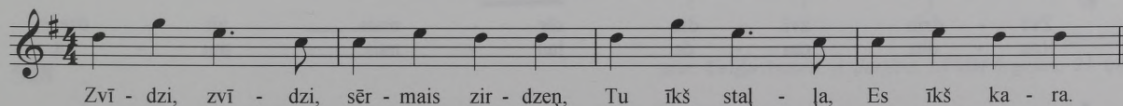
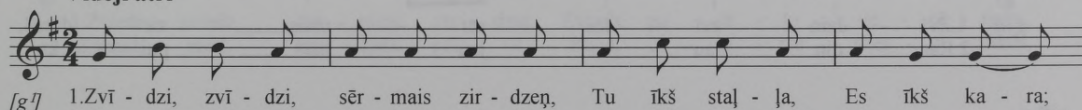
Dora Medne Rīgā, dzim. 1878, melodiju dzirdējusi Iecavā;
pier. A. Medne 1927. LFK 450, 933.

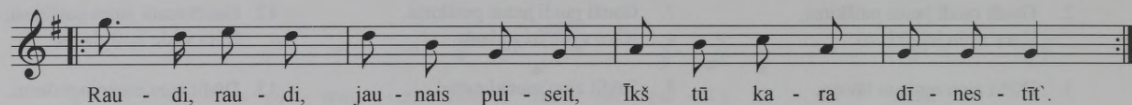
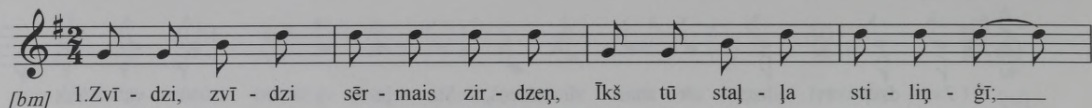
522

Videji ātri

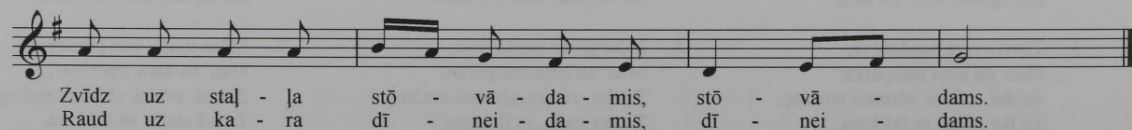
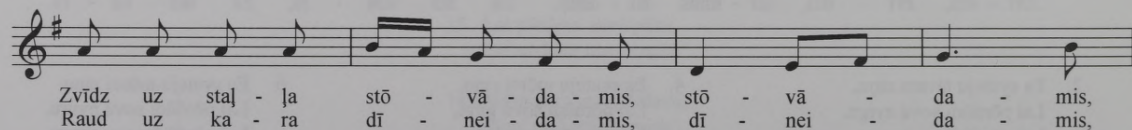
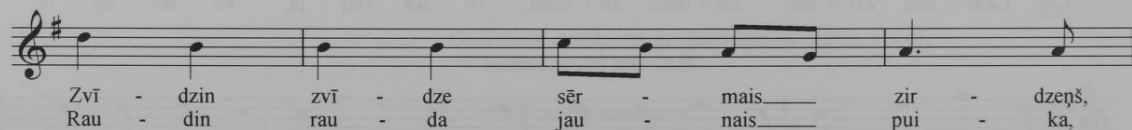
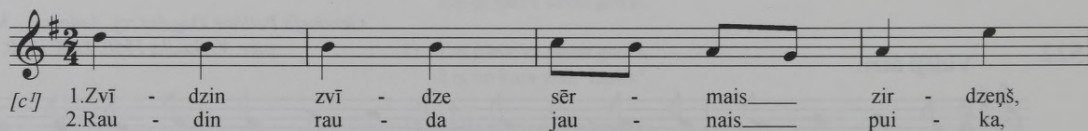
Genovefa Peilāne Dagdas raj. Asūnes c., 38 g.v.;
pier. V. Salaks 1960. LFK 1950, 7182.

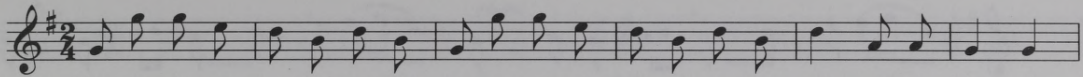
2. Es syuteju tāvam ziņu,
Lai pōrdūdi sovu zyrgu.
Lai pōrdūdi sovu zyrgu,
Lai izpērki man' nu kara.	4. Es syuteju mōtei ziņu,
Lai pōrdūdi sovu gūvi,
Lai pōrdūdi sovu gūvi,
Lai izpērki man' nu kara.	6. Es syuteju mōsai ziņu,
Lai pōrdūdi sovu pyuru,
Lai pōrdūdi sovu pyuru,
Lai izpērki man' nu kara.
3. Tāvsi zyrga napōrdeve,
Man' nu kara naizpērka,
Zvīdzi, zvīdzi, sērmais zirdzeņ,
Tu īkš staļļa, es īkš kara.	5. Mōte gūvis napōrdeve,
Man' nu kara naizpērka,
Zvīdzi, zvīdzi, sērmais zirdzeņ,
Tu īkš staļļa, es īkš kara.	7. Mōsa pyuru gon pōrdevus',
Man' nu kara izpērkus',
Zvīdzi, zvīdzi, sērmais zirdzeņ,
Tu īkš staļļa, es īkš kara.

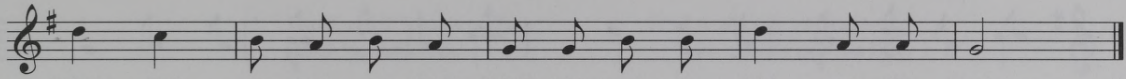
2. Posakati munam tāvam,
Lai pōrdūd sovus zyrgus;
Lai pōrdūd sovus zyrgus,
Lai nu kara man' izpērk.	4. Posakati munai mōtei,
Lai pōrdūd sovys gūs;
Lai pōrdūd sovys gūs,
Lai nu kara man' izpērk.	6. Posakati munai mōsai,
Lai pōrdūd sovu pyuru;
Lai pōrdūd sovu pyuru,
Lai nu kara man' izpērk.
3. Tēiteis zyrgus gon pōrdeve,
Man' nu kara naizpērka;
Zvīdzi, zvīdzi, sērmais zirdzeņ,
Īkš tū staļļa stiliņģī;
Raudi, raudi, jaunais puiseit,
Īkš tū kara dīnestīt'.	5. Mōte gūves pōrdavuse,
Man' nu kara naizpērka;
Zvīdzi, zvīdzi, sērmais zirdzeņ,
Īkš tū staļļa stiliņģī;
Raudi, raudi, jaunais puiseit,
Īkš tū kara dīnestīt'.	7. Mōsa pyuru pōrdavuse,
Man' nu kara naizpērka;
Zvīdzi, zvīdzi, sērmais zirdzeņ,
Īkš tū staļļa stiliņģī;
Raudi, raudi, jaunais puiseit,
Īkš tū kara dīnestīt'.
8. Posakati munai bryutei,
Lai pōrdūd sovu krūni,
Lai pōrdūd sovu krūni,
Lai nu kara man' izpērk.	9. Bryute krūni pōrdavuse,
Man' nu kara izpērkuse,
Zvīdzi, zvīdzi, sērmais zirdzeņ,
Īkš tū staļļa stiliņģī;
Raudi, raudi, jaunais puiseit,
Īkš tū kara dīnestīt'.	

525

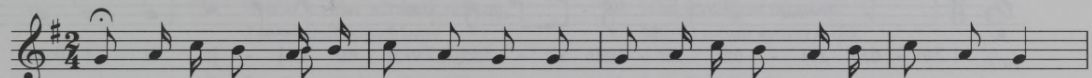
Rūdolfis Blankfelds Džūkstē, dzim. 1902;
pier. E. Melngailis 1930. LFK 1045, 2232.

[f] 1. Es jūs lū - dzu, sve - šie ļau - dis, Pār - ne - sie - ti tē - ti - ņa - mi, vai, tē - ti - ņa - mi,
2. Lai pār - de - va sa - vus zir - gus, Lai iz - pir - ka man' no ka - ra, vai, man' no ka - ra,

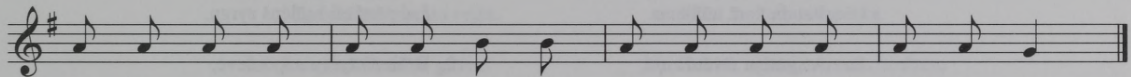

Zviedz, zviedz, sir - mais zir - dziņš, Zviedz iekš staļ - ļa, Vai, staļ - ļa, vai.

526

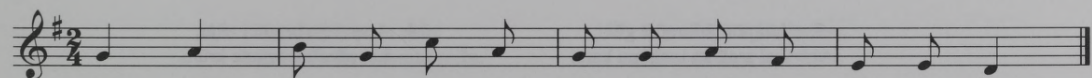
Anna Dortāne Viļakā, dzim. 1902;
pier. E. Melngailis 1940 / 41. LFK 1045, 9439.

[f] 1. Zvī - dzu - ne, zvī - dzu - ne sīr - mīs zyrg - si, Zvī - dzu - ne, zvī - dzu - ne sīr - mīs zyrgs,
2. Rau - du - ne, rau - du - ne jouns pui - sī - tis, Rau - du - ne, rau - du - ne jouns pui - sīt's,

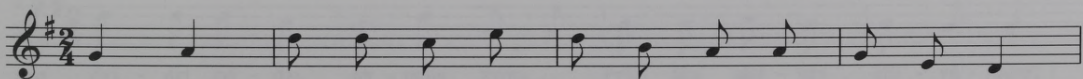
Īk - šā staļ - ļa stā - vā - dam - si, Īk - šā staļ - ļa stā - vā - dams.
Īk - šā ka - ra dī - nā - dam - si, Īk - šā ka - ra dī - nā - dams.

527

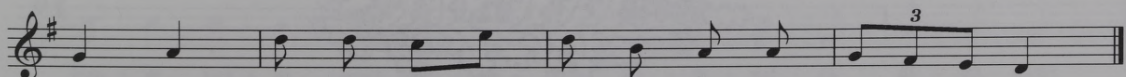
Fricis Bliska Kuldīgas Rendā;
pier. J. Kohs 1933. LFK 193, 1231.

[a] 1. Zviedz, zviedz, sir - mais zir - dziņ, Zviedz, pa ce - ļu te - cē - dams.
2. Raud, raud, smu - kais pui - sīt, Raud, a - sa - ras slau - cīt - dams.

528

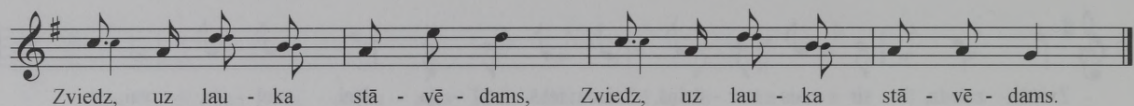
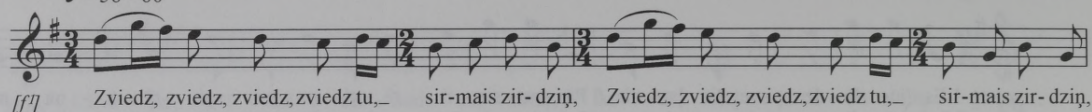
Bērzonē;
pier. Driļļu Antons. A. Jurjāns. LTMM 6. grām., 21. lpp.

[f] Zviedz, zviedz

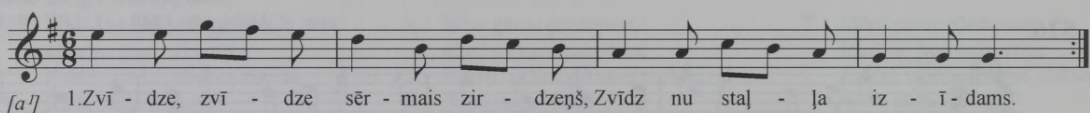
Ē, ē, ē, ja - jā, ——— zviedz

529 ♩ = 56 - 60

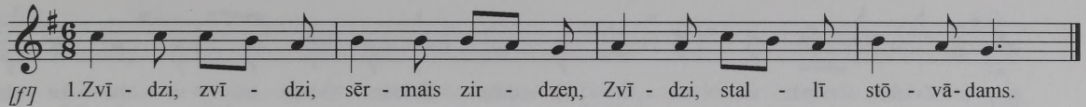
Tekla Pitkēviča Viļānu raj. Radopoles c., dzim. 1903;
pier. A. Kalniņš 1955. LFK 1925, 5219.

530

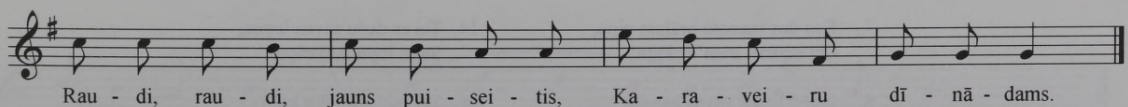
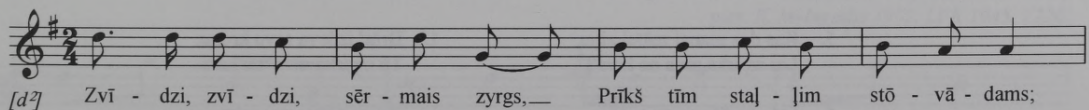

2. Raudi, raudi jaunais puiseits,
Raudi, karā nūīdams.	9. Atsyuteju brōļam ziņu,
Lai pōrdūdi brōleņš zyrgu.
3. Atsyuteju tāvam ziņu,
Lai pōrdūdi tāvys mōju.	10. Brōleņš zyrgu napōrdeve,
Man' nu kara naizpērka.
4. Lai pōrdūdi tāvys mōju,
Lai izpērka man' nu kara.	11. Atsyuteju mōsai ziņu,
Lai pōrdūdi mōsa pyuru.
5. Tāvys mōjas napōrdeve,
Man' nu kara naizpērka.	12. Lai pōrdūdi mōsa pyuru,
Lai izpērka man' nu kara.
6. Atsyuteju mōtei ziņu,
Lai pōrdūdi mōte gūvi.	13. Mōsa pyuru napōrdeve,
Man' nu kara naizpērka.
7. Lai pōrdūdi mōte gūvi,
Lai izpērka man' nu kara.	14. Atsyuteju bryutei ziņu,
Lai pōrdūdi bryute krūni.
8. Mōte gūvi napōrdeve,
Man' nu kara naizpērka.	15. Bryute krūni pōrdavuse,
Man' nu kara izpērkuse.

2. Raudi, raudi, jaunais puīškyn,
Raudi karā nūīdams.	14. Lai pōrdūdi brōļsi zyrgus,
Lai izpērkny man' nu kara.
3. Nūsyutoti jyus nu mani
Munam tāvam symtu reižu.	15. Brōļsi zyrgu napōrdeve,
Man' nu kara naizpērka.
4. Lai pōrdūdi tāvsi sātu,
Lai izpērkny man' nu kara.	16. Zvīdzi, zvīdzi, sērmais zirdzeņ,
Zvīdzi stallī stōvādams.
5. Tāvsi sātys napōrdeve,
Man' nu kara naizpērka.	17. Raudi, raudi, jaunais puīškyn,
Raudi karā nūīdams.
6. Zvīdzi, zvīdzi, sērmais zirdzeņ,
Zvīdzi stallī stōvādams.	18. Nūsyutoti jyus nu mani
Munai mōsai symtu reižu.
7. Raudi, raudi, jaunais puīškyn,
Raudi karā nūīdams.	19. Lai pōrdūdi mōsa pyuru,
Lai izpērkny man' nu kara.
8. Nūsyutoti jyus nu mani
Munai mōtei symtu reižu.	20. Mōsa pyuru napōrdeve,
Man' nu kara naizpērka.
9. Lai pōrdūdi mōte gūvis,
Lai izpērkny man' nu kara.	21. Zvīdzi, zvīdzi, sērmais zirdzeņ,
Zvīdzi stallī stōvādams.
10. Mōte gūvu napōrdeve,
Man' nu kara naizpērka.	22. Raudi, raudi, jaunais puīškyn,
Raudi karā nūīdams.
11. Zvīdzi, zvīdzi, sērmais zirdzeņ,
Zvīdzi stallī stōvādams.	23. Nūsyutoti jyus nu mani
Munai bryutei symtu reižu.
12. Raudi, raudi, jaunais puīškyn,
Raudi karā nūīdams.	24. Lai pōrdūdi bryute krūni,
Lai izpērka man' nu kara.
13. Nūsyutoti jyus nu mani
Munam brōļam symtu reižu.	25. Bryute krūni pōrdavuse,
Man' nu kara izpērkuse.

[g'] 1. Zviedz, - zviēdz tu, sir - mo zir - dziņ, Zviedz, - zviēdz tu, sir - mo zir - dziņ,

Zviedz, - stal - lī stā - vē - dams, Zviedz, - stal - lī stā - vē - dams.

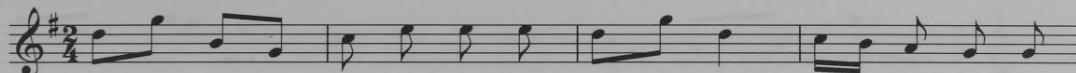
2. Raud, raud tu, jauno puisēn,
Raud, karā dienēdams.	6. Kas dos manai mātei ziņu,
Lai no kara man' izpērk?	10. Mās' izdeva savu pūru,
Man' no kara neizpērk'.
3. Kas dos manam tēvam ziņu,
Lai no kara man' izpērk?	7. Māt' izdeva raibas govis,
Man' no kara neizpērk'.	11. Raud, raud tu, jauno puisēn,
Raud, karā dienēdams.
4. Tēvs izdeva savu zemi,
Man' no kara neizpērk'.	8. Raud, raud tu, jauno puisēn,
Raud, karā dienēdams.	12. Kas dos manai brūtei ziņu,
Lai no kara man' izpērk?
5. Raud, raud tu, jauno puisēn,
Raud, karā dienēdams.	9. Kas dos manai mātai ziņu,
Lai no kara man' izpērk?	13. Brūt' izdeva savu kroni,
Tā no kara man' izpērk'.

[a'] 1. Zviedz, - zviēdz - zir - mais zir - dziņš, Zviedz, - zviēdz, -

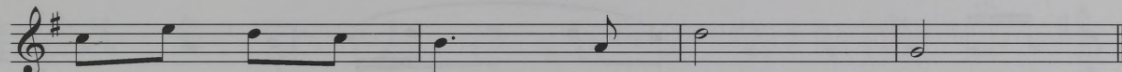
zviēdz iekš stal - ļa, Ē, - ē, - zviēdz iekš stal - ļa.

2. Raud, raud smukais puisīts,
Raud, raud, raud iekš kara.	9. Kas dos manai mātai ziņu,
Lai izpērk man' no kara?
3. Kas dos manam tēvam ziņu,
Lai izpērk man' no kara?	10. Izdod māsa savu pūru,
Man' no kara neizpērk.
4. Tēvs izdeva savu zemi,
Man' iz kara neizpērk.	11. Kas dos manai brūtei ziņu,
Lai izdeva savu kronu?
5. Kas dos manai mātei ziņu,
Lai izpērk man no kara?	12. Brūt' izdeva savu kronu,
Tā izpērk man' no kara.
6. Izdod māte savas govis,
Man' iz kara neizpērk.	13. Tai es došu savu roku,
Savas rokas gredzentiņu.
7. Kas dos manam brāļam ziņu,
Lai izpērk man' iz kara?	14. Tai es došu savus lopus,
Savu lopu laidariņu.
8. Izdod brālis savas bandas,
Man no kara neizpērk.	15. Tai es došu savu klēti,
Savas klētes atslēdziņu.

535

[d²] 1. Zviedz, _ zviedz, _ sir - mais zir - dziņ, Zviedz, _ zviedz, _ zviedz iekš staļ - ļa,
 2. Raud, _ raud, _ jau - nais pui - sīt, Raud, _ raud, _ jau - nais pui - sīt,

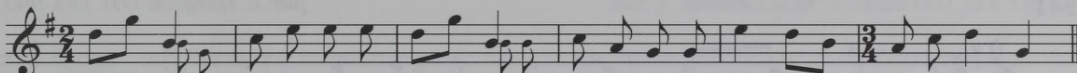

Ē, _ ē, _ zviedz iekš staļ - - ļa.
 Ē, _ ē, _ jau - nais pui - - sīt.

Gaviezē;

536

pier. Legzda. A. Jurjāns. LTMM 6. grām., 20. lpp.

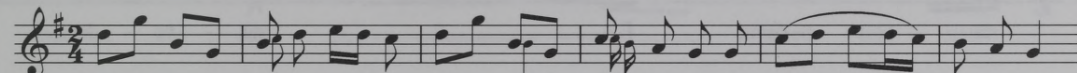

[c²]

Lieliecvā; pier. P. Smilga un Grienvaldē [Bauskas Zāliņē] pier. J. Graubiņš.

A. Jurjāns. LTMM 6. grām., 17. lpp.

537

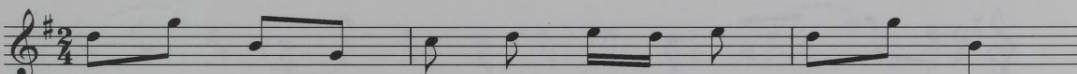

[c²]

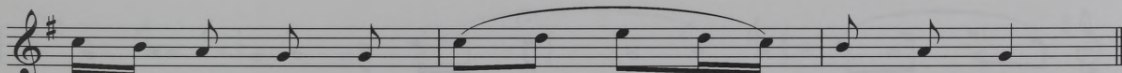
Ē! _____

Līze Kalniņa Iecavas Lambartē, dzim. 1864;
 pier. E. Melngailis 1935. LFK 1045, 9612.

538

[g⁷] 1. Zviedz, _ zviedz, _ sir - mais zir - dziņ, Zviedz, _ zviedz, _
 2. Raud, _ raud, _ jau - nais pui - sīt, Raud, _ raud, _

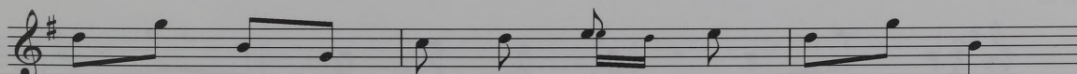

zviedz _ iekš staļ - ļa, Ē, _ Zviedz iekš staļ].
 raud _ iekš ka - ra, Ē, _ Raud iekš kar`.

Viļums Dāls Ropažos, dzim. 1872;

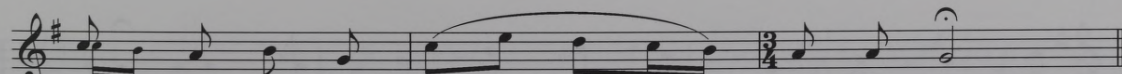
pier. E. Melngailis 1932. LFK 1045, 7226.

539

[a⁷]

Zviedz, _ zviedz, _ sir - mais zir - dziņ, Zviedz, _ zviedz, _

zviedz iekš staļ - ļa, O, _ Zviedz iekš staļ].

540

Lībe Linga Bauskas Pilsmuižā, dzim. 1852;
 pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 9755.

[a'] Zviedz, — zvedz, — sir - mais zir - dziņ, Zviedz, — zvedz, —

zvedz — iekš staļ - ļa, Ē, — Zviedz iekš staļ'.

541

Late Lēvalda Aizputes Nīkrācē, dzim. 1872;
 pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 6697.

[a'] Zviedz, — zvedz, — sir - mais zir - dziņ, Zviedz iekš staļ - ļa

stā - vē - dams, Ē, — stā - vē - dams.

542

Ģederts Kārkliņš Emburgā, dzim. 1869;
 pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 3480.

[a'] Zviedz, — zvedz, — sir - mais zir - dziņ, Zviedz iekš staļ - ļa stā - vē - dams,

Ē, — ai - jai - jā, Zviedz iekš — staļ - ļa stā - vē - dams.

543

Helēna Vollenberga un Marija Sprinģe, melodiju dzirdējusi Rucavā;
 pier. E. Melngailis 1930. LFK 1045, 2734.

[as'] Zviedz, — zvedz, sir - mais zir - dziņ, Zviedz, — zvedz,

sir - mais zir - dziņ, Ē, — ē, — zvedz iekš staļ'.

544

Anna Pakalna Bauskas Vecmuižā, dzim. 1857;
 pier. E. Melngailis 1937. LFK 1045, 3135.

[a'] Zviedz, — zviiedz, sir - mais zir - dziņ, Zviedz, — zviiedz,

zviiedz iekš staļ - ļa, Ē, ē, zviiedz iekš staļļ'.

545

Margrieta Strelevica Tukuma Vānē, 75 g.v.;
 pier. A. Bērzkalne, atšifr. A. Salaks 1927. LFK 170, 671.

[d'] Zviedz, — zviiedz, sir - mais zir - dziņ, Zviedz, — zviiedz,

zviiedz iekš staļ - ļa, Ē, ē, zviiedz iekš staļļ'.

546

Paulīne Timmermane Jelgavā, dzim. ap 1880;
 pier. A. Medne 1928. LFK 450, 1265.

[g'] Zviedz, — zviiedz, — sir - mais zir - dziņ, Zviedz, — zviiedz, —

zviiedz iekš staļ - ļa, Ē, zviiedz iekš staļļ'.

547

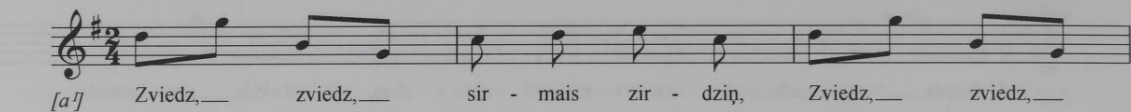
dziesmu Bauskā dzirdējis 60 g.v. teicējs;
 pier. V. Sams 1949 Ogrē. LFK 1850, 10899.

[g'] Zviedz, — zviiedz, sir - mais zir - dziņ, Zviedz, — zviiedz,

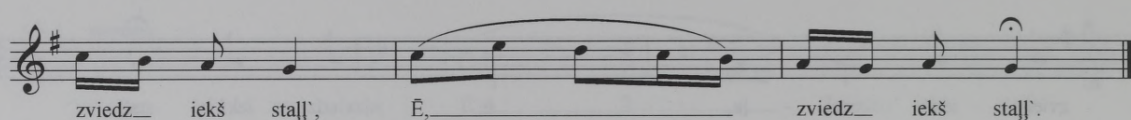
sir - mais zir - dziņ, Ē, ē, zviiedz iekš staļļ'.

548

Dārte Meklenburga; pier. E. Melngailis 1934. LFK 1045, 6440.
Ieva Grīnvalda, dzim. 1857. Talsu Ārlavā; pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 4433.

[a] Zviedz, — zviedz, — sir - mais zir - dziņ, Zviedz, — zviedz, —

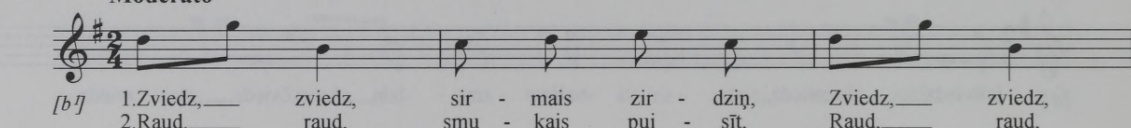

zviedz — iekš stal], Ē, — zviedz — iekš stal]".

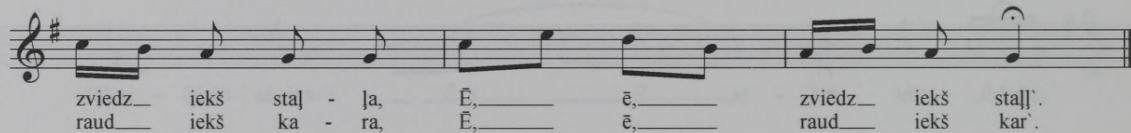
549

Moderato

Kuldīgas Griķos;
pier. J. Kohs 1927. LFK 193, 605.

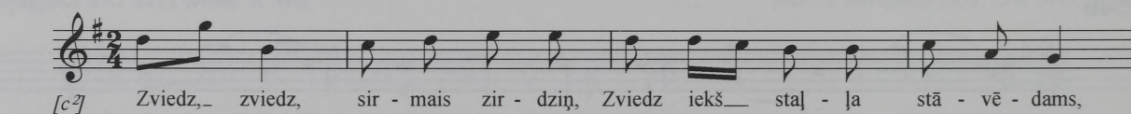
[b] 1. Zviedz, — zviedz, sir - mais zir - dziņ, Zviedz, — zviedz,
2. Raud, — raud, smu - kais pui - sīt, Raud, — raud,

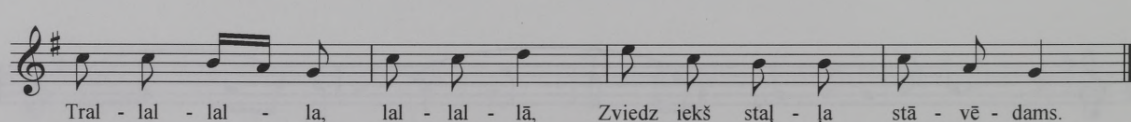
zviedz — iekš stal - la, Ē, — ē, — zviedz — iekš stal]'.
raud — iekš ka - ra, Ē, — ē, — raud — iekš kar'".

550

Lieliecvā;
pier. J. Vagners, A. Jurjāns LTMM 6. grām., 17. lpp.

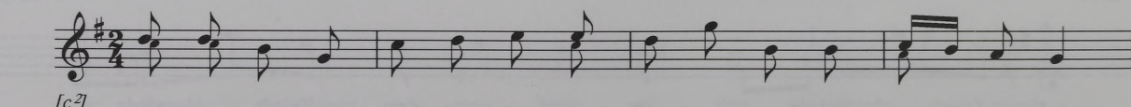
[c] Zviedz, — zviedz, sir - mais zir - dziņ, Zviedz iekš — stal - la stā - vē - dams,

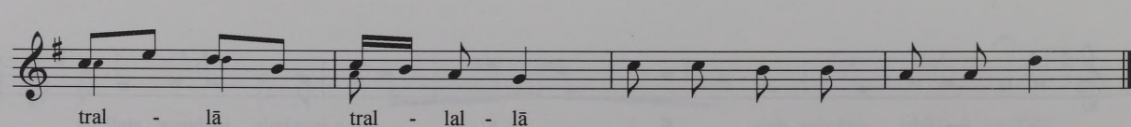
Tral - lal - lal - la, lal - lal - lā, Zviedz iekš stal - la stā - vē - dams.

551

Bērzonē;
pier. Driļļu Antons, A. Jurjāns. LTMM 6. grām., 17. lpp.

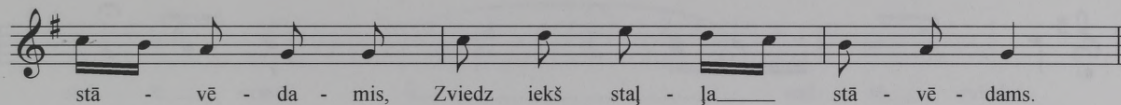
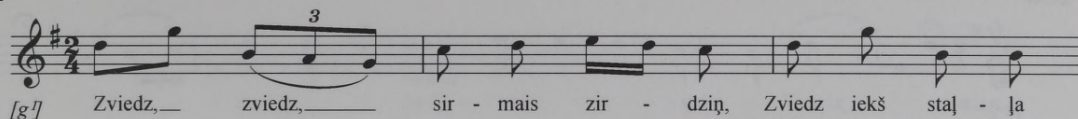

[c] tral - lā tral - lal - lā

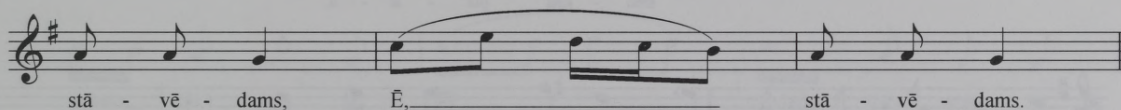
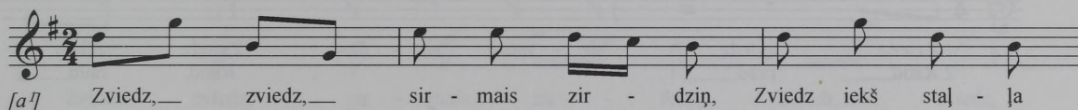

tral - lā tral - lal - lā

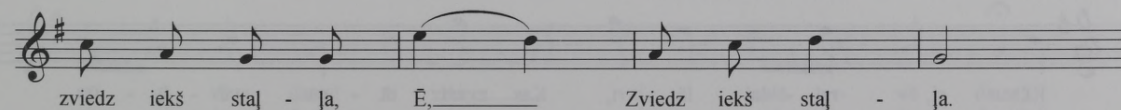
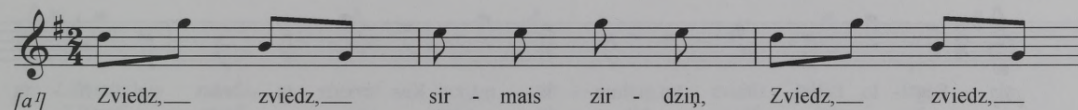
552

Dace Jansone Iecavā, dzim. 1890;
pier. E. Melngailis 1921. LFK 1045, 1527.

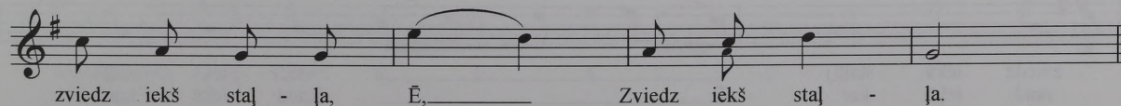
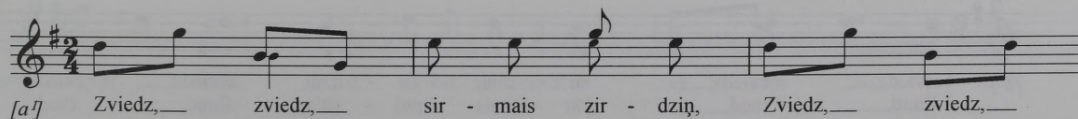
553

Ilze Zandberga Skrundā, dzim. 1845;
pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 3163.

554

Maiga Anziķe Liepājas Nīcā, dzim. 1864;
pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 4471.

555

Marģieta Sārmate Liepājas Nīcā, dzim. 1875;
pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 4564.

556

[c²]

557

[a⁷]

1. Zviedz, ___ zviedz, ___ sir - mais zir - dziņ, Zviedz, ___ zviedz, ___
2. Raud, ___ raud, ___ Raud, ___ raud, ___

smu - kais pui - sī - ti,

zviedz_ iekš stal - ļa, Ē - jā, Zviedz iekš stal - ļa.
raud_ iekš ka - ra, Ē - jā, Raud iekš ka - ra.

558

[d²]

Seg - lo, brā - li, ku - me - li - ņu, Kas zviedz tē - va stal - lī - tī,

Ri, ri, ral - lal - lā - i, Kas zviedz tā - va stal - lī - tī.

559

[b⁷]

1. Zviedz, ___ zviedz, ___ sir - mais zir - dziņ, Zviedz, ___ zviedz, ___
2. Raud, ___ raud, ___ jau - nais pui - sīt's, Raud, ___ raud, ___

zviedz iekš stall'. Ē, Zviedz iekš stall'.
raud iekš kar'. Ē, Raud iekš kar'.

Lavīze Brūna Kuldīgas Ezerē, 80 g.v.;
pier. A. Salaks 1926. LFK 170, 8.

560

[g] Zviedz, — zviedz, — sir - mais zir - dziņ, Zviedz, — zviedz, —

stal - lē — zviedz, Ē, — stal - lē — zviedz.

Marija Sīle Bauskas Skaistkalnē, dzim. 1856;
pier. E. Melngailis 1933. LFK 1045, 7447.

561

[g] Zviedz, zviedz, sir - mais zir - dziņ, Zviedz, — zviedz,

zviedz — iekš stal - ļa, Ē! — Zviedz — iekš stal - ļa.

Jānis Apsalons Jēkabpils Sēlpilī dzim. ap 1880;
pier. E. Melngailis 1925. LFK 1045, 1410; LTMM 6. grām., 19. lpp.

562

[f] 1. Zviedz, zviedz, sir - mais zir - dziņ, zviedz iekš stal - ļa
2. Raud', raud', jau - nais zē - niņ, raud', ka - rā - i

stā - vē - dams! Ai, — vai, stā - vē - dams!
aiz - ie - dams! Ai, — vai, aiz - ie - dams!

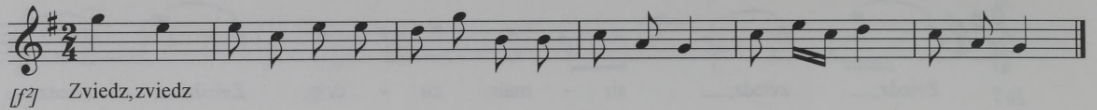
Vecaucē;
pier. Burkmanis. A. Jurjāns. LTMM 6. grām., 20. lpp.

563

[f] Zviedz, zviedz, at - kal zviedz, Sir - mais zir - dziņš

zviedz iekš stal - ļa, Ē, ē, ē, ē, — ē - ja - jā.

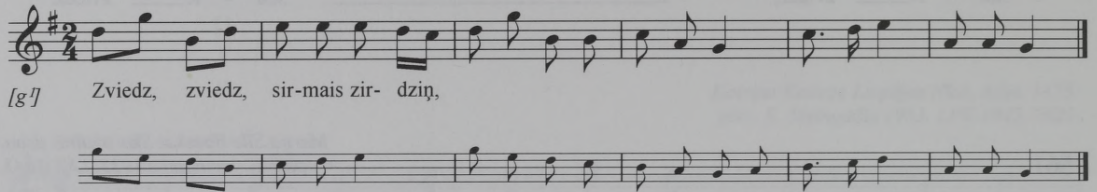
564

[f²] Zviedz, zviedz

565

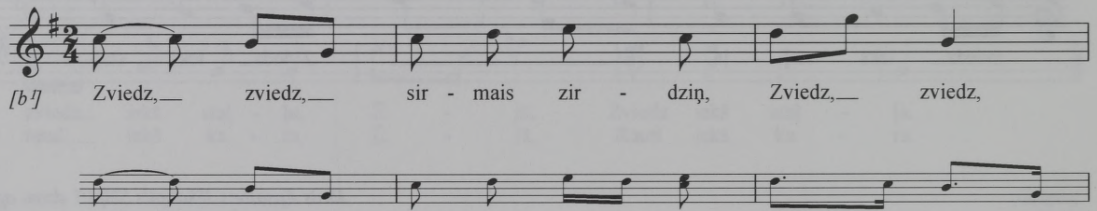
Sperģānis Jēkabpils Vārnavā;
pier. A. Jurģāns 1891. Bb 43, 1630.

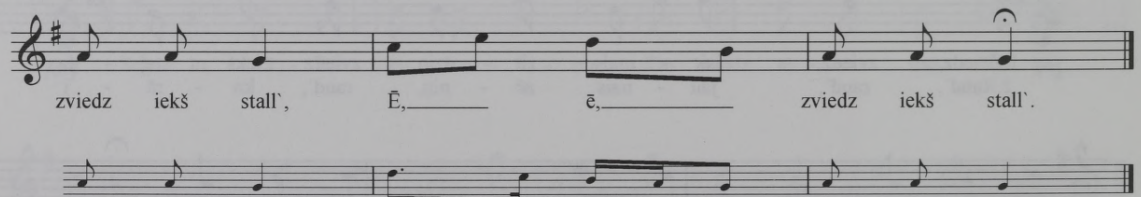
[g⁷] Zviedz, zviedz, sir-mais zir- dziņ,

566

Sasmakā [Talsu Ārlavā];
pier. J. Henģiņš 1883. Bb 43, 1163.

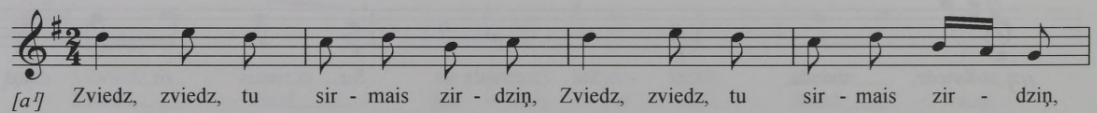
[b⁷] Zviedz,— zviedz,— sir - mais zir - dziņ, Zviedz,— zviedz,

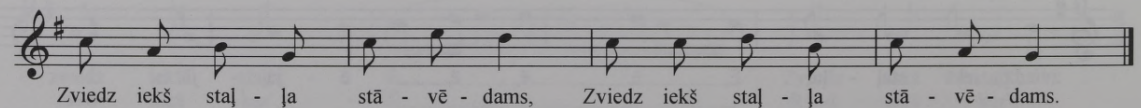
zviedz iekš stall', Ē, ē, zviedz iekš stall'.

567

Nikolajs Henģis Alsungā, koklētājs, dzim. 1866;
pier. E. Melngailis 1933. LFK 1045, 7685.

[a⁷] Zviedz, zviedz, tu sir - mais zir - dziņ, Zviedz, zviedz, tu sir - mais zir - dziņ,

Zviedz iekš stal - ļa stā - vē - dams, Zviedz iekš stal - ļa stā - vē - dams.

[c²⁷] 1. Zviedz, zviedz, sir - mais zir - dziņ, Zviedz, zviedz,

zviedz_ iekš staļ - ļa Ē! Zviedz iekš staļ - ļa.

2. Raud, raud jaunais puisēns,
Raud, raud, raud iekš kara.	14. Lai izdeva zirdziņ' savu,
Lai izpirka man' no kara.
3. Kas dos ziņu tētiņami,
Kas dos ziņu no manīmi?	15. Neizdeva zirdziņ' savu,
Neizpirka man' no kara.
4. Lai izdeva zemīt' savu,
Lai izpirka man' no kara.	16. Zviedz, zviedz, sirmais zirdziņ,
Zviedz, zviedz, zviedz iekš staļļa.
5. Neizdeva zemīt' savu,
Neizpirka man' no kara.	17. Raud, raud jaunais puisēns,
Raud, raud, raud iekš kara.
6. Zviedz, zviedz, sirmais zirdziņ,
Zviedz, zviedz, zviedz iekš staļļa.	18. Kas dos ziņu māsiņai,
Kas dos ziņu no manīmi?
7. Raud, raud jaunais puisēns,
Raud, raud, raud iekš kara.	19. Lai izdeva pūriņ' savu,
Lai izpirka man' no kara.
8. Kas dos ziņu māmiņai,
Kas dos ziņu no manīmi?	20. Neizdeva pūriņ' savu,
Neizpirka man' no kara.
9. Lai izdeva gosniņ' savu,
Lai izpirka man' no kara.	21. Zviedz, zviedz, sirmais zirdziņ,
Zviedz, zviedz, zviedz iekš staļļa.
10. Neizdeva gosniņ' savu,
Neizpirka man' no kara.	22. Raud, raud jaunais puisēns,
Raud, raud, raud iekš kara.
11. Zviedz, zviedz, sirmais zirdziņ,
Zviedz, zviedz, zviedz iekš staļļa.	23. Kas dos ziņu līgavai,
Kas dos ziņu no manīmi?
12. Raud, raud jaunais puisēns,
Raud, raud, raud iekš kara.	24. Lai izdeva kroniņ' savu,
Lai izpirka man' no kara.
13. Kas dos ziņu brālītimi,
Kas dos ziņu no manīmi?	25. Tā izdeva kroniņ' savu,
Tā izpirka man' no kara.

[a'] Zviedz, zviedz, sir-mais zir- dziņ

570

Anna Dekšeniece Kuldīgas Pampāļos;
pier. A. Salaks 1926. LFK 170, 46.

[e?] Zviedz, zviedz, sir - mais zir - dziņ, Zvie - dzi stal - lī

stā - vē - dams, Ē, stā - vē - dams.

571

Līze Brača Rīgā, dzim. 1855 Neretā;
pier. E. Melngailis 1935. LFK 1045, 9688.

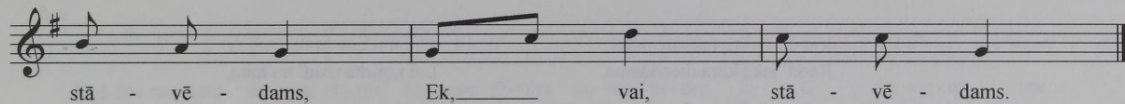
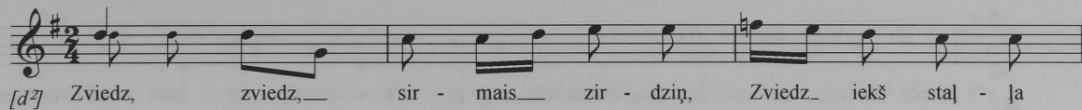
[d?] 1. Zvīdz, zvīdz sir - mais zir - dziņš, Zvīdz īkš staj - ļa

stō - vā - dams, Oi, voi, stō - vā - dams.

2. Raud, raud jaunais zēniņš,
Raud īkš kara dīnādams.	11. Zvīdz, zvīdz sirmais zirdziņš,
Zvīdz īkš stajļa stōvādams.
3. Pasokoti tāvam muna
Nu manima lobas dīnas.	12. Raud, raud jaunais zēniņš,
Raud īkš kara dīnādams.
4. Lai pōrdeva mōjas sovas,
Lai izpirka man' nu kara.	13. Pasokoti brōlim muna
Nu manima lobas dīnas.
5. Napōrdeva mōjas sova,
Naizpirka man' nu kara.	14. Lai pōrdeva zirgu sova,
Lai izpirka man' nu kara.
6. Zvīdz, zvīdz sirmais zirdziņš,
Zvīdz īkš stajļa stōvādams.	15. Napōrdeva zirgu sova,
Naizpirka man' nu kara.
7. Raud, raud jaunais zēniņš,
Raud īkš kara dīnādams.	16. Zvīdz, zvīdz sirmais zirdziņš,
Zvīdz īkš stajļa stōvādams.
8. Pasokoti mōtei muna
Nu manima lobas dīnas.	17. Raud, raud jaunais zēniņš,
Raud īkš kara dīnādams.
9. Lai pōrdeva gūvis sova,
Lai izpirka man' nu kara.	18. Pasokoti mōsai muna
Nu manima lobas dīnas.
10. Napōrdeva gūvis sova,
Naizpirka man' nu kara.	19. Lai pōrdeva pyuru sova,
Lai izpirka man' nu kara.

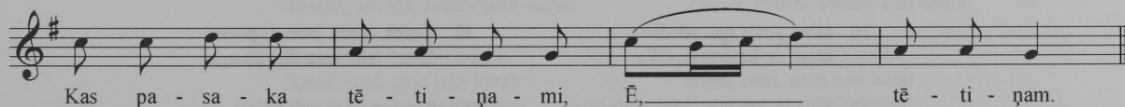
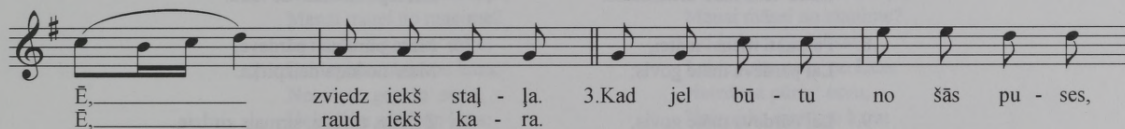
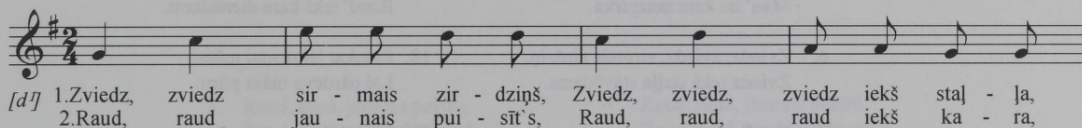
572

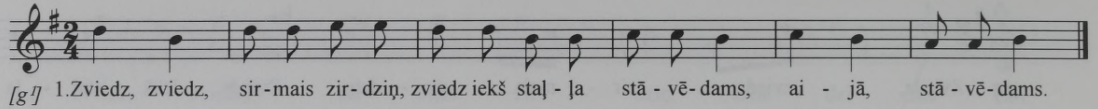
Late Cerīna Neretā, dzim. 1866;
 pier. E. Melngailis 1926. LFK 1045, 2958.

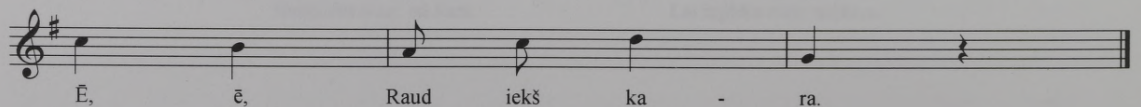
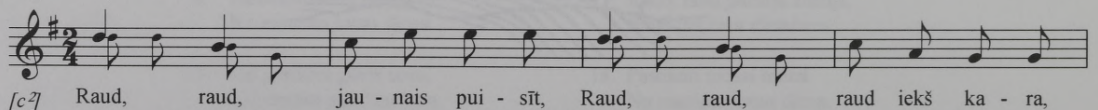
573

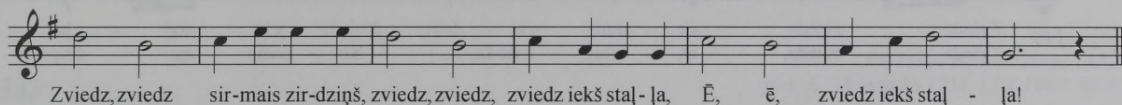
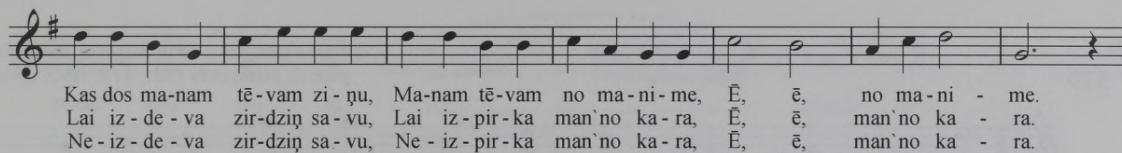
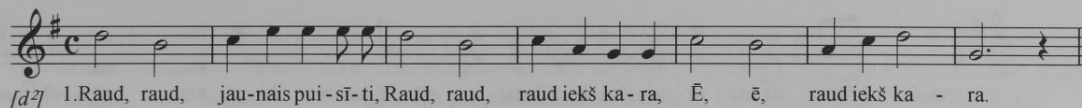
Anna Mazlazdiņa Bauskas Skaistkalnē, dzim. 1871;
 pier. E. Melngailis 1933. LFK 1045, 7429.

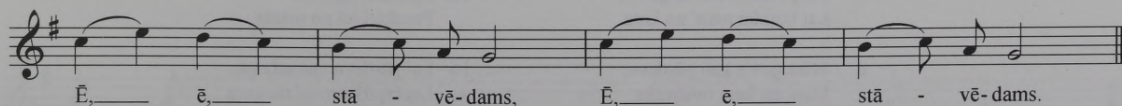
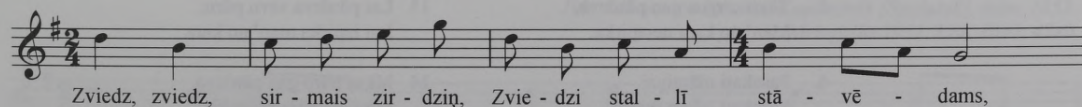

2. Raudi, raudi, jaunais puisī,
Raud' iekš kara dienēdams.	14. Lai pārdeva brālis zirgus,
Lai izpirka man' no kara.
3. Pasakati manu tēvu,
Lai pārdeva tēvis māju;	15. Brālis zirgus gan pārdeva,
Man' no kara neizpirka.
4. Lai pārdeva tēvis māju,
Lai izpirka man' no kara.	16. Zviedz, zviedz, sirmais zirdziņ,
Zviedz iekš staļļa stāvēdams.
5. Tēvis māju gan pārdeva,
Man' no kara neizpirka.	17. Raudi, raudi, jaunais puisīt,
Raud' iekš kara dienēdams.
6. Zviedz, zviedz, sirmais zirdziņ,
Zviedz iekš staļļa stāvēdams.	18. Pasakat jel manai mātai,
Lai pārdeva māsa pūru;
7. Raudi, raudi, jaunais puisī,
Raud' iekš kara dienēdams.	19. Lai pārdeva māsa pūru,
Lai izpirka man' no kara.
8. Pasakati manai mātei,
Lai pārdeva māte govīs;	20. Māsa pūru gan pārdeva,
Man' no kara neizpirka.
9. Lai pārdeva māte govīs,
Lai izpirka man' no kara.	21. Zviedz, zviedz, sirmais zirdziņ,
Zviedz iekš staļļa stāvēdams.
10. Māte govīs gan pārdeva,
Man' no kara neizpirka.	22. Raudi, raudi, jaunais puisī,
Raud' iekš kara dienēdams.
11. Zviedz, zviedz, sirmais zirdziņ,
Zviedz iekš staļļa stāvēdams.	23. Pasakat jel manai brūtei,
Lai pārdeva brūte kroni;
12. Raudi, raudi, jaunais puisī,
Raud' iekš kara dienēdams.	24. Lai pārdeva brūte kroni,
Lai izpirka man' no kara.
13. Pasakat jel manu brāli,
Lai pārdeva brālis zirgus;	25. Brūte kroni pārdevusi,
Man' no kara izpirkusi.

<p>2. Raud, raud, jaunais puisīti,
Raud, raud, raud iekš kara!
Kas dos manai mātei ziņu,
Manai mātei no manime?
Lai izdeva gosniņ' savu,
Lai izpirka man' no kara;
Neizdeva gosniņ' savu,
Neizpirka man' no kara;
Zviedz, zviedz, sirmais zirdziņ,
Zviedz, zviedz, zviedz iekš sta]ja!</p>	<p>4. Raud, raud, jaunais puisīti,
Raud, raud, raud iekš kara!
Kas dos manai mātai ziņu,
Manai mātai no manime?
Lai izdeva pūriņ' savu,
Lai izpirka man' no kara;
Neizdeva pūriņ' savu,
Neizpirka man' no kara;
Zviedz, zviedz, sirmais zirdziņ,
Zviedz, zviedz, zviedz iekš sta]ja!</p>
<p>3. Raud, raud, jaunais puisīti,
Raud, raud, raud iekš kara!
Kas dos manam brālim ziņu,
Manam brālim no manime?
Lai izdeva bandas savas,
Lai izpirka man' no kara;
Neizdeva bandas savas,
Neizpirka man' no kara;
Zviedz, zviedz, sirmais zirdziņ,
Zviedz, zviedz, zviedz iekš sta]ja!</p>	<p>5. Raud, raud, jaunais puisīti,
Raud, raud, raud iekš kara!
Kas dos manai brūtei ziņu,
Manai brūtei no manime?
Lai izdeva kroniņ' savu,
Lai izpirka man' no kara;
Tā izdeva kroniņ' savu,
Un izpirka man' no kara;
Zviedz, zviedz, sirmais zirdziņ,
Zviedz, zviedz, zviedz iekš sta]ja!</p>

578

Madaļa Rusana Jēkabpils Sēlpilī, dzim. 1884;
pier. E. Melngailis 1925. LFK 1045, 1422.

[c?] Zviedz, zviedz, sir-mais zir- dziņ, Zviedz iekš staļ - ja stā - vē-dams, Ai, vai, stā - vē-dams.

579

Lavīze Aluta, dzim. 1856 Jelgavas Bukaišos;
pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 6403.

[a] 1. Zviedz, zviedz, sir - mais zir - dziņ, Zviedz iekš staļ - ja
2. Zviedz, zviedz, at - kal zviedz, Sir - mais zir - dziņš

stā - vē - dams, Ē - jā, stā - vē - dams.
zviedz iekš staļ - ja, Ē - jā, zviedz iekš staļ'.

580

Pēteris Birznieks, dzim. 1857 Pavaros;
pier. E. Melngailis 1924 Ventspils Cirspenē. LFK 1045, 806.

[d?] 1. Zviedz zviedz, sir - mais zir - dziņ, Zviedz, zviedz,

Zviedz iekš staļ - ja, Ē, zviedz iekš staļ'.

2. Raud, raud jaunais puisīts,
Raud, raud, raud iekš kara.	10. Lai pārdeva savas bandas,
Lai izpirka man' no kara.
3. Pasakati tētiņami,
Pasakati jel no manis.	11. Brālis bandas gan pārdeva,
Man' no kara neizpirka.
4. Lai pārdeva sirmus zirgus,
Lai izpirka man' no kara.	12. Pasakati māsiņai,
Pasakati jel no manis.
5. Tēvis zirgus gan pārdeva,
Man' no kara neizpirka.	13. Lai pārdeva savu pūru,
Lai izpirka man' no kara.
6. Pasakati māmiņai,
Pasakati jel no manis.	14. Māsa pūru gan pārdeva,
Man' no kara neizpirka.
7. Lai pārdeva raibas govis,
Lai izpirka man' no kara.	15. Pasakati līgavai,
Pasakati jel no manis.
8. Māte govis gan pārdeva,
Man' no kara neizpirka.	16. Lai pārdeva vainadziņu,
Lai izpirka man' no kara.
9. Pasakati brālišami,
Pasakati jel no manis.	17. Tā, vainagu pārdodama,
Man' no kara gan izpirka.

581

Late Ulmane Aizputē, dzim. 1846;
 pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 6443.

[a'] Zviedz, zviedz, sir - mais zir - dziņ, Zviedz, zviedz,
 zviedz iekš stal - ļa, Ē, Zviedz iekš stalļ'.

582

Lībe Linga Bauskā, dzim. 1852;
 pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 3066.

[c'] Zvie - dze, zviedz, sir - mais zir - dziņ, Zviedz, zviedz,
 zviedz iekš stal - ļa, Ē, Zviedz iekš stalļ'.

583

Madliena Repša Bauskas Lielsvitenē, dzim. 1868;
 pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 4603.

[a'] 1. Zviedz, zviedz, sir - mais zir - dziņ, Zviedz, zviedz,
 2. Pa - sa - kie - ta
 zviedz iekš stal - ļa, Ē, zviedz iekš stalļ'.

584

Jūle Adamoviča Bauskas Kaucmindē [Saulainē], dzim. 1852;
 pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 4740.

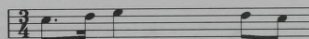
[a'] Zvie - dze, zviedz, sir - mais zir - dziņš, Zviedz, zviedz,
 zviedz iekš stal - ļa, Ē, zviedz iekš stalļ'.

585

Lavīze Kēpule Bauskas Īslīcē; pier. K. Rasa 1926. LFK 214, 24.
Kārlis Rasa Bauskas Ceraukstē; pier. E. Melngailis 1926. LFK 1045, 2984.

[g¹] 1. Sir - mais zir - dziņ, zviēdz, zviēdz, Zviēdz iekš stal - ļa, Ē, _____ zviēdz iekš stalļ'.

LFK 214, 24.

586

Trikatē;
pier. Kēpītis. A. Jurjāns. LTMM 6. grām., 17. lpp.

[c²]

587

A. Jurjāns. LTMM 6. grām., 18. lpp.

[c²] 1. Zviēdz, zviēdz, sir - mais zir - dziņ, Zviēdz iekš stal - ļa Ē, _____ ū, _____ Zviēdz iekš stalļ'.

* 1. un 2. p. sī takts tiek izlaista

2. Raud, raud, jaunais puisīt',
Raud iekš kara.

3. Pasakiet manam tēvam,
Pasakiet tad jel no manīm.

588

J. Rūķis Kalvenē, dzim. 1864;
pier. E. Melngailis 1926. LFK 1045, 393.

[c¹] 1. Zviēdz, zviēdz tu, sir - mais zir - dziņ, Zviēdz, zviēdz,

Brā - lis ru - dzus gan pār - de - va, Man' no ka - ra

zviēdz iekš stal - ļa, Ē, ē, zviēdz iekš stal - ļa.
ne - iz - pir - ka, Ē, ē, ne - iz - pir - ka.

589

Jūlija Vintere Rīgas Bierīņos;
 pier. A. Salaks 1940. LFK 170, 2020.

[d²] Zvie - dzi, zvie - dzi, sir - mais zir - dziņ, Zviedz iekš stal - ļa stā - vē - dam - si,
 Zviedz iekš stal - ļa stā - vē - dams, Ai, ai, _____
 stā - vē - dam - si, Ai, ai, _____ stā - vē - dams.

590

Dārte Valtere Bauskas Vecsaulē, dzim. 1856;
 pier. E. Melngailis 1931. LFK 1045, 4675.

[g] Zviedz, - zviedz, - sir - mais zir - dziņ, Zviedz, - zviedz, - zviedz iekš stal - ļa,
 Ēi _____ Zviedz _____ iekš _____ stalļ'!

591

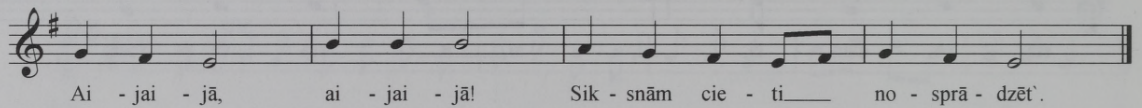
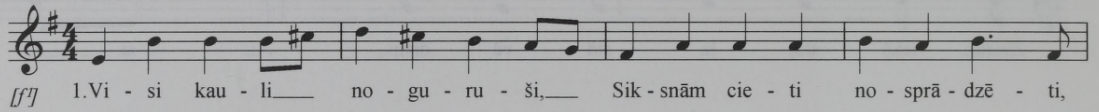
Anna Bērziņa, dzim. 1869 Apšuciemā;
 pier. E. Melngailis 1930. LFK 1045, 2325.

[b] 1. Zviedz, - zviedz, sir - mais zir - dziņ, Zviedz, - zviedz iekš stalļ'.
 2. Raud, - raud, - jau - nais - pui - sēn, Raud, - raud iekš kar'.
 3. Pa - sa - ka - ti tē - ti - ņa - mi, Lai iz - pir - ka man' no kar'.

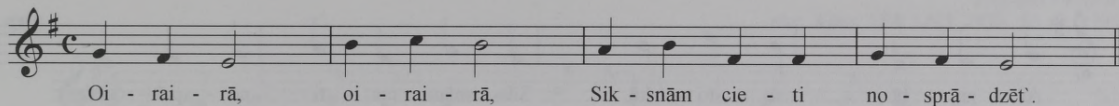
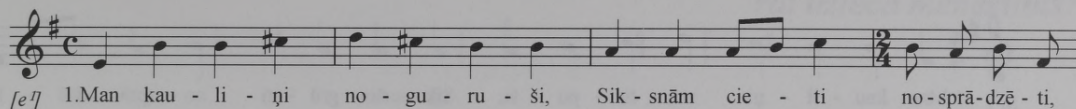
*Visi kauli noguruši,
Siksnām cieti nosprādzēti.*

592

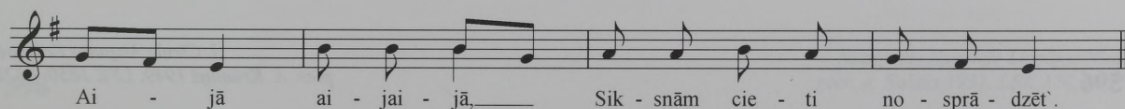
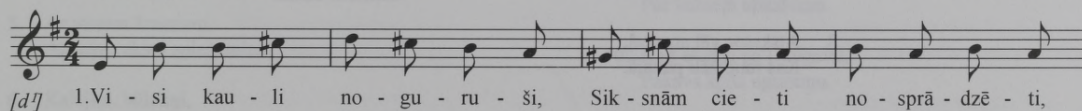
Rāvā:
pier. A. Jansons pirms 1891. Bb 43, 2582.

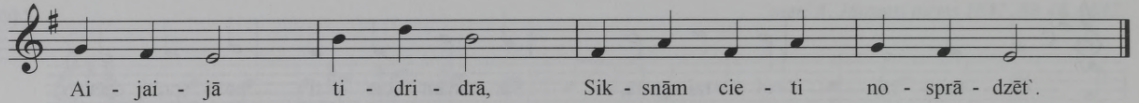
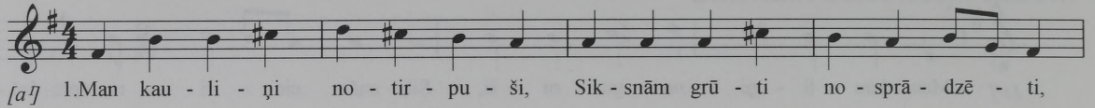
2. To dieniņu vien gaidīju,
Kad dabūtu atpūsties.
3. Kad dabūtu atpūsties,
Mazu miegu nogulēt.
4. Mazu miegu nogulēti,
Rītā agri piecelties.
5. Rītā agri piecelties,
Mundri savas kājas aut.
6. Mundri savas kājas aut,
Knaši jozti zobentiņu.
7. Knaši jozti zobentiņu,
Viegli lēkti kumeļai.
8. Kumeļai uzlecot,
Atskatos atpakaļ.
9. Atskatos atpakaļ,
Kas raud žēli pakaļā.
10. Tēvs, māmiņa žēli rauda,
Vēl jo žēli - līgaviņa.
11. Līgaviņa vēl jo žēli,
Tai nojēmu vainadziņu.
12. Tai nojēmu vainadziņu,
Tai nomaucu gredzentiņu.

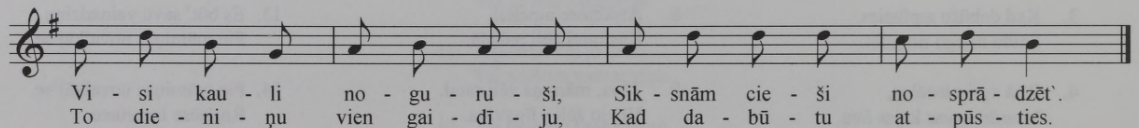
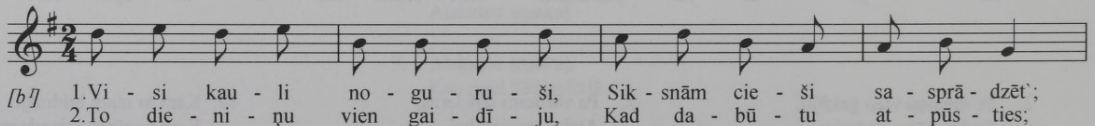
2. To dieniņu vien gaidīju,
Kad varēšu atpūstiesi.	5. Rītā agri pieceltiesi,
Knaši savas kājas auti.
3. Kad varēšu atpūstiesi,
Saldu miegu nogulēti.	6. Knaši savas kājas auti,
Knaši sedlot kumeliņu.
4. Saldu miegu nogulēti,
Rītā agri pieceltiesi.	7. Knaši sedlot kumeliņu,
Knaši sēsti mugurāi.

2. To dieniņu vien gaidīju,
Kad dabūšu atpūsties.	7. Pa vārtiem izjādams,
Atskatose atpakaļ.	12. Kam tu mani bildināji,
Kam noņēmi vainadziņu?
3. Kad dabūšu atpūsties,
Saldu miegu nogulēt.	8. Atskatose atpakaļ,
Kas raud žēli pakaļā.	13. Es būt' savu vainadziņu
Pie māmiņas novalkāj'se.
4. Rītā agri piecēlos,
Mundri savas kājas āvu.	9. Tāvs, māmiņa žēli raud,
Vēl jo žēli - līgaviņa.	14. Pie māmiņas novalkāj'se,
Rozītēse iemetuse.
5. Mundri savas kājas āvu,
Žigli jozu zobeniņu.	10. Vēl jo žēli - līgaviņa,
Bez maizītes palikuse.	15. Lai zied manis vainadziņis
Līdz citame rudeņam.
6. Žigli jozu zobeniņu,
Šerpi lēcu kumeļam.	11. Kad tu biji karavīris,
Kam tu mani bildināji?	16. Līdz citame rudeņam,
Līdz citām rozītēm.

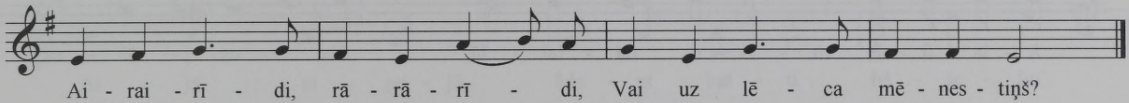
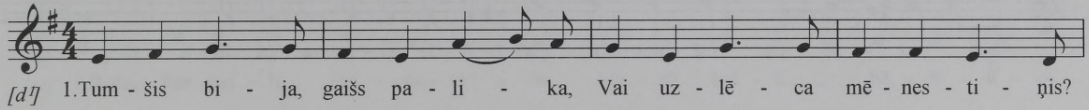
2. To dieniņu vien gaidīju,
Kad varēšu atpūstiesi.	9. Tēvs, māmiņa gauži raud,
Vēl gaužāki līgaviņa.
3. Kad varēšu atpūstiesi,
Rītā agri pieceltiesi.	10. Vēl jo gauži līgaviņa,
Saderēta, nepaņemta.
4. Rītā agri pieceltiesi,
Knaši savas kājas auti.	11. Kad tu augi kara vīris,
Kam tu mani bildināji?
5. Knaši savas kājas auti,
Knaši sedlot kumeliņu.	12. Kam tu mani bildināji,
Kam noņēmi vainadziņu?
6. Knaši sedlot kumeliņu,
Knaši lēkti mugurāi.	13. Es būt' savu vainadziņu
Pie māmiņas novalkāj'se.
7. Kad uzlēcu mugurāi,
Opsā, Jūlite, nosaucosi!	14. Pie māmiņas novalkāj'se,
Iemetusi ūdenī.
8. Atskatos vēl atpakaļ,
Kas raud žēli pakaļā.	

*Tumšis bija, gaišis tapa,
Vai uzlēca mēnešņi?*

597

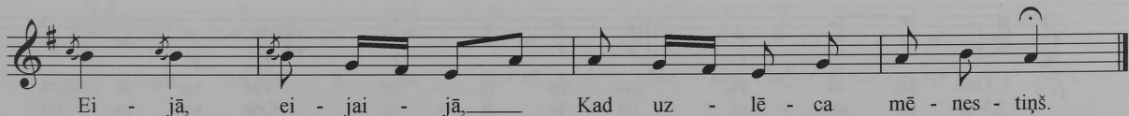
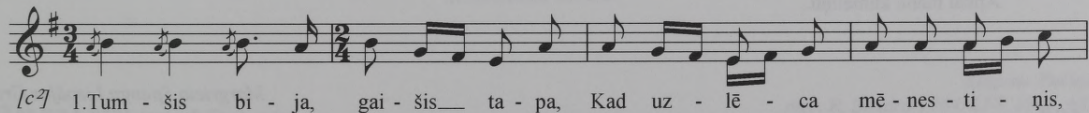
*Liepājas Vērgalē;
pier. Kūns. LFK 1495, 1858; Bb 43, 2590.*

2. Vai tie mani bāleļiņi
Krievam pili dedzināja? (Poļu pili dedzināja)	7. Apkal manu kumeliņu
Tēraudiņa pakaviem.
3. Sadedzina krievam pili,
Izjem naudas kalējiņu.	8. Tēraudiņa pakaviem,
Sudrabiņa nagliņām.
4. Izjem naudas kalējiņu
Ar visiem āmariem.	9. Es tev došu cimdu pāru
Par kumeļa apkalumu.
5. Ar visiem āmariem,
Ar tiem rakstu spiežamiem.	10. Kad es jāju pa Daugavu,
Pakavs šķīla uguntiņu.
6. Kalējiņi, bāleļiņi,
Apkal manu kumeliņu.	

598

*Margrieta Spuntele Liepājas Nīcā;
pier. A. Salaks 1931. LFK 170, 1697.*

2. Vai tie mani jaunbrālīši
Krievu zemi dedzināja?	5. Tie grib savu tēvu zemi,
Tēvu arkļus, ecēšiņas.
3. Krievu zemi dedzināja,
Krievu naudas gribēdami.	6. Tēvu arkļus, ecēšiņas,
Tēvu bērus kumeliņus.
4. Tie negriba krievu naudas,
Tie grib savu tēvu zemi.	

ātrāki

[d²] 1. Tum - šis bi - ja, gaišs pa - li - ka, Vai uz - lē - ca mē - nes - ti - ņis,
Vai uz - lē - ca mē - nes - ti - ņis? A - la fi - le, a - la fi - le rū - ri,
A - la fi - le rū - ri - di ral - lal - lā, Vai uz - lē - ca
mē - nes - ti - ņis, Im - mer - zo rum - ca - cā!

2. Vai tie mani bāleļiņi
Krievam pili dedzināja? (Poļu pili dedzināja)

3. Sadedzina krievam pili,
Izjem naudas kalējiņu.

4. Izjem naudas kalējiņu
Ar visiem āmariem.

5. Ar visiem āmariem,
Ar tiem rakstu spiežamiem.

6. Kalējiņi, bāleļiņi,
Apkal manu kumeliņu.

7. Apkal manu kumeliņu
Tēraudiņa pakaviem.

8. Tēraudiņa pakaviem,
Sudrabiņa nagliņām.

9. Es tev došu cimdu pāru
Par kumeļa apkalumu.

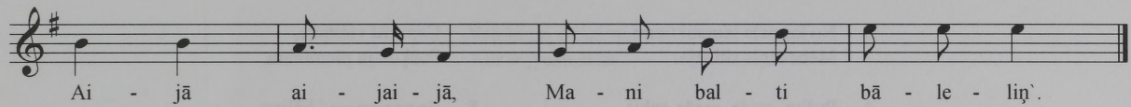
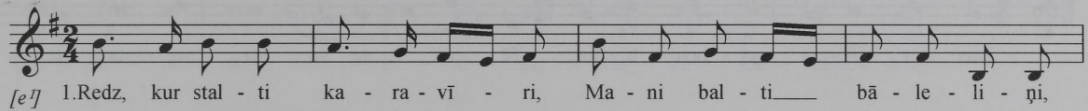
10. Kad es jāju pa Daugavu,
Pakavs šķīla uguntiņu.

[e²] 1. Tum - šis bi - ja, gai - šis ta - pa, Vai uz - lē - ca
2. Vai tie ma - ni bā - le - li - ņi Krie - va ze - mi
mē - nes - ti - ņis, Vai uz - lē - ca mē - nes - ti - ņis?
de - dzi - nā - ja, Krie - va ze - mi de - dzi - nāj'?

*Redz, kur stalti karavīri,
Mani balti bāleliņi.*

601

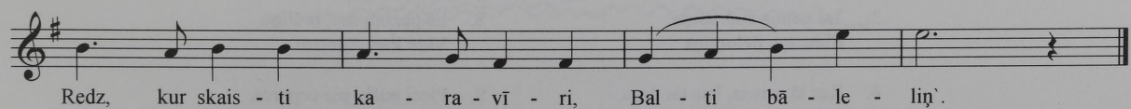
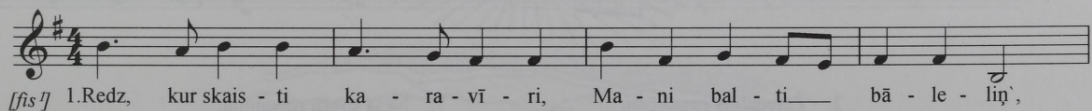
*Augusts Lācis Ventspils raj. Jūrkalnē, dzim. 1915;
pier. V. Bendorfs 1971. LFK 2000, 5195.*

2. Paši jāja dziedādami,
Kumeliņi dancodami.
3. Es pazinu sav' bāliņu
Kara vidū līgojam.
4. Pieci puški pie zobena,
Spoža zvaigzne pie cepures.
5. No zobena saule lēca,
No cepures mēnestiņš.
6. No kumeļa iemauktiemi
Visas zvaigznes atmirdzēja.
7. Visapkārti sīkas zvaigznes,
Vidū spožais Auseklītis.
8. Jāj ar Dievu, karavīri
Ienaidnieku uzvarēt!

602

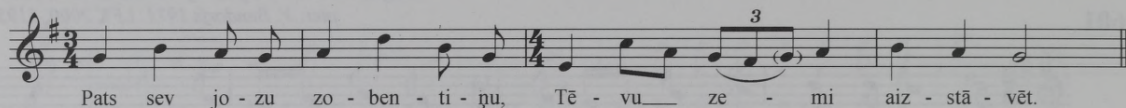
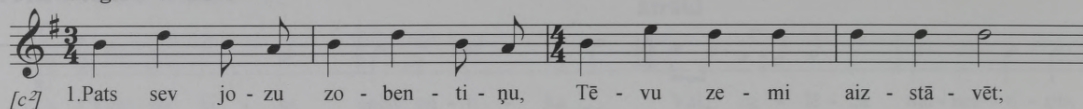
*Auguste Ručiņa;
pier. R. Skudra 1964. LFK 1968, 685.*

2. Es pazinu sav' bāliņu
Kara vidū līgojam.
3. No cepures gaisma ausa,
No zobena saule lec.

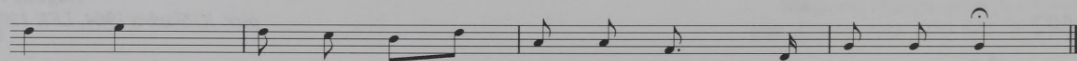
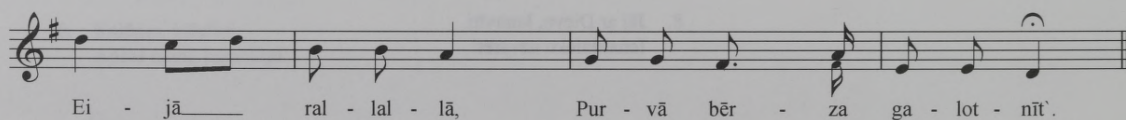
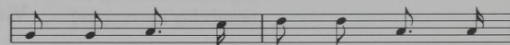
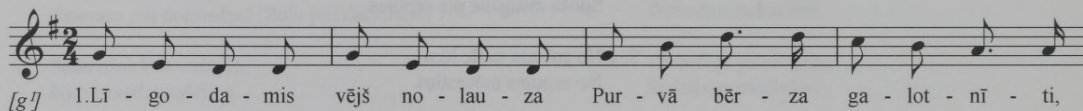
603

Žirgti

Kuldīgas Rendā;
pier. J. Kohs 1933. LFK 193, 1275.

2. No cepures gaisma ausa,
No zobena saule lēca.	6. Mans brālītis karā ieti,
Cepurīti vicināj'.
3. No kumeļa iemauktiem
Mēnestiņis ritināja.	7. Cepurīti vicināja,
Pušķotāju piemināja.
4. Pušķo, saule, meža galus,
Vakarēji noiedama!	8. Es pazinu sav' bāliņu,
Vidū kara ligojot.
5. Pušķo manus bāleliņus,
Krievzemēi noiedam's.	9. Pieci pušķi pie cepures,
Sestā zvaigzne zobena.

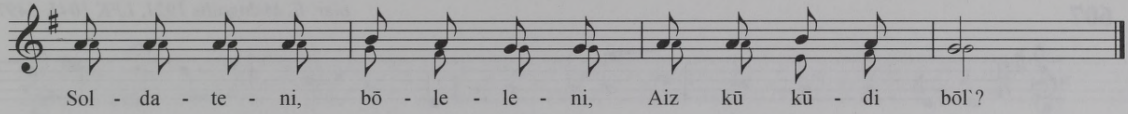
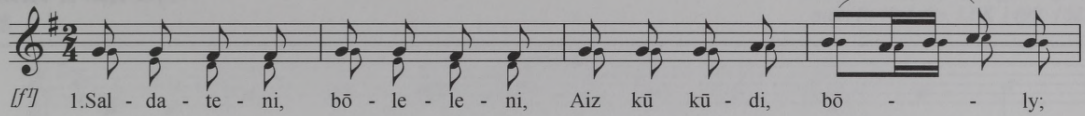
604

Mārgieta Biele Lietuvas Būtiņciemā, dzim. 1874;
pier. E. Melngailis 1927. LFK 1045, 480.

2. Žēlodamis es paņēmu
To nabaga bārenīti.	7. Nēsā spožu zobentiņu,
Baro kara kumeliņu.
3. Tai nebija sudrabiņa,
Eiduciņa lielumiņa.	8. Es pazinu sav' brāliņu
Vidū kara ligojam.
4. Kur tā ņemsa, kas tai dosa,
Tai nav tēva, māmuliņas.	9. Pieci pušķi pie cepures,
Sešas zvaigznes zobenami.
5. Tēvs, māmiņa pa zemīti,
Jaunbrālīši kariņāja.	10. No cepures diena ausa,
No zobena saule lēca.
6. Jaunbrālīši kariņāja,
Nēsā spožu zobentiņu.	11. No kumeļa iemauktiem
Mēnestiņis patecēja.

605

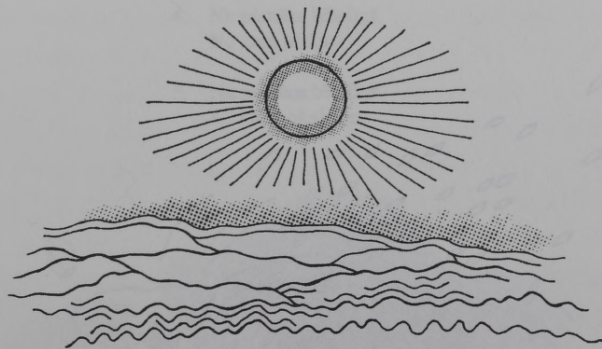
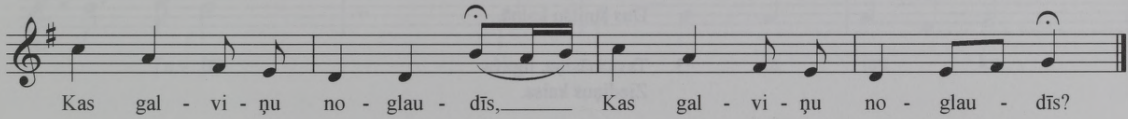
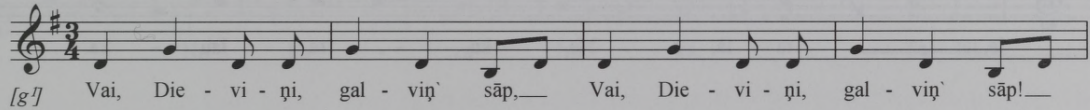
Monika Justa Rēzeknes Varaklānos, dzim. 1903;
 pier. E. Melngailis 1941. LFK 1045, 9404, 9406.

2. Kai nabyusim kūdi bōli,
Kai nav myusim sātas.
3. Saldateni, bōleleni,
Kur ir jyusu sātas?

606

Sasmakā [Talsu Ārlavā];
 pier. A. Jurjāns 1883. Bb 43, 1150.

*Kad pārņāksi, bāleliņ,
No kara lauka?*

607

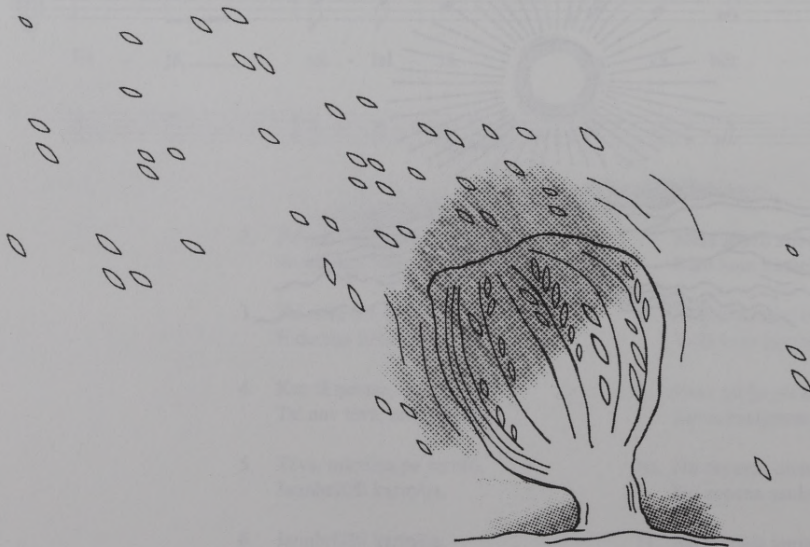
*Roberts Vizbulis Rīgā, dzim. 1885 Dobelē;
pier. E. Melngailis 1921. LFK 1045, 1497.*

[f] 1. Ka - de pār - nāk - si, bā - le - liņ, No ka - ra lau - ka? Kad_

pār - nāk - si, bā - le - liņ, No ka - ra lau - ka? Ta -

lā, ta - lā, No ka - ra lau - ka.

2. Tavs tētiņš ar māmiņu
Dus smilšu kalnā.
3. Tav' māsiņa, līgava
Ziediņus kaisa.
4. Nu pārņāca bāleliņš
No kara lauka.
5. Nu pārņāca bāleliņš
Kā Dieviņš sirmis.

[f] 1. Ka - de pār - nāk - si, bā - le - liņ, No ka - ra
lau - ka? Kad pār - nāk - si, bā - le - liņ, No
ka - ra lau - ka? Ta - lā! Ta - lā!
No ka - ra lau - ka, Ta - lā!
Ta - lā! No ka - ra lau - ka.

2. Tavs tētiņš un māmiņa
Dus smilšu kalnā.
3. Tav' māsiņa, līgava
Jau ziedus kaisa.
4. Nu pārnāca bāleliņš
No kara lauka.
5. Nu pārnāca bāleliņš
Kā Dieviņš sirmis.

LATVIAN WAR SONGS

The volume of Latvian War Songs has been compiled by the Institute of Literature, Folklore and Art, Archives of Latvian Folklore at the University of Latvia, as part of an ongoing project, the publication of a multi-volume series of the academic edition “Latviešu tautas mūzika” (Latvian Folk Music)¹. This collection has incorporated songs collected and documented over a time period of more than 100 years – since the first publications of Jānis Cimze’s “Dziesmu rota” (Song Ornament) 1872² to the 1980’s. The volume includes musical manuscripts from the large collection of notes and transcripts of the Archives of Latvian Folklore.

Although it is almost impossible to define the connection of the war songs with certain historical events, it is believed that most of them, considering the stylistics of their texts, are from the 18th century and on, when the territory of Latvia was incorporated into the Russian Empire and Latvian soldiers into the Tsar’s army. Along with songs about mercenaries and lamenting recruits, the Latvian war song cycle includes songs about serving one’s fatherland, the hardships of military service, the battle with the Turks (Russia’s war with Turkey in the 18th century), as well as reminiscences of the Napoleonic war with Russia in the beginning of the 19th century. A special place in this collection of war songs is held by the so-called lyrico-epical romances, for example, “Aiz tiem augstiem kalniem Kari karojās” (Beyond the mountains wars were waging); “Apkārt kalnu gāju, Kalniņā uzkāpu” (Around the mountain I went, up the mountain I climbed); “Aši, aši zīle dzied” (Sprightly, sprightly the titmouse sings); “Div’baloži strautā dzēra” (Two doves drank from the stream); “Es, karā aiziedams” (As I was going to war); “Karā es nu iešu, Vaira nepārnākšu” (Off to war I go, no longer to return); “Kungi mani karā sūta” (The lords sent me off to war); “Zviedz, zviedz sirmais zirdziņš” (Neigh, neigh grizzled horse) et al. Exactly this group of songs is widely represented in this publication.

Latvian war song melodies have been documented from all over Latvia. They are mostly lengthy songs with a narrative plot and brilliant lyrico-epical elements. Therefore, the performance of these songs is dominated by a broadly developed wide-range lyrical melodics, whereby the narrative or recitative-like (*teiktās*) melodies are not as prevalent. In general, the “lyrization” process of songs as portrayed in the Latvian war songs, as well as their so-called songlike (*dziedamās*) melodies, can be considered a phenomenon of late origin. The melodies of the war songs are primarily based on major or minor scales, which is characteristic of the age of Enlightenment – beginning with the XVII and XVIII centuries, and which also defined the most widely known songs of the XIX century. However, along with these major or minor melodies, a comparatively large number of war songs are based on modal scales, with occasional key changes. Besides the relatively late melodies, some war songs undoubtedly reflect the daily events of earlier lifestyles. One can assume that traditional war song melodies were continuously enhanced and renewed by the introduction of new melodic material. War songs have become more lyrical, bringing them closer to social songs.

¹ The series “Latviešu tautas mūzika” includes these volumes: Darba dziesmas (1958) (Work songs); Kāzu dziesmas (1968) (Wedding songs); Bērnu dziesmu cikls. Bēru dziesmas (1971) (Children’s songs. Funeral songs); Gadskārtu ieražu dziesmas (1973) (Songs of the Calendric Customs); Precību dziesmas (1986) (Match-making Songs).

² Jānis Cimze’s (1814–1881) “Dziesmu rota” (1872–1884) is the first collection of harmonized Latvian folk song melodies. The collection has eight volumes. The seventh and eighth volumes were released after J. Cimze’s death in 1884.

The war songs' melodic material does not allow for chronological systemization, therefore, a thematic approach to their systemization has been selected, based on the textual order used in the edition "Latviešu tautasdziesmas" (Latvian Folksongs)³. This method was chosen with the purpose of alleviating the comparison of textual and melodic materials from both volumes. Just as in the previously mentioned publication of war song texts, the contents of this volume is comprised of five chapters with defined thematic groups.

As most Latvian folksongs, the melodies included in this edition are often multi-functional, that is, they can be performed using various texts. In this case, war songs have been defined as those which contain texts that in some way touch on the topic of war. Whereby, not all of them are exact war songs. One must also take into consideration that most often the singers (*teicējas*) were women and the texts express not only the soldier's view, but also the stance of those left behind.

This war songs edition is formed following the tradition of previous volumes of the series "Latviešu tautas mūzika". All melodies have been transposed into the same relative key system, noting in the beginning the original pitch. This approach, although simplifies the comparison of melodies, in certain cases as when many variations of a single melody are present, may create obvious problems. This occurs when a melody is in a modal scale. For example, if the foundation of a melody, or its variant, is in the frigidian mode, when transposing this melody's e-flat, a double flat alteration must be used. In other words, recalling its key, which, in reality, conflicts with music theory principles.

The war songs volume mainly includes unpublished materials, which were obtained from the annual expeditions of the Archives of Latvian Folklore⁴, as well as previous publications. Melodies have been published only with those texts which were documented together with the melody. A few melodies are without texts, where collectors did not assign texts. Only tempo markings as noted by the collectors have been included. Unfortunately, these markings are limited and generalized, often tempo markings are not mentioned. In addition, most musical materials from the Archives of Latvian Folklore originated from the collectors documenting the melodies by ear, rather than from recordings.

Each of the published war song melodies is supplied with the following information: singer's name, address, date and place of birth, collector's name, the year of documentation, ALF register number or other source number. In cases where the singer's place of birth coincides with the place of documentation, this is not expressly notated. Place names correspond to the administrative territorial division used at the time of documentation.

The first chapter "Zīle dzied kara vēsti" (The titmouse sings of war) includes songs depicting the premonition of going off to war. Here and furthermore each thematic group is arranged by the melody's tone-row features, listing at first those in a minor scale, then those in a major scale, subsequently expanding in range. The songs' melodic form does not always allow for a strict enforcement of this kind of grouping. In cases where one melody has been documented with various texts, these texts appear alongside the melody, allowing for slight deviations from the thematic sequence. The second chapter "Es, karā aiziedams" (As I was going to war) entails songs dealing with going to war. They express the emotions of both the soldiers themselves and those left at home. This is the largest Latvian war song group which has been disseminated in many different variants throughout Latvia. The third chapter "Karavīra līgaviņa" (A soldier's bride) compiles songs, which, one way or another, are related to the soldier's bride left at home and frequently reflect the bride's grief for her beloved being sent off to war.

³ Latviešu tautasdziesmas (Latvian Folksongs), 5th volume, 2nd chapter "Sabiedriskie pretmeti" (Social opposites), in: Kara dziesmas (War songs). Rīga: Zinātne, 1984.

⁴ Formerly known as Department of Folklore of Andrejs Upītis Institute of Language and Literature under the Academy of Science in the Soviet Socialist Republic of Latvia.

Taking into consideration that during the time period from the end of the 18th century to the army's reform in 1874, the peasants – serfs – had to serve in the Russian Tsar's army for 25 years, most often, these soldiers never returned home. The songs in the fourth chapter “Kungi mani karā sūta” (The lords sent me off to war) discuss serving in foreign regiments under the command of foreign lords. Here one must recall the specifics of the historic course of Latvia's wars, where, in fact, Latvian soldiers did not go to war by their free will. The apprehension of going off to war combined with the resignation of their inevitable destiny is reflected in many song texts. Consequently, there are also songs expressing an opposite view. The fifth chapter “Redz, kur stalti karavīri” (Look, the stately soldiers) includes songs with texts which reveal the soldier's everyday life.

This volume compiles 608 Latvian war song melodies, which have branched out into many variations. Melody variants documented from different time periods allows one to follow the historic course of Latvian war song documentation, as well as serves as an indirect testimony to their widespread popularity in society.

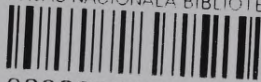
This publication includes a CD – a selection of Latvian war songs, which incorporates audio recordings taken from the Archives of Latvian Folklore expeditions from 1951 to 1971. Although the technical quality, according to the recording opportunities of that time period which were also influenced by the established methods used in collecting folklore,⁵ is not very high, the recordings reflect the genuine sound of the documented music transcripts published in this volume taken from the mid-to late- 20th century. These recordings also offer a small glimpse into audio collection of the Archives of Latvian Folklore.

Translated by Iveta Ivansone

⁵ Up until the late 20th century, the collection of folklore in Latvia was dominated by the position that the optimal method of saving and publishing melodies was by musical note transcription. Most melody transcriptions, if those collecting the folklore were musically trained, were done by ear, however audio recordings were done with the aim of creating transcripts. This position was reviewed and rejected only in the 1980's. This publication, which continues in the same manner as previous volumes, can primarily be viewed as a collection of musical transcripts. The CD offers only a small illustrative glimpse into Latvian war song melodies.

12.00

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0308056605

**KARA
DZIESMAS**

NM-3

2571